

REGERINGSKANSLIET

ARKIVEXEMPLAR

Dnr	Avd	Grupp	Mål
1999-05-17 137/003		P	2 EU 1

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Professor Guy von Dardel

45 Route de Peney-Dessus

CH-1242 Satigny

Suisse

EC

RW, Söderblom och Langlet

Käre Guy,

Tack för Ditt brev förra månaden. Du anför bl a några synpunkter på efterklokhet och citerar Axel Oxenstierna på ett sätt som fick mig att tänka på den amerikanska historikern Barbara Tuchman i hennes mycket läsvärda bok *The March of Folly*, vari hon diskuterar den mänskliga dårskapen i den särskilt farliga form den får när den drabbar de styrande och förmår dem att föra en politik som uppenbart strider mot deras egna intressen, exempelvis påvemakten när den framkallar reformationen, den brittiska regeringen när den framprovocerar den amerikanska revolutionen och den amerikanska regeringen i Vietnamkriget. Inledningsvis berör Tuchman frågan om efterklokhetens inverkan och menar att dårskapen i hennes mening skall ha varit "counterproductive in its own time, not merely by hindsight", och hon citerar en annan historiker som sagt att "nothing is more unfair than to judge men of the past by the ideas of the present". För oss som inte var med är som Du påpekar efterklokheten det enda som står till buds, men vad vi kan göra är ju att försöka sätta oss in i vad våra föregångare visste och hur de på grundval därav resonerade. Sedan kan vi med hjälp av vår senare tillkomna kunskap försöka bedöma effekten av de vidtagna åtgärderna.

I denna anda fortsätter jag i det följande vår diskussion om UD:s och Söderbloms agerande i början av 1945 och tar därefter upp den av Dig berörda frågan om Valdemar Langlet och hans förhållande till Raoul.

Först ett påpekande. Du skriver att RW satt hos GRU, som är den militära underrättelsetjänsten. Enligt de uppgifter vi fått av ryssarna var det de första dagarna reguljära arméenheter från 151 skyttedivisionen som tog hand om honom, och sedan fick det militära kontraspionaget Smersj under Abakumov order att arrestera honom och skicka honom

Postadress: 103 39 STOCKHOLM
Telefon: 08 - 405 10 00

E-post: ud@foreign.ministry.se
X 400: S=ID: O=Foreign: P=Ministry: A=SE

Avsändt med

Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefax
08 - 723 11 76

luftpost

Telex
105 90 MINFOR

Vanlig post

Avsändn datum

Sign

990518

RF

1999-05-17

till Moskva. Vad Smersj gjorde skedde regelmässigt i det fördolda, och bland militären tycks uppfattningen ha varit att RW omhändertagits för att återbördas till Sverige. (Se Margareta Bauers skildring av legationspersonalens avfärd från Budapest den 15 mars: "Men var är Raoul? Jag vänder mig till den ryske officeren och säger Raouls namn. Han sträcker på sig, gör honnör och säger: Mr Wallenberg har vi redan tagit hand om, han befinner sig i Szeged i Sydungern men kommer att vara hemma i Sverige tidigare än ni själva. Av detta besked blev vi naturligtvis lugnade och hade alltså då ingen anledning att hysa någon oro över att han inte var med.") (Bauer medger att hon nog kan ha tagit fel på Szeged och Debrecen, dit ju veterligen RW skulle bege sig då han sade farväl i Budapest.)

Hade UD i mitten av mars kunnat kommunicera med legationspersonalen skulle man alltså fått beskedet att RW var på väg hem. Varken de sovjetiska arméofficerarna eller MID visste att han i verkligheten var fånge i Lubjanka. Det är därför en smula orättvist när Du skriver om "UD som tydligen ansåg att RW gott kunde sitta kvar hos GRU".

Söderblom för sin del tycktes i februari tro att RW vistades i Ungern under sådana omständigheter att han kunde utföra vissa tjänsteåligganden, eftersom Söderblom i telegram till UD den 13 februari säger sig ha "begärt upplysningar genom Wallenberg om [den svenske affärsmannen] Andréns familj, därvid rekapitulerande nyårsaftonens demarche. Senast igår samtalsvis berört saken och tvivlar ej på att vi skyndsamt underrättas, därest de våra anträffas." Det är i samband härmed som han tydligen slås av tanken att det vore bra att RW, som ju enligt Dekanozovs meddelande fanns i behåll under ryskt beskydd i Budapest, fick sin ställning formaliserad gentemot de nya ungerska myndigheterna. Ty om RW kunde anmälas t ex som chargé d'affaires hos den provisoriska regeringen i Debrecen borde ju till honom kunna överlätas den efterforskning av legationspersonalen i Budapest som Söderblom av allt att döma fann så betungande. Det vill han dock inte säga direkt utan formulerar sig för att vara en erfaren UD-tjänsteman påfallande oklart i telegrammen till UD härom.

Sedan Budapestpersonalen efter nästan en månad på resande fot passerat Moskva ändrar Söderblom uppfattning i fråga om RW, och Du ställer frågan av vilka skäl han kan tänkas ha gjort det. Låt oss fortsätta att spekulera om vad Söderblom kan ha tänkt. I mitt förra brev skrev jag inte att Du felciterat Söderbloms telegram utan att Du felrefererat det – ett citat är ordagrant men ett referat är en sammanfattning av en tankegång.

1999-05-17

Men det var alltså Din *tolkning*.

En näraliggande förklaring till att Söderblom byter åsikt är, såsom Du förmodar, att Söderblom lyssnat till Budapestsvenskarnas skildringar och av dem fått intrycket att RW omkommit, alternativt fått veta detta genom Kossuthradions intervju med Langlet. Detta är de två möjligheter som man uppfatta i UD:s dossierer. Här skall vi dock hålla i minnet att UD:s arkiv sällan innehåller mer än brottstycken av verkligheten. Söderblom har som diplomat haft många andra möjligheter att få informationer om läget i Budapest. Ryktesspridningen är livlig i krig, han har kunnat tala med utländska kolleger, med resenärer och inte minst med ryssarna. Han har haft all anledning att mot dem åberopa Dekanozovs besked om att RW omhändertagits, och av ovanciterade telegram framgår att han i varje fall hänvisat till sin officiella framställning på nyårsafton om skydd för svenskarna i Budapest. Om han haft möjlighet att ställa frågan direkt till Dekanozov har denne säkert vid det laget fått klart för sig att han gjorde en tabbe när han så hastigt framförde det glädjande beskedet om RW:s omhändertagande. Och hur kan Dekanozov då enklast slå till reträtt om inte genom att säga att han inte kunnat få uppgiften bekräftad p g a det förvirrade läget i Budapest. (Jag kan föreställa mig samtalet. Dekanozov: Herr Envoyé, tjto ja vam skazju – vad kan jag säga er. Det var det meddelande vi fick från de militära myndigheterna, men det har sedan inte kunnat bekräftas. Ni förstår, det pågick hårda strider och läget var kaotiskt!) Och NKVD/Smersj – de som vet något – vore ju klåpare om de inte redan hade inlett ryktesspridning om att RW omkommit.

I Söderblom har de en intresserad lyssnare, ty Söderblom tycker att fallet RW är ett störande moment i de svensk-sovjetiska förbindelser som han så ängsligt vårdar sig om. Han är rädd att ryssarna skall få klart för sig att RW arbetat på amerikanskt uppdrag och för amerikanska pengar, och han avvisar Harrimans erbjudande om amerikansk hjälp med efterforskningarna. Han instrueras av UD att stöta på om RW, och han hittar på olika skäl att inte göra det. Det skulle kort sagt för honom inte ha kommit olägligt om det visat sig att RW faktiskt omkommit på vägen till Debrecen. Ju längre han funderar på saken, desto mera övertygad blir han om att så måste vara fallet, så övertygad att han t o m säger det till Stalin vid den famösa audiensen.

Budapestsvenskarna uppehöll sig inte mer än en halv dag i Moskva på vägen till Stockholm, och enligt Per Anger och Margareta Bauer var det

1999-05-17

endast Danielsson som hade något längre samtal med Söderblom. Något annat skulle faktiskt ha varit anmärkningsvärt med tanke på de sociala skrankor som på den tiden fanns på beskickningarna. Per Angers enda samtal med Söderblom var när han på järnvägsplattformen blev dragen avsidet och av Söderblom uppmanades att vid hemkomsten för allt i världen inte säga något negativt om ryssarna.

Langlet var inte med på de övrigas hemresa utan återvände till Sverige först senare. Han hade sedan flera år varit anmäld som legationens kulturattaché och stod på den lista över legationspersonalen som Söderblom på nyårsafton överlämnade till ryssarna omedelbart före RW. Vad beträffar hans intervju i den ryska militärradions ungerska sändningar vet vi inte vad han verkligen sade och vilka frågor han fick, utan det enda vi har är det mycket korta referat som Böhm uppmärksammade UD på. Det innehåller en uppgift, som Langlet måste ha vetat var felaktig, om det var från honom den härrörde, nämligen att RW var en av ledarna för rödakorsarbetet, och en uppgift som han då inte kunde veta om den var felaktig eller ej, nämligen att RW mördats av Gestapo. Langlet visste att RW inte setts till på nästan två månader och var naturligtvis medveten om de olika rykten som kan ha cirkulerat med eller utan sovjetisk medverkan i spridningen. Av resten av referatet framgår att han tycks ha varit angelägen om att uttrycka sig positivt om ryssarna, vilket inte är förvånande eftersom han befann sig i deras våld, intervjuades i deras radio och därtill sannolikt var tacksam för befrielsen.

Omdömena om Langlet bland dem som arbetade tillsammans med honom 1944 är så vitt jag kan bedöma högggradigt samstämmiga och sammanfattas väl av Margareta Bauer som skriver: "Valdemar var en stor idealist och lika blåögd i själen som hans ögon var blå. Han var naturligtvis den förste att vilja hjälpa både oss och Raoul när det 'blev sådags', och otaliga är hans bevis på hjälpinsatser både när det gällde judar och politiskt förföljda. Men var det egentligen alltid så bra? Nej. Han hade många duster både med Raoul och minister Danielsson och inte minst med Asta Nilsson, och hans hjälpinsatser kunde ibland mera stjälpa än hjälpa. Men en förtjusande personlighet var han, och en alltigenom god människa, och hans aldrig sinande krafter när det gällde att hjälpa och rädda människor i nöd är väl dokumenterade."

Jag vill nämna för Dig att den f d medarbetaren vid Röda Korset Björn Runberg är i färd med att samla material till en biografisk uppsats om Langlet, som blivit i hög grad bortglömd av den organisation han så självupppoffrande tjänade. Jag står i kontakt med Runberg, och om det

1999-05-17

den vägen kommer fram något av intresse för vårt arbete skall jag underrätta Dig. Vid mitt besök i Raoul Wallenbergarkivet på Carolina i Uppsala kunde jag konstatera, att bland de hittills ej närmare studerade dokumenten från ungerska utrikesministeriet 1944 fanns det flera som gällde svenska Röda Korsets verksamhet, och jag skall så snart tiden medger titta litet närmare på dem. Slutligen skall jag inte glömma att ta upp frågan om Böhm nästa gång jag besöker Budapest.

Om vi till sist försöker utnyttja vår efterklokhet, vår kunskap om fakta som inte var kända för UD 1945, till att fundera över vilka metoder som skulle varit ägnade att redan första året genomdriva RW:s frigivning, vad finner vi då? Arresteringsbeslutet fattades i mitten av januari i full vetskap om hans diplomatiska status, och sedan skulle det enligt all erfarenhet av sovjetiska förhållanden ha krävts extraordinära åtgärder för att få det upphävt och RW frigiven. Utanför NKVD/Smersj och några få personer i den sovjetiska högsta ledningen visste ingen att han fanns i fängsligt förvar i Moskva. Säkerhetsorganen var en stat i staten och besvarade inte ens MID:s förfrågningar. Med vilka medel skulle vi på svensk sida kunnat kringgå det maktlösa MID och tränga igenom denna mur? För min del tror jag att det är i denna optik vi idag bör betrakta frågan om vad som skulle varit rätt agerande 1945.

Hjärtliga hälsningar,

Jan Lundvik

1 (2) ²

SVERIGES GENERALKONSULAT
BERLIN

1992-05-07

HF 1

Departementsrådet
Martin Hallqvist

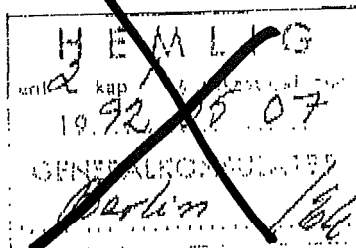
UD/Pol 1

128/001

INKOM UD			
1992-05-18			
Avd	Gr	MGI	Eu
a	2		Eu

Pol 1
1992-06-04/dr Hallqvist, eh
ex t
kabs
polch
amb Moskva (u.nr)
von Dardel
Carl Persson

Wallenberg
(1 bil)

Broder,

Enligt instruktion har jag hört Carl-Gustav Svingel ✓
om den sovjetiska sondering om en utväxling av Wen-
nerström mot Wallenberg, varom han berättat bl.a. i
intervjuer i Expressen och der Spiegel. Han överläm-
nade bifogade PM i ärendet som han sammanställt för
Wallenbergkommitténs räkning, och samtalet tog for-
men av en diskussion kring denna PM.

Mina frågor kring kronologin ledde till några preci-
seringar av tidsangivelserna. På sid. 4 ovanför mit-
ten talas det om december 1966. Årtalet bör, menar
Svingel idag, vara 1967. Det efterföljande samtalet
med Backlund vill han förlägga till - sannolikt -
1968. Kontakterna med "öststatsrepresentanten" på-
gick således över en period av ca tre år samt ett
kortare möte ett par år senare.

Vederbörandes namn mindes Svingel inte längre, men
det spelar knappast någon roll, eftersom det kan ha
varit ett för ändamålet antaget tacknamn. Huvudsaken
var att han enligt Svingel kom till Berlin från
Moskva för dessa kontakter, av allt att döma repre-
senterande antingen GRU eller KGB:s militära avdel-
ning. Sovjetiske ambassadören Abrasimov kände till
honom, däremot inte sovjetiska ambassaden i övrigt.

På sid. 1 andra raden under mitten talas om en frigivning av Wennerström. Rätt uttryck skulle enligt Svingel vara benådning, vilket ryssen använt sedan Svingel förklarat att en utväxling vore omöjlig p g a den svenska lagstiftningen.

Den i uppteckningen nämnde svenske byråchefen är Otto Danielsson.

Såsom framgått av hans uttalanden till pressen är Svingel övertygad om att ryssarna verkligen var redo att lämna ut Wallenberg i utbyte mot Wennerström för att på så sätt kunna fullgöra de förpliktelser de hade gentemot sina toppagenter. Han skrädder inte orden i fråga om svenska regeringens vägran att ens undersöka anbudet närmare och säger sig ännu inte kunna fatta vilka skäl som kan ha legat bakom.

Vad Svingel finner särskilt upprörande är att inte ens det av ryssen begärda pappret med uppgifter om Wallenberg tillhandahölls från Stockholm. På denna punkt kompletterade han sin skriftliga framställning med uppgiften att dåvarande kabinettssekreterare Belfrage lovat skicka ett sådant papper. Då det aldrig dök upp, ringde Svingel Belfrage för att fråga var pappret hade blivit av. Belfrage hade varit förvånad över att det inte kommit fram och lovat att omgående se till att det sändes rekommenderat till Svingel. Det kom inte då heller, och efterlysningar via Danielsson gav inget resultat. Svingel frågar sig om han fördes bakom ljuset av Belfrage eller om brevet togs om hand på vägen.

Han påpekar också det anmärkningsvärda i att den ryske emissarien kände till att svenska regeringen beslutat sig för att inte förhandla långt innan han själv fick höra detta av Backlund.

Allt detta är naturligtvis historia idag. Den enda aspekten av betydelse för de fortsatta efterforskningarna är replikväxlingen nedtill på sid. 2, då det sägs att Wallenberg inte existerar men att detta inte behöver innebära att han är död. Svingel anser att Wallenberg sedan länge lever under en annan identitet och att det nyttjar föga att söka honom under det egna namnet. En gammal svensk är vad efterforskningarna borde inriktas på.

Hjärtliga hälsningar
Jan Lundvik

P. M.

I bil... till hbr *Lundberg*
Hallgrén 19.22.85 *h*

Under hösten 1965 sammanträffade jag med en östrepresentant för förhandlingar om ett utväxlingsfall och vid slutet av dessa frågade denne. Tror ni att svenska regeringen skulle varaintresserad av en utväxling av Wennerström?
Jag tog det som ett grovt skämt och svarade i sådan ton, ge oss Wallenberg.

Ostrepresentanten upprepade sin fråga på nytt och nu förstod jag att han menade allvar med frågan.
Nu upprepade jag min fråga på nytt, ge oss Wallenberg och var finns han?

Mera yttrades icke vid detta sammanträffande.

Någon gång under de första veckorna 1966 träffades vi på ny.
Frågan om Wennerström togs åter upp.

Östrepresentanten sade då till mig: Jag återkommer till fallet Wennerström och har fullmakt att förhandla der Er.
Jag svarade, var finns Wallenberg?

Fick till svar: Fråga först er regering om det finns något intresse från svensk sida, för en frigivning av Wennerström.
Jag svarade att jag skulle försöka att få ett sammanträffande med svenske utrikesministern. (det hette inte mer utväxling.)

Nu tog jag kontakt med Sven Backlund som var Generalkonsul i Berlin. Bad honom att försöka få en termin för mig antingen hos stats- eller utrikesministern som jag båda träffat i Berlin.
Backlund sade att det nog vore svårt att få en termin om in ärendet kunde angivas.

Förklarade då för Backlund vad ärendet var och vad det rörde sig om. Denne blev rätt förvånad lindrigt sagt och sade att detta kunde man ju inte säga i tel. och lovade att se till att jag fick en termin hos utrikesministern och att ärendet var viktigt. Det kommer att slå ner som en bomb i detta törnrosaslott UD och inte bara där, sade han.

... hos utrikesministern, om jag inte tar fel

5

Sammanträffade med utrikesministern och framförde ärendet. Denne blev alldeles förskräckt och bad mej upprepa vad jag hade sagt och jag gjorde detta.

Nä, det här klarar jag inte ensam, jag måste kalla på min kabinettsekreterare och han kom in och vi blev föreställda för varandra.

Denne tog det med mindre överraskning och sade att det var en synnerligen svår fråga att svara på.

Framförde även vad jag svarat angående Wallweberg och att jag fått till svar: fråga först om er regering har intresse.

Något svar på min framförda fråga blev det vid denna tidpunkt inte. Kabinettsekreteraren bad mig ringa honom nästa dag.

Ringde nästa dag och blev då sammanförd med en byråchef. Man sade att denne skulle i fortsättningen vara min förhandlingspartner. Afären fick nu codenamnet Jacobsson-Jensen.

Var både då och långt senare övertygad om att denne man var regeringens förhandlingsombud, vi kom båda överens att hålla fast vid Wallenbergfrågan.

Vid mitt nästa sammanträffande med Östrepresentanten frågade denne om jag framfört hans fråga till min regering, vad hade man svarat. Jag sade att jag inte fått något svar men blev sammanförd med en tjänsteman som i fortsättningen kommer att vara min förhandlingspartner.

Efter en tid återkom Östrepresentanten och sade, jag återkom till Wennerström, Wallenberg existerar inte. Jag svarade, detta säger inte att han är död. Fick svaret, ja det har ni ~~säddes~~ rätt i.

Vid detta sammanträffande varnades det för att koppla in den högre diplomaten för då slår allt fel. Vi kom ju överens om fulldiskretion från början. DDRs UD lär ha fått veta det hela, mår sades inte om detta, ej heller senare.

17 MAR 1999 13:15

Jag frågade då, varför just jag? Svaret blev: Därför att ni tillhör en stor hjälporganisation och är utrustad med ett diplomatpass. Det sista var fel, jag hade tjänstepass.

I juli 1966 sammanträffade jag med östrepresentanten som då frågade om jag kommer att resa till Sverige på semester, och även besöka Stockholm. Svarade att jag kommer att göra detta. Han nämde då el. frågade ~~om~~ efter Wennerström och jag sköt in frågan: Ja, hur är det med Wallenberg? Fick svaret, jag tror inte att han lever. Mitt svar: Men det säger inte att han är död. Östrepresentanten ryckte på axlarna och sade med eftertryck: Ni måste göra ett erbjudande.

På min semester uppsökte mej byråchefen och en hög polistjänstman. Varför denne var med begriper jag än i dag inte.

Framförde då östrepresentantens ord: Ni måste göra ett erbjudande.

Bemyndigades då att säga ~~om~~ till östrepresentanten:

Återkommer till Ert yttrande—Ni måste göra ett erbjudande—är jag befullmäktigad att framföra följande:

Det åvilar Er att komma med närmare precisering av Ert utväxlingsobjekt.

Kunde framföra detta till Ö-representanten först i mitten på september 1966.

Det blev en lång tystnad och sedan kom frågan: Ja vad kunde man erbjuda. Han såg frågande på mej och efter en stund stillatigande sade jag: Vi har ju nämt en person vid våra tidigare samtal, bara den och ingen annan.

Det blev åter en lång tystnad och sedan kom följande:

Låt mej få alla data om den personen, fullständiga namn, födelsedag och födelseår, sista arbetsområdet och vad han gjorde där och tiden för hans försvinnande och hans befattning där. På officiellt brevpapper.

Sammanträffandet var mycket kort, när vi skildes sade han, 7
omhan nu lever jag tror det inte.

De borde ju redan ha alla dessa uppgifter menade Backlund och
byråchefen. Ev. grunden kunde vara att man ville ha dem på ny
för att inte behöva blanda in tidigare instanser som haft med
fallet att göra. Att så var fallet fick jag mycket senare veta.
Bad att få detta önskade så som det sagts, på ett officiellt
brevpapper. Bad att få det av byråchefen och muntligen till
Sven Backlund.

Jag fick ingenting! Det enda svaret jag fick var att de har
allt detta sedan länge. Man ville tydligen inte visa det mins-
tillmötesgående i ärendet.

I december 1966 träffade jag Ökontaktmannen och denne fråga-
Ni fick väl inget papper med data som jag bad om? Jag svarad
att det fick jag inte. Ömannen, det tyder ju på att man inte h-
större intresse i det hela. Jag svarade att man menar att ni
har alla dessa data sedan länge. Ömannen, kan tänkas men man
vill ev. inte blanda in tidigare instanser. För övrigt lär er
regering ~~252~~ för längesedan ha beslutat att inte förhandla.

Jag svarade att detta är mer än jag vet.

Frågade vmd första tillfälle Backlund om detta var sant.

Han berättade då att det hade varit ett regeringssammanträde
där han hade ~~222122~~ varit föredragande och där han hade
rekommenderat regeringen att icke gå in på ytterligare

förhandlingar, på grund av provokationsrisken.

Protokoll fördes inte över sammanträdet sade han och var för-
vånad över att jag inte visste detta.

Svarade att jag inte visste det och att jag inte hade någon
förståelse för hur man behandlade detta allvarliga ärende.

Sade inte till Backlund och inte heller till byrochefen ~~222~~

av vem jag hade fått veta att man inte tänkte förhandla.

Bade mej själv att det ändrar ju ändå inget om de vet det

Först nu blev det klart för mig att byråchefen inte var regeringens förhandlingsombud. Varför man inte sagt mig detta frågar jag mig än i dag.

Det gick månader och ingenting hände och jag antog att hela ärendet var avslutat.

Då tog Östrepresentanten kontakt med mig på nytt och sade: Låt fråga er regering om de ändå inte är beredd att förhandla om en benådning av Wennerström mot en utväxling av er man, den som ni har intresse av att få fri. *in G. Wennerström* *fr. utväxling - ja*

Svarade att jag skulle framföra detta men att jag tvivlade på att jag skulle få ett positivt svar.

Tidpunkten för detta sammanträffande kan jag inte med säkerhet säga då jag sällan skrivit data och är på mina anteckningar.

Det måste ha varit i slutet på 1968 el. början av 1969, Sven

Backlund var inte längre i Berlin och hans efterträdare

meddelade jag inte något i detta ärende.

Framförde frågan och om byråchefen förde den vidare vet jag inte. Något svar på frågan fick aldrig.

Kontakten togs upp en gång till den 24 maj 1971.

Förklarade för honom att svar på frågan: Var är Wallenberg

skulle troligen ha och få en tillfredsställelse på någon

möjlig väg i deras intressefråga. Vi är övertygade om att

Wallenberg fortfarande lever.

Hade med byråchefen kommit överens om att framföra detta.

En lång tystnad följde, sedan bytte man samtalsämne.

Detta var det sista sammanträffandet enligt mina anteckningar

Därmed var ärendet tydligen avslutat.

sk
XE n lech uträ?

En. ja, min varhandling min.
7-0 67 m

MINISTRY OF NATIONAL CULTURAL HERITAGE
Department of European Affairs and International Relations

Address: 1055 Budapest, Szalay u. 10-14.
Postal address: 1834 Budapest, Pf. 1.

Phone: (36 1) 269 40 49
Facsimile (36 1) 302 20 02

Ministry of Foreign Affairs
SWEDEN

H.E. Ambassador Jan Lundvik

Your Excellency,
Dear Mr. Lundvik,

2 pages
18 May, 1999, Budapest

I hope you will remember that during your stay in Budapest, when I had the chance of meeting you at the Swedish Embassy, I mentioned to you that we were making preparations for creating a new versions of the exhibitions of documents devoted to the diplomats who saved Jews during World War II.

To my regret it is only at this late date that I can inform you of the finalised date of the exhibition opening and expand our invitation to you.

As you will see in the attached invitation, the event is taking place at 4.00 p.m. on 31st May, 1999 in the National Széchenyi Library of Budapest.

The inviting bodies, i.e. the two Hungarian Ministries are going to host Ambassador Per Anger and his wife, Kate and Nicklas Wacz from Sweden, Agnes Hirschi and her husband Eric from Switzerland as well as exhibit creators Eric Saul, Amy Fiske and Alison Leslie Gold from the United States. Besides representatives of Hungary's social and cultural life, we expect to have 120 honorary consuls from all over the world to be present at the exhibition opening.

I very much hope that you will be able to make the necessary arrangements for attending this outstanding exhibition opening here in Budapest.

Respectfully yours,

Erzsébet Kigyós
Desk Officer

cc: Swedish Embassy in Budapest
Hungarian Embassy in Stockholm

1/2

(EC)

Very urgent

aa
P

INK. UTAKESZED
DNR
18/05
1999
05-19
P
2
Eu

just hrs
3564246
Tave
4853107

MD

2/2

The Ministry of Foreign Affairs and the Ministry of Cultural Heritage of the Republic of Hungary have the honour to invite you to the opening of the exhibition

"VISAS FOR LIFE: THE RIGHTeous AND HONOURABLE DIPLOMATS"
devoted to the memory of diplomats who saved Jews during World War II.

The exhibition will be opened by

President Árpád Göncz

on Monday, May 31st 1999 at 4 pm

at the National Széchényi Library of Budapest

Buda-Castle Building "F"

Present will be a few of the rescuers and family members of the diplomats.

A Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma és a

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

tisztelettel megírja Önt

a II. Világháború idején az üldözöttek mentésében közreműködő diplomaták
tevékenységét bemutató

ÉLELMETŐ UTLEVÉLK

című dokumentum-kállításra, amelyet

Göncz Árpád köztársasági elnök úr nyit meg

1999. május 31-én, 16 órákor

az Országos Széchényi Könyvtárban, a Budavári Palota F. épületében.

AMBASSADEN TEL AVIV

244 GR

KCKC

SSSLLLS SSSLLLS SSSLLLS

FR AMBASSADÖREN FRÅN EC LUNDA

RE RAUL WALLENBERG

FÖRST AV ALLT ETT HJARTLIGT TACK FÖR TREVLIG SAMVARO
OCH DEN FRIKOSTIGA HJÄLP JAG FICK AV DIG OCH DINA
MEDARBETARE UNDER MITT BESÖK, SOM JAG TYCKTE VAR
MYCKET GIVANDE ÄVEN OM DET INTE RESULTERADE I NÅGRA
NYA LEDTRADAR.

SOM JAG VAL NÄMNDE VAR DET ETT TIPS SOM JAG INTE
KUNNE FÖLJA UPP, NÄMLIGEN PROFESSOR GORODETSKYS RÅD
ATT KONTAKTA EN DR RON ZWEIG (HEMTELEFON JERUSALEM
5341614), SOM ENLIGT G. HADE GOD INBLICK I DEN RYSKA
ARKIVVÄRLDEN. OM DU KUNDE BE DAG ELLER ANNIKA
FULLFÖLJA KONTAKTEN MED ZWEIG OCH HÖRA OM HAN SKULLE
HA NÅGRA INTRESSANTA UPPSLAG VORE JAG TACKSAM.

JAG NÄMNDE OCKSA MITT SAMTAL MED DEN FÖRRE KOLLEGAN
ARIEH LEVIN. TYVÄRR GLÖMDE JAG ATT BE OM HANS
ADRESS, MEN KANSKE NI KAN FÅ DEN FRÅN OM?

EN ADRESS JAG FICK VAR TILL YAD VASHEMS UNGERSKA
SPECIALIST, MEN HANDSTILEN ÄR INTE ALLDELES TYDLIG.
KAN FÖLJANDE STÄMMA:

JARI REUVENI, P O B 10030, JERUSALEM 91100,
TEL 02-6782746 ?

SSLSLSLKKKCCCKKKCCCKKKCCCK

CABINET

UD STOCKHOLM

FFF

UD STOCKHOLM 1999-05-19

R 18 W

P 2 Eu

Reg. i avsikt att arkivera

20/5

EC

M

a.a. y

DB. n

←
↓

MD

REGERINGSKANSLIET

EC P2 Eu 1

Sid. 1 (1)(3)

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Ambassaden Riş

EXD 990519/AN

Raoul Wallenberg

1 bil

För ambassadören från Lundvik.

PRIMO

Vi har fått ett långt fax från Mesinai, gudskelov maskinskrivet, av vilket jag besparar Dig den del som berör hennes komplicerade ekonomiska mellanhavanden med UD men på hennes begäran översänder den forskningsoperativa delen för Din kännedom.

SECUNDO

Jag räknar med att besöka Budapest vid månadsskiftet och hoppas då av Nanofvszky få den utlovade dokumentationen. Finns det något jag bör säga honom om Dina intryck från mötet?

Cabinet

Please let me say that I do not understand, when S. Astrom has personally told me that I am doing the Government of Sweden a 'great favor,' when Jan Eliasson has written me a lengthy letter extolling the contribution of my First Preliminary Report and Martin Hallqvist has repeatedly emphasized the tremendous job that I have done and am doing – why I should be punished. I have absolutely no problem with playing by the rules but there are rules and rules. I made an arrangement with the Government of Sweden through Martin about my expenses and what they would cover. Food and phone for example were clearly included in that. Now everything seems to be in flux, meals – where I eat and what, telephones plus the expenses for the report. (I actually asked in Moscow whether there was such a form because it was logical to me that expenses surrounding the report, incurred in the States, should be filed separately. But no one knew anything about that.) I am not the guilty party here. I entered the picture and tried to create a structure where there was none. That it doesn't conform 100 per cent with the Swedish Government's way of doing things for its diplomats is not my fault. I have tried to rectify the situation for the sake of the name of the investigation. But now I am in distress.

I feel it is very important that the Government of Sweden, after all the effort I have put into this both in generosity of sharing previous research, extensive overtime and problem solving to the point of exhaustion, show its good faith by resolving this issue. I won't go on and on about this, but I must comment that having filled out the forms and redone the receipts, etc, its continued non-resolution is really beginning to get in the way.

FINAL REPORT

I never promised to give a final report by the end of this year, only by Raoul's disappearance date as I will need those extra few weeks to get things in order, even though I am already outlining what I must do. The only way I would be able to meet that condition would be if there were a force majeure and all further access were denied, in which case I would stay put here and apply all my energies to providing evidence on the basis of what we have seen and the various analyses and conclusions which can be drawn from that. This would bring us to December 1999 but would also insure that this issue will rise from the ashes like a phoenix yet one more time because the work in the Prisoner Files, Medical and so on will not have been finished.

Regarding the Report, as I have just faxed Hans, it is imperative then that I receive the access to the remaining files promised me starting in July and that there be a counterpart assigned, preferably V. C. Vinogradov who is best qualified to bring closure from the Russian side.

I would also like to bring up two new issues which you should relay to Hans. In my reflections in Elba, following my conversation with Lage, I understand that we now have a new very important avenue for DNA – namely the fact that the skulls of the prominentia who were cremated were kept. (This follows strictly the ghoulish Stalinist practice relating also to Hitler, whose body was exhumed and his skull brought to Moscow along with the dentist and dental assistant as prisoners to identify it). This being the case and there being no ambiguity about Raoul's DNA (see Marvin on this), it would be possible to go through all the skulls and determine if any of them are Raoul Wallenberg. Even if this work is not immediately performed, I think you can see that its very existence as a possibility of research closes the gap and puts real pressure on the Russian side to substantiate their claim of death/cremation in 1947.

Given that there may be no skull for Raoul Wallenberg, the Disappearance Trail continues to gain in strength. Susanne has provided me with a number of camp and other sightings from SAPO which could even be inter-related and which will be considered in my Final Report. This I will deal with separately later in my Camp/Disappearance report which is being delayed because her trip is delayed and because the Memorial researcher has not given me the information I need from the Archives on MVD procedures.

What I want to stress at this time is that it is key that we make contact NOW with whomever is in charge of the system of internats or asylums, of which there are close to a million scattered across the former USSR. I do not foresee the need for a needle in haystack search through this system but I think that the most direct way to go, in the event that Raoul Wallenberg may have survived into old age, is to explore the processing of prisoners out of Vladimir directly to the internat system.

coming out of the psychiatric facilities we will explore. The most likely place where Wallenberg was held in an internat would be in Mordov ASSR. We have not placed this request, except as part of medical (see Jankowski). What we must do is ask the help of Tuchnin's office to put us immediately in touch with the person in whatever agency (could now be the equivalent of Social Welfare) handling internats, referral of prisoners into such places. We also need direct contact with the corresponding parties and agencies in the Mordov ASSR. We may also need the help of the Ministry of Justice to pursue the court records under specific instances where prisoners were transferred out of the MV into the hands of said Social Welfare equivalent agency. Please would you pass this on to Hans as being most urgent. I would like it if Anders Wallberg could begin raising the question immediately so that I have someone to speak as soon as I arrive in Moscow.

Regarding Huber and Pelkonen, the material you sent me has been translated for me and I reviewed it. There are a number of valuable and interesting insights, not least of which is Pelkonen's description of Langfelder as 'British' - which many will think a mistake but corresponds to the language used elsewhere in reference to Hungarians who were British officers (see my fax of an hour ago to Hans regarding the PR in London). It would be valuable to find out why he used this term, as he clearly knew that Langfelder was a Hungarian. It is also extremely noteworthy that according to Pelkonen, 'Huber had probably met Wallenberg in Lubyanka prison in 1945, but Hille had never met him.' (Emphasize the first half of the equation).

May I request all materials which exist pertaining to Hengstenberg who is mentioned repeatedly in the Huber testimony. , on Wolfgang Richter (see 594 B 10.9.55) Goloschewitch, Dipolimsy, Samochin (German generals and his cellmates), General Stahel and Admiral Voss. Victor Hahn (571 B. 29.8.55), Major Gamillschegg (615 B 20 9 55), 680 B. 17 X 55 re Rensinghoff and or Schellhorn and or other members of the Bucharest Legation. Hengstenberg and Schellhorn is especially important because according to Huber those who sat with Wallenberg and Langfelder were: Rodel (X), Hille (X), Hengstenberg (?), Pelkonen (X), Richter (X), Kitschman (X) and Schellhorn.(?)

In the meantime, Susanne Berger sent me notes from SAPO re Huber which read as follows: 'There is a document entitled 'free commentary' about the Huber case; not enclosed in Foreign Office materials on Huber, 28 pages. Discusses in particular Huber transfer to Moscow to the Lubyanka on May 2, 1947 and his interrogation that same night covering the Budapest Banker who under the cover name KLATT had run a far reaching intelligence network against the Russians - in the Balkans and in the Ukraine. Huber was questioned also in depth about the Abwehrstelle Bukarest. As I have extensive information from the National Archives on Klatt, although no indication he was a banker, I need to have the above in fine detail, word for word please.

Susanne also writes" This document is one of a handful which shows that there exist separate OUTSIDE collections in SAPO and with the government which are directly related to the Wallenberg case. It carries the designation 'Serie F1, Vol I. There is also a reference number for the Swedish STATE Police which is distinct from the SECURITY Police. I have requested the other Huber material, so far no result. As you remember, similar entires are attached to documentation for Grossheim-Krisko and Gustav Richter.'

Note from me: As both Grossheim-Krisko and Gustav Richter were held back because of their connection with 'an especially important prisoner' it is essential to make certain that all of the above materials are retrieved so that we can review the information in fine detail. We should do this NOW because with such information we can have the keys to penetrate the Russian investigative files.

REGERINGSKANSLIET

ARKIVEXEMPLAR

Dnr	Avd	Grupp	Mål
1999-05-19			
139/001			P 2 Nr Eu 1

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Arkivchef Martti Favorin
Utrikesministeriet
PL 176
HELSINGFORS

EC

Raoul Wallenberg

Ett varmt tack för delgivningen den 16.4 av Riksarkivets utredning
angående eventuella uppgifter om Raoul Wallenberg. Jag kan inte annat
än instämma i statspolisens bedömning att Lillträsk hade en livlig fantasi.

Med vänlig hälsning

Jan Lundvik

Postadress: 103 39 STOCKHOLM	Telefon: 08 - 405 10 00	E-post: ud@foreign.ministry.se
Besöksadress: Fredsgatan 6	Telefax: 08 - 723 11 76	X 400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE
Avsändt med	Avsändn datum	Sign
☐ sv kurir	990519	AP
☐ utl kufir	☐ vanlig post	
☐ luftpost		

Södertälje 99 05 13

133/006
1999 2

Delges:
Magnusson, Riga
(jag har kontakt)
Lundvik, EC
Olsson, ESEK

Bäste Lage Olson,

P 2 EU'

äntligen kan jag sända några inspelningar från Ryssland.

exp. 99-05-18

Först Perm 35, där bl.a. Nathan Sharansky och Janis Rozhkalns delade en cell. Janis Rozhkalns var några år sedan gäst hos mig, och jag hade redan tidigare fått några upplysningar från hans vän här i Sverige.

Janis Rozhkalns är övertygad om att en av hans fängelsekamrater var Raoul Wallenberg- alias Andersen. Detta är en lång historia, men även Arkadij Vaksberg skriver i sin bok "Herrar och lakejer" att man nästan aldrig registrerade utländska fångar med sitt eget namn.

ca 1/2

Så var vänlig och notera namnrop Andersen- efter c:a 30 minuter, och senare en man på tandläkarestolen; ingen diskussion, inga förklaringar. Senare i den fortsättningsfilmen nämner man Andersen- den svenska översättaren säger Anderson (det finns vissa intressanta uppgifter i en tidningsartikeln i samband med vissa fångar som sändes i väg från Perm 35. (Se även bild av den åldrande bilden av Raoul Wallenberg som Du har fått från den franska filmaren.

Filmen om utländska fångar vilka har fått lämna fängelset men inte landet stöder min uppfattning att så är även fallet med Raoul Wallenberg.

Jag fick lämna löftet att inte tala om vissa fångvaktare och deras roll i fallet R.W. (och inte nu heller skriftligt), men när jag fick löfte att lämna till prof.von Dardel Janis Rozhkalns adress och telefonnummer, anser jag att jag har fått "friare händer". - Tyvärr, om jag har tolkat prof. von Dardells uttalande om de två fångvaktare rätt, har han inte uppfattat sakens allvar.

Det är mycket jag har fått att höra, inte endast angående Perm 35, och kan aldrig sluta att fråga- varför jag?

Jag hoppas att vi kan träffas så att jag muntligen kan lämna en del upplysningar.

Med vänlig hälsning,

Elisabet Österberg

Embassy of the United States of America
CSCE
MEETING OF EXPERTS ON HUMAN CONTACTS
BERN 1986

April 24, 1986

Mr. Ebba Gronroos
Box 332
151 24 Sodertalje
Sweden

Dear Mr. Gronroos:

I want to thank you for your letter of April 16 concerning the case of Ida Nudel, who wishes to join her sister in Israel. During the six weeks of this Human Contacts Meeting in Bern, the U.S. Delegation will be raising a broad range of problems in the Soviet Union and Eastern Europe. The governments of these countries have in many ways and to varying degrees failed to comply with the human contacts commitments they undertook in the Helsinki Final Act and the Madrid Concluding Document. It is my job here to point out their failings, and to explore ways of improving compliance.

With these goals in mind, I will certainly try to make use of the information you so helpfully provided.

Sincerely,

Michael Novak
Head of U.S. Delegation

~det arbetade några år för Ida Nudels frigivning.
Hon är fri - men det var inte jag som lyckades
utan Armand Hansson.
Jag fick bifogade brev, Michael Novaks tal om
en lång lista om fångar - samtliga hade
 varit fångade över 30 år.

NIKOLAI SHABUROV (RUSSIAN) - IN 1982 APPLIED IN HIS NATIVE MARIISKAYA ASSR TO COME TO THE U.S. TO STUDY IN A SEMINARY. A FEW DAYS LATER, HE WAS ARRESTED AND COMMITTED TO A PSYCHIATRIC HOSPITAL.

EDITA ABRUTIENE (LITHUANIAN) - WAS SENTENCED TO A SIX-YEAR TERM OF IMPRISONMENT IN JULY 1983 FOR HER EFFORTS TO EMIGRATE FROM LITHUANIA WITH HER HUSBAND AND YOUNG SON. HER HUSBAND, VITAS ABRUTIS, HAD JUST RETURNED FROM SERVING A POLITICAL SENTENCE IN THE CAMPS WHEN SHE WAS ARRESTED.

EDUARD GUDAVA (GEORGIAN) - A GEORGIAN CATHOLIC, HAS BEEN ATTEMPTING TO EMIGRATE FOR FOUR YEARS WITH HIS MOTHER AND BROTHER, TENGHIZ. IN JANUARY 1986, EDUARD WAS SENTENCED TO A FOUR-YEAR PRISON TERM FOR "MALICIOUS HOOLIGANISM" FOR HANGING A PROTEST BANNER FROM THE BALCONY OF THEIR APARTMENT.

JANIS ROZHKALNS (LATVIAN) - LATVIAN BAPTIST, WHO APPLIED TO EMIGRATE IN JANUARY 1983 TOGETHER WITH 19 OTHER LATVIANS. ARRESTED IN APRIL 1983, ROZHKALNS WAS SENTENCED IN DECEMBER TO FIVE YEARS STRICT REGIMEN CAMP PLUS THREE YEARS INTERNAL EXILE.

YURI SHUKHEVICH (UKRAINIAN) - HAS SPENT OVER 33 OF HIS FIFTY-YEARS IN PRISON FOR ALLEGED NATIONALIST ACTIVITIES, AND IS REPORTEDLY ALMOST BLIND. HE HAS RELATIVES IN AUSTRALIA WHO ARE WILLING TO ACCEPT HIM AND HIS FAMILY AND SUPPORT THEM.

BALYS GAJAUSKAS (LITHUANIAN) - HAS SPENT OVER 33 OF HIS 60 YEARS IN PRISON FOR LITHUANIAN NATIONAL AND HUMAN RIGHTS ACTIVITIES. HE AND HIS FAMILY WISH TO EMIGRATE TO JOIN RELATIVES IN THE UNITED STATES.

ALGIRDAS STATKEVICIUS (LITHUANIAN) - A PHYSICIAN AND MEMBER OF THE LITHUANIAN HELSINKI GROUP, WHO IS PRESENTLY INCARCERATED IN A PSYCHIATRIC FACILITY FOR POLITICAL PRISONERS. HE WISHES TO EMIGRATE AND JOIN HIS SISTER IN THE UNITED STATES.

ALEKSANDR SHATRAVKA (RUSSIAN) - ORIGINALLY PLACED IN A PSYCHIATRIC FACILITY FOR TRYING TO ESCAPE FROM THE SOVIET UNION; HAS FREQUENTLY EXPRESSED THE DESIRE TO EMIGRATE. HE IS PRESENTLY IN LABOR CAMP FOR HIS ACTIVITIES AS A MEMBER OF THE SOVIET INDEPENDENT PEACE MOVEMENT.

IGOR OGURTSOV (RUSSIAN) - SENTENCED IN 1967 TO FIFTEEN YEARS' IMPRISONMENT AND FIVE YEARS INTERNAL EXILE FOR ENGAGING IN RELIGIOUS ACTIVITIES AND FOR FOUNDING THE ALL-RUSSIAN CHRISTIAN SOCIAL UNION. THE U.S. HOUSE OF REPRESENTATIVES RECENTLY PASSED A RESOLUTION URGING THAT MR. OGURTSOV BE RELEASED FROM INTERNAL EXILE AND PERMITTED TO EMIGRATE TO THE WEST WITHOUT RENOUNCING HIS VIEWS.

Igor after 4 days

(EC) PL Eu¹**Utrikesdepartementet**

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Ambassaden Washington

990521 ML

Raoul Wallenberg

För ambassadören från Lundvik.

I den svensk-ryska arbetsgruppen om Raoul Wallenberg, i vilken jag ingår sedan årsskiftet, räknar vi med att avsluta arkivforskningsarbetet före årets slut för att sedan under första hälften av nästa år färdigställa den avslutande rapporten, som sannolikt kommer att bestå av en svensk och en rysk del. Den svenska delen av rapporten är avsedd att vara en sammanfattande framställning av de resultat som hittills uppnåtts i arbetet med att skapa klarhet om Raoul Wallenbergs öde. Trots att de dokument som påträffats i ryska arkiv givit värdefull information om olika aspekter av hans fängelsevistelse åren 1945-47 är den centrala frågan om han avled 1947, såsom ryssarna hävdar, eller var vid liv vid senare tidpunkter ännu obesvarad.

I detta läge finner vi det angeläget att ånyo göra en grundlig genomgång av hela den föreliggande dokumentationen i ärendet och så att säga ännu en gång vända på alla stenar oavsett hur ofta det redan gjorts. Detta innebär bl a att vi på nytt vänder oss till olika utländska regeringar med hemställan om förnyad arkivgenomgång. Erfarenheten har emellertid visat att det är svårt för utländska arkivtjänstemän liksom även för ambassadpersonal att avgöra vad som är relevant dokumentation i nuvarande utredningsläge. Som medlem av arbetsgruppen har jag därför på sistone i detta syfte besökt Budapest, Jerusalem och Helsingfors och är beredd att även besöka Washington.

Till arbetsgruppen har som bekant såsom konsulter knutits de tre oberoende amerikanska experterna Marvin Makinen, Susan Mesinai och

1999-05-20

Susanne Berger, vilkas olika forskningsprojekt befinner sig i en mycket aktiv fas. Vi är medvetna om att de i samband härmed har omfattande kontakter med olika amerikanska instanser. Det är naturligtvis å ena sidan angeläget att undvika dubbelarbete, men å andra sidan finner vi det önskvärt att markera att även svenska regeringen är direkt engagerad i efterforskningarna.

En aspekt av särskild betydelse i Washington är möjligheten av att få ytterligare material från CIA. Vi har med Susanne Berger berört denna fråga, och hon anser sig ha vissa kanaler hon skulle kunna utnyttja. I samråd med kabinetssekreteraren finner jag det dock mera ändamålsenligt att i första hand söka utnyttja vår egen ambassad och de goda personliga kontakter som Du har.

Jag vore tacksam för Din bedömning av ovanstående, avseende såväl den speciella CIA-aspekten som frågan om ett eventuellt arkivstudiebesök från min sida. På den senare punkten kan jag nämna att mitt besök i Jerusalem hade förberetts av ambassaden och utrikesministeriet på grundval av en förteckning över de frågor vi var särskilt intresserade av, och jag tillbringade sedan några dagar i det israeliska riksarkivet resp. Yad Vashem-arkivet. Några helt nya uppgifter stötte jag inte på, men på olika punkter kunde vår tidigare dokumentation kompletteras.

Cabinet

REGERINGSKANSLIET

TELEFAX

1999-05-20

Dnr 53

Utrikesdepartementet

Generalkonsulatet

P-L

Ulrika Haggård

NEW YORK ✓

Bemyndigande att betala biljetter och reseförskott för Susan Mesinai

1 bilaga

Generalkonsulatet bemyndigas att betala biljetter för Susan Mesinai, New York, arbetsgruppen med uppdrag att studera utestående frågor i efterforskningen av Raoul Wallenberg, för resor till Syracuse, N.Y., Chicago och Washington under maj månad enligt bifogat beslut. Mesinai kommer att beställa biljetterna.

Generalkonsulatet bemyndigas även utbetala förskott för täckande av kostnader för hotell m.m. enligt följande:

Syracuse, N.Y.

Tåg t.o.r. ca 160 US-dollar

Hotell 2 nätter 250
410

Chicago

Flygbiljett t.o.r. ca 440

Taxi flygplatsen 100
(Bor privat) 540

Washington

Tågbiljett t.o.r. 140

Hotell 5 nätter 625

Kopiering av dok 100
865

Mesinai ombeds redovisa till UD med reseräkning efter varje avslutad resa. Utgifter i tjänsten redovisas på separat räkning.

Exp 99-05-20
uh

1999-05-20

Redovisning skall ske med avräkningsbesked. (Kontering: 4215, 105, 25112).

Cabinet

Utrikesdepartementet

Medgivande att företa resor till Syracuse, N.Y., Washington och Chicago**Ärendet**

Arbetsgruppen med uppdrag att studera utestående frågor i efterforskningen av Raoul Wallenberg (UD 1991:C) föreslår att Susan Mesinai, New York, arkivexpert i arbetsgruppen, får företa resor till Syracuse, N.Y., Washington och Chicago för kontakter i datafrågor och arkivforskning för arbetsgruppens räkning under maj månad 1999.

Beslut

Regeringskansliet medger att Susan Mesinai får resa till Syracuse, N.Y. omkring den 20-21 maj 1999 för kontakt med den oberoende experten i datafrågor, Ari Kaplan.

Regeringskansliet medger vidare att Susan Mesinai får resa till Washington D.C. omkring den 24-28 maj 1999 för arkivforskning inom ramen för arbetsgruppen.

Regeringskansliet medger slutligen att Susan Mesinai får resa till Chicago omkring den 30-31 maj 1999 för kontakter i datafrågor med Marvin Makinen och Ari Kaplan, oberoende experter i arbetsgruppen.

Kostnaderna, som beräknas uppgå till sammanlagt ca 20 000 kr, skall belasta anslaget A 5. Utredningar m.m. för budgetåret 1995/96 (kontering: 4215, 105, 25112).

Beslutet har fattats av expeditionschefen Dag Klackenborg.

Utdrag till

Generalkonsulatet New York
Susan Mesinai
Arbetsgruppen
P-L

Cell: nh.

Utdraget är omfattande
med en del källor

Urika Haggard

*** SÄNDNINGSRAPPORT ***

SÄNDNING OK

S/M NR 1725
ANSLUTANDE FAX NR. 89317
SUB-ADRESS
ANSLUTANDE NAMN SWEDISH CONSULAT
PROG. TID 05/20 10:10
ANV. TID 01'04
SID. 4
RESULTAT OK

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

P-L

Ulrika Haggård

TELEFAX

1999-05-20

Dnr 53

Generalkonsulatet

NEW YORK

Bemyndigande att betala biljetter och reseförskott för Susan Mesinai

1 bilaga

Generalkonsulatet bemyndigas att betala biljetter för Susan Mesinai, New York, arbetsgruppen med uppdrag att studera utestående frågor i efterforskningen av Raoul Wallenberg, för resor till Syracuse, N.Y., Chicago och Washington under maj månad enligt bifogat beslut. Mesinai kommer att beställa biljetterna.

Generalkonsulatet bemyndigas även utbetala förskott för täckande av kostnader för hotell m.m. enligt följande:

Syracuse, N.Y.

Tåg t.o.r. ca 160 US-dollar

Hotell 2 nätter 250

410

Chicago

Flygbiljett t.o.r. ca 440

Taxi flygplatsen 100

(Bor privat) 540

Washington

SVERIGES AMBASSAD
BUDAPEST

T E L E F A X

Sid 1 (5)

1999-05-21

Handläggare: S.Lundvall

1 Serv. 1999-05-25 (EC)
a a
p

INK. UTRIKESDEP. DNR		
1999-05-21		
Avd. P	Gr 2	MAI Eu!

UTRIKESDEPARTEMENTET, nr 110✓

Till: Ambassadör Jan Lundvik/EC
Kopia: Magnus Lennartsson/EC X

Invigning av Raoul Wallenbergmonument på Lidingö den
28 maj

1 bil

Bifogar fax från Lidingö Stad rörande rubricerade
invigning jämte ambassadens svar till Lidingö Stad.
Några synpunkter på spridningskretsen?

Carlsson

Adress
Ajtósi Dürer sor 27 A
1146 BUDAPEST

Telefon
+36 1 352 2804

Fax
+36 1 352 2807

Telex
225647

2 (5)

SVERIGES AMBASSAD
BUDAPEST

T E L E F A X

Sid 1 (1)

1999-05-21

TILL: Lidingö Stad, Stadsledningskontoret

ATT: Madeleine Helleday, informationschef

FAXNR: 0046 - 8 - 7677341

ÄRENDE: Invigning av Raoul Wallenbergmonument den
28 maj på Lidingö

Tack för Ert fax 99-05-20 om invigningen. Vi vill gärna sprida Ert pressmeddelande så snart vi erhållit detta från Er vid invigningen.

Med vänlig hälsning

Sören Lundvall

Sören Lundvall
Ambassör

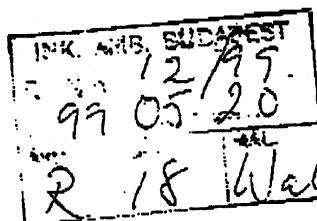
Wp 21.5.99

Adress
Ajtósi Dürer sor 27 A
1146 BUDAPEST

Telefon
+36 1 352 2804

Fax
+36 1 352 2807

Telex
225647

LIDINGÖ STAD
Stadsledningskontoret3(J)
TELEFAX

CC:SC

DATUM 20/5-99

TID

ANTAL SIDOR INKL DENNA 3

TILL Ambassadör
Staffan Carlsson

TELEFAX 0093613522807

FRÅN Madeleine Helleday

DIREKT TEL 08-731 3067
FAX NR 08-767 73 41

För Er information vill jag meddela följande:

Ett monument över Raoul Wallenbergs gärning kommer att invigas fredagen den 28 maj på Lidingö utanför Stockholm. Det är riksdagens talman Birgitta Dahl som ska avtacka skulpturen.

Faxar här ett uppslag ur tidningen Vårt Lidingö som innehåller färsk information.

Ett pressmeddelande på svenska och engelska kommer att faxas till Er samma dag invigningen sker. Vi är naturligtvis tacksamma om Ni då vill hjälpa oss att sprida informationen till massmedia.

Med vänlig hälsning
Madeleine Helleday
informationschef i Lidingö stad

Sören

Dette är i förskott
givet. Bekräfta
med tre rader till
ansökan. Information
Jan Lundrik

POSTADRESS
Lidingö stad
Stadsledningskontoret
181 82 Lidingö

BESÖKSADRESS
Stockholmsvägen 50

TELEFON
08-731 30 00 vx
FAX
08-767 73 41

E-POST
lidingo.stad@lidingo.se
INTERNET
www.lidingo.se

Lidingö stads hushållstidning
Nr 2-99

Raoul Wallenberg tillbringade flera av sin barndoms somrar i Stora Villan i Kappsta. I dag finns bara grunden till huset kvar. I Kappsta är en väg och ett torg uppkallat efter Raoul Wallenberg. Området är skyddat naturvårdsområde sedan 1995.

FOTO: PRESENS BILD

En man med stort mod

Fredagen den 28 maj invigs det monument som ska hedra Raoul Wallenbergs gärning. Det är riksdagens talman Birgitta Dahl som avtäckar skulpturen i stadshusparken.

Skulpturen i brons är en gåva till Lidingö stad från kommunen för ett monument över Raoul Wallenbergs gärning.

Född i Kappsta

Lidingö är en naturlig plats för monumentet eftersom Raoul Wallenberg föddes här den 4 augusti 1912. Det var i sin morfar Per Johan Wisings hem i Kappsta, som han för första gången såg dagens ljus. Under sin barndom bodde han sedan under sommarchalvåret med sin

mor i Stora Villan, som huset kallades. I dag finns bara grunden kvar eftersom huset revs efter en brand på 1950-talet.

Affärsmannen Wallenberg

Raoul Wallenberg var mycket tidigt intresserad av handel och arkitektur. Efter studier i Amerika och arbete på en svensk byggnadsfirma i Kapstad, hamnade han på en holländsk bank i Haifa i dåvarande Palestina. Det var där han för första gången kom i kontakt med judar som flytt undan Hitlers Tyskland.

Efter hemkomsten till Sverige fördes Wallenberg samman med den ungersk-judiske affärsmannen Koloman Lauer. Wallenbergs goda språkfärdigheter gjorde honom till en värdefull samarbetspartner.

I arbetet som internationell direktör för sitt och Lauers fö-

retag, Mellaneuropas Handelskompani, ingick mycket resande, bland annat till Ungern.

Skyddspassen som räddar
Kännedomen om regionen var en av anledningarna till att han 1944 utsågs till att leda räddningsoperationen av ungerska judar. Genom den amerikanska flyktinghjälpen War Refugee Board ordnades finansieringen av uppdraget.

Raoul Wallenberg tillträdde tjänsten som förste sekreterare vid den svenska legationen i Ungerns huvudstad Budapest. Hans första uppgift blev att utforma de så kallade skyddspassen. Dessa pass hade ingen egentlig giltighet, men hjälpte många judar till Sverige undan nazisternas förföljelser.

Wallenberg köpte också en rad hus i Budapest där det blågula

svenska riksvapnet gav skydd till upp emot 15 000 människor. Genom sina okonventionella arbetsmetoder, sina goda lokala kontakter och sitt stora mod lyckades Raoul Wallenberg rädda flera tusentals judiska människor.

Kom aldrig tillbaka

Raoul Wallenberg besökte det sovjetiska militära högkvarteret utanför Budapest i januari 1945. Anledningen var att Wallenberg ville förklara den judiska räddningsoperationen för ryssarna, som inte delade hans syn på det judiska folket. Han kom aldrig tillbaka från besöket. Man tror att orsaken till försvinnandet var att han togs för att vara amerikansk eller tysk spion.

Den officiella ryska versionen har sedan dess varit att han avled i fångenskap 1947. Raoul

Wallenberg var då 35 år. Olika personer har sedan dess vittnat om att de sett Wallenberg i livet ända in på 1970-talet.

Symbol för medmänsklighet

Vad som egentligen hände med mannen som hjälpte så många undan döden kommer förmodligen att förbli ett mysterium. Det enda vi säkert vet är att hans insatser är tillräckliga för att göra honom till en symbol i den ständiga kampen mot förföljelse.

Alla Lidingöbor

*hälsas välkomna
till invigningen av
monumentet över*

Raoul Wallenbergs gärning

*Fredag den 28 maj
kl 15.00 i stadshusparken.*

*Riksdagens Talman
Birgitta Dahl avtäcker
monumentet.*

*Sång och musik
av Lidingö Musikskola.*

Konstverket som hyllar Raoul Wallenbergs gärning

Minnesmärken över den svenske diplomaten finns redan i New York, London och Budapest. Även i Sverige finns en gestaltning av Lenke Rothman i riksdagshuset. Och nu har turen kommit till Lidingö – hans födelseort.

Det är skulptören Willy Gordon som anlåtats för uppdraget av kommittén för ett monument över Raoul Wallenbergs gärning. Projektet har finansierats genom en nationell insamling som initierats av fru Carmen Regné.

Willy Gordon har bakom sig en lång rad konstverk, bland annat statyn av Evert Taube på Riddarholmen och skulpturen Birgit Cullberg i Nyköping.

Det nästan fyra meter höga monumentet är gjutet i brons.

FOTO: KARL GABOR

Idéen till skulpturen fick jag när jag för första gången såg ett märkligt foto av Wallenberg. Fotot var taget mitt under en stor deportation. Raoul Wallenberg stod med ryggen mot kameran, han hade händerna bakom ryggen, det var i januari och han bar en bredbrettad hatt och en överrock, säger Willy Gordon. Skulpturen symboliserar Raoul Wallenberg som räcker skyddspass till hotade människor utsträckta händer. Med monumentet hedras nu Wallenbergs gärning, mod och medmänsklighet.

SVERIGES AMBASSAD
TEL AVIV

1999-05-19

R 18

Kop. LG
Orig. JL

Ambassadör Jan Lundvik

UD/EC/Amb Jan Lundvik 990525
Delges
Kabs
Magnusson, Riga
Hirdman, Moskva
Berner, Paris
Olson, ESEK
Guy von Dardel
Nina Lagergren
Carl Persson
Arne S Lundberg
Wahlbäck, IAG

UD EC

INK. UTRIKESDEP.		
DNR 139/001		
1999-05-21		
Ans.	Gr	MU
P	2	Eu

(EC)

Aryeh Levin om Raoul Wallenberg

(1 bilaga)

Broder,

Översänder för Ditt eventuella intresse utdrag ur en bok av Din kollega Aryeh Levin om hans år som israelisk ambassadör i Moskva. I avsnittet berörs Raoul Wallenberg.

Stenbjörn Juhlin-Dannfelt

Dag Juhlin-Dannfelt

ENVOY TO MOSCOW

Memoirs of an Israeli Ambassador
1988-92

ARYEH LEVIN

FRANK CASS
LONDON

as this would surely cause an 'explosion' surprised us all at this juncture, by saying that it was quotable. However, no Israeli would prevent its citizens from settling wherever Shevardnadze retorted that he was taking due notice and would bring it up in Moscow.

When for an hour and a half, ending with a statement, drafted by the Soviets, that said of Israel, in order to facilitate the solution of and to assist in the development of mutually between them, had reached on 30 September to reorganize the consular groups of the in affairs of both countries, respectively in v, into official consulates-general. The decision t immediately.

ers came out to an impromptu joint press Shevardnadze seemed to have a somewhat pained as beaming, as he talked to the newsmen who us. He spoke of the great friendship and achieved with his colleague. Shevardnadze aimed to hear the translation.

When the opening of consulates disappointed e, who were hoping for more, but had to be For me, a long and arduous journey seemed to end. The journalists huddled around me, asking I off to Moscow to raise the flag. This long, ever, took longer than I thought to materialize. A direct flight back to Moscow and started information of our mission into the long-awaited presentation. The Politburo's decision not to op- ered to be more in the nature of discomfort the stupidity of severing relations in 1967. What many friends in Moscow greeted the announce- Our official status improved even before we r shingle on our gates. I was being greeted before I received the so-called exequator from it, empowering a consul-general to fulfil his du-

We Raise the Flag

In any case, our unofficial position and our popularity had already given us many of the entrées we needed in the Soviet capital.

A consulate-general has its own proper status under the Vienna Convention governing consular and diplomatic relations between nations. There is little difference of substance between consular and diplomatic missions. This was especially true of the Israeli and the Soviet consulates-general about to be set up. But there was no other example of a consular establishment independent of an embassy in the Soviet capital, all consular work being carried out as part of a diplomatic mission. The Soviets had not overlooked this detail, but a consulate seemed less of a shocking change than an embassy to the sclerotic members of the Politburo and the Central Committee. The Soviet Ministry of Foreign Affairs was hard put to make special arrangements for us as a separate and independent consular entity and the procedure dragged on for many months; all of which did not prevent me from renewing my demands to increase our six-man team in order to ease the heavy immigration and political work we were doing. Up to that time, the Soviets had been uncompromising in this regard, but they now changed their position. Soon, additional Israeli diplomats began arriving, in expectation of the opening of the consulate-general.

THE FATE OF WALLENBERG

Just as my duties included an interest in the life and fate of Jews in the Soviet Union, it also encompassed people who had helped Jews. One such person who assisted Jews under Nazi occupation in Hungary had got caught up in the intricacies of the Soviet machine. His name was Raoul Wallenberg, a man whose courage and dedication saved many thousands of Jewish lives. In October 1990, attention was again attracted to the mysterious disappearance of Raoul Wallenberg. He had been taken by Lavrenty Beria's KVD* people and disappeared from sight following the Second World War.

*People's Commissariat for Internal Affairs; a precursor of the KGB

On an evening at the 'Central House of Cinema' I attended the showing of a film on the life of the Swedish diplomat. The Soviet government maintained that Wallenberg had died of a heart attack, but reports of prisoners meeting him, which persisted for years after the war, reawakened hopes that he might still be alive — even if quite advanced in age. A few weeks before the showing of the film, Wallenberg's personal possessions, kept in his KGB headquarters file, had been handed over to members of his family. The film documented the great effort made since 1945 to discover his whereabouts. It showed members of Wallenberg's family wandering through Soviet prisons in the perestroika years, hearing recurrent rumours of his having been seen by Russian or foreign prisoners.

I found the film intriguing. Over the years, I had discussed the fate of this benefactor of Hungarian Jews with many Swedish colleagues. In recognition of the extraordinary service he had rendered, Israel had kept Wallenberg's memory alive. The day after this film showing, I was having lunch with Radomir Bogdanov and asked him if he had any notion from his KGB years of what had become of Raoul Wallenberg. Bogdanov said he had and told me the following story.

Wallenberg was an enigma to the Soviets, who had known of his existence from his contacts with the NKVD before the Red Army captured Budapest from the retreating Germans. The Swede also had excellent connections with the Wehrmacht and the SS as well as with British Intelligence and the American OSS wartime secret service. In fact, his successes in gaining the freedom of thousands of Jews was seen by the Soviets not as the miraculous achievement of a single man working in an extremely hostile environment but as a western conspiracy. Bogdanov said the NKVD had had a plan they thought they could carry out with Wallenberg's help. Lavrenty Beria, head of the NKVD at the time, had already begun laying the groundwork for the 'Zionist-imperialist plot against the Soviet Union', to be launched after the Second World War. This project would help rid the East European countries of their Jewish leaders. Indeed, the Reyk and Slansky trials, the anti-Semitic campaign in the USSR, the 'Jewish Doctors' Plot' and much else followed.

For these reasons, Beria made the arrest of Wallenberg his personal concern and had his own private interrogator 'work him over'. The process lasted two years. Joseph Stalin was kept abreast of the Wallenberg interrogation, but as there were no sensational discoveries, Stalin began getting suspicious and Beria, to avoid Stalin's displeasure, had Wallenberg 'liquidated'. The file was destroyed and no traces were left. The fact that some personal belongings were handed over to the family did not signify anything, Bogdanov added. The KGB did not want to admit to the truth, Bogdanov said, because it was busy preparing similar plots against the Jews — even though on a far smaller scale. Pamyat and other anti-Semitic organizations were supposed to take pressure off the government and give the masses 'something to do'.

Bogdanov said it was some of the family members who, in order to remain in the public eye, perpetuated the myth that Wallenberg was still alive. Bogdanov's variation on the Wallenberg theme appeared strange. In communicating it to Jerusalem I said I had no way of double-checking it and asked for additional information, but received no reply. Swedish Ambassador Orjan Berner, with whom I shared the Bogdanov version, checked into it but told me he could not confirm it.

Bogdanov's account was partially confirmed to me some months later during the visit of a Swedish rabbi to my office in Moscow. He said he had written on the subject. The rabbi's history touched on the very wealthy Wallenberg family, who refused to bring Raoul into the family business because he was a poor relative. Raoul joined the Swedish foreign service, but with limited means, could not advance in the hierarchy and was sent to a third-rate posting to Budapest. He began saving wealthy Jews, who gave him most of the liquid money and jewels they possessed in return for helping them. In this way, Raoul thought he could end the war as a rich man and continue his career on another footing. I never saw the rabbi's book nor did I look into the nature of these 'revelations'. It was sad that the rescue of thousands of Jews under the impossible conditions of the war by this extraordinary man should have trailed off on a sad note of sometimes ugly, unsubstantiated rumours. The Wallenberg story did not resurface again before my departure from Moscow.

(EC) PL Eu¹**Utrikesdepartementet**

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Ambassaden Washington

990521 ML

Raoul Wallenberg

För ambassadören från Lundvik.

I den svensk-ryska arbetsgruppen om Raoul Wallenberg, i vilken jag ingår sedan årsskiftet, räknar vi med att avsluta arkivforskningsarbetet före årets slut för att sedan under första hälften av nästa år färdigställa den avslutande rapporten, som sannolikt kommer att bestå av en svensk och en rysk del. Den svenska delen av rapporten är avsedd att vara en sammanfattande framställning av de resultat som hittills uppnåtts i arbetet med att skapa klarhet om Raoul Wallenbergs öde. Trots att de dokument som påträffats i ryska arkiv givit värdefull information om olika aspekter av hans fängelsevistelse åren 1945-47 är den centrala frågan om han avled 1947, såsom ryssarna hävdar, eller var vid liv vid senare tidpunkter ännu obesvarad.

I detta läge finner vi det angeläget att ånyo göra en grundlig genomgång av hela den föreliggande dokumentationen i ärendet och så att säga ännu en gång vända på alla stenar oavsett hur ofta det redan gjorts. Detta innebär bl a att vi på nytt vänder oss till olika utländska regeringar med hemställan om förnyad arkivgenomgång. Erfarenheten har emellertid visat att det är svårt för utländska arkivtjänstemän liksom även för ambassadpersonal att avgöra vad som är relevant dokumentation i nuvarande utredningsläge. Som medlem av arbetsgruppen har jag därför på sistone i detta syfte besökt Budapest, Jerusalem och Helsingfors och är beredd att även besöka Washington.

Till arbetsgruppen har som bekant såsom konsulter knutits de tre oberoende amerikanska experterna Marvin Makinen, Susan Mesinai och

1999-05-20

Susanne Berger, vilkas olika forskningsprojekt befinner sig i en mycket aktiv fas. Vi är medvetna om att de i samband härmed har omfattande kontakter med olika amerikanska instanser. Det är naturligtvis å ena sidan angeläget att undvika dubbelarbete, men å andra sidan finner vi det önskvärt att markera att även svenska regeringen är direkt engagerad i efterforskningarna.

En aspekt av särskild betydelse i Washington är möjligheten av att få ytterligare material från CIA. Vi har med Susanne Berger berört denna fråga, och hon anser sig ha vissa kanaler hon skulle kunna utnyttja. I samråd med kabinetssekreteraren finner jag det dock mera ändamålsenligt att i första hand söka utnyttja vår egen ambassad och de goda personliga kontakter som Du har.

Jag vore tacksam för Din bedömning av ovanstående, avseende såväl den speciella CIA-aspekten som frågan om ett eventuellt arkivstudiebesök från min sida. På den senare punkten kan jag nämna att mitt besök i Jerusalem hade förberetts av ambassaden och utrikesministeriet på grundval av en förteckning över de frågor vi var särskilt intresserade av, och jag tillbringade sedan några dagar i det israeliska riksarkivet resp. Yad Vashem-arkivet. Några helt nya uppgifter stötte jag inte på, men på olika punkter kunde vår tidigare dokumentation kompletteras.

Cabinet

Se dnr UD2018/20399/EC

REGERINGSKANSLIET
Utrikesdepartementet

Arbetspapper

1999-05-21

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Delges:

**Översättning av brev 16.4.1999 till finska UM:s arkivchef Martti
Favorin från finska riksarkivet rörande material om Raoul Wallenberg**

Med anledning av ert ovancerade brev har vi utrett vilka omnämmanden som eventuellt kan finnas i de förhörsprotokoll med från Sovjetunionen hemvändande krigsfångar m fl personer jämte annat arkivmaterial som ingår i rikskriminalpolisens och statspolisens här förvarade arkiv.

Som bilaga till ert brev har fogats en i två grupper uppdelad förteckning vari följande personer nämns: Vladimir Bastanov, Vasilij Maximoff, Konstantin Pusckarjov och Eero Olavi Pelkonen samt ekonomen, res.löjtnanten Harald Verner Hjelt, Uno Lillträsk, förre överstelöjtnanten J. L. Lundenius, fru Salme Lybimov (tidigare Ratekainen?, Raatikainen), chauffören Paul Nordström, Pauli Saikkonen, den finskfödda fru Sandell från Göteborg och kaptenen Antti Turunen.

Vid sökandet efter uppgifter om ovannämnda personer har påträffats personakt B 4730 rörande Uno Birger Lillträsk. I personakten finns uppgifter om honom från 1920- och 1930-talet. Han har bl a varit i Canada. I början av 1940-talet finns flera noteringar om brott för vilka han dömts. En detektiv från Stapos Uleåborgsavdelning har förhört honom i reservfängelset i Pelso den 26.2.1946. Av det i akten ingående 15-sidiga förhörsprotokollet framgår, att han varit i kontakt med Sverige och svenskar februari-augusti 1945. I ett brev skickat från Helsingfors länsfängelse till Stapo den 3.9.1946 säger sig Lillträsk ha ringt till prinsessan Bernadotte. Fastän Wallenberg inte omnämnes vare sig i protokollet eller brevet bifogar vi för säkerhets skull kopia av sidorna 5-11 i protokollet och av det ovannämnda brevet, vari Lillträsk redogör för sina svenska kontakter. Det må konstateras, att på vissa punkter i personakten har Stapos tjänstemän betecknat Lillträsk som en person med livlig fantasi.

1999-05-21

Om Paul Wiljam Nordström (Ström) (född 25.1.1907 i Jakobstad) föreligger i rikskriminalpolisens-Stapos arkiv förhörsprotokoll nr 383/1946. Han förhördes i lägret för hemvändande finländare i Hangö den 11-12.8 1946. Efter att ha varit i USA ankom han tillsammans med andra i Nordamerika bosatta finländare till Leningrad år 1932. Från oktober 1943 hade han varit i krigsfängeläget i Krasno-Gorsk (nr 27) till den 19.5.46 och därifrån via ett krigsfängeläger i Leningrad förpassats till Finland den 31.7.1946. Fast det inte heller i detta förhörsprotokoll finns några uppgifter om Wallenberg bifogar vi för säkerhets skull kopia av sidorna 6 och 7 i protokollet, vari de ifrågavarande fånglägren nämns.

I Stapo II:s arkiv finns tre kartonger (nummer 165-167) med namnlistor och andra handlingar rörande finländska krigsfångar. Bland dessa (kartong 167) finns ett omnämnande av den 1945 i lägret Karsnogovsk (uppenbarligen felstavat) kvarblivne bilmontören Paul Ström. Kopia av sidan bifogas.

Vi har också granskat det i rikskriminalpolisen-Stapos arkiv ingående arkivet från lägret för hemvändande finländare, vilket innehåller handlingar rörande från Sovjetunionen hemvända krigsfångar, men inte heller där har vårt sökande kastat ytterligare ljus över någon av personerna på den av Er översända namnlistan, som eventuellt kunde ha haft någon förbindelse med Raoul Wallenbergs försvinnande.

Chef för informationstjänstenheten

Rauno Selin

REGERINGSKANSLIET

TELEFAX

1999-05-25

Sid. 1 (1)

Dnr 24 ✓

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

P 2 Eu¹

EC

Ambassaden Budapest

RW-monumentet på Lidingö

Fax 110 A 1999-05-21

PZZ

Från Lundvik.

Utöver MTI och de större dagstidningarna kan jag bara komma på det judiska församlingsbladet Új Élet, som kan nås via Lazarovits.

Cabinet

Exp. 990525 / AAP

Postadress
103 39 STOCKHOLM

Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefon
08 - 405 10 00

Telefax
08 - 723 11 76

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Telex
105 90 MINFOR S

REGERINGSKANSLIET

Ministry for Foreign Affairs

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telephone +46 8 405 3114

ARKIVEXEMPLAR

P 2 Eu¹

Stockholm, 25 May 1999

145/003

(EC)

Professor Evyatar Friesel

State Archivist

Prime Minister's Office

Jerusalem 91919

Israel

Raoul Wallenberg

Dear Professor Friesel,

This is to express my great appreciation of the very friendly and helpful manner in which I was received by you, Mr. Livneh and other members of your staff at the State Archives. As you very correctly predicted I found no documents directly relevant to our efforts to ascertain what happened to Raoul Wallenberg in the Soviet Union, but there were some documents shedding additional light on events in Budapest in 1944. Above all, however, I had an opportunity to study the documentation from the Eichmann trial, and as a very substantial reminder of that I have in my office the complete English edition of the record of the proceedings that I obtained in Jerusalem for the Swedish Ministry for Foreign Affairs.

It was a great pleasure meeting you, and should the ideas that occurred to you during our conversation bear fruit I shall be very grateful if you will share them with me. I shall also be very pleased to send you the report of the Swedish-Russian Working Group on Raoul Wallenberg when it appears next year.

Yours sincerely

Jan Lundvik
Ambassador

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☒ luftpost

☐ vanlig post

Avs datum

Sign

990525 JLP

REGERINGSKANSLIET

146/002
ARKIVEXEMPLAR

1999-05-26

P 2 Eu¹

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Björn Runberg
Spaningsvägen 8
175 63 Järfälla

Langlets verksamhet i Budapest

Broder,

I fredags besökte jag på nytt Raoul Wallenbergarkivet i Uppsala för att i första hand fortsätta min granskning av materialet från ungerska myndigheter 1944. För Din kännedom översänder jag innehållsförteckningen för den ifrågavarande volymen F3B:1, varav framgår att det i materialet ingår åtskilliga dokument om svenska Röda korsets verksamhet, samt den på sista sidan under nummer 114 omnämnda rapporten från sommaren 1945 om rödakorsorganisationernas arbete. I denna ägnas Langlets verksamhet betydande utrymme i mycket positiva ordalag.

Sidorna 1-4 behandlar svenska Röda korsets verksamhet, sidorna 5-7 ICRC och resten ungerska Röda korset. För översättning kan Du naturligtvis vända Dig till en professionell byrå, men jag är också beredd att göra det under sommaren. Låt mig få veta vad Du föredrar.

Jan Lundvik

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☒ vanlig post

Avs datum

990526

Sign

AP

1

Volume F3B:1

Dokument från arkiv i Budapest, ungerska
inrikes- och utrikesministeriet / Documents
from Hungarian Interior Ministry, KEOKH,
Foreign Ministry and miscellaneous bureaus

(7)

DOKUMENT FRÅN ARKIV I BUDAPEST.

Insamlade för Raoul Wallenberg-projektet av Dr Karsai, Laszlo.

Dessa kopior av dokument i Budapestarkiv togs fram av Dr Karsai, Laszlo för Raoul Wallenberg-projektets räkning från oktober 1989 till juli 1990. Kontrakt med Dr Karsai samt korrespondens med honom, innefattande hans månatliga rapporter, finns i projektets arkiv. Anders Berges "Rapport från Budapest 26.1-31.1.1990" innehåller en genomgång av de olika arkiv, som varit aktuella i Dr Karsais arbete. Densammes rapport från Budapest den 5.9.90 är också av intresse i sammanhanget. I projektets ägo finns också kopior ur en arkivförteckning på ungerska från Nationalarkivet, vilken kan hjälpa oss att förstå hur arkivbeståndet är ordnat.

I det följande ges en översiktlig förteckning över den samling Dr Karsai överlämnat till oss. Tonvikten ligger här på den formella bestämningen av dokumentens placering i arkivet. Endast vissa korta kommentarer görs angående vad dokumenten innehåller. I övre högra hörnet av varje ihopgemad dokumentbunt finns en löpande blyertsnumrering, som alltså är intern för RW-projektet och underlättar för forskaren att med hjälp av denna förteckning arbeta med dokumenten.

Dr Karsai har vid ordnandet av kopiorna inte följt riktigt samma normer som är brukliga i Sverige. Delvis har vi från hans anteckningsbok rekonstruerat vissa uppgifter, delvis sätter jag i efterhand frågetecken för en och annan uppgift (se nedan). Vissa fel eller luckor i bestämningen av dokumentens placering kan inte uteslutas, men jag bedömer att våra informationer är tillräckliga för att det ska vara möjligt att ta fram dokumenten igen om så behövs.

NATIONALARKIVET (Orszagos Leveltar, förkortas OL).

Arkivet ska i princip omfatta handlingar t o m 1945. Den allra största delen av samlingen härrör från detta arkiv. Följande delarkiv är aktuella.

Inrikesministeriet, allmänna handlingar (documents générale).
Beteckning: K 150.

(1) volym 3874. Obs att varje sida i volymerna i regel är numrerad, startar här med 92. Beteckningen VII på dokument (1)-(4) uppgav Karsai syftar på mapp i volymen. Jag lutar i efterhand åt att det snarare är ett sektionsnummer inom inrikesministeriet och står för säkerhetsavd (se min rapport den 1.2.90). Troligen kan dock en beställning av handlingen göras med hjälp av K 150 + vol.nr.

(2) volym 3874.

2

(3) volym 3874. Förfrågan rörande ungrare via svenska legationen i London.

(4) volym 3997. (Obs efter vol.nr står ofta cs=csomo=volym). Rör sjukhusvård av ungrare med svenska och schweiziska skyddspass.

Inrikesministeriet, avdelning för hemliga dokument, passektionen inom denna. (K 149 - 15).

(5) vol 277. Lista över ungerska medborgare som levde i Sverige och sökte få stanna i Sverige genom att få visa el. dyl.

Inrikesministeriet, utlänningskontrollen (KEOKH), ordförandens/presidentens arkiv (presidentiell). (K 490).
Inom inrikesministeriet hade KEOKH beteckningen sektion VIIc.

(6) Finns bara en vol under K 490, alltså inget särskilt vol.nr. Om Per Anger dec. 1942, tror är en rapport om hans ankomst till Budapest.

(7) Om Carl-Filip Högstedt.

Inrikesministeriet, utlänningskontrollen (KEOKH), hemliga samlingen (réserve). (K 491) OBS, det förelåg en viss oklarhet om vad Karsai exakt menade med réserve.

(8) Direktiv om hur utlännningar skulle behandlas, 1944. Kan vara viktiga policypapper.

Inrikesministeriet, utlänningskontrollen (KEOKH), allmänt (général). (K 492)

(9) vol 3, svenskt engagemang i fråga om beslagtagande av av egendom.

(9b) vol. 11, personefterfrågan 30.6.43.

Utrikesministeriet, avdelning för ungrare i utlandet. (K 71)
Material fr. Internationella Röda Korset (II/6, romersk tvåa/6).

(10) - (36). Vol 139, alltså ett stort antal dokument från samma ställe. Är berättelser och rapporter rörande svenska Röda Korset i Budapest 1944, rapporter från Langlets hand, besked om vilka som fick vara anställda i Svenska Röda Korset, ansökan från detta om att få köpa livsmedel, tillstånd till

(5)

det att förvärva en bil, konflikter kring byggnader som både svenska Röda Korset och tyskarna ville ha, skrivelser från Langlet där han begär att hans underlydande ska slippa militärtjänst. Kontrakt internationella och svenska Röda Korset, där figurerar namnet Born, en av operatörerna för det förstnämnda i Budapest.

(33) kan särskilt noteras. Ett protokoll från möte med representanter för ungerska regeringen och Internationella Röda Korset 29.11.44, Svenska Röda Korset nämns där. Nästföljande dokument innehåller kommentarer till detta möte.

(36) rör War Refugee Board.

Utrikesministeriet, ministerns/ordförandens arkiv (section presidentielle). (K 59)

(37) Vol. 49. Ett viktigt dokument om vilka stater som de facto och de jure erkände Szalasis regering. Enligt Karsai har denna fråga varit oklar, även i t.ex. Brahams forskning.

(38) Vol. 49. Om två anställda vid ungerska ambassaden i Stockholm.

Utrikesministeriet, politiska avdelningen (K 63).

(39) Vol. 476. Rapport om Angers samtal med protokollavd. 14.11.44, m.m. Wallenberg nämns.

Utrikesministeriet, hemliga politiska dokument (K 64).
Ang Réservé, se ovan.

(40) Vol. 374. "43" står för judiska avd. Skrivelse fr "Der Grossmufti" 22.6.44 m.m.

(41) "PIA". Förkortningen står för Partiarkivet, samlingen alltså förts därifrån till OL, och förvaras i OL under proveniensbestämningen "PIA". En expertrapport om ungerska regeringens politik i judiska frågan, mycket om svenska Röda Korset, WRB osv. Även skrivelse fr. Berlin 22.6.44.

Utrikesministeriet, avdelning för ungrare i utlandet. (K 71)

(42) Vol. 139. lista över antalet anställda vid Svenska Röda Korset i Ungern sept. 1944 (76 personer!).

(43) Vol 139. Langlet 24.8.44.

(44) Vol 139. Affären Lukacs.

(4)

Utrikesministeriet, Chifferavd (K 74).

(45) Nov. 1944, fr. Stockholm, ber om hjälp befria någon.

Utrikesministeriet, ministerns sekretariat (K 58).

(46) Inget vol.nr.

Utrikesministeriet, politiska avd. (K 63)

(47) Vol. 206. Rapport feb. 1944 från ungerska ambassaden i Berlin om svensk-tyska förbindelser.

(48) Vol 206. Rapport från Berlin 2.5.44 ang. resa till Sverige.

Utrikesministeriet, Judiska problem (K 63, 1944-43).

(49) - (82) Vol 413, alltså ett stort antal dokument från denna vol. Här finns antal svenska verbalnoter från hösten 1944, vissa bär Wallenbergs namn, fler kom antagligen från hans hand. Dokumenten här följer i huvudsak samma modell: svensk protestskrivelse, ungersk tjänsteanteckning, i vissa fall kladd till ungerskt svar. I (60) ska dokument finnas från Wallenbergs resa i Ungern, detta dokument har även publicerats i boken av Karsai på ungerska, som projektet fått ett exemplar av. (50) är ett protokoll från möte Rotta (Vatikanens sändebud), Danielsson och ungersk representant nov. 1944. Levai citerar ur detta protokoll i sin bok.

Ledningen för civila administrationen, allmänna dokument (K 475).

Ingen uppgift om volym, antagligen finns bara en i K 475.

(83) Möte 3.12.1944 om evakuering av sjukhus. Uttrycker de ungerska myndigheternas starkt negativa syn på svenska Röda korset, för det 'sysslade bara med judar'.

Arrow Cross utrikesminister (K 707).
bara en volym.

(84) - (95) detta material är likt den stora samlingen i K 63, vol. 413: svenska verbalnoter med protester, ungerska tjänsteanteckningar osv. (92) rör chef vid patentverket, som stod under beskydd av svenska ambassaden.

Utrikesministeriet, juridiska avdelningen (K 70).

(96) - (108) vol. 368 (enligt muntlig uppgift fr. Karsai, det står ej på dokumenten). Även detta material liknar det i K 63, vol. 413: svenska verbalnoter med protester, ungerska tjänsteanteckningar osv. Här finns dessutom viktigt material som belyser motsättningar mellan inrikes- och utrikesministeriet. (98) är en order från myndigheter om hur utlänningar i Ungern skulle behandlas. (99) är en reaktion från UD på dessa direktiv. (103) visar att det fördes en stor diskussion mellan/inom ungerska myndigheter om hur utlänningar skulle behandlas. (104) visar att ungerska UD var mycket kritisk till inrikesministeriets direktiv ang. utlänningar (jfr. min rapport från Budapest 5.9.90).

Därmed slut vad beträffar samlingar från OL.

BUDAPEST STADSARKIV

Census 1941 (det är namnet på samlingen),

(109) Stadsdel (arrondissement) IX. Om Langlet.

INRIKESMINISTERIETS EGET ARKIV (BMI; BM = inrikesministeriet, I = filing cabinet).

Inrikesministeriet erkänner inte att det har ett verkligt eget arkiv. Karsai arbetade där under stora restriktioner. Två sidor fick kopieras, men det kan inte officiellt anges från vilken samling de kommer.

(110) se detta dokument för vidare information. Detta material har nog nu överförs till stadsarkivet, vilket kan betyda ökad tillgänglighet.

KARSAI ELEKS SAMLING

Detta är Karsai Laszlos fader. Dokumenten har antagligen tidigare funnits i Nationalarkivet - fadern arbetade där under många år - och kommer nu att återföras till detta arkiv av Karsai Laszlo.

(111) - (113). Kopia av skyddspass m.m.

(6)

NYA UNGERSKA CENTRALARKIVET (UMKL)

Ska i princip bara rymma material från 1946 och framåt, men innehåller ändå somt av intresse för oss.

Sektionen för förberedelse av fredsfördrag (XIX-J-1-a).

(114) vol 11, del II/20. Rapport om olika Röda Kors-organisationers arbete i Ungern.

(115) vol 12, del II/21. Direktiv fr. regeringen 18.7.44 i judefrågan.

Dokument från gettot (XXXIII-5-c).

(116) - (118) vol. 1. Lista över skyddade hus, osignerat brev där Wallenbergs namn nämns m.m.

Övriga kommentarer

Som framgår av Karsais månatliga rapportering och min rapport av den 5.9.90 har han inte fått tillstånd att se allt han önskat. Problemen med inrikesministeriets eget arkiv har redan nämnts. På Nationalarkivet avbröts hans forskningar i K 523-AVK (rapport 19.6.90). Vidare gick uppslaget att forska i de militära myndigheternas arkiv inte att förverkliga. En arkivarie där uppgav att inget av intresse finns i arkiven, och Karsai fått veta att det - om det stämmer - beror på att handlingarna forslades till Sovjet 1945. Vissa delar av utrikesministeriets arkiv på OL har också förblivit slutna för Karsai (rapport 25.7.90).

Stockholm den 7.9.90

Anders Berge

Anders Berge

1945. augusztus 10.
No. 240/1945. sz. d. n.

Bizalmas.

Ö s s z e f o g l a l ó

a Vöröskeresztek 1944-45 évi magyarországi tevékenységéről.

Tudomásul.

1945. j. 10.

A háborus események következtében Magyarországon 1944-ben nevezetesen március 19-től kezdve állott be egy olyan állapot ~~be egy olyan állapot~~, amely a Vörös keresztnek a réjuk vonatkozó nemzetközi megállapodások és saját szabályzataik értelmében előírt tevékenységének megkezdését indokolttá tette. Jelen összefoglaló célja a Magyar Vöröskereszt tevékenységének az itt működött külföldi Vöröskeresztek tevékenységére figyelemmel való ismertetése.

A török Vörös Félhold tevékenysége nem volt nagyobb jelentőségű; tulajdonképpen csupán védőiratoknak illetőleg jelvényeknek zsidók részére egyes esetekben történt kiadására szorítkozott.

A Svéd Vöröskereszt 1944 júliusában kezdte meg itteni működését annak a megbízásnak alapján, amelyet a svéd király Langlet Waldemarnek, a budapesti egyetem évek óta itt működő svéd lektorának adott. A főmegbízott tevékenysége a fascista rendszer által üldözött zsidó és zsidószármazású egyének mentésére irányult. Erre a célra Langlet Waldemar kitalálta az ugynovozott védőlevelet /Schutzbrief/, amelynek szövege úgy szólt, hogy a védőlevél tulajdonosának személyéhez svéd érdekek fűződnek és

4442-XIX-f-t-a-11.d.

II/20. 1945.

VI. KÖZSÉG
SZÉKES KÖZSÉG

21

az illető személy a svéd vöröskereszt oltalma alatt áll. A védőlevelek kiadását a Svéd Vöröskereszt mindennemű előzetes megállapodás vagy fölmentezés nélkül kezte meg. Amikor már nagyobb száma ilyen védőlevelel került forgalomba, a külügyminiszter akkori helyettese, Arnóthy-Jungerth Mihály követ magához kérette Lenglet főmegbízottat és magyarázatot kért tőle, majd pedig hozzájárulást adta a védőlevelek további kiállításához. A kiadható védőlevelek számát azonban kontingentálták, először 500-ban, később 1000-ban, végül 2000-ben. Mentési szándékának megfelelően azonban Lenglet főmegbízott nem tartotta magát a kontingenshez, amiből kifolyólag nézeteltérései támadtak az igen óvatos és a németekkel ellentétbe kerülni nem akaró Danielson svéd követtel. A követség egyik beosztottja, Raoul Wallenberg követségi titkár maga is fejtett ki mentő tevékenységet. A követség u.n. védő utleveleket /Schutzpass/ állított ki azoknak a zsidóknak vagy keresztényeknek, akiknek Svédországban rokonaik vagy gazdasági összeköttetések voltak. A Schutzpassal ellátott egyének zárt szerelvényben Svédországba való szállításának terve is felmerült, de az ehhez szükséges transit-engedélyt a németek egészen az akció lehetetlenné válásáig késleltették. Mindezeknek a védőiratoknak semmi jogi alapjuk nem volt, de a Sztojay regime alatt a külügyminisztérium jóindulatúan tolerálta őket, a belügyi hatóságok pedig nem rendelkeztek azokkal a nemzetközi jogi ismeretekkel, amelyeknek alapján ezeknek az okmányoknak valódi jelleget megítélhették volna. Az is kétségtelen, hogy egyes befolyásos személyek részéről a Svéd Vö-

röskereszt tevékenységének elmozdításában önmentési szándék nyilvánult meg. Október 15-^e után pedig már az egész brazíliai kormányt /a külügyminisztérium nyilas vezetőségét beleértve/ a teljes tudatlanság és tájékozatlanság jellemezte, úgy hogy ezekkel már a svéd védettség alatt álló épületek területenkívüliségének fikcióját is el lehetett fogadtatni. Az egyes épületek svéd védettség alá helyezését a nyilas puccs után bekövetkezett fokozódó mértékű üldözések indokolták. A védett épületekben mintegy 15-20.000 személyt helyeztek el. A nyilas karhatalom ezekbe az épületekbe, sőt a Svéd Vöröskereszt egyes helyiségeibe is több ízben betört, de a főmegbízott erőlyes fellépésére a nyilas kormány a rádióban kihirdette, hogy ezek az épületek és helyiségek területenkívülieknek tekintendők és megsértésük esetén statáriális eljárásnak van helye. Az épületek védelem alá vételében a Svéd Vöröskereszt előljárt, mert míg a hasonló vonalon dolgozó külképviseltek - a nunciatura, a portugál és a spanyol követség - 4-4 épület védelmére nyertek jogot, addig a Svéd Vöröskereszt 8 ilyen épülettel rendelkezett.

Az október 15e utáni időkben a főmegbízott az egyes személyek védelmének korábbi korlátjait megszüntette és válogatás nélkül adott ki védőleveleket, utóbb - a technikai lebonyolítás egyszerűsítése kedvéért - már csak egöszön egyszerű és épen ezért könnyen hamisítható védlapokat adott ki. A védlapok célja az volt, hogy a nyugat felé menetelő deportált kolóniákból, valamint az internálótáborokból egyes személyeket utólag kiállított védlap-

pal, ki lehessen emelni. Az ilyen akciók végrehajtását a Svéd Vöröskereszt tisztviselői a Vöröskereszt részére egyesek által ingyen használatra átengedett gépkocsik segítségével végezték.

A védlevelek és védlapok-korlátlan kiállítása és hamisítása ellen a kormány ismételten tiltakozott, amin azonban a főmegbizott tultette magát, sőt a hamis védőokmányokat rendszeresen valódiakra cserélte ki. Ennek az akciónak keretében egész munkásszázadok is védelmet nyertek és ezáltal jórészből elkerültek a deportálást.

December 13-án, amikor egyébként Danielson követ felszólította Langlet főmegbizottat, hogy a Vöröskereszt vezetését adja át a követségnek, a külügyminisztérium politikai osztálya megszüntette a Vöröskereszt működését.

Előfordultak olyan szabálytalanságok, hogy a Svéd Vöröskereszt egyes tisztviselői a védőleveleket 1000-15.000 P-ig terjedő díjért adták ki. A főmegbizott megszüntette ezeket a visszaéléseket, mihelyt azok tudomására jutottak. Maga a Svéd Vöröskereszt csupán 20 P illetéket szedett a Védőlevelek kiállításáért.

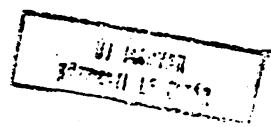
Külön megemlítendő, hogy Pécs városát a kivonuló németek a Svéd Vöröskeresztnek adták át, amely a maga részéről adta azt át a Vörös Hadseregnek. Budapesten és más városokban is több kórház és egészségügyi intézmény értékes felszerelését mentette meg a Svéd Vöröskereszt az elszállítás elől azáltal, hogy fiktív bérleti szerződésekkel saját használatára vette igénybe őket.

Saját erőforrásain kívül a Svéd Vöröskereszt svéd és magyar magánosok adományaiból nyerte anyagi erejét.

31. KAT. 13
1944. 12. 13.

A Nemzetközi Vöröskereszt magyarországi fődelegátusa 1944. januárja óta Born Frigyes volt. A csidőülődések megkezdéséig a NVK tevékenysége a Magyarországon tartózkodó különböző nemzetiségű /főleg lengyel és jugoszláv/ hadifoglyok segélyezésére szorítkozott. Március 19-e után a NVK is megkezdte a védőlevelek kiállítását és az épületek védelem alá vételét. Born főmegbizottnak sikerült elérnie, hogy orvosai látogathassák a hirhedt óbudai téglagyárat, az ottlévő betegeket kezelhessék, orvosággal láthassák el és a terhes anyákat kórházba szállithassák. A Svéd Vöröskereszthez hasonlóan sikerült "területenkivüliséget" biztosítania az általa védett épületek részére, úgyszintén sikerült nagyobb számú deportáltat kiemelnie a nyugatra menetelő kolonnákból. Tevékenységét a nyilas hatóságok inkább elnézték mint Langlet-ét.

Mindezt a tevékenységet a NVK a Joint által részére nyújtott anyagi támogatás segítségével fejtette ki. Az elért eredményekkel azonban a Joint nem volt mindig megelégedve és ebből surlódások keletkeztek. Born és a genfi központ között is merült fel nézeteltérés, mert Genf kifogásolta a Védőlevelek kiállítását, amire a főmegbizottnak a genfi konvenció értelmében nem lett volna joga, de ami - figyelemmel a SVK ténykedésével kapcsolatban elmondottakra - Magyarországon gyakorlatilag igen jól bevált. A központ Born egyidejőben le is akarta mondani, majd ettől eltekintett és Weiermann Jánost küldte ki délégué adjoint-minőségben. Weiermann december 2-án érkezett, Born bizonyos féltékenységgel nézte tevékenységét, mert attól tar-

27 14

tott, hogy tulajdonképpen az ő megfigyelésére rendelték ki. A két delegátus között egészen személyes ellentétek is voltak, amelyek - a most átkozott különösgébinetti közlés szerint - még jelenleg is érezhetők Genében.

A közlekedési nehézségek miatt Born és Weiermann abban egyeztek meg, hogy előbbi a budai, utóbbi a pesti ügyeket fogja intézni. Weiermann legsikerültebb ténykedése a ghettóba tömörített zsidók védelme, élelmiszerrel és gyógyszerrel való ellátása volt.

A legszebb sikert a NVK a pannonhalmi apátság és a tihanyi biológiai intézet nyílt területté való nyilvánítása körül érte el. Mindkét helyről eltávolították a katonai alakulatokat és a Vörös Hadsereg - amelynek katonai térképein ezek a helyek szentanuk állítása szerint vörös ceruzával voltak bekeretezve - oda puskalövés nélkül vonult be. Az apátságot mindössze két találat érte és a sérülés helyreállításának költségeit a Vörös hadsereg magára vállalta. A Budapest ostroma alatt a németek és a nyilasok állítólag a NVK közbelépésére tekintettek el a vízművek, gázművek és elektromos művek felrobbantásától. Amennyiben ez megtörtént, a NVK túllépte hatáskörét, mert az elektromos műveket mint katonai jelentőségű objektumot nem volna szabad védelmében részesítenie.

A NVK egész birtokokat vett védelmébe azzal a kikötéssel, hogy azoknak háboru utáni termelésével rendelkezni fog. Budapesten élelmiszerraktárakat állított fel. Ezeket a nyilasok részben kirabolták, de mégis enyhítették a budapesti lakosság nélkülözéseit. Az ostrom után a NVK pesti népkonyháján 7000 ember étkezett.

31. 1944.
1944. 12. 31.

A NVK-nek a zsidók ügyeivel foglalkozó osztályán kívül volt még egy P, egy J és egy U osztálya. A P osztály a lengyel menekültek ügyeinek intézését vette át a honvédelmi minisztériumtól, illetőleg a Vöröskereszt nevével fedezte a lengyelek önálló működését. A J osztály a jugoszláv menekültek és hadifoglyok ügyeivel, az U osztály pedig a magyar ügyekkel foglalkozott.

Az ostrom után Born és Weiermann nem tudtak érintkezésbe lépni egymással. Born a szovjet hatóságok távozásra szólították fel és ő február végén el is távozott. Weiermann, akit a nyilasok még az utolsó pillanatban is le akarták tartóztatni, bujkálása közben a szovjet hatóságok kezébe került és csak Langlet Waldemarnak, a SVK főmegbízottjának közbenjárására szabadult ki. Ezután Debrecenbe, majd Romániába utazott és megszerezte a további működéséhez szükséges engedélyt.

Az ostrom után a NVK működése egészen új formákat öltött. Erről részletesen a Magyar Vöröskereszt tevékenységének ismertetése számol be.

1944 március 19-től október 15-ig a Magyar Vöröskereszt idegen vöröskeresztekhez hasonlóan folytatta emberbaráti tevékenységét, de utóbbiaknál jóval nehezebb helyzetben volt, mert a magyar hatóságok ellenőrzése alatt állott. A két idegen vöröskereszttel csak nehezen és rejtve tudott érintkezni. Minthogy a honvédelmi minisztérium felügyelete alá tartozott és olyan különleges eszközök és módszerek, mint a védlevelek és területenkivüliség fikciója nem állottak rendelkezésére, kiszorult a zsidómentés munkájából, amire egyébként anyagi fedezete sem lett volna, mert csupán meghatározott célokra kapott ellátmányt.

Simon Elemér ügyvezető elnök a küszöbön álló változások előrézetében október 14-én szabadságra ment, Október 15-én tehát a nyilas puccos után nyilas kormánybiztos jelent meg a Vöröskeresztnél, mire a régi munkatársak elhagyták helyüket, eltűntek vagy a NVK szolgálatába léptek. Vállay Gyula így lett a NVK "U" osztályának vezetője. Marschalko Kornél is le akart mondani, de a megmaradt régi tisztviselők kérésére mégis maradt. Erdemi munka ekkor már nem igen folyt, mert a nyilasok elrendelték a Szombat-helyre való kitelepítést. A zsidó ügyek elintézésére meg volt tiltva, de Marschalko ezeket a lehetőségekhez képest mégis elintézte, illetőleg áttette a SVK és a NVK.-hez, mely utóbbi kebelében Vállay Gyula és Lukács Sarolta dolgoztak. A Magyar Vöröskeresztet a nyilasok terror-jellegű ellenőrzés alatt tartották. Azokat a tisztviselőket, akik nem voltak hajlandók nyugatra menni, három havi illetményük kifizetése mellett elbocsátották. A kiűritési transportokkal oda-vissza utazgató kormánybiztos végül is a bekerített Budapesten rekedt.

Az ostrom alatt Marschalko Kornél rendelkezésére a budai rész vezetését Helle László, a pesti részét Rampacher Pál vette át. Rampacher elkezdte leltározni a Baross utcai székházat és az volt a terve, hogy a leltárt Genfen át Moszkvába küldi és így védelmet szerez a Vöröskereszt ingóságainak. Munkájának második napján a nyilas kormánybiztos kitiltotta a székházból. Ő erre a Szentkirályi utca 26. sz. alatt gyűjtötte össze embereit és odaszállította az élelmiszert és egyes ingóságokat, amelyeket sikerült megmenteni a kiűrités előtt. Itt az ellenállási célokra fegyverraktárt is létesített. Az épületben 50 ágyas kór-

házat rendezett be, rendszeresen nyújtott első segélyt, kötszerrel és gyógyszerrel ellátta a Tajor szanatóriumot.

Ez alatt az idő alatt Lukács Sarolta a NVK kebelében működve folytatta a zsidómentést.

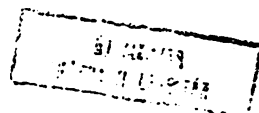
Ostom után Rampacher folytatta munkáját, a Szent Domonkos utcában ambulanciát és népkonyhát állított fel, hadifogolytudosító irodát szervezett. Szentkirályi utcai irodájában indult meg a Vöröskereszt adminisztrációja és az érintkezés felvétele a közhatalóságokkal. Hasonló tevékenységet fejtett ki Lukács Sarolta egy másik csoporttal, mire a két csoport között versengés és ellentét támadt.

Egészen apró álcsoportok is voltak, amelyek fiktív népkonyhákat tartottak fenn, hogy a Vöröskereszt jelvény védelmét érezzék.

A fegyverrejtegetés miatt Rampachert feljelentették, mire csoportja feloszlott. Lukács Sarolta csoportja az idő közben Debrecenben újjászervezett magyar Vöröskeresztbe olvadt be.

Februárban Kisházi Iván és Dubszky Péter a kormánnyal folytatott megbeszélés alapján újjászervezték a Magyar Vöröskeresztet, melynek székhelye előbb Debrecen, majd, a kormány felköltözése után, Budapest lett.

Az újjászervezett magyar Vöröskereszt természetesen fenntartja rendes tevékenységét, melynek keretében jelenleg a legtöbb munkát a Németországba kitelepített hadikórházak felkutatása, visszaszerzése és polgári célokra való beállítása érdekében végzi. Az Ausztriába kiküldött

bizottságok munkája többesötben máris sikerrel járt.

A Vöröskereszt jelenlegi tevékenységének oroszánrészt ~~szét~~ azonban a rendkívüli feladatok teszik, Ezek: a magyar hadifoglyokkal való bánásmód figyelése, fogolytáborok látogatása, üzenetközvetítés a hozzátartozók részére; a Németországba deportáltak hazatérésének elősegítése és a hazatértek itthoni segélyezése; a német hadifogságból szabadult különböző nemzetiségű hadifoglyok és munkások Magyarországon való átutazásának megszervezése, az átutazók igazolványokkal való ellátása és ittartózkodásuk alatt részükre szállás és élelmezés nyújtása, amennyire ez a jelenlegi szűkös viszonyok között lehetséges. Ezenkívül a Magyar Vöröskereszt felvette a kapcsolatot egyes külföldi Vöröskereszttekkel és külföldi kirendeltségeket létesített.

A hadifogoly és deportált ügyek intézése^{je} erősen bekapcsolódtak a pártok és az általuk fenntartott egyes jóléti intézmények. Ez a pártok számára természetesen propagandát jelent, de a feladatkör betöltése tulajdonképpen egyedül a MVK-re hárulna. Emellett még a Külügy- és a Honvédelmi Minisztérium is foglalkoznak fogolyügyekkel. Az ügyek egykézbévétele mindenképpen szükséges és a megfelelő módozat kidolgozására a napokban értekezlet lesz Balogh miniszterelnökségi államtitkárnál. A megvitatásra kerülő tervezet az összes hadifogoly ügyeket egységesen a MVK hatáskörébe akarná utalni, az ellenőrzést pedig egy tárcaközi bizottság végezné, amelyben a Külügy, Belügy, Népjóléti és Honvédelmi minisztériumok kiküldöttjei foglalnának helyet.

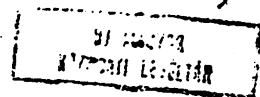
A hadifogoly kérdésben a MVK már eddig is jelentős eredményeket ért el. A Gábor Áron vezetése alatt és a

MVK egyik osztályát képező Tudósító Iroda már eddig is kb. 100.000 magyar hadifoglyot vett nyilvántartásba. Az adatokat az ország egész területén és főleg a kilépő állomásokon működő vöröskeresztes nővérek szerezték be. Vöröskeresztes nővérek a Szovjetunio területére is kiutaztak és megállapították, hogy ~~ott~~ kétféle hadifoglyotábor létezik: egy a főleg szellemi foglalkozásuka számára, amelyben propaganda jellegű átképzés folyik, egy pedig rendszeres munkatábor, ahol a foglyok fizikai munkát végeznek. Ilyen Kiev és Odessza mellett van, az előbbi pedig Moszkva környékén. A munkát végző hadifoglyok élete általában tűrhető, megkülönböztető ruhát viselnek, a részükre kijelölt község területén szabadon járnak és élelmezésük jobb mint a magyarországi és romániai táborban lévő hadifoglyoké.

A MVK-nek eddig mintegy 900 embert sikerült kiszabadítania a Focsáni és mintegy 3000 embert a temesvári táborból. A nővérek jelentése szerint az állapotok a focsani táborban a legrosszabbak, a foglyok nagy része skorbutban szenved, lelkiállapotuk nyomasztó. A romániai táborokat Gábor Áron személyesen járta végig.

A Németországból és Ausztriából hazaszállításra várók között különféle csoportokat különböztethetünk meg. Ezek deportált zsidók, hadifoglyok és elhurcolt vagy önként kitelepült polgári egyének.

A deportált zsidók hazahozatalát tulajdonképpen a Joint intézte és ez a munkaanyag rész már lezárultnak tekinthető. A hadifoglyok és polgári egyének hazahozatala még csak a kezdet stadiumában van. A feladat végrehajtására a MVK külföldi kirendeltségeket létesített, eddig

Bécsben és Prágában. A hazairányított személyeket először ebbe a két központba /a harmadik, München most áll megszervezés alatt/ fogják tömöríteni és ezek a központok mintegy szűrők szerepét fogják játszani a nem kívánatos elemek kiválogatására. A második szűrés a határbelépő állomásokon történik, a végső szűrés pedig Budapesten. Meg kell jegyezni, hogy egy müncheni magyar csoport létrehozott egy magát Vöröskeresztnek nevező alakulatot Taubinger László vezérése alatt és ez a csoport az amerikai katonai hatóságoktól ígéretet kapott arra nézve, hogy mihamarabb a németországi vasutakon az észak-déli irányú szállítás lehetősége megnyílik /jelenleg ugyanis kelet-nyugati és nyugat-keleti irányú szállítások folynak Orosz és Franciaország felé/ a magyar hadifoglyok hazaszállítása is megkezdődhetik; ohhez azonban az szükséges, hogy a müncheni csoportot a MKV elismerje, illetőleg rajta keresztül vagy közvetlenül felvegye az érintkezést az amerikai katonai hatóságokkal és nyilatkozzék a hadifoglyok átvételének módzataira nézve. A hadifoglyok hazaszállítása terén nagy nehézséget jelent az a körülmény, hogy az amerikaiak által elbocsátott és hazajutó magyar hadifoglyokat az oroszok újból elfogják és saját hadifoglyaikként kezelik őket.

A kirendeltségnek a külügyminisztérium tulajdonát képező épületeket vették bérbe. Egy-egy delegátus vezérése alatt működnek és a központtal való kapcsolatot futárszolgálatattal tartják fenn. A kirendeltségek létesítése egyebek közt azért is szükségessé vált, mert egyes külföldi városokban - így Prágában és Bukarestben - illetéktelen egyének, sőt szélszélhámusok adták ki magukat MKV megbízottnak, aminek elejét kellett venni, mert az ilyen személyek joggal keltik fel a külföldi

Az osztrák Vöröskereszttel a kapcsolat már megvan. A napokban egy nyolctagú bizottság megy Lengyelországba a Lengyel Vöröskereszttel folytatandó megbeszélések végett. Körülbeül két hét múlva lesz a Magyar és a Jugoszláv Vöröskereszt találkozója Szabadkán. A román Vöröskereszttel már megvan az együttműködés, de egyes kérdésekben a románok önállóan járnak el a szovjet hatóságoknál és csak saját érdekeikre vannak figyelemmel.

Rá kell mutatni arra, hogy a MVK és a Magyarországon működő NVK között egy ideig nem volt teljes az összhang. A NVK ugyanis kizárólag Joint pénzzel dolgozott és ezt teljes egészében a magyarországi zsidók segélyezésére fordította, Weiermann főmegbizott azon ígérete ellenére, hogy a MVK havonta bizonyos összeget fog kapni. Ez csak az ígéret elhangzása utáni első hónapban történt meg és legujabban, a feszültség enyhülésakor. A NVK bukaresti főmegbizottjának közlése szerint a gonfi központ és a Joint között megállapodás jött létre, amely szerint a Joint által fizetett összegek egy részét az egyes nemzeti Vöröskeresztek kapják saját céljaikra való felhasználás végett. Weiermann erről a megállapodásról nem akart tudni. A NVK saját hatáskörében kezdett különféle akciókat, amelyeknek lebonyolításával célszerűbben a MVK-t bízhatta volna meg, magának csupán ellenőrzés jogát tartva fenn.

Az addig elért kétséghívűli eredmények kivívásában nagy érdemei vannak Kisházi Ivánnak a NVK ügyvezető igazgatójának, aki az új elnökség megválasztásáig önállóan vezette, jelenleg pedig Szentiványi Sándor elnökkel karöltve vezeti a központi igazgatás munkáját.

REGERINGSKANSLIET

146/001
ARKIVEXEMPLAR

P. 2 Eu'

Stockholm, 26 May 1999

(EC)

Ministry for Foreign Affairs

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telephone +46 8 405 3114

Ambassador Johanan Bein

Yad Vashem Directorate

P.O.B. 3477

Jerusalem 91034

Israel

Raoul Wallenberg

Dear Ambassador Bein,

This is to express my great appreciation of the very friendly and helpful manner in which I was received by you and the members of the Yad Vashem staff. Although I found no documents directly relevant to our efforts to ascertain what happened to Raoul Wallenberg in the Soviet Union, I came across some documents shedding additional light on events in Budapest in 1944. And I was happy to be able to tell Ambassador Per Anger that the trees dedicated to him and to Raoul Wallenberg seemed to be in good shape.

It was a great pleasure meeting you, professor Bauer and your librarians, and I shall not forget to send you the report of the Swedish-Russian Working Group on Raoul Wallenberg when it appears next year.

Yours sincerely

Jan Lundvik
Ambassador

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☒ vanlig post

Avs datum

99526

Sign

JP

UNESCO-DELEGATIONEN

Ambassadör
Ingemar Lindahl

1999-05-18

Nr 10

Kop. LG
Orig. JL

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista

UTRIKESDEPARTEMENTET

INK. UTRIKESDEP.		
DNR		
1999-05-27		
Avd.	Gr	Mål
P	2	Eu ¹

1999-07-22
a.a.

Wallenberg-manifestation vid Unesco

(2 bil.)

För första gången genomför Unesco under innevarande månad en manifestation ägnad minnet av Raoul Wallenberg. Det sker dels i form av en utställning som utlånats av The Raoul Wallenberg Committee of the United States, dels i form av ett seminarium, "Courage and the Culture of Peace", som skall äga rum den 31 maj med deltagande av bl a Congressman Tom Lantos. Ett pressmeddelande om manifestationen bifogas, liksom det anförande jag höll vid utställningens invigning den 10 maj. Unesco representerades vid detta tillfälle av organisationens vice generaldirektör Colin Power. Andra talare var Israels ambassadör Avi Shoket och familjens representant professor Guy von Dardel.

Ingemar Lindahl
Ingemar Lindahl

Adress
1, rue Miollis
75732 PARIS Cedex 15
FRANKRIKE

Telefon
+33 1 45 68 34 50
+33 1 45 68 34 51

Telefax
+33 1 47 34 10 03

E-mail
delsuede@club-internet.fr

MD

The News Service of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
Le Service de presse de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture

No.99-101

UNESCO PAYS TRIBUTE TO RAOUL WALLENBERG, THE SWEDE WHO RISKED HIS LIFE TO SAVE THOUSANDS OF HUNGARIAN JEWS

Paris, May 7 - UNESCO will pay tribute to Raoul Wallenberg - the Swedish diplomat who saved thousands of Hungarian Jews from deportation to Nazi death camps - with an exhibition, round table discussion and conference by American Congressman Tom Lantos, who was among those saved by Wallenberg. This tribute, to take place at UNESCO Headquarters, is mainly aimed at young people, either students or others.

The exhibition "A Tribute to Raoul Wallenberg" will be held from May 10 to June 11 in UNESCO Headquarters in the corridor leading to Room X and will feature photos and documents lent by The Raoul Wallenberg Committee of the United States. The exhibition's opening ceremony will take place on May 10 at 6:30 p.m. in the presence of the President of the UNESCO Executive Board, Pál Pataki, UNESCO Deputy Director-General for Education Colin Power, and the ambassadors to UNESCO, of Israel, Avi Shoket, and of Sweden, Ingemar Lindahl. A round table on "Courage and the Culture of Peace", will take place on May 31 from 4:00 p.m. to 6:00 p.m. in Room II and will bring together several prominent personalities, including Count Claes Cronstedt, President of the Raoul Wallenberg Association (Sweden), UNESCO Goodwill Ambassador Knut Hammarskjöld, former French Minister Simone Veil, Dean of Leo Baeck College (London) Rabbi Albert Friedlander, Tom and Annette Lantos, as well as the writer Samuel Pisar. On the same day, at 6:30 p.m. in Room XII, US Congressman Tom Lantos will make a solemn tribute to the man who saved him from the Nazi camps in 1944.

Raoul Wallenberg and his non-violent action perfectly illustrate - teaching by example - the values extolled by UNESCO and its *Towards A Culture of Peace* Programme, which aims to promote adherence to the values founding "the spirit of peace": respect for human rights and democratic principles; rejection of violence and discrimination; attachment to the principles of freedom, justice, solidarity, tolerance and understanding, as much between peoples as between groups and between individuals. With the recent publication of the book *Mahatma Gandhi and Martin Luther King Jr - The Power of Non-violent Action* and by now paying tribute to Raoul Wallenberg, UNESCO is contributing to preparations for the year 2000, proclaimed by the United Nations as the International Year for the Culture of Peace.

Wallenberg was born in 1912 to a prominent Swedish family that had produced generations of bankers and diplomats. He studied in the United States and graduated with a degree in architecture in 1935. He then worked as a foreign representative for a central European trading company. In 1944, at the request of the United States' War Refugees Board, he was sent by the Swedish Foreign Minister to Budapest.

UNESCOPRESS/No.99-101 - 2

It was then that future Congressman Lantos and his wife Annette first met the Swede. Congressman Lantos was 16 when the Nazis occupied Hungary in March 1944 and Annette, then his girlfriend, was 13. The young man was arrested as a Jew and sent to a Nazi work camp. From there he was due to be sent to a death camp, but he escaped and made his way back to Budapest to find his family and his girlfriend, who he tracked down to a Swedish safe house, run by Wallenberg. Tom Lantos joined Wallenberg's effort to save as many Hungarian Jews as possible.

Congressman Lantos recalls: "I was one of the young men who volunteered to do any chores Wallenberg needed, from carrying messages to getting food - anything. To me he wasn't just a Swedish diplomat. His heroism was so real you could feel it."

He accompanied Wallenberg to the trains, where Jews were being packed together like animals for their journey to a certain death, and helped the Swede pull people off. "He bluffed his way through," said Congressman Lantos. "He had no official authorisation. His only authority was his own courage. Any officer could have shot him to death. But he feared nothing for himself and committed himself totally. It was as if his courage was enough to protect himself from everything."

Wallenberg's tactic was to issue as many Hungarian Jews as possible with Swedish passports, which normally saved them from deportation to the death camps. The Jews were lodged in 32 safe houses and in other special shelters housing children. Several tens of thousands of Jews were that way saved by Wallenberg or by the embassies of neutral countries inspired by Wallenberg's work.

Wallenberg even had a number of face-to-face confrontations with Adolf Eichmann, the architect of the Nazis' "Final Solution" for the Jews in Hungary. After asking Eichmann: "Look, face it, you've lost the war. Why not give it up now?", the German replied that he was staying to complete unfinished business - the extermination of the Hungarian Jews, and Wallenberg himself. "Don't think you're immune just because you're a diplomat and a neutral!" he threatened. Wallenberg's car was attacked a few days later.

Russian units entered Budapest in 1944 and Wallenberg had to report to Soviet Army Occupation Headquarters in eastern Hungary. But on his way there, in January 1945, Wallenberg, then 32, was arrested by the Soviets. The Soviet Union claimed he died of a heart attack in 1947, but there were reported sightings of him in Soviet prison camps over the years. In 1990, the archives of the Soviet Union were opened to an international commission investigating his case, but no conclusive elements were found.

Wallenberg is honoured in The Avenue of the Righteous in Yad Vashem in Jerusalem and he was the fourth person -- the first being the Marquis of La Fayette - to be granted, in 1981, honorary U.S. citizenship by the U.S. House of Representatives.

Ladies and gentlemen,

The century that is now almost past must be considered one of the most terrible in the long history of humankind. Modern technology was put into the use not only of the good but also of the evil, with disastrous consequences. For the first time in history genocide was made possible, and the worst instance of this was the Holocaust directed against the Jewish people. Other instances of ethnic cleansing and masskillings pale in comparison. The history of human kind can never be the same again after what happened in Nazi-occupied Europe during World War II . Unfortunately, even now, during the last moments of the century we are reminded that the practise of ethnic cleansing and the idea of final solutions have still not been relegated to the horror museum of history. Even today, as we are sitting here, women, children and elderly are driven from their houses and villages in an area of Eastern Europe with rifle butts and bullets. It is a terrible reminder of what we thought could never happen again after the apocalyptic atrocities of the Holocaust.

However, evil can only be committed on a massive scale if the machinery of evil goes unopposed. Indifference and lack of opposition among the public, wherever it is, becomes a kind of acceptance. It has often been argued that the Holocaust was not known enough to make it a strategic goal of the Allies to try to bring an end to it with military means, primarily through bombing the gas chambers. However, the historians have proved that the knowledge really existed and given other explanations for the relative inaction in the West. Fortunately, for our collective conscience, there were a few people like Raoul Wallenberg, who not only absorbed the scarce but clear information of what was going on inside Nazi-controlled territory, but also volunteered to act upon this information to oppose the terrible crime.

The Constitution of UNESCO contains an often quoted sentence that says that the defences of peace must be constructed in the minds of men, since that is where wars begin. This is also the legacy of the heroes of our century, like Raoul Wallenberg. They teach us to construct the defences of human dignity in the mind of men when threatened by massive brutality. They are the torchbearers of the human conscience at times when this conscience seems numb and lost.

The cup Raoul Wallenberg had to drain was bitter. After confronting the Holocaust he was absorbed by the Soviet Gulag, another of the great evils of our century. We have no reliable information about what eventually happened to him, but we know one thing. He will shine as one of the heroes of human conscience long after his tormentors are gone. I am immensely proud to count him among my compatriots. As a country Sweden was neutral during the war, but Raoul Wallenberg was not neutral, as the individual conscience cannot and must not be neutral to the practice of evil.

The legacy of Raoul Wallenberg is as important for the future generation as for the present one. Thus I am very happy that UNESCO is making this tribute to his memory.

Thank you

1999-07-21

Ambassadör Jan Lundvik, UD-EC

Angående: Raoul Wallenberg

Delges:

Guy von Dardel

45 Route de Peney-Dessus

CH-1242 SATIGNY

Schweiz

Nina Lagergren

Dahlbergsvägen 22

182 62 DJURSHOLM

Per Anger

Katarina Bangata 16

116 39 STOCKHOLM

Lage Olson, UD-ESEK

Lenke Rothman

Östermalmsgatan 61

114 50 STOCKHOLM

Wexp 990722

REGERINGSKANSLIET

ARKIVEXEMPLAR

P2 EU 1
EC

1999-05-27

147/001

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Rikspolisstyrelsen
Säkerhetspolisen
STOCKHOLM

Dokumentation om Raoul Wallenberg

Undertecknad, ledamot av utrikesdepartementets arbetsgrupp med uppdrag att studera utestående frågor i efterforskningen av Raoul Wallenberg (se närslutna kopia av departementsprotokoll), hemställer härmed om tillstånd att ta del av i säkerhetspolisens arkiv befintligt material om Raoul Wallenberg. Bakgrunden till min hemställan är följande:

Arbetsgruppen utgör den svenska delen av den gemensamma svensk-ryska arbetsgrupp som sedan 1991 arbetar med fallet Raoul Wallenberg. Avsikten är att slutföra detta arbete före årsskiftet. Till arbetsgruppen är knutna tre amerikanska s k oberoende experter, av vilka en är Suzanne Berger. Berger har tillsammans med Guy von Dardel, som är ledamot av arbetsgruppen, givits bemyndigande att ta del av säkerhetspolisens material om Raoul Wallenberg. Handlingar hon därvid funnit styrker enligt de amerikanska experternas uppfattning deras tes att svenska regeringen genom säkerhetspolisen förfogar över dokumentation i fallet Wallenberg utanför UD:s dossierer. Som exempel nämns särskilt ett dokument på 28 sidor om den österrikiske f d fången Ernst Huber. Det torde vara uppenbart att det för utformningen av arbetsgruppens kommande rapport är av stor betydelse att UD bereds möjlighet att självständigt kunna granska dessa handlingar.

Jan Lundvik
Ambassadör

Ifylles av postexp

Avsant med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☒ vanlig post

Avs datum

990527

Sign

RP

Utrikesdepartementet

Entledigande och förordnande av ledamot i arbetsgruppen med uppdrag att studera utestående frågor i efterforskningen av Raoul Wallenberg
(UD 1991:C)

Ärendet

Genom beslut den 2 september 1991 tillsattes en arbetsgrupp med uppdrag att studera utestående frågor i efterforskningen av Raoul Wallenberg.

I arbetsgruppen ingår professorn Guy von Dardel, ambassadören Hans Magnusson, ambassadören Martin Hallqvist, ambassadrådet Lage Olson, andre ambassadsekreteraren Anders Wallberg samt f.d. rikspolischefen Carl Persson som är knuten till arbetsgruppen som konsult.

Beslut

Chefen för Utrikesdepartementet, statsrådet Lindh, entledigar ambassadören Martin Hallqvist från uppdraget att vara ledamot i arbetsgruppen med verkan fr.o.m. den 1 januari 1999 och förordnar ambassadören Jan Lundvik att med verkan fr.o.m. nämnda dag vara ledamot i arbetsgruppen.

Utdrag till

Justitiedepartementet/GRANSK
Ambassaden Moskva
Martin Hallqvist
Jan Lundvik
Arbetsgruppen
EC

Maria Haggård

Coll: u!

SVERIGES AMBASSAD
BUDAPEST

TELEFAX Sid 1 (4)

1999-06-02

Handläggare. S. Lundvall

INK. UTRIKESDEP.		
DNR		
1999-06-02		
Avd. P	Gr 2	Mål Eu 1

EC

Betr. åtgärd se bif. 1999-07-22
delgivningslista a.a.

Jan Lundvik, UD-EC

UTRIKESDEPARTEMENTET, nr 120 ✓

Till: Ambassadör Jan Lundvik, EC
Kopia: Magnus Lennartsson, EC

Raoul Wallenberg

1 bil

Dagens Népszabadsag återger under rubriken "Blir Wallenberg ungersk medborgare?" en intervju i Paris med amerikanske kongressledamoten Tom Lantos om Raoul Wallenberg. Artikeln bifogas.

Med veckans post insändes artiklar rörande utställningen om Förintelsen, som invigdes i måndags i Budapest.

Carlsson

Adress
Ajtósi Dürer sor 27 A
1146 BUDAPEST

Telefon
+36 1 352 2804

Fax
+36 1 352 2807

Telex
225647

2(4)

SVERIGES AMBASSAD
BUDAPEST

UNOFFICIAL TRANSLATION

1999-06-02

Handläggare: Katalin Borvölgyi.

Nepszabadsag, 2 June 1999

Will Wallenberg be a Hungarian citizen?

In Paris UNESCO organized a grand-scale event in commemoration of the Swedish diplomat Raoul Wallenberg, who had rescued Jews in Budapest. The event was attended by Tom Lantos, an American Congressman of Hungarian origin, who himself had managed to flee from persecution with the help of a Swedish safe conduct. The politician has given an exclusive interview to Nepszabadsag.

Clearly Wallenberg is one of the biggest heroes of that age, who had displayed incredible courage in protecting people during the Second World War, declared Lantos. As he pointed out, the name Wallenberg has by now become well-known, mainly due to his wife's efforts, all over the world, students in thousands of schools are being taught about how he fought for human rights.

As the Congressman sees it, hope is dwindling with every day, yet one cannot be absolutely sure that Wallenberg is no longer alive. He noted that the Soviet Union had for decades been lying about the Swedish diplomat. For instance he was said to have died as early as 1947. But it is obvious that he was alive at the time when he was reported to be dead, as he was seen by many even in the sixties and seventies.

Tom Lantos stressed that Wallenberg had by now been granted honorary citizenship in quite a number of countries, including the United States. Taking this into consideration, on the occasion of his next visit to Hungary Lantos will raise this idea to Prime

Adress
Ajtósi Dürer sor 27 A
1146 BUDAPEST
UNGERN

Telefon
+36 1 352 2804

Telefax
+36 1 352 2807

Telex
225647

3(4)

2

Minister Viktor Orban and will ardently advise him to make arrangements for Hungary's taking this step.

In Lantos's opinion, NATO's decision to fight for human rights in Kosovo has been extremely important, because one must fight for these rights. As regards potential autonomy for Voivodina Hungarians, he said: "There can be no doubt that Yugoslavia is going to be a democratic country. And then life is going to be much better for Voivodina Hungarians as well."

He called the Hungarian Government's Kosovo policy cautious. As he pointed out, "as there are three hundred thousand Hungarians living in Voivodina, this is something we can understand. At the NATO summit I had the opportunity to talk to the Hungarian head of government and the Hungarian foreign minister. In my view, now that Hungary has become a member of NATO, this is the first time for the country in its millennia's long history to have real security."

Tibor Kis

szt Dél-Afrika

utódlása eldöntött tény

THABO MBEKI

Mandela utóda, az Afrikai Nemzeti Kongresszus (ANC) elnököldtje a június 2-i választásokon

1942-ben született, Mandela és Sisulu mellett az apartheid elleni harc legendás alakja.

Közgazdászdiplomát szerez a Sussex Egyetemen.

1961–1962-ben az ANC ifjúsági csoportját szervezi Johannesburgban, majd elhagyja az országot.

1967 és 1978 között az ANC-t képviseli Londonban, Svájcban, majd Nigériában.

1989 és 1993 között a szervezet külügyi osztályát vezeti.

1994-ben Mandela helyettese lesz mind az ANC, mind az ország elnöki székében.

Forrás: Reuters, International Who's Who, The Economist's Dictionary of Politics Biography

Wallenberg magyar állampolgár lesz?

Párizsban az UNESCO nagyszabású rendezvényén emlékezett meg a budapesti zsidómentő svéd diplomatáról, Raoul Wallenbergről. Ezen részt vett Tom Lantos, magyar származású amerikai kongresszusi képviselő, aki annak idején maga is a svéd menlevélnék köszönhetette megmenekülését. A politikus exkluzív interjút adott lapunknak.

PÁRIZSI TUDÓSÍTÓNK TÖL

Wallenberg nyilvánvalóan a kor egyik legnagyobb hőse, aki a második világháború idején hihetetlen bátorsággal védett meg embereket – jelentette ki Lantos. Mint mondta, főleg felesége munkájának köszönhetően ma már az egész világon ismerik Wallenberg nevét, sok ezer iskolában tanulnak arról, hogyan küzdött az emberi jogokért.

A képviselő szerint minden nappal kevesebb a remény; de azért nem lehet teljesen kizárni azt a lehetőséget, hogy Wallenberg él. Emlékeztetett rá, hogy a Szovjetunió évtizedeken át hazudott a svéd diplomatával kapcsolatban. Azt állították például, hogy már 1947-ben meghalt. Nyilvánvaló azonban, hogy a mondott időponthan még él; hiszen sokan látták őt még a hatvanna és a hetvenes években is.

Tom Lantos hangsúlyozta: Wallenberg napjainkban már elég sok országban, így az Egyesült Államokban is született állampolgárrá nyilvánították. Eppen ezért, amikor legközelebb Magyarországra látogat, Orbán Viktor miniszterelnöknek fel fogja vetni a lehetőséget, s nagyon melegen fogja neki tanácsolni, hogy Magyarország is tegye meg ezt a lépést.

Lantos szerint nagyon fontos döntés volt, amikor a NATO elhatározta: harcolni fog az emberi jogokért Kiszovetországban, mert ezekért harcolni kell. A vajdasági magyarok esetleges autonómiájával kapcsolatban kijelentette: – Nem érhet kétség hozzá, hogy Jugoszláviából demokratikus ország lesz. Akkor, amíg a vajdasági magyarok élete is sokkal jobb válik majd.

A magyar kormány Kiszovetországot óvatosságnak nevezte. Mint mondta: „Mivel háromszázezer magyar van Vajdaságban, mi ezt meg tudjuk érteni. A NATO-csúcs találkozóán alkalom volt beszélgetni a magyar kormányfővel és a magyar külügyminiszterrel. Megbeszéltem szerint Magyarország azzal, hogy a NATO tagja lett, évezredek történelme során most először van igazán biztonságban.”

széles eszűköztárat dolgoztak már lehet egy elkezdett; de közben esélytelenné vált partit me tenni. Valakire rábizonyított a csalást, megsértődés, és k tón való zaklatkodás közben leejtett a kártyáidat. A zsüri: hogy véletlenül két lapot hívsz ki. Mindegy, hogy a parti fizetned, a lényeg, hogy a szegénytől megkíméld magad.

K

Négyszázmilliárd rene

Ritkán van abból botrány, ha a kisgazda frakcióból valaki szólal fel a gránlygben. A szokásos táncrend szerint a gon sével inkább csak lehetőséget adnak a szaktárca pártelnök nek, hogy elmondja: a gondok ellenére mennyire sikeresese ja a bombákat, könnyíti meg a gazdálkodók életét.

Hétfőn azonban váratlan dolog történt. A kisgazda fr szokásos feltehető felszólalással előkészítette ugyan a ter teri szerepléshez, de Torgyán József eltért a korcográfiától: 1999-ben a ténylegesen felhasználható agrártámogatási költségvetésben valamivel több mint 105 milliárd forint, támogatási keretnek csak 83,4 százaléka. Egyértelmű, h összegből a földművelésügy és a vidékfejlesztés kérdései hatóak, ahhoz a mai viszonyok között több mint négyszázi kellene – mondta a miniszter.

És ettől – gondolom én – a tremben ülő fideszes pénzi riumi államtitkár alatt olvadozni kezdett a padló. Meg kell sajnos észjérás, de meglehetősen rámenős koalíciós part nyitott, igyekszik eltolni magától az agrárkassza alig öt he következő negyregyanása fölötti felelősséget – elsőként, bából, az egyébként „politikailag gyengén beágyazott ve költségvetés helyzetéért felelős pénzügyi tárca felé.

A torgyáni megnyilvánulás üzenete világos, majni a nap: sátoz ki a brksszát, különben baj lesz. Nélkülünk még a pe pircndhez is kevesek vagytok, nemhogy a kormányzást h kezdjétek gyűjteni a zsozso! Megmondtuk, mennyi kell.

A miniszteri bejelentés egyébként egy furcsa vita újabb mára bizonytal megköhköntő – fordulata volt. A sajátos p folyik, hogy vajon az idei költségvetési támogatási keret ágazati befizetések nélkül mintegy 127 milliárd forint) m 1997-ben megszületett, az agrárágazat fejlesztéséről szóló Ennek egyik paragrafusában az szerepel ugyanis, hogy az támogatási keretnek a nemzeti össztermék növekedése ará évről évre bővíthnie. Kissé egyszerűsítve: meg kell őrizni a sági támogatások reálértékét.

Jól jellemzi honi állapotainkat, hogy bár számokról, tény szó, hétfőig két tökéletesen ellentétes állítással találkozhat dekképviselők azt mondták, hogy az idén erről szó sincs, valyi válságkezelés súlyos tételci az idei keretből visznek el a kormány (többek között az agrárminiszter és maga Orbán egy-két hónapja még a kret minden korábbinál jelntősebb beszélt. Mellesleg három hét is alig telt el azóta, hogy a mi „közgazdasági zseninek” kinevezett Szabadi Béla politikai az Országgyűlés és mezőgazdasági bizottsága előtt az agrártám ret húszszázalékos bővítéséről beszélt – beszámolóját a biz mány többsége elfogadta.

Ezek után a fideszes politikusoknak alighanem égnék ai amikor Torgyán József tegnapelőtt előadta mondandóját. M tés, a politikai színtérre bedobott váratlan igény legkésőbb a tés tárgyalásakor szinte bizonyosan kemény ütközet tétjévé vélhetően ez lesz az első igazán kemény koalíciós vitatéma.

A kényszerből-érdekből kötött házasságok békéjét főként nézeteltérés szokta szétfeszíteni.

Thn

első apartheid-elnököt

érvénytelenítette azt az elsőfokú ítéletet, -afrikai államfőt tavaly egyévi felfüggesztett rert nem jelent meg az Igazság és Megbéké- zották létre, hogy fényt derítsen az apart-ikai gyilkosságokra és erőszakos cselekmé- kézzel irányította az országot, nem volt haj- yet illetéktelennek nevezett, és a fehér bőrű-

Kisbor

1999-07-21

Ambassadör Jan Lundvik, UD-EC

Angående: Raoul Wallenberg

Delges:

Guy von Dardel

45 Route de Peney-Dessus

CH-1242 SATIGNY

Schweiz

Nina Lagergren

Dahlbergsvägen 22

182 62 DJURSHOLM

Per Anger

Katarina Bangata 16

116 39 STOCKHOLM

Lage Olson, UD-ESEK

Lenke Rothman

Östermalmsgatan 61

114 50 STOCKHOLM

ll exp 990722

SVERIGES AMBASSAD
BUDAPEST

1999-06-02

LG (kopia)

JL (orig)

Ambassadör Jan Lundvik

Utrikesdepartementet

153/001

EC/amb Lundvik, am 990609

Fax till:

Mr Eric Saul, Visas for Life
San Francisco +14158247743

exp 9/6 J

Dr Attila Pók
MTA Institute of History
Budapest +3613566373

exp 9/6 J

Raoul Wallenberg

Delges:

Amb Moskva
Amb Washington
Amb Riga
Lage Olson, UD/EU
Guy v Dardel
Nina Lagergren

✓ 1 bil

Broder,

Utställningen om Förintelsen, som invigdes i måndags i Budapest, och Per Angers besök här har hittills resulterat i två artiklar i dagstidningen Népszabadsag. Dessa, som jag också skickat till Per Anger, bifogas i ambassadens översättning jämte ett stick ur den engelskspråkiga bulletinen rörande MTI-intervju med Tom Lantos om Raoul Wallenberg.

Kära hustru, här Dig och Birthe
Sören Sören
Sören Lundvall

INKOM UD		
1999-06-04		
Avd 1	Gr 2	Mål Eu

EL

SVERIGES AMBASSAD
BUDAPEST

UNOFFICIAL TRANSLATION

1999-06-01

Handläggare: Katalin Borvölgyi.

Nepszabadsag, 29 May 1999

Diplomats rescuing people - visas saving lives

Sponsored by the cultural department, the Ministry of Foreign Affairs and the foreign missions in Budapest, the extraordinary document exhibition entitled "Life-saving letters of protection (Visas for life)" due to open on 31 May (Monday) in Budapest - after being on display in Jerusalem, Bern and over seventy American cities - has a clear message to convey to us today.

The material to be exhibited, which is made up of documents which attest that diplomats, most of them representing neutral countries, were saving lives during the Second World War, has been compiled by the organizer of the exhibition Eric Saul, an American historian, who was assisted in the compilation of exhibits by those who had been rescued as well as their descendants, and the families of the diplomats involved.

"Besides acknowledging Raoul Wallenberg's activity, who had undoubtedly great achievements in saving persecuted peoples, our intention has been to draw the attention to what other diplomats were doing", Eric Saul told Nepszabadsag.

To extend the list of life-saving diplomats such as the Swiss ex-consul Carl Lutz, the former Swedish embassy attaché Per Anger, - who is to attend in person the opening ceremony of the Budapest exhibition -, and the late "Spanish chargé d'affaires" Giorgio Perlasca, it has just recently been revealed

that there was a diplomat even in China active in rescuing people during the world war. As is borne out by the documentation exhibited in honour of the memory of the six million Jewish victims, the number of people rescued during the Second World War by some 50 diplomats is estimated at nearly 250 thousand, and about half of them, that is 125 thousand people were rescued, at the very end of the war, by some 20 diplomats posted in Hungary.

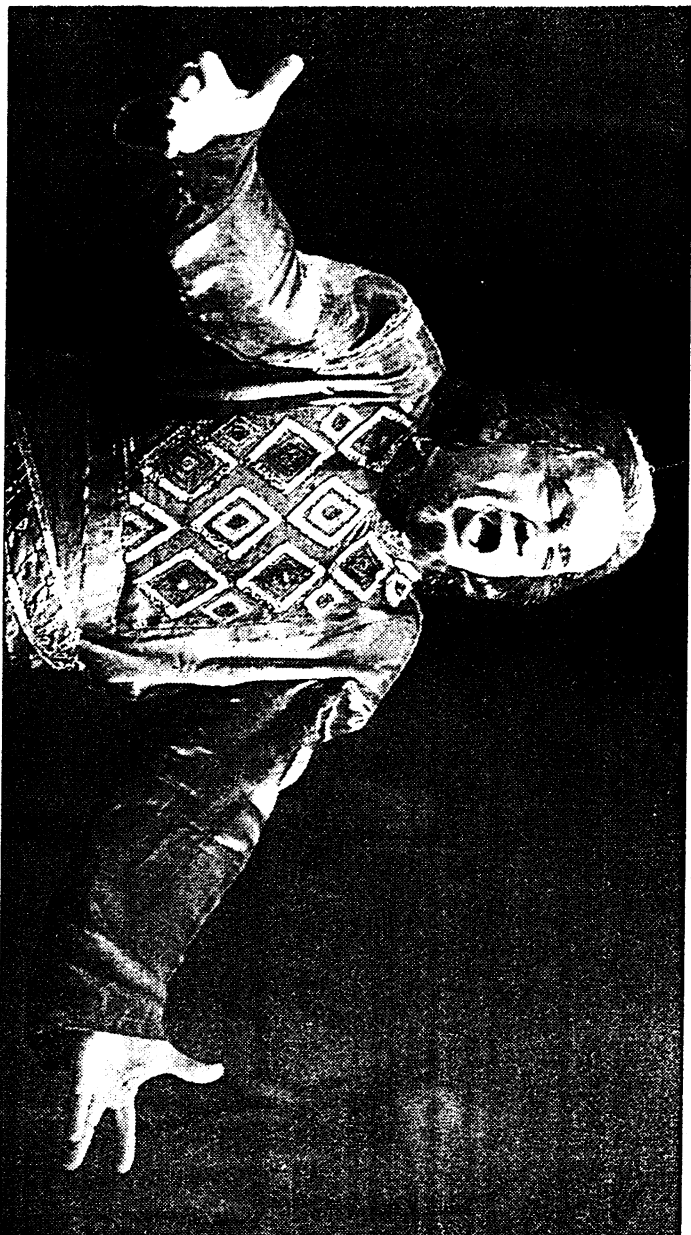
The exhibition will be opened by President Árpád Göncz in the National Széchenyi Library, Building "F" of the Buda Castle on Monday.

Closely linked to and within the framework of the exhibition on display in the month of June, the Swiss documentary film "The Grüninger Case" will be on in cinema "Toldi" in Budapest three times between 31 May-4 June. The film made in 1997 by the Swiss director Richard Dindo has to date been presented in Zurich, Berlin, Vienna and Paris. The 96-minute-long documentary is about a Swiss police chief called Paul Grüninger (from St. Gallen), who saved the lives of several thousands of Austrian Jews by falsifying data in visas, thus violating the Swiss law, before the war (1938-1939). In the film the witnesses appear in the court of St. Gallen, where Grüninger was convicted in 1940 and stripped of his rank of chief of police. It is only by the film made 25 years after his death that the Swiss "Dreyfus", whose lot in his last years was a life of disgrace, complete ostracism and privation, has finally been rehabilitated.

(In cinema "Toldi", the film is on at these times: 31 May: 18.00 pm, 3-4 June: 17.00 pm.)

Ágnes Böhm

Az idő a basszistának dolgozik

risz Godunov szerepében Kovács Kolos

SOPRONI GYŰJTEMÉNY

Magyar Állami Operaház ma este mutatja be Muszorgszkij Borisz Godunov u zenedramáját. Az előadás karmestere Lukács Ervin, rendezője Szinetár László. A díszlet Csikos Anita, a jelmezek Trivadar munkája. A címszerepben Kovács Kolos, az Operaház Kossuth-díjas, érdemes művésze láthatja és hallhatja a közönség.

Meghazudolnám magam, ha nem azt adnám, hogy elsősorban énekelni emélni a szerepet – mondja Kovács Kolos. Az opera most a Rimszkij-Korsakov-féle átdolgozásban lesz hallható. A földön számos Borisz-produkcióban em részt, mint Pimen, a krónikaíró zetes, miközben a címszerepet olyan veszek énekeltek, mint például Gvan-

– Egyéne válogatja. A Zeneakadémiára tizenhét évesen vettem fel mint basszistát. Az Operaházba huszonkét évesen kerültem be basszistaként. Szükség volt rám, sorra kaptam a szerepeket, a lehetőségeket. A hang színe az évek múlásával sötétebb. Az idő a basszistának dolgozik, ha nem veszi el a magasságát, hangja egyre mélyebb tónusú és karakteresebb lesz.

– A legnépszerűbb férfiangról beszélünk és a magasságot emlegeti.

– A mélységet születik, a korral fejlődik, de a magasságot képezni és megtartani kell. Minden énekesnek, még a basszistákknak is. Vigyázni kell a hangra, de nem szabad túlzásba vinni az aggodalmat, állni bugyolálva óvni a torkot. Sokkal fontosabb, hogy az énekes jó legyen. Sportolok, biciklizni járok be az Operaházba. Fej a fejt és tornácsolok. Volt

mindegyiket énekeltem el. Sok feladatot visszautasítottam. Az énekesnek meg kell találnia a helyét a saját hangfajtaán belül. Hozzám, a hangomhoz és a habitusomhoz az orosz repertoár áll igazán közel. Ha elfogadom volna azokat a felkéréseket, amelyek nem nekem valók, talán már nem is énekelhetnék. Így viszont remélem, hogy még jó ideig a színpadra léphetek.

– Nem félt attól, ha visszautasítja a feladatokat, többet majd nem fogják felkérni?

– Tudom, hogy színésznek nem szabad szerepet visszadni, de ez másképpen van az énekeseknél. Nemzetközi példák sora mutatja, hogy az a basszista, aki Mozartot Verdi énekel, általában nem lép fel színpadon. Egyébként Muszorgszkij számomra éppen a határeset.

Embermentő diplomaták – életmentő vízumok

Mának szóló pontos üzenete van annak a különleges dokumentumkiállításnak, amely – Jeruzsálem, Bern és több mint hetven amerikai nagyváros után – Budapestesten Elemenő védőlevelek címmel – a kulturális tarcra, a Kultúrminisztérium és budapesti külképviseletek támogatásával – május 31-én (hétfőn) nyílik meg.

A kiállítás anyagát, tehát a nagyreszt semleges országok diplomatáinak második világháború alatti embermentő tevékenységét tanúsító dokumentumokat Eric Saul amerikai történész, a kiállítás rendezője a megmentettek és leszármazottaik, valamint az érintett diplomaták családtagjai segítségével hozta létre.

– Raoul Wallenberg mellett, akinek kétségkívül kiemelkedő érdemei vannak az üldözöttek mentésében, a többi diplomata tevékenységére is rá akartuk irányítani a figyelmet – nyilatkozta lapunknak Eric Saul.

Carl Lutz svájci exkonzul, a budapesti kiállítás megnyitóján személyesen részt vevő Per Anger volt svéd követéségit attasé, Giorgio Perlasca, a néhai „spanyol ügyvivő” mellett legutóbb még Kínában is felfedezték a világháború alatti embermentésben részt vett diplomatáit. A hatmillió zsidó áldozat emlékének tisztelő rendezvény dokumentációja szerint majdnem 250 ezre tehető a csaknem 50 diplomatától jövöltárolt a második világháború alatti megmentettek száma, és ennek

mintegy fele, tehát 125 ezer ember életét tudta a háború legyeget a Magyarországon működött mintegy 20 diplomata megmenti.

A kiállást Göncz Árpád köztársasági elnök az Országos Széchényi Könyvtár Budapesti Palota F épületében nyitja meg.

A júniusban, egy hónapon át látható kiállításhoz szoros kapcsolatban, annak keretében – május 31. és június 4. között három alkalommal – tűzi műsorára a budapesti Toldi mozi a Grüniger-ügy című svájci dokumentumfilmmel. Richard Dindo svájci rendező 1997-ben készült filmjét eddig Zürichben, Berneben, Bécsben és Párizsban mutatták be.

Majdnem 250 ezre tehető a csaknem 50 diplomata jövöltárolt a második világháború alatti megmentettek száma.

rangjától. A svájci „Dreyfust”, aki dícsértelenül és teljes számkivetettségben, nélkülözések közepette hunyt el, csupán a 25 évvel halála után elkészült film re-habilitálta.

(A Toldi moziban a filmvetítések időpontjai: május 31-én 18 órákor, június 3-án és június 4-én 17 órákor.)

Bóhm Ágnes

SVERIGES AMBASSAD
BUDAPEST

UNOFFICIAL TRANSLATION

1999-05-31

Handläggare: Katalin Borvölgyi.

Nepszabadsag, 31 May 1999

We issued tens of thousands of letters of protection

Interview with Per Anger, Wallenberg's one-time superior

Today the National Szechenyi Library, situated in the Buda Castle, will be opening a document exhibition revealing the activities of diplomats who were busy during the Second World War saving tens of thousands of lives. Per Anger (see photo), who was Raoul Wallenberg's superior, will attend the ceremony in person. Before coming to Budapest, the 86-year-old Swedish ex-diplomat gave a telephone interview to Nepszabadsag.

- Have you been to Hungary since the end of the war?
- Since I returned home in March 1945, I visited Budapest at least three times, first in the late eighties.
- What do you remember after such a long time has passed?
- What I remember most is what shameful events were taking place between April and December of 1944. I can recall Jews being gathered in the brick-works of Óbuda, I can recall them being taken into wagons, and then the wagons full of deported people leaving for Auschwitz.
- What could you and what did you do at that time?

- I had taken up my post here in Budapest as the trade attache of the Swedish Royal Embassy in the autumn of 1942, well before Wallenberg's arrival. And then in April 1944, in the wake of the German occupation, when I was the first secretary for the Swedish Ambassador Carl Danielsson, we started issuing Swedish visas. We were planning to get a few hundred people out of the country. But unfortunately by that time no Jews were allowed to leave the country in the legal way. Therefore we issued letters of protection, which meant that the applicants were granted Swedish protection. There were long queues in front of our embassy building.

- Wallenberg arrived in Hungary shortly after the deportation of some 450 thousand of the rural Jewish population to Auschwitz was practically completed. In the last moment.

- Yes. In addition to his exceptional courage, Wallenberg had American financial support as well. The Swedish Embassy was charged at that time with representing seven other countries besides representing Sweden. In Hungary, the Americans and the British were represented by Switzerland, while the Netherlands and Denmark, among others, were represented by Sweden. It was primarily due to our neutral status that we were in a position to rescue people. Actually the Nazis were even then convinced they would win the war, therefore they found it a good idea to be on good terms with the Swedish and other neutral governments.

- How many letters of protection did your embassy issue? When did your Hungarian mission end?

- The Swedish Embassy issued about 16-20 thousand letters of protection granting diplomatic immunity, and as far as I know, the Swiss Embassy issued the same amount. In December 1944, right at Christmas the Swedish Embassy was attacked by the Hungarian Nazis. There was a big confusion, we fled the place, and after that the Embassy practically ceased to operate. It was only in March 1945 that I definitively left Budapest. It was upon my return to Stockholm that I learned Wallenberg had been arrested.

- Don't you think that Wallenberg, as one of you, became the best known personality because he too became a victim, a victim of the Cold War?

- Yes, I agree. The ethos of the age played an important role in how his fate evolved and how his legend spread.

- Were you among those who thought Wallenberg was still alive, or do you perhaps still believe he is alive?

- It is something we cannot know. But anyway I have always been working on preserving his memory. He was only one year older than me. Today he would be 87. At the end of the day, not all of our efforts have been in vain. In the nineties a Swedish-Russian committee was set up at governmental level, but the Russians have right up to the present day failed to produce proper evidences of what happened to Wallenberg.

alapított Polgári Egyesületes Pártjában, lemond pártelnöki funkciójáról (utódját a párt kongresszusán választják meg, aki nagy valószínűséggel **Pavol Hanzlík** ed-

nincs szandékában tavozni a szlovák politikai életből, tevékenységét mint pártja, a Demokrátiás Szlovákiai Mozgalom elnöke folytatja tovább.

Indiához tartozó területre. Található köztük több, nagyon jól fölfegyverzett afganisztáni tálib milicista és a pakisztáni hadsereg számos katonája is.

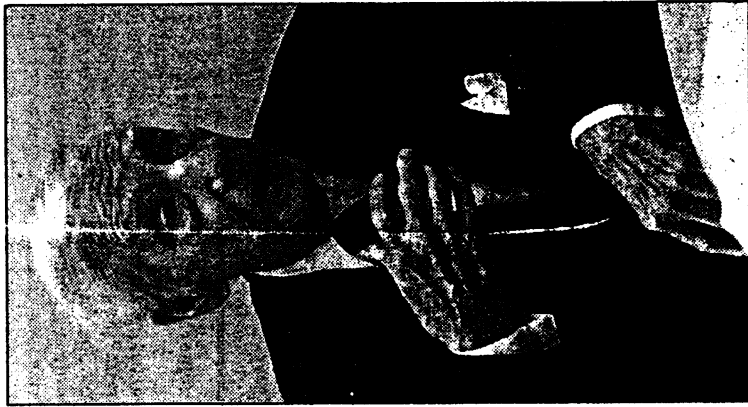
Védlevelek tízezreit adtuk ki

Interjú Per Angerrel, Wallenberg hajdani főnökével

Ma nyílik a budai várbeli Országos Széchényi Könyvtárban a második világháború alatt életet tízezreit megmentő diplomatikai tevékenységét bemutató dokumentumkiállítás. A ceremónián személyesen részt vesz Per Anger (képen), aki Raoul Wallenberg felkenése volt. A nyolcvanhat éves svéd expolitikus Budapestre utazása előtti telefoninterjút adott a Népszabadságnak.

– A háború óta járt Magyarországon?
– Legálább háromszor voltam Budapesten azóta, hogy 1945 márciusában hazatértem, először a nyolcvanas évek végén.
– Mire emlékszik annyi idő eltelével?
– Főleg azokra a szegénytelen csemégyekre, amik 1944 áprilisa és decembere között történtek. A zsidók összegyűjtésére az óbudai téglagyárba, a bevagonírozásra, a deportálással teli vagonok elindulására Auschwitzba. A Hegyeshalom felé tartó halálmarche 1944 telén.

– Mit tudott tenni és mi tett akkor?
– Én jóval Wallenberg előtt, tehát már 1942 őszén érkeztem meg Budapestre mint a svéd királyi követség kereskedelmi megbízottja. 1944 áprilisában pedig, Carl Danielsson svéd nagykövetség első titkáraként, a német megszállást követően elkezdtek a svéd vízumok kiadását. Pár száz ember elutaztatásának lehetőségét terveztük. De sajnos akkor a zsidók közül legálisan már senki sem hagyhatta el az országot. Így védleveleket adtunk ki, ami azt jelentette, hogy svéd protektorátus alá vettük azokat, akik ezért folytathatták. Hosszú sorok álltak a követsegünk előtt.

GÁRDY BALÁZS FELVÉTELE

– Wallenberg röviddel az után érkezett meg Magyarországra, hogy Gyakorlatilag befejeződött a mintegy 450 ezer főnyi vidéki zsidóság Auschwitzba deportálása. Az utolsó pillanatban.

– Igen. Wallenberg rendkívüli személyes bátorsága mellett amerikai pénzügyi támogatással is rendelkezett. Egy idejűleg a svéd követség még hét másik ország képviselőjét is ellátta. Svájci kép-

viselte itt az amerikaiakat és a briteket, Svédország pedig a többi között Hollandiát és Dániát is. Azt, hogy embermentő tevékenységet végezhetünk, elsősorban a semleges státusunknak köszönhetjük. A náciuk ugyanis még akkor is azt hitték, hogy megnyerik a háborút, így jó lesz – gondolták – jobban lenni a svéd és más semleges kormányokkal.

– Hány védlevelet adtak ki? Mikor ért véget az ön itteni kiadása?

– Körülbelül 16-20 ezer diplomáciai mentességről szóló védlevelet adott ki a svéd, és tudomásom szerint ugyanennyit a svájci követség is. 1944 decemberében, éppen karácsonykor a nyilasok megátadták a svéd követséget. A nagy zűrzavarban elmenekültünk, a követség ezután gyakorlatilag megszűnt. Budapestet végleg csak 1945 márciusában hagytam el. Wallenberg letartóztatásáról csak Stockholmba hazatérve értesültem.

– Nem gondolja, hogy Wallenberg önként közlött azért lett a legismertebb, mert ő is áldozat lett, a hidegháború áldozata?

– De igen. Sorsának alakulásában és legendájának elterjedésében nagy szerepe volt a kor szellemének.

– Ön is azt gondolta, vagy még most is tán hisz benne, hogy Wallenberg él?

– Ezt nem tudhatjuk. Mindenesetre végig azon dolgoztam, hogy emléke fennmaradjon. Mindössze egy évvel volt idősebb nálam. Ma nyolcvanhét éves lenne. Végül is nem volt minden hiábavaló. A kilencvenes években létrejött a svéd–orosz kormányközi bizottság, de az oroszok mindmáig nem szolgáltattak megfelelő bizonyítékokat Wallenberg sorsáról.

Böhm Ágnes

zek immár azoknak jutnak, akik arra érdemesnek találtnak.

Hámor Szilvia

Európát választották

Szlovákia tegnap nem csupán két elnökjelölt, hanem két politikai eszmerendszer, két demokráciaszemlélet között választott. Schuster győzelme nem egyszerűen a jelenlegi – a magyar párt-szövetséget is magában foglaló, az európai integrációt célul tűző – koalíció belpolitikai sikere, hanem egyértelmű üzenet a külvilágnak.

Vladimír Meciar szociális és nacionalista demagógiára építő programja nyíltan hirdette: a jelenlegi kormánykoalíciót előre hozott választásokon le kell váltani. Az euroatlanti csatlakozás árát is túlságosan magasnak találta. Vissza akarta fordítani a szlovák fejlődést a tavaly október előtt követett útra, amelynek következménye az ország elszigeteltsége lett. Rudolf Schuster voltaképpen nem is kampányolt, mert azt mondotta: Kassán, főpolgármesterként elért eredményei bizonyítanak. Szlovákia második városaiban nem voltak nemzetiségi feszültségek, komolyan vették a regionális együttműködést, újjáteremtették a történelmi belvárost, és a nyomászó vizellátási problémák is megszűntek.

A voksolást megelőzően az elemzők úgy gondolták: a választás időpontja Meciarnak kedvez. A kormány az utóbbi napokban jelentette be, hogy szigorú gazdasági megszorító intézkedéseket kénytelen hozni. Ezek rendkívül érzékenyen fogják érinteni a szlovák kismembert, aki az Európai Unióhoz vezető úton először a szegénység kiállításával foglalkozik. És hát ne feledkezzünk meg Jugoszláviáról sem: a szláv összefogás eszméje a szlovákokban nagyon erős, s ráadásul a kisebbségi kérdés sem tekintendő mellékesnek: sokaknak Koszovóról a Csallóköz jut az eszébe.

Mégis: Rudolf Schusterban tisztelhetjük a Szlovák Köztársaság második elnökét. Ez azt is jelenti, hogy a szlovákiai választópolgárok (nem utolsósorban a szlovákiai magyarság aktív támogatásával) értik, hogy hazájuk számára nincsen harmadik út: vagy vállalják az átalakítás nehézségeit, a NATO-val való együttműködést, a nemzetiségi béke megteremtését – vagy évtizedekre kizárják magukat az európai közösségből.

Meciar nyolc hónapon belül ugyan a második súlyos politikai vereséget szenvedte el, de ez sem jelenti a meciarizmus végét. Ez a fajta populizmus – függetlenül névadójának egyéni sorsától – a választópolgárok több mint 40 százaléka számára jelenti a szlovák fejlődés helyes irányát. Benne a nacionalizmust, a cseh–magyarellenességet, a moszkvai konzervatívokkal való kacérkodást, s valamiféle semlegesség álmát. Ezzel komolyan számolni kell. Az új elnöknek nincs más lehetősége, mint az, hogy programjának a „polgári egyetértésre”, a társadalmi béke megteremtésére vonatkozó pontját egyetlen percre se feledje el.

E. Fehér Pál

31/5-99

N

Parliament to Vote on HSP Proposal to Limit Airspace Use

hd: Budapest, 1 June (MTI) - Parliament is scheduled to vote today on a proposal that would forbid NATO fighter jets deployed in Hungary to fly missions against Yugoslav targets.

Socialist MPs Tamas Suchman and Csaba Tabajdi put forward the motion aiming to restrict NATO's unlimited licence to use Hungary's airports and airspace on 26 April, and the opposition Hungarian Socialist Party (HSP) has put its full weight behind the proposal. Party chairman Laszlo Kovacs argued the government is not in control of the situation, and the public is increasingly concerned that Hungary could be dragged into the war.

If the proposal is voted down on Tuesday, Suchman said he is ready to organise demonstrations at the Taszar airbase, where the U.S. fighters are stationed. Suchman was speaking in Zalauglak (SW Hungary), where a missile part, probably lost by a NATO aircraft, was found at a farm on Monday.

Five out of Hungary's six parliamentary parties have said they would not support the Socialist motion.

Prime Minister Viktor Orban earlier recalled that Parliament had granted NATO unlimited use of Hungary's airfields and airspace in a 93pc majority vote in March and noted that the HSP also voted in favour. +++

Siemens to Supply Winning DCS 1,800MHz bidder

hd: Budapest, 1 June (MTI) - Electronics company Siemens have signalled it seeks to launch a bid to supply the winning bidder at the DCS 1,800MHz mobile phone tender.

Siemens estimates the creation of the new network could cost DEM 1bn, and Siemens could supply 50pc of the necessary equipment and services from its capacities in Hungary, Siemens Rt chairman and managing director Peter Hetenyi told a press conference on Tuesday.

Siemens, which supplies some 100 mobile phone service providers worldwide, has thousands of employees in Hungary, and employs around 1,000 in the field of telecommunications. +++

Lantos on Wallenberg and Kosovo - MTI Interview

hd: Paris, 1 June (MTI) - Raoul Wallenberg, the Swedish diplomat who saved the lives of thousands of Jews during the Second World War, was one of the war's greatest heroes, U.S. Congressman Tom Lantos said in an interview with MTI on Monday.

Lantos was speaking in Paris, where UNESCO was holding a commemoration of Wallenberg.

The Budapest-born Lantos, and one of those Wallenberg helped to survive the Nazi regime, said he is extremely pleased that UNESCO devoted such an important event to the memory of Wallenberg.

On the Kosovo crisis, Lantos said he is proud that NATO does not any more tolerate atrocities perpetrated against people because of their religion or ethnicity. He also expressed pleasure that Hungary is one of the 19 NATO member states that initiated action to protect civilisation against mass murderers.

The only resolution of the conflict is if Milosevic accepts the terms of NATO, Congressman Lantos said. +++

Magyar Suzuki Raises Capital to Fund Investments

hd: Budapest, 1 June (MTI) - Magyar Suzuki Co. announced on Tuesday its shareholders have approved a capital raise of HUF 5.7bn, boosting the registered capital to HUF 19.86bn and shareholders' equity of HUF 12.67bn.

The company will spend HUF 16bn in 1999 to prepare the assembly-line production of the new Suzuki-General Motors model in Suzuki's plant in Esztergom (some 50kms northwest of Budapest), Suzuki Osamu, chairman and CEO of Suzuki Corporation said. The installation of a new pressing line and the building of a new production hall will be funded by the parent company's capital raise, a HUF 1bn contribution by Magyar Suzuki, and a Hungarian bank loan of HUF 9.3bn.

1999-06-03

154/013
EU

EU-ESEK
Lage Olson
Telefon 08-4053280

Delges:
Lundvik, EC
Magnusson, Riga

**Utrikesdepartementets ekonomiska samröre med den utomstående
experten Susan Mesinai m.fl. i arbetsgruppen avseende Raoul
Wallenberg-ärendet**

(1 bil.)

Den bilaterala svensk-ryska arbetsgruppen avseende Raoul Wallenberg-ärendet upprättades i september 1991. Under den första tiden skedde samarbetet utan att man på svensk sida anlidade utomstående experter. Då det med tiden till följd av arbetets karaktär blev nödvändigt att ta hjälp av sådana experter för vissa arkivgenomgångar m.m. beslöt man på svensk sida, tydligen i första hand på rekommendation av medlemmen i arbetsgruppen Guy von Dardel, att vända sig till ett par personer som på olika sätt visat intresse för att vinna klarhet i RW:s öde. Till dessa hörde i ett tidigt skede professor Marvin Makinen i Chicago, som själv suttit i sovjetiskt fängelse i början av 1960-talet. Först några år senare tillkom forskaren Susan Mesinai, ARK-projektet, New York, den tyska journalisten Susanne Berger bosatt utanför Washington samt på senare tid dataexperten Ari Kaplan, Chicago. Under den första tiden dessa personers tjänster togs i anspråk av arbetsgruppen fick dessa ingen ekonomisk gottgörelse från svensk sida. Skälet till detta var att de redan erhöll ersättning från olika amerikanska stiftelser. För några år sedan stod det dock klart att dessa finansieringskällor börjat sina och att det därför uppstått ett behov att finansiera, åtminstone delvis, de utomstående experternas medverkan i arbetet. För arbetsgruppen föreföll det därför rimligt att i ett inledande skede ge experterna bidrag för att underlätta deras medverkan. I första hand gällde detta Mesinai och Berger medan Makinen erhöll och erhåller fortfarande ekonomiskt stöd från amerikanska källor. Meningen med bidragen var att dessa skulle vara just bidrag, dvs. utgöra ersättning för en del av totalkostnaderna, att inga traktamenten skulle utbetalas samt att någon kostnadsredovisning av naturliga skäl inte heller skulle krävas. Administrationen av utbetalningarna skulle likaså underlättas genom detta förfaringssätt.

Exp. 99-06-04/4

1999-06-03

Som exempel kan nämnas att vid det senaste ordinarie arbetsgruppsmötet i Moskva i november 1997 (det 14:e i ordningen) erhöll Mesinai ett resebidrag om 3 000 USD och Berger ett motsvarande belopp på 2 000 USD. Under första halvåret 1998 anlätade arbetsgruppen Mesinais tjänster i större utsträckning och hon erhöll under tiden januari – juni detta år ett arvode om 2 000 USD per månad jämte ett resekostnadsbidrag på sammanlagt 10 500 USD.

Då det stod klart att Mesinais uppdrag inte skulle kunna slutföras under första halvåret 1998 beslöt man låta Mesinai arbeta på något slags konsultbasis från den 1 juli 1998. Enträgena försök att ingå ett konsultavtal med Mesinai under hösten 1998 misslyckades dock. I stället beslöts att Mesinai skulle fortsätta sitt arbete som tidigare med ett arvode uppgående till 3 000 USD per månad (från den 1 augusti 1998) och att hon, när hon arbetade i Moskva, skulle erhålla ersättning för dels halvpension på pensionat (ca 250 USD per vecka), dels resekostnadsersättning på sedvanligt sätt inkl. traktamenten. En komplikation tillstötte senare under hösten när det blev känt att de svenska skattemyndigheterna krävde att Mesinais arvode (från den 1 augusti) skulle beläggas med en skatt på 25 % när hon arbetade utanför USA. Det förhållandet att Mesinai inte insände några reseräkningar och samtidigt tog ut flera förskott gjorde att oklarhet uppstod i redovisningen. Mesinai uppmanades därför vid flera tillfällen att inkomma med sedvanliga reseräkningar och därutöver särskilda räkningar för de kostnader hon haft i tjänsten, t.ex. för kopiering, telefon, fax etc.

Först efter ett möte med den svenska delen av arbetsgruppen i Stockholm den 7 januari i år insände Mesinai de begärda räkningarna. En del verifikationer förekommer dock endast i kopia. Tyvärr har hon inte upprättat särskilda räkningar för kostnader i tjänsten utan dessa har medtagits på reseräkningarna.

Beträffande arvodena för andra halvåret 1998 har dessa slutredovisats av UD och Mesinai har på begäran erhållit inkomstuppgift från departementet.

Mesinais förordnande förlängdes i slutet av 1998 att gälla t.o.m. juni månad 1999. Efter mötet i januari i år överenskomms att Mesinais tjänster behövde anlitas även under återstoden av detta år i syfte att kunna

1999-06-03

slutföra arkivgenomgångarna i Moskva. Efter avrapportering från Mesinai m.fl. skulle arbetsgruppens rapport i form av en vitbok därefter publiceras i början av år 2000. En motsvarande rysk vitbok avses även publiceras.

Det överenskomms vidare med Mesinai att hon under hela 1999 skulle erhålla ett nettoarvode om 3 000 USD per månad. I praktiken innebär detta att hennes bruttoarvode höjs till 4 000 USD per månad när hon arbetar utanför USA.

Några motsvarande problem med reseräkningar m.m. vad avser de andra utomstående experterna föreligger ej.

Den ännu oavslutade granskningen och slutredovisningen av Mesinais räkningar har skapat betydande irritation vilket illustreras på ett talande sätt av bifogade fax från Mesinai den 2 dennes.

I syfte att komma till rätta med departementets ekonomiska mellanhavanden med Mesinai föreslås att man snarast låter granska hennes räkningar från den 1 juli 1998 fram till i dag på sedvanligt sätt med de strykningar och tillägg som kan vara befogade. Bl.a. torde hon kunna göra anspråk på ca 4 500 USD i traktamenten för vistelsen i Moskva hösten 1998. Avdrag bör däremot göras för krav på ersättning för t.ex. måltider, presenter och representation. Frågan kan också ställas huruvida hon bör erhålla ersättning för bl.a. lektioner i ryska och inköp/hyra av en förvaringsbox för dokument i New York. Mot detta skall ställas de förskott hon erhållit innan en balans kan upprättas.

För att underlätta Mesinais ekonomiska situation, vilken förefaller vara prekär, bör man vidare överväga att utbetala 3 000 USD i arvode från och med nästa betalningstillfälle (den 25 juni avseende juli månad) och göra en slutredovisning av skatteinbetalningarna under första halvåret 1999. Därutöver bör man ta ett formellt beslut vilket innefattar dels att Mesinais förordnande för arbetsgruppen förlängs till och med december månad i år, dels att hon skall erhålla ett nettoarvode om 3 000 USD per månad för hela 1999.

Det kan tilläggas att Mesinai även genomfört och planerar göra ytterligare arkivgenomgångar i Washington och vid Public Records i Kew i England.

1999-06-03

Ett motsvarande beslut avseende Berger kan bli aktuellt senare under sommaren i år för genomgång av ett s.k. troféarkiv med tyska dokument i Moskva. Det är dock inte sannolikt att hon hinner mer än påbörja detta projekt innan hon tillträder en tjänst som Director vid FBI:s Research Center i Washington den 15 september i år.

Makinen och Kaplan planerar slutligen att besöka Moskva en vecka i sommar för att avsluta ett dataprojekt omfattande genomgång av drygt 10 000 fängelsekort från Vladimir-fängelset.

Lage Olson

1999-06-07

Handläggare: U Lindell

Delgivning från

enl. adressering/samt

UMK

BMK

ESEK

Avd.	Grupp	Mål
P	2	Eu 1

Utrikesdepartementet, dnr 23

Delges:

Till: EU-ESEK (Olson)

Magnusson, Riga

Lundvik, EC

Olson, EU-ESEK

Raoul Wallenbergärendet

1999-03-29

Exp. 99-06-14

1.

Med hjälp av härvarande ukrainska ambassad har vi lyckats lokalisera Josef Terelya. Han bor numera på 73 Claymore Drive i Toronto, Ontario M8Z 2S5. Telefonnummer (416) 236-9749.

2.

Vid ett telefonsamtal med Terelya idag, med dennes dotter som tolk, framkom följande:

Terelya kom ihåg en man vid namn Janis Rozkalns. Han kallade honom för letten ("the Latvian"). De hade suttit i Vladimirfängelset samtidigt. Rozkalns var inte en politisk fånge, utan en kriminell. Eftersom Terelya hade talat med många personer om Wallenberg var det troligt att han hade gjort så också med Rozkalns, men Terelya hade inget specifikt minne därav. Detta skulle ha varit i Vladimirfängelset i slutet av 60-talet eller i början av 70-talet.

3.

Terelya sade att han själv i Vladimirfängelset två gånger hade träffat en person, som han senare förstått var eller kunde varit Wallenberg. Från minnet hade Terelya ritat ett enkelt porträtt av mannen han träffat. Terelya sade sig vara övertygad

om att mannen han ansåg vara Wallenberg var i livet när Terelya själv lämnade Sovjetunionen 1987.

4.

Terleya sade att han för egen del numera hade upphört att befatta sig med wallenbergfrågan. Han ansåg att många spred falsk information. Den som Terelya ville framhålla som den hederligaste av dem som kunde ha information att lämna var en man i Tel Aviv, Abraham Shifrin (el Zifrin). Terelya hade adressen till denna person någonstans i sin korrespondens.

5.

Ambassaden bad Terelyas dotter att med post översända denna adress samt om möjligt även en fotokopia av den skiss som fadern talat om.

STÅHL

20

övert. av SB till UD-EC 990602

Översättning från ryska språket
633946

Till Sveriges statsminister
från Makarov, Valerij Aleksejevitj,
bosatt i Ryssland, Rjazan, på
Velikanovgatan 8, byggnad 1, lägenhet 92,
postnummer 390044

INK. UTRIKESDEP.		
DNR 117/013		
1999-06-07		
Avd.		
JP	39	A

STATSRÅDSBEREDNINGEN
Registratörn
Ink. 1999-06-01
Dnr. SB/1999/3790

mb

Herr Statsminister.

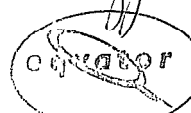
År 1945 kidnappade den sovjetiska underrättelsetjänsten en svensk diplomat i Wien. Denne avrättades av den ryske medborgaren Makarov, Vasilij Grigorjevitj, för närvarande bosatt i byn Bogdanovo, Rjazanräjongen, Rjazanoblasten. Jag känner ej till hans adress i staden Rjazan.

Jag ber Er, Herr Statsminister, att förmedla denna underrättelse till den avrättade diplomatens familj.

Högaktningsfullt

Makarov

(Walter von Grünwald)

Översatt av J. ROMEO
på uppdrag av Eqvator
Stockholm 1999-05-27/4j

Премьер-министр
Швейцарии

STATSRÅDSBEREDNINGEN
Registrarm
Ink. 1999-05-05
Dag: 1999-05-05

Макарова
Алексеевна проживаю-
щего Россия, в. Резань,
ул. Вележикова 8 к. 1. кв. 32
инж. 390044.

Господин премьер-министр.

В 1945 году из г. Вены советской развед-
кой был похищен и восточный дипломат.
Его казнили гражданским Россией Макаров
Василий Григорьевич проживающий в
настоящее время в деревне Богданово, Ре-
занского района, Резанской области. Его су-
жата в г. Резань я не знаю.

Прошу Вас, господин премьер-министр
передать это сообщение семье казнённого
дипломата.

С уважением Макаров

(Валентин Григорьевич)

Телефон/факс: (095) 234 0687, 234 9132

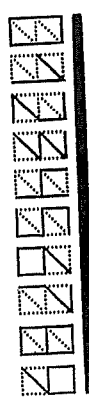

МОСКВА PCI-2

FR017992971RU

Внимание!
Образец написания цифр индекса:

2. Positive influences for 80% of the

9022

350044

Индекс предприятия связи и адрес отправителя

RAZANOB.
N. 271.

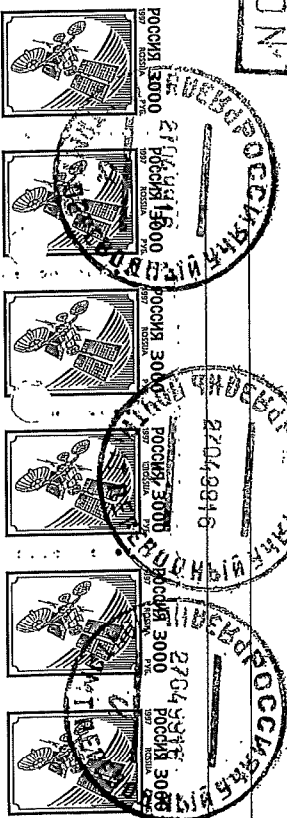
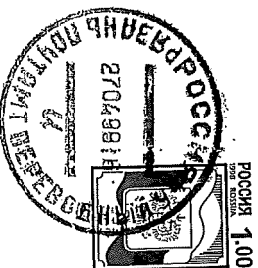
Recommende

○
□
□
□
□
□
□
□

Price - available

Atchafalaya

Widespread

REGERINGSKANSLIET

Statsrådsberedningen

Utrikesenheten
Madeleine Brölén
Telefon 08-405 4883

[Handwritten initials: P and a signature]

Datum: 2/6-99

Dnr: SB99/3790 ✓

Handläggare: SS Lars Danielsson

Mottagare: UD-EC

☒ Överlämnande

☐ Underlag

Svar önskas senast:

överl. till UD-EC för ev. åtgärd

Anmärkning:

UNESCO-DELEGATIONEN

Ambassadör
Ingemar Lindahl

1999-06-09

Nr 11 ✓

UTRIKESDEPARTEMENTET

aa
R
(cc)

INK. UTRIKESDEP. DNR		
1999-06-09		
Avd. P	Gr 2	Mål Eu ¹

AL ✓

Wallenberg-manifestation (II) vid Unesco

Del, nr. 10 1999-05-18
(2 bil.)

Som förutskickades i ovanciterade skrivelse genomfördes den 31 maj en andra Raoul Wallenberg-manifestation vid Unesco. Denna gång skedde det dels som ett seminarium på temat "Courage and the Culture of Peace", dels som ett anförande av Congressman Lantos om hans framgångsrika kampanj för att vinna internationellt erkännande för Wallenberg. En lista över deltagarna vid seminariet bifogas. Till detta hade ett stort antal gymnasister och studenter från Paris-området inbjudits. Vid Lantos anförande närvarade främst medlemmar av Unesco:s styrelse. Vid bägge tillfällena presiderade Unesco:s generaldirektör Federico Mayor. Också styrelsens ungerske ordförande, ambassadör Pal Pataki, talade vid det senare tillfället om Wallenbergs gärning. Ett pressmeddelande bifogas.

Ingemar Lindahl
Ingemar Lindahl

Adress
1, rue Miollis
75732 PARIS Cedex 15
FRANKRIKE

Telefon
+33 1 45 68 34 50
+33 1 45 68 34 51

Telefax
+33 1 47 34 10 03

E-mail
delsuedc@club-internet.fr

UNESCOPRESSE

The News Service of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
Le Service de presse de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture

No.99-121

TRIBUTE TO RAOUL WALLENBERG HIGHLIGHTS ROLE OF INDIVIDUAL IN SECURING HUMAN RIGHTS AND PEACE

Paris, June 1 - In a round table on the theme of "Courage and the Culture of Peace" - among the events organised at UNESCO on Monday afternoon and evening in tribute to Raoul Wallenberg, the Swedish diplomat who saved tens of thousands of Hungarian Jews from extermination during World War II in Budapest - U.S. Congressman Tom Lantos, hailed Wallenberg as a pioneer in the fight for human rights and a champion of oppressed minorities.

In his address, Mr Lantos, a Hungarian-born Jew who was among those saved by Wallenberg, praised efforts to defend human rights and oppressed minorities citing UNESCO's work in the defence of the values extolled by Raoul Wallenberg. "At the end of World War II, we said 'never again', meaning we would never tolerate the killing of human beings for reasons of race, ethnicity, religion or gender, yet since then there has been Rwanda, Bosnia and now Kosovo," Mr Lantos said.

On the subject of UNESCO, Mr Lantos announced he had presented draft legislation to Congress for the return of the United States "into full and active participation" in UNESCO. The bill is to be debated by the Foreign Affairs' Committee of Congress over the next few weeks. "Just as there were strong reasons for [the American decision in] leaving in 1984, there are now even stronger reasons for returning," he said.

Mr Lantos drew a parallel between Raoul Wallenberg's action in favour of Hungarian Jews and the international community's intervention for the Albanians of Kosovo. He welcomed recent historic developments: "In 1944, nations assumed that sovereignty is the ultimate right, but recent events show that human rights have been placed above sovereignty by the international community."

Mr Lantos particularly focused on the example of Wallenberg, "Sweden's greatest war hero [...], this privileged son of Sweden" who left "the comfort and luxury of Stockholm for the hell that was Budapest" to defend "people with whom he had nothing in common except for our common bond of humanity."

Annette Lantos, the Hungarian-born wife of Mr Lantos who also owes her life to Raoul Wallenberg and who is a founder and active member of the International Raoul Wallenberg Committee that has been attempting to discover what happened to Mr Wallenberg after the War when he disappeared in the Soviet prison system, declared that "Raoul Wallenberg did not only save our lives, he also saved our faith in humanity." Like the other speakers at the event, she insisted on the pertinence of his message to the continuing struggle for human rights. "He taught us that one individual can make a difference," she said.

"One example is better than a hundred sermons," confirmed UNESCO Director-General Federico Mayor who took part in the round table along with Count Claes Cronstedt, President of the Raoul Wallenberg Association (Sweden); UNESCO

.../

UNESCOPRESS/No.99-121 - 2

Goodwill Ambassador Knut Hammarhjöld; former French Minister Simone Veil; Israel Singer, Secretary General of the World Jewish Congress; the Archbishop of Paris, Cardinal Lustiger; the Dean of Leo Baeck College (London), Rabbi Albert Friedlander; and the writer Samuel Pisar.

Referring to the presence of many young people and teachers, "pillars of the future," at the round table discussion, Mr Mayor said that it was "wrong to consider that we can teach children one thing at school and do the exact opposite outside. Therefore," he said, "we must draw inspiration from people of the calibre of Wallenberg. At UNESCO, a place of encounter of all cultures, we celebrate all those who behave according to their conscience," he declared.

Mr Mayor noted that Wallenberg's action was "all the more remarkable because it was always non-violent. The will to combat violence with non-violence made him a pioneer of the culture of peace," Mr Mayor declared, praising the fact that "he used civilised means to defend civilisation."

Israel Singer, the Secretary General of the World Jewish Congress, said that we must experience guilt whenever we fail to intervene in favour of oppressed minorities, and declared: "We have come here to commit ourselves to do this every day for whoever we can."

Member of France's Constitutional Council, Simone Veil, a former government minister and an Auschwitz survivor, recalled Wallenberg's moral and physical heroism. "Courage and a culture of peace, both express in a few words the essence of Raoul Wallenberg," she said deploring that "all too often the culture of war gets the upper hand."

"We need to be clear-sighted, to be vigilant if we want to prevent violence from spreading," Ms Veil said, emphasising the importance of remembering and learning from the errors of history. "We need justice, not just legal justice but the justice of fighting poverty [misere] and exclusion," to create a culture of peace.

Count Claes Cronstedt, President of the Swedish Raoul Wallenberg Association also addressed issues of poverty and social exclusion. He spoke of the important role the private sector can play to contribute to development, stressing the importance of poverty alleviation in creating the conditions for peace and human rights.

During the evening tribute to Wallenberg, the Chairman of UNESCO's Executive Board Pál Pataki, himself from Hungary, which is presently holding its 156th session, outlined the history of Wallenberg's action in Budapest and praised "this 32-year-old businessman who saved 100,000 Jews in just 200 days." To both Jews and Nazis who did not eliminate him despite his opposition, "Wallenberg represented the vigilant eye of the world," Mr Pataki said. He described the force of the man and his action, speaking of "the transcendence of intrepid man" and quoted a plaque in his honour at the holocaust memorial in Jerusalem which says "He who saves one life, saves the whole world."

2. Round Table: "COURAGE AND THE CULTURE OF PEACE"

Date: 31 May, 16H00-18H00

Location: Room II, UNESCO Headquarters

Simultaneous English-French translation

Guest Panelists (pending confirmations):

US Congressman Tom Lantos and his wife Annette Lantos;

Count Claes Cronstedt;

Knut Hammarskjöld

Mrs Simone Veil

~~Mrs Ségolène Royal~~

Rabbi Albert Friedlander

Cardinal Lustiger

Representative from the Chambon Foundation

~~Mrs Nano Annan~~

Room XII

(We are also inviting US Ambassador Rohatyn, Henry Bulawko, Samuel Pissar, Eric de Rothschild, Charles Liebermann, Sonja Sonnenfeld, Nina Lagergren, Jean Daniel, Robert Paxton, and others to participate (these may also serve as alternative panelists).)

Several hundred university and high school students from the Paris area will attend and may join the discussion. (Note: Room II seats 460)

3. Executive Board Address: Congressman Lantos will address a plenary session of the UNESCO Executive Board on 31 May at 18H00 (transmitted simultaneously to Room II for the students).

A reception in front of Room X will follow to which all the Executive Board Members will be invited.

Handwritten signature

REGERINGSKANSLIET

Ministry for Foreign Affairs

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telephone +46 8 405 3114

FAX

Stockholm, 9 June 1999
Mr Eric Saul
Visas for Life
San Francisco
Fax nr +1 415 824 7743

ARKIVKOPIA 1(5)

160/004

D2EV1

Visas for Life in Stockholm

Dear Mr Saul,

It was a great pleasure to see the exhibition in Budapest and to meet you personally. We discussed the possibility of showing it in Stockholm, and I am happy to tell you that the end of Januari next year would suit us very well in view of the International Conference on Holocaust Education, Remembrance and Research to be hosted by the Swedish Government at that time in accordance with the concept paper enclosed here.

I hope to hear from you as soon as possible.

Sincerely yours
Jan Lundvik

Jan Lundvik
Ambassador

Exp 9/6-99 1420 A

Postal Address
SE-103 39 STOCKHOLM
SWEDEN

Visitors' address
Fredsgatan 6

Telephone
+46 8 405 10 00

Fax
+46 8 723 11 76

E-mail: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Telex
105 90 MINFOR S

REGERINGSKANSLIET

2(5)

Memorandum

21 May 1999

**Prime Minister's Office
Stockholm, Sweden****Concept paper**

**Towards a millennium of Tolerance -
The Stockholm International Conference on Holocaust Education,
Remembrance and Research, 26 - 28 January, 2000**

Since the end of the Second World War, the world has struggled to come to terms with the history and legacy of the Holocaust. Many countries have made great strides in this regard, while others are only now taking steps. The recent focus on the long-neglected assets dimension of the Holocaust is serving as a catalyst for countries that have not concentrated as intensely on the Holocaust in a broad context, including their own roles and responses to its events.

Holocaust education and remembrance will help us recall the importance of fighting intolerance, racism and other challenges to basic human values. As we enter the new millennium, we should encourage and reinforce work to strengthen Holocaust education efforts, and initiate such efforts where they have been overlooked. Through education and remembrance we should do all we can to preserve the memory of the Holocaust and to ensure that these horrendous crimes against humanity are neither forgotten nor repeated.

In May 1998 the Swedish, British, and U.S. Governments - now joined by Germany, Israel, Poland, the Netherlands and France (as an observer) - decided to establish a Task Force to spread knowledge about the Holocaust by promoting international cooperation in a variety of fields related to Holocaust education, remembrance and research. In December 1998 the Task Force countries issued a declaration committing themselves to encourage

parents, teachers, civic, political and religious leaders to undertake with renewed vigour and attention Holocaust education, remembrance and research with a special focus on our own countries' history .

To help fulfil this commitment the Prime Minister of Sweden, Göran Persson, on behalf of Sweden and with the strong support of other Task Force and EU Governments plans to extend an invitation to an International Conference on Holocaust Education, Remembrance and Research to be held in Stockholm on 26-28 January, 2000.

The purpose of this conference - on the brink of the new millennium - will be to strengthen political, religious and civic forces at all levels, from heads of state and government to institutions and organisations, experts and dedicated individuals, to fight ignorance and intolerance by promoting education, research and remembrance of the Holocaust.

An additional purpose will be for these leaders to commit to a course that will make the 21st century a millennium of tolerance. Among the tools to fulfil this commitment are Holocaust education, remembrance and research and active governmental support to those involved in such efforts.

It is proposed that the terms of reference of the conference be worked out by a Task Force working group/advisory committee in cooperation with the Swedish conference co-ordinator, to make sure that previously neglected subjects, and subjects of special relevance to interdisciplinary discussions between high ranking politicians and specialists be included. Two main areas of interest to be addressed are:

■ - What can we learn from the Holocaust, and how can we make its study a preventive measure to avoid racism, intolerance, anti-Semitism and future genocide ?

- What should the role of national and local political, civic and religious leaders be at all levels in connection to Holocaust education ?

* * *

Invitations will be extended to the heads of state and government of the forty or so countries that took part in the Washington Conference on Holocaust Era Assets, as well as any other country that wishes to

attend.

Each country will be asked to include in their official delegation of 6-8 people government representatives as well as representatives of research and educational institutions, including archives and museums, and representatives of non-governmental organisations. Individuals, writers, artists and actors who in their professional role or life-work have devoted themselves specifically to issues relating to the Holocaust and fighting intolerance and racism will receive separate invitations, as will certain multilateral bodies and international organisations.

An estimated 400 delegates are estimated to participate. Journalists will be invited to attend special briefings and activities.

The conference will take place in Stockholm beginning with registration Wednesday morning January 26, and closing with a plenary session on the morning of Friday, January 28 .

The discussions , which will take place mainly in interdisciplinary seminars and workshops, will be summarised in conference proceedings. Workshop and seminar moderators will report to the plenaries, thus adding conclusions to the proceedings. A draft declaration giving political support to Holocaust education and research will be worked out by the task force, to be endorsed and issued at the end of the conference.

The declaration will be tailored as a positive, forward-looking message to all who carry the responsibility for shaping more tolerant societies in the new millennium by research and teaching about the past, and especially about the Holocaust.

We have suggested that the Task Force also include in this Stockholm Declaration elements on commemoration including a pledge to establish remembrance days and special events. Preferably the draft declaration should be discussed well in advance and finalised by autumn 1999.

* * *

Each country and organisation will be invited to display educational material such as books, videos, CD:roms and movies in the conference area adjacent to the meeting rooms. Special activities like art shows, theatre performances and readings may also be arranged.

Swedish conference co-ordinator is ambassador Lars-Erik Wingren,
Regeringskansliet (Government Offices), Regeringsgatan 30 - 32,
S-103 33 Stockholm, Tel: +46 8 405 31 43 (direct),
+46 8 405 10 00 (switchboard), fax: 405 41 11;
e-mail : lars-erik.wingren@primeminister.ministry.se

REGERINGSKANSLIET

Ministry for Foreign Affairs

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telephone +46 8 405 3114

FAX

ARKIVKOPIA

Stockholm, 9 June 1999

160/05

P2EU 1

Dr Attila Pók

MTA Institute of History

Budapest

fax nr +36 1 356 6373

Dear Dr Pók,

First of all my warmest thanks for the most enjoyable evening with you and Mrs Pók at the Ezüstfenyő. I am also very grateful for the material on Bethlen etc that you sent me and which I find very useful and interesting.

Before I left I had an opportunity to meet Dr Gecsényi, the head of the National Archives, who said I would be very welcome to have a look at the documentation available there. He advised me to get in touch with the Történelmi Hivatal as well, and I have asked Staffan Carlsson to do that on my behalf. Since there is also a lot of historical research to look into, as I have learned from you, not to mention all the material listed in the data base, I think I would need a couple of weeks in Budapest in order to go through all this at least superficially. The question is when. Due to vacations – partly spent in translating Hungarian documents – and other commitments, the alternatives I see are either late July – early August or October. I have no objections to the summer alternative, although I realise that many people will be away from Budapest then. The National Archives will be open, Dr Gecsényi told me, except for a period at the end of August. What is your advice?

Right now I am reading Benedek's book about Újszász – Ez lett a vesztünk... - that you mentioned. A real thriller and I am intrigued to find that there is a role for Sweden and the Swedish Legation in it. Per Hakström might be Per Anger!

Best regards to your wife
Yours
Jan Lundvik

Postal Address
SE-103 39 STOCKHOLM
SWEDEN

Telephone
+46 8 405 10 00

E-mail: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Visitors' address
Fredsgatan 6

Fax
+46 8 723 11 76

Telex
105 90 MINFOR S

Exp 990609 1405

FAX COVER SHEETDATE June 10, 1999FAX # 011-46-8-723-1176

166/002

1999-06-11

TOTAL # OF PAGES (including cover sheet) 3

P 2 Eu'

TO: Lage Olson - EI/ESEK
Amb. Jan Lundvik - EC

Ex tell:

Ulrika Haglund PL
Magnusson, RigaFrom: Susan Hesmerexp 99-06-14
/LNotes: Thanks for any help you can give me on
A copy of this was sent to [this]!!
Jan via fax of BIRTH
LUNDVIK, Stockholm, since he's
evidently leaving for 3 weeks.

a. a. /L

FOR ANY PROBLEMS WITH TRANSMISSION OF THIS FAX
PLEASE CONTACT HUDSON COPY CENTER

Phone: (212) 255-6652

Fax: (212) 627-5191

Please Note: The document and any of the following pages are solely intended for
the named addressee and, may contain private information. The use or dissemination
of them by anyone other than the addressee is prohibited.
If you have received this Fax in error please let us know.

REGERINGSKANSLIET

Stockholm, 11 June 1999

Ministry for Foreign Affairs

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telephone +46 8 405 3114

Susan Mesinai 162/001
New York fax nr +1 212 645 7495

Documentation *re. Raul Wallenberg.*

Dear Susan,

With regard to the documentation you have asked for concerning Hengstenberg etc it is not clear to me whether you already have the documents whose numbers you give. I have placed an order for copies in the archives, and I hope Stefan Gullgren will be able to fax them to you on Monday.

We have nothing on Hengstenberg except what Huber tells us. He was apparently never traced. Schellhorn says he knew nothing about RW and most definitely didn't sit with him.

The three generals G, D, and S were Russian and not German, so we only have their names in Huber's testimony.

Susanne Berger's notes from SÄPO are not correct. The document is not about the Huber case, it is a handwritten commentary by Hille on his various fellow prisoners, among whom Huber figures briefly in the terms that you quote. It is part of the contents of an envelope marked "Deposited by Rudolf Phillip" and does not show that there are separate outside RW-collections in SÄPO and with the government. What it shows is that Phillip has deposited some documents in the SÄPO archives and these are quite correctly not filed with the normal government papers. Who knows where the rest of Phillip's papers are? Anyway, I have ordered a copy.

Jan Lundvik

Exp. 990614/BJ

Postal Address
SE-103 39 STOCKHOLM
SWEDEN

Telephone
+46 8 405 10 00

E-mail: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Visitors' address
Fredsgatan 6

Fax
+46 8 723 11 76

Telex
105 90 MINFOR S

EMBASSY OF SWEDEN
RIGA

TELEFAX Page 1 ()

June 12, 1999

Ex till:

Lundvik, EC

Olson, ESEK

exp. 99-06-22

1999 06 12

TO:

Ms Susanne Berger

P 2 EU I

ATTN:

cc. Ms Susan Mesinai (ARK)

FAX No:

+1-703 237 0946

+1-212-645 7495

FROM:

Hans Magnusson

RE: Trophy etc

Recent correspondence

Dear Ms Berger,

1. As I promised I will forward comments on the Trophy draft as received from Jan Lundvik as well as a draft of my introductory letter to Mr Tutchnin. Also find enclosed (only for Ms Berger), a comment from Jan Lundvik to Susan M. on Levine's project. As you see from there, it is not clear that Levine has got any government money for it. And if he would have, it is not on the basis of a government decision but of a decision on academic level. Otherwise, based on what I have heard, we have reason to be concerned about the end result of this project. Please note also that studies on the Holocaust and genocide are not part of the Living History project, I have been told.

2. On trophy draft:

- The records of the Swedish legation in Bukarest: were these really captured by the Russians?

- Under German records of the German occupation in Hungary: Unclear terminology of organizational belonging sometimes in English sometimes in German:

Becher was in SS, Veesenmeyer was not Reichsverweser but "Gesandter" who eventually got powers of Reichsbevollmächtigter (which he himself denies). From the interrogation of Höttl in Jerusalem, it appears he belonged to Reichshauptsicherheitsamt.

-A large number of Hungarian names are misspelt. Who is Szöllösi who appears under the records of the Office of the Prime Minister?

Endre etc was not Secretary but State Secretary.

Ujszaszy was not a colonel but a general. The name Hjanacskoey is impossible according to Mr Lundvik.

Why two paragraphs with records of Foreign Ministry? Please specify reason.

"Father" Kun had nothing to do with Arrow Cross but was a "free-wheeling" psychopat.

Hangya Baromfi was a small chicken- and duck-cooperative!

Magyar Függetlenségi Mozgalom does not mean Hungarian Resistance Movement but Hungarian Independence Movement.

General Kollontai and general Coffin - these names sound strange, are you sure?

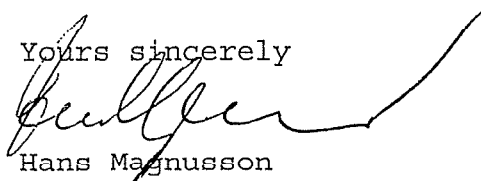
Of the Poles mentioned in the list on Page 7 the first three died in Mauthausen, the fourth did not exist with such a name and the fifth was murdered by the Germans when they entered Hungary.

On page 7, Bornemissza is an old noble family. Are you referring to an individual, a first name is needed.

On page 8, some of the names in the bottom list (starting with Henrik de Wahl) are also in the paragraph above!

On the whole, I would still have hoped that it might have been possible to distinguish more between really important items and less important items, but if you do not feel like continuing such a selection process, I will not insist. We will handle this with my introductory letter.

Yours sincerely

Hans Magnusson

EMBASSY OF SWEDEN
RIGA

TELEFAX Page 1 ()

June 13, 1999

TO: Ms Susanne Berger

~~ATTN:~~ cc. Ms Susan Mesinai

²³⁷
FAX No: +1-703-0946
+1-212-645 7495

FROM: Hans Magnusson

RE: RW

Your fax of today

Dear Ms Berger,

A quick reaction to your fax.

a. Well, I have informed you about what I know about Levine's project, based on information from Jan Lundvik and Krister Wahlbäck. As to financial resources for the working group I leave that for the time being to Stockholm. In principle, you have a point, i e on resource levels.

b. On misspelled names: I forward this to Jan Lundvik

- Hangya Baromfi: You write there may be a company called "Hangya" and another called Hangya Baromfi" (sounds a bit unclear) and then you declare: Regardless -that company or both companies stays/stay on the list. Is that an order?

-MFM: If you know what MFM stands for it did not appear from your text. The point was that it was wrongly translated (according to Jan Lundvik).

-info on Poles: I am not sure, but it was a Hungarian source.

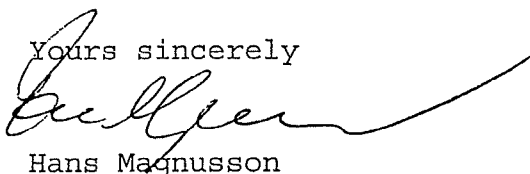
-On Henrik de Wahl: well we saw a problem, if only slight. Others I have not discovered.

c. MY letter to Tutchnin was, as I pointed out, a draft. I don't insist on the phrase "partly by independent experts on history", as this is not defined at this stage. It only indicated that there is a stage which will continue after report. The participation in this is neither a priori excluded to present independent experts nor to new ones that might be brought in, according to what all involved might later deem suitable, I suppose. I have not said I will hand over the trophy to anyone.

Somehow I think your tone is getting- and this is not the first time - a bit irritating: one gets -and it's not only me - the impression your feel free to give us orders all the time while there is very little flexibility on your side to consider any points brought up by us (see also above) and rather little openness to answer questions. As to Jan Lundvik's characterization of your draft it is up to him to respond.

Anyway I think we will all benefit from a friendlier conduct and tone - which does not exclude differences of opinion on substance.

Yours sincerely

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Hans Magnusson', with a long, sweeping horizontal stroke extending to the right.

Hans Magnusson

2 pages

1/2

To: Ambassador Hans Magnusson Embassy of Sweden, Riga

From: Susanne Berger
1 703 237 0946

Date: June 12, 1999

Dear Mr. Magnusson,

Thank you for your fax.

a. About the partial letter to Susan Mesina. I have already seen the text in full, thank you. Our discussion by phone went way beyond what is mentioned here, 20 million crowns for Holocaust Studies/Taskforce for Commemoration etc./"Levande Historia" from the Department of Education is a lot of money under any circumstances. ['Levande Historia' certainly DOES encompass Holocaust studies; Bruchfeld's and Levine's book 'Tell Ye Your Children ...' was published by 'Regeringskansliet/Levande Historia'] Levine did not receive direct funding for his planned "critical, historical evaluation of RW" [which specifically does NOT address RW's fate], but this book will receive part of the funding, due to Levine's position at Uppsala. But this is not the central issue. The main point is that the active investigation into RW's fate is struggling for funds, while there appears to be plenty of money available for historical review. Shouldn't there be enough money for both, in accordance with previously stated Swedish priorities? I think it will be best to discuss this issue and the question of how to continue the investigation after the report at our meeting in July/August.

- b. - Swedish Legation, Bukarest - I am not absolutely sure. I will check with Mr. Backmann.
- I know Becher was in the SS. He is listed separately because he fulfilled a special role in Hungary and he maintained a separate administration in Hungary.
 - The term "Reichsverweser" is used along with "Reichsbevollmächtigter" [Plenipotentiary]. And even though Veessenmayer denies the role of "Reichsbevollmächtigter", he is referred to as such by Becher and others. Why don't we use Mr. Lundvik's favorite term - Gesandter - because I do not care which one we use.
 - Could Mr. Lundvik give us a list of misspelled names - that would be helpful, because otherwise we have to guess.
 - Szollosi was at one point Deputy Prime Minister - I will doublecheck.
 - I will leave Hjanacskey's name off - it comes from a source which obviously misspelled the name.
 - Foreign Ministry: one under Horthy, one for the Arrow Cross. We can indicate that distinction or we can put it all together.
 - Father Kun: Even free-wheeling psychopaths have some official associations with official representatives of certain organizations which results in written documentation, which is what we are after.
 - Hangya Baromfi: There may be a company called 'Hangya' and another called 'Hangya Baromfi'. Regardless - that company or both companies stays/stay on the list.
- If you need more information, we can discuss it when we see each other.

- I know what MFM stands for. The point here was that we are especially interested in the materials of this group. I will clarify.
- General Kollontai, General Coffin - correct.
- about the info on the Poles: Does this come from the Maria Ember piece?
These names were forwarded to the Swedish Legation, Budapest for special protection. The name of Edward Fietowicz was placed by Ebba Bonde. I would like for these names to remain on the list, for various reasons.
- I do not have a first name - maybe Per Anger knows?
Bornemissza is also the name of the young Horthy's adjutant who was kidnapped together with him by Skorzeny & Co.
- I do not see the problem. Henrik de Wahl's name appears twice - that can be amended. Jan Jankowski's name appears on a previous list, in a different context. So does Armster's, again in a slightly different context. One request refers to his official papers, another to confiscated material about him in general. Are there others?

I am willing to make a distinction between more important items and less important items if we can agree that the lesser important items will be taken up in due course and will not be ignored altogether. As I indicated before, when we were told that the original request was not detailed enough Susan and I decided to write a request which covers all areas of potential reason for arrest and imprisonment related to RW's activities in Hungary. We can certainly discuss - as we have to a certain degree - which items to take up in which order.
One point absent from this proposal, which will have to be included is the Hungarian Ministry of War [Honved Ministry]. This we can fit with the Hungarian Military Intelligence.

c. We have not discussed the question of independent experts of history!! Right now we are planning to get this project started under the auspices of the Working Group, with follow-up next year. We do not know what information we receive nor what results we will glean from the study of the proposed files. I will not box myself into a corner and say that this project will be handed over to independent historians before I have even started! Maybe I will build my own team - including historians - which can apply for funds - even Swedish Foreign Ministry funds, as you told me - to develop this project further. And maybe Susan can take over certain portions, depending entirely on how her and our research develops. I insist that we take out the phrase "... partly by independent experts on history" from your letter to Tuchnin.

You are not free to hand over ANY portion of the 'Trophy' request - theoretical or practical - to anyone outside of the Working Group, unless it has been discussed with and approved by Susan and me personally.

The 200 000 SS personnel files were seized by Soviet units in Germany and were FORWARDED directly to Beria's attention.

The 'WHY' refers of course to both, the reason for arrest [still unknown, not officially stated] and the reason for [extended?] imprisonment. Even though your sentence "... it refers to the 'why' Raoul Wallenberg could be of interest to Soviet authorities" implicitly covers both these aspects, it might be better to explicitly state these points. I think the blunt "why" might be off-putting.

Best regards,

Susanne

SVERIGES AMBASSAD
BUDAPEST

1999-06-07

Kopia LG
orig. JL

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista.

1999-07-22
a.a.

JL
Jan Lundvik,
UD-EC

Ambassadör Jan Lundvik

Utrikesdepartementet

EC

INK. UTRIKESDEP.		
DNR 158/001		
1999-06-14		
Avd. P	Gr 2	Mal Ek 1

Minnesmärkena över Raoul Wallenberg i Budapest
1 bil

Broder,

Ur Budapester Zeitung den 31 maj saxar vi bifogade klipp om minnesmärkena över Raoul Wallenberg. Hoppas något korn av intresse kan finnas där.

Sören Lundvall

Bild für hr Kundw. Lenzik
1997-06-07, 08.06.1999
von Raul Wallenberg

BUDAPEST

EITUNG

IN MEMORIAM RAOUL WALLENBERG

Einweihung mit fünfzig Jahren Verspätung

Vor einigen Wochen zeigte ich einem Besucher das Wallenberg-Denkmal an der Szilágyi Erzsébet fasor. Ein etwas traurig wirkender Mann geht gelassen durch eine sich öffnende Mauer. Ich hatte dieses Denkmal schon oft gesehen und im Vorbeifahren in Gedanken an Hut vor Raoul Wallenberg gezogen, dem legendären schwedischen Diplomaten, der in der Endphase des Zweiten Weltkrieges in Budapest Zehntausenden von Juden

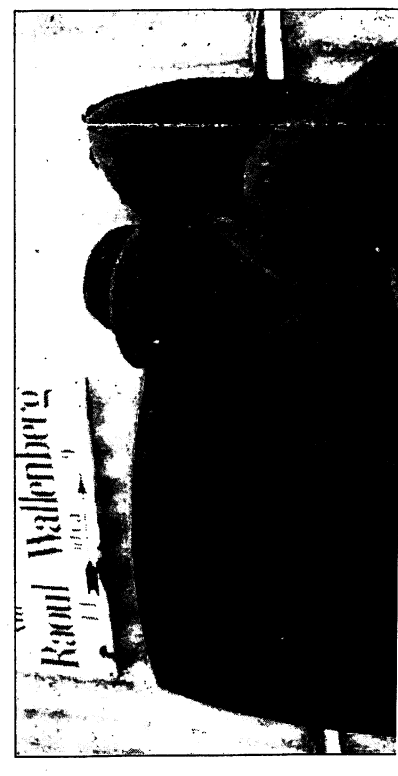
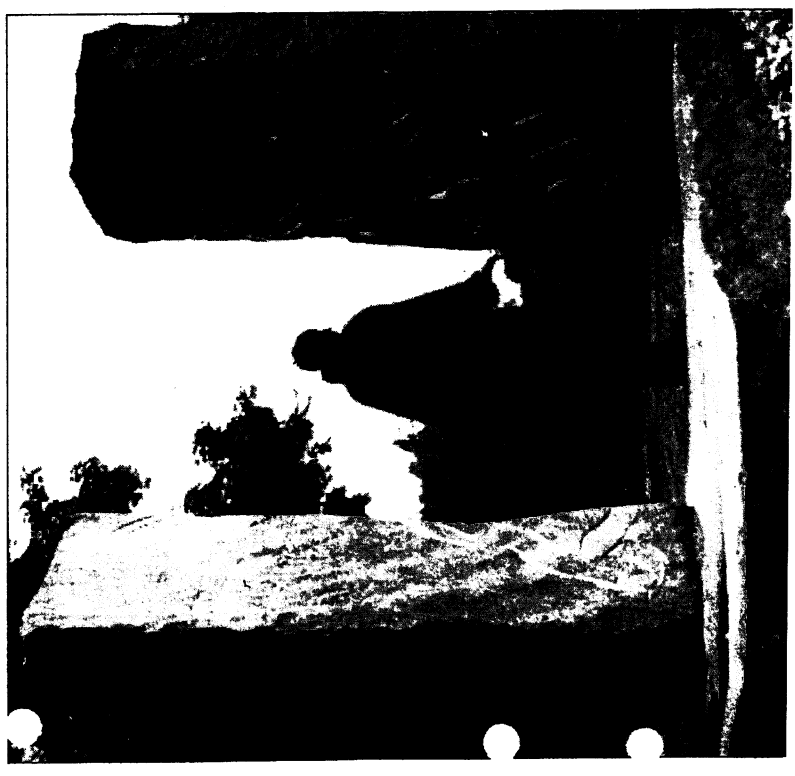
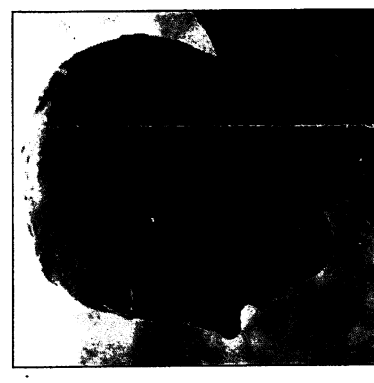
ziehungsweise eine von Sándor Györfy (geboren 1951) angefertigte Replik, steht jetzt endlich im Szent-István-Park. Am 18. April 1999 kam es mit fünfzig Jahren Verspätung doch noch zur Einweihung. Nach ästhetischem Empfinden ist das Denkmal wohl nicht befriedigend, es entspricht allzusehr dem damaligen heroischen Zeitgeschmack mit seiner schlichten Symbolsprache. Aber einen passenden Ort kann man sich kaum vorstellen: um den Park herum lagen

hinaus. Damit wurde er zu einem der vierzig Gerechten, deren verborgenes Wirken laut der chassidischen Legende die Welt vor dem Untergang bewahrt - so Oberbürgermeister Gábor Demszky in seiner Rede zur Denkmalseinweihung. Mit der Neuaufstellung des Denkmals wollten die Budapester Bürger, so Demszky weiter, einen Teil der moralischen Schuld gegenüber Wallenberg abtragen. Die Linksextremen von damals, der nationalkommunistische Diktator Serbiens von heute und ebenso die Rechtsextremen, denen die Aufstellung der Denkmalsreplik nicht paßt, seien von der gleichen Sorte.

Wie um dies zu bestätigen, polemisierte István Csúrkas Rechtsaußen-Partei MIEP gegen das Denkmal und gegen Demszky, u.a. mit der Behauptung, daß es seinerzeit der Großvater seiner Ehefrau gewesen sei, der die Aufstellung des Original-Denkmals verhindert hätte. Warum das ein Argument gegen die Aufstellung des Denkmals von heute sein soll, konnte die MIEP nicht erklären. Und man muß wirklich schon ein hartgesottener Anhänger von Abstammungslehren

Staatsangehörigkeit eines neutralen Landes, den Diplomatensstatus und eine Herkunft aus reicher Familie. Gerade diese Voraussetzungen hätten es ihm aber auch ermöglicht, sich aus allem herauszuhalten und sein Leben zu genießen, statt es für die Rettung anderer aufzuopfern.

Es waren übrigens nicht die Nazis, denen Wallenberg zum Opfer fiel, trotz mehrerer Drohungen mit inszenierten Verkehrsunfällen. Es waren die siegreichen Sowjetrussen, die Wallenberg im Lager verschwinden ließen. Sie schick-

das Leben rettete. Aber ich hatte das Denkmal noch nie aus der Nähe gesehen und war überrascht, auf der Rückseite der Mauerteile die Umrisse einer Figur eingemeißelt zu sehen: einen nackten Mann, der eine Schlange tötet.

Der Schlangentöter schien mir nicht so recht zum Rest des Denkmals zu passen, und ich wunderte mich über diesen Stilbruch. Kurze Zeit später erklärte man mir die Zusammenhänge:

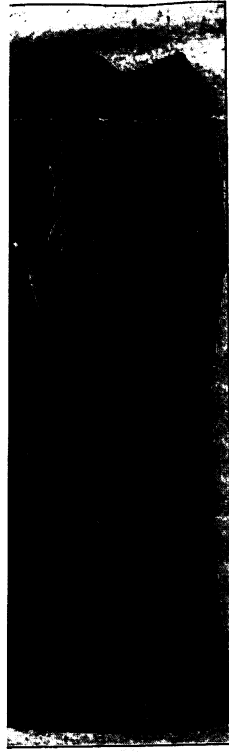
Das Denkmal von Imre Varga (von dem u.a. auch das Denkmal im Hof der Synagoge in der Dohány utca stammt - der Baum mit den vielen Blättern) war nicht der erste Versuch, Raoul Wallenberg hier in Budapest ein Denkmal zu setzen. Gleich nach Kriegsende gründete man dafür ein Komitee, doch die Nachkriegsinflation machte das gesammelte Geld

wertlos. Die damaligen Initiatoren ließen sich dadurch aber nicht entmutigen und sammelten erneut. Pál Pátzay schuf dann ein Wallenberg-Denkmal, das im Szent-István-Park aufgestellt werden sollte, auf der Pester Seite nördlich der Margareten Brücke. Fast genau vor fünfzig Jahren, am 10.4.1949, sollte dieses Denkmal eingeweiht werden, doch die 1.500 Anwesenden warteten vergebens. In letzter Minute hatte die russische Besatzungsmacht eingegriffen und die Aufstellung verhindert. Das fertige Denkmal ging aber nicht verloren. Es tauchte nach Jahren auf und wurde 1953 vor der Arzneimittelfabrik Biogal in Debrecen aufgestellt, wo man es heute noch finden kann - natürlich ohne Bezug auf Wallenberg. Dieses Denkmal nun war der Schlangentöter, den ich als Motiv von der Rückseite des anderen Wallenberg-Denkmal schon kannte.

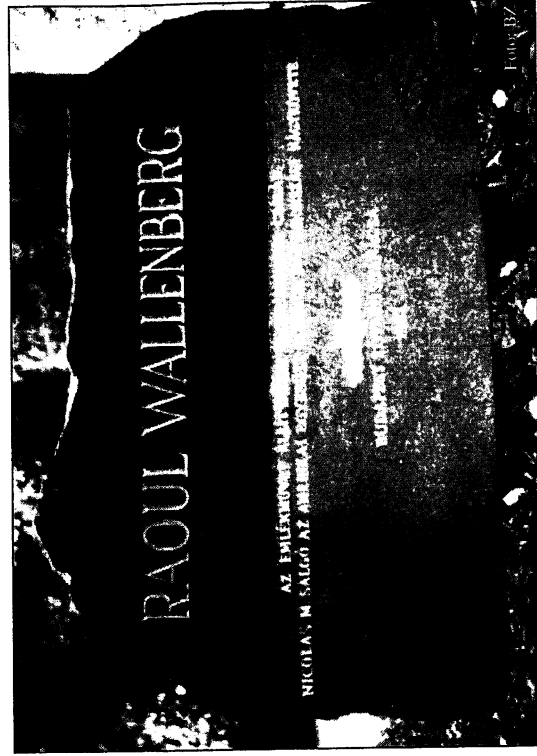
ungarischen Verbündeten mit einer Handbewegung entscheiden, oder eben ein Diplomat wie Raoul Wallenberg durch sein Dazwischentreten.

Der heutige schwedische Botschafter Staffan Sven Carlsson zitierte bei der Einweihung die dünnen Worte des Telegramms, mit dem Wallenberg nach Budapest entsandt wurde und nannte diese Mission eine der wichtigsten Aufgaben, die je ein schwedischer Diplomat erhalten hat. Der Dichter György Somlyó schilderte, wie Wallenberg ihn damals durch eine geschickte Improvisation vor der Deportation ins Vernichtungslager gerettet hatte: "Das Siegel ist ganz in Ordnung - ganz in Ordnung", sagte Wallenberg, um die kontrollierenden Gendarmen davon abzulenken, daß der Name im Schutzpaß nicht mit der Liste übereinstimmte. Wallenberg erfüllte nicht einfach einen Auftrag, er wuchs

sein, um jemanden für die Taten des Großvaters seiner Frau verantwortlich zu machen. Auch gegen die Kosten des Denkmals polemisierte die MIEP, obwohl diese ganz überwiegend durch Spenden von Firmen und Privatpersonen aufgebracht wurden und nur eine der fünfzehn Millionen Forint aus öffentlichen Kassen stammt. (Die vor kurzem erfolgte Neugestaltung des Szent-István-Parks dagegen kostete die Hauptstadt 210 Mio. Ft.) Unter den Spendern befand sich Siemens ebenso wie der Rivale Ericsson - Raoul Wallenberg war ein entfernter Verwandter des Firmengründers. Trotz strömenden Regens waren mehrere hundert Menschen zur Denkmalseinweihung gekommen. Auch Schwedisch konnte man in der Menge hören: Überlebende und ihre Angehörigen waren zahlreich vertreten. Das Presseecho war durchweg

positiv. Wallenberg hat gezeigt, was ein mutiger Einzelner in dunkelster Zeit ausrichten kann - kein bequemes Beispiel für uns andere. Er brachte

positiv. Wallenberg hat gezeigt, was ein mutiger Einzelner in dunkelster Zeit ausrichten kann - kein bequemes Beispiel für uns andere. Er brachte

getan, wenigstens das Schicksal des Denkmals von 1949 zu einem guten Ende zu bringen.

1999-07-21

Ambassadör Jan Lundvik, UD-EC

Angående: Raoul Wallenberg

Delges:

Guy von Dardel

45 Route de Peney-Dessus

CH-1242 SATIGNY

Schweiz

Nina Lagergren

Dahlbergsvägen 22

182 62 DJURSHOLM

Per Anger

Katarina Bangata 16

116 39 STOCKHOLM

Lage Olson, UD-ESEK

Lenke Rothman

Östermalmsgatan 61

114 50 STOCKHOLM

Wexp. 990722

REGERINGSKANSLIET

Ministry for Foreign Affairs

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telephone +46 8 405 3114

Arkivera.

(EC)

P 2 Eu¹

Stockholm, 15 July 1999

Susan Mesinai
New York
Fax nr +1 212 645 7495

176/002

Travel vid RW-mundersöken,

Dear Susan,

This is to confirm that the Consulate General in New York has been instructed to pay your ticket to Moscow by way of Stockholm. Instructions for the handling of the administrative matters concerning the working group have been issued by the Ministry's Head of Administration and will be translated into English and forwarded to you.

I hope you received the text of the Hollosy reports which I faxed on Monday.

Regards

Jan Lundvik

exp. per fax 990715 kl. 18.10

Postal Address
SE-103 39 STOCKHOLM
SWEDEN

Telephone
+46 8 405 10 00

E-mail: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Visitors' address
Fredsgatan 6

Fax
+46 8 723 11 76

Telex
105 90 MINFOR S

SVERIGES AMBASSAD
BUDAPEST

T E L E F A X

Sid 1 (8)

1999-06-16

INK. UTRIKESDEP.
DNR

1999-06-16

Avd. P Gr 2 Mål Ful

EC

1999-07-20
Jan Lundvik, EC
fax till hit nr. 37

UTRIKESDEPARTEMENTET, nr 127 ✓

Till: Ambassadör Jan Lundvik/EC
Kopia: Magnus Lennartsson/ECPublikation om Raoul Wallenberg
1 bil

Från Budapest stad, dr. János Schiffer, inkom den 7 maj en begäran om hjälp med finansiering av en publikation om Raoul Wallenberg, som ingår i en serie kallad "Stadens ansikten". Författaren är Mária Ember som med sina mycket goda kunskaper kommer att göra ett värdefullt arbete.

Sedan jag begärt mera information om bokprojektet inkom Schiffer den 15 juni med närslutna fax jämte budget på 2 385600 HUF, cirka 100 000 SEK, och ett brev från Maria Ember. Författaraspekten är "topografisk" och man följer de platser i Budapest där Wallenberg verkade.

Med tanke på pågående Wallenbergforskning och nästa års bokslut är det värdefullt att kunna lämna något bidrag. Tacksam besked/kommentarer.

Lundvall

Adress
Ajtósi Dürer sor 27 A
1146 BUDAPESTTelefon
+36 1 352 2804Fax
+36 1 352 2807Telex
225647

'99 06/18 ONS 13:50 FAX 36 1 352 2807
07/05 99 PRI 12:22 FAX +36 1 327 1882

SWE EMB BUDAPEST
Nemzetközi Ügyosztály

→→→ UD

002

001

MUNICIPALITY OF THE CITY OF BUDAPEST
MAYOR'S OFFICE
DEPUTY MAYOR

2/8
14/135
99 05 07
LR 18. Wallenberg
CC: SL

H.E. Staffan Sven Carlsson
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary
Embassy of the Kingdom of Sweden

Budapest

Budapest, 7 May 1999

Dear Mr. Ambassador,

Városháza, the publishing house of the City of Budapest is planning to issue a documentary volume on Raoul Wallenberg, as part of its series „A város arcai „ (Faces of the City).

The book, amounting to approximately 150 pages, is being written by Mária Ember, an author and scholar who has been researching the subject for a long time and has published numerous articles on it in recent years. The book focuses on Wallenberg's activity in Budapest, surveying the main figures and places that played a part in the period from his arrival in the city until of his disappearance. According to our plans the volume is to contain 40-50 illustrations and is to be published by spring next year.

I should hereby like to request the financial assistance of the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Sweden for the publication of the volume in question. Please forward our request to the appropriate quarters.

In order to provide you with an idea of the series I enclose the volume of „Hétköznapi Budapest“ (Everyday Budapest) which discusses the city at the turn of the century at a similar length to the projected book publication on Wallenberg.

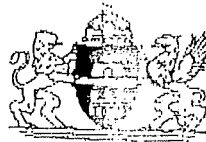
Thanking you in advance for your efforts I remain

Sincerely yours

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
Dr. János Schiffer

Budapest, V. Városház u. 9-11. Postal Address: H-1840 Budapest 50. Pf. 1.
Tel: /361/ 327-10-01, 327-10-02 • Fax: /361/-327-1814

MUNICIPALITY OF THE CITY OF BUDAPEST
MAYOR'S OFFICE
DEPUTY MAYOR

Mr. Staffan Sven Carlsson
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary

Embassy of the
Kingdom of Sweden

1146 Budapest

27/A Ajtósi Dürer sor

Budapest, 4th June, 1999.

Dear Mr. Ambassador,

As I have previously notified you, the publishing house of the Municipality of Budapest, *Városház*, is planning to publish a memorial book about Raoul Wallenberg in the frames of the series *The Faces of Budapest*. In accordance with my telephone discussion with Councillor Sören Lundwall in this issue I am hereby sending you the estimated budget of the publication and, as further information, the summary by the author.

Please, as far as your budget allows, support the work on this book.
Thank you for your efforts in advance.

Sincerely yours

János Schiffer
Dr. János Schiffer

'99 06/16 ONS 13:50 FAX 36 1 352 2807

SWE LMI BUDAPEST

+++ UD

0004

15/06 99 TUE 15:06 FAX +36 1 327 1882

Nemzetközi ügyosztály

0001

4/8

FACSIMILE COVER SHEET

From: Dr János Schiffer
Deputy Mayor

Municipality of Budapest

To: Mr. Sören Lundwall
Advisor

Embassy of the
Kingdom of Sweden

Fax: 352-28-07

Budapest, 15th June, 1999.

Dear Mr Advisor,

According to our previous discussion I am sending you the relevant materials. The original pieces are being mailed today and will arrive there shortly.

sdm

65718004

'99 06/18 ONS 13:50 FAX 36 1 352 2807

SWE EMB BUDAPEST

→→→ UD

005

15.06.98 TUE 15:08 FAX -36 1 327 1882

Nemzetközi Osztály

5/8

003

99 06/02 10:27 FAX -36 1 3023503

SHOWTIME

002

KÖLTSÉGVETÉS

Ember Mária: Wallenberg Budapesten

című kötetre

Paraméterek	
Példányszám:	1500
Formátum	B/5 (167 x 237 mm)
Terjedelem	9 nyomdai iv (144 oldal) kb. 50 kép, ebből 20 színes
Papírmínőség	belív: 135 g matt n ünyomó fedél: 300 g matt n ünyomó
Nyomás	belív: íves offset, 4 + 4 szín fedél: íves offset, 4 + 1 szín
Kötészet	cémműzve, ragasztva, fűlés fedél matt fóliával

Költségek	Ft
Szerzői díj (kb. 5 szerzői iv)	150.000
A fotók jogdíja	250.000
Lektorálás, szerkesztés, kézirat-előkészítés korrektúrák	100.000
Könyvterv (típoграфия, képszerkesztés, borító)	150.000
Nyomdai előkészítés (tördelés, leválogtatás)	150.000
Képfeldolgozás (30 db 4+4 szín és 20 db 1+1 szín)	200.000
Nyomás	930.000
Megbízott kiadó díja (kb. 10%)	200.000
Összesen áfa nélkül	2.130.000
Összesen áfával (12%)	2.385.600

Budapest, 1999. május 31.

6/8

S z i n o p s z i s

a RAOUL WALLENBERG BUDAPESTEN című könyvhöz

A Wallenberg-irodalomban számos hasonló című könyv van, csak épp Budapesten nem jelent meg olyan könyv, amely a legendás svéd követségi titkár nyomába eredt volna topográfiai szempontból. Számos helyen lakott több irodája volt, az ujlipótvárosi védett házak címlistája is ismert az általam elképzelt könyv /melléslap/ képes beszámolót is tartalmazna mindazokról az épületekről, ahol Wallenberg járt.

De azok az emberek is megszólalnának - mai, vagy régebbi pestiek akik még személyesen ismerték. Kezdve dr. Dusóczy Károlynétól, aki az Arany János utcában álló házat ajánlotta fel Wallenbergnek, folytatva dr. Pető Lászlóval, aki a legrégebbi ismerőse volt és aki utolsóként látta, egészen dr. Szóke Endréig, aki a szovjet börtönben együtt ült vele /s akinek anyaga mindmáig ismeretlen!/.

Különböző embercsoportok is kapcsolatba kerültek vele, hiszen Stockholmból Böhm Vilmostól kapott listával érkezett, hogy segítsen a szociáldemokrata funkcionáriusoknak menlevéllel, pénzzel. Kapcsolatban állt kiskorú párti politikusokkal /Dessewffy Gyula, dr. Soós/, sőt, a notesze tanúsága szerint a Bajcsy-Zsilinszky Endre körül szerveződő ellenállókkal is. Egyházi körökkel /Jó Pásztor, Soli Deo Gloria/.

A könyv, amelyen már évek óta dolgozom, mindezek összefoglalása, miközben olyan eddig nem ismert dokumentumokat is felszínre hoz, mint például dr. Lauer Kálmán, Wallenberg stockholmi üzlettársa és barátja nyolc sűrűn gépelt oldalas beszámolója svéd nyelven Wallenberg missziójáról /véltetőleg az életrajzíró Rudolf Philipp kérésére készült/.

A fotóanyag összeválogatásában Korn Emil muzeológus lenne segítségemre, akivel együtt rendeztük 1992-ben a Wallenberg-kiállítást a Legújabbkori Történeti Múzeumban, a Várban.
Budapest, 1999. január 1.

Ember Mária

SVERIGES AMBASSAD
BUDAPEST

Ö: Guliga 990616

Sid 1 ()

KOSTNADSBERÄKNING

för Maria Embers bok: Wallenberg Budapest

Parametrar

Antal ex 1500

Format B/S (167 x 237)

Omfång 9 ark (144 sidor)
c:a 30 bilder, varav 20 i färg

Papperskvalitet inneblad: 135 g matt konsttryck
pärm: 300 g matt konsttryck

Tryck inneblad: ark offset, 4 + 4 färger
pärm: ark offset, 4 + 1 färg

Bindning trådbindning, klistrat, pärm med öron
matt folie

Kostnader	HUF
Författarearvode (c:a 5 ark)	150 000
Fotorätt	250 000
Lektorering, redigering, korrek- tur av handskriftsutkast	100 000
Bokplan (typografi, bildredi- gering, pärm)	150 000
Tryckförberedelser (brytning, belysning)	150 000
Bildupparbetning (30 st 4 + 4 färger och 20 st 1 + 1 färg)	200 000
Tryck	930 000
Arvode för utsedd utgivare (c:a 10 %)	200 000
Totalt utan moms	2.130 000
Totalt med moms	2.385 600

Budapest den 31 maj 1999

Adress
Ajtósi Dürer sor 27 A
1146 BUDAPEST
UNGARNTelefon
+36 1 352 2804Fax
+36 1 352 2807Telex
225647

8/8

Sid 2 ()

SYNOPSIS

för boken RAOUL WALLENBERG I BUDAPEST

Det finns många böcker med liknande namn inom Wallenberg-litteraturen, men just i Budapest har det inte utgetts någon sådan bok som ur topografisk synvinkel skulle ha följt den legendariske svenske ambassadsekreteraren i spåren. Han bodde på flera platser och hade flera kontor och adresslistan på de skyddade husen i Ujlipótváros är också känd; förövrigt innehåller den av mig föreställda boken också en bildredovisning över alla de byggnader där Wallenberg varit.

Men även de människor - tidigare eller nuvarande budapestbor - skulle komma till tals, som kände Wallenberg personligen. För det första fru dr Károly Dusóczy, som erbjöd Wallenberg sitt hus på Arany János utca, vidare dr László Pető, hans äldste bekant som var den som senast såg honom, fram till dr Endre Izóke, som satt tillsammans med honom i ryskt fängelse (den vars material fram till idag är okänt!).

Olika grupper människor kom också i kontakt med honom, eftersom ju en lista anlät till honom från Wilhelm Böhm i Stockholm att han skulle hjälpa de socialdemokratiska funktionärerna med skyddsbrev och pengar. Han stod i kontakt med politiker från småbrukarpartiet (Gyula Dessewffy, dr Sóos), och i hans anteckningsbok vittnar om att han hade kontakt även med de organiserade motståndskämparna i kretsar runt Endre Bajcsy Zsilinszky. Inom kyrkliga kretsar med dr Pásztor, Soli. Deo Glória).

Den bok jag arbetar med sen flera år tillbaka är en sammanfattning av allt detta och tar samtidigt upp flera hittills okända dokument, som t ex en åtta sidor tätt maskinskriven redogörelse av svenska om Wallenbergs mission av dr Kálmán Lauer, Wallenbergs affärskollega och vän från Stockholm (förmodligen hade den upprättats på begäran av biografiskrivaren Rudolf Philipps begäran).

Behjälplig vid sammanställningen av fotomaterielet skulle bli museologen Emil Horn, som jag anordnade Wallenbergutställningen i Nutida historiska museum i Vár tillsammans med 1992.

Budapest den 1 januari 1999
Maria Ember

990616/MC...

UNESCO-DELEGATIONEN

Ambassadör
Ingemar Lindahl

1999-06-09

Nr 11 ✓

orig JL
kopia LG

UTRIKESDEPARTEMENTET

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista.

a a
p

EC
GC

INK. UTRIKESDEP. DNR		
1999-06-17		
Avd. P	Gr 2	Maj Eu ¹

Wallenberg-manifestation (II) vid Unesco

Del, nr. 10 1999-05-18 7 2 Eu¹
(2 bil.)

Som förutskickades i ovanciterade skrivelse genomfördes den 31 maj en andra Raoul Wallenberg-manifestation vid Unesco. Denna gång skedde det dels som ett seminarium på temat "Courage and the Culture of Peace", dels som ett anförande av Congressman Lantos om hans framgångsrika kampanj för att vinna internationellt erkännande för Wallenberg. En lista över deltagarna vid seminariet bifogas. Till detta hade ett stort antal gymnasister och studenter från Paris-området inbjudits. Vid Lantos anförande närvarade främst medlemmar av Unesco:s styrelse. Vid bägge tillfällena presiderade Unesco:s generaldirektör Federico Mayor. Också styrelsens ungerske ordförande, ambassadör Pal Pataki, talade vid det senare tillfället om Wallenbergs gärning. Ett pressmeddelande bifogas.

Ingemar Lindahl

MD

The News Service of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
Le Service de presse de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture

No.99-121

TRIBUTE TO RAOUL WALLENBERG HIGHLIGHTS ROLE OF INDIVIDUAL IN SECURING HUMAN RIGHTS AND PEACE

Paris, June 1 – In a round table on the theme of “Courage and the Culture of Peace” - among the events organised at UNESCO on Monday afternoon and evening in tribute to Raoul Wallenberg, the Swedish diplomat who saved tens of thousands of Hungarian Jews from extermination during World War II in Budapest – U.S. Congressman Tom Lantos, hailed Wallenberg as a pioneer in the fight for human rights and a champion of oppressed minorities.

In his address, Mr Lantos, a Hungarian-born Jew who was among those saved by Wallenberg, praised efforts to defend human rights and oppressed minorities citing UNESCO's work in the defence of the values extolled by Raoul Wallenberg. “At the end of World War II, we said ‘never again’, meaning we would never tolerate the killing of human beings for reasons of race, ethnicity, religion or gender, yet since then there has been Rwanda, Bosnia and now Kosovo,” Mr Lantos said.

On the subject of UNESCO, Mr Lantos announced he had presented draft legislation to Congress for the return of the United States “into full and active participation” in UNESCO. The bill is to be debated by the Foreign Affairs' Committee of Congress over the next few weeks. “Just as there were strong reasons for [the American decision in] leaving in 1984, there are now even stronger reasons for returning,” he said.

Mr Lantos drew a parallel between Raoul Wallenberg's action in favour of Hungarian Jews and the international community's intervention for the Albanians of Kosovo. He welcomed recent historic developments: “In 1944, nations assumed that sovereignty is the ultimate right, but recent events show that human rights have been placed above sovereignty by the international community.”

Mr Lantos particularly focused on the example of Wallenberg, “Sweden's greatest war hero [...], this privileged son of Sweden” who left “the comfort and luxury of Stockholm for the hell that was Budapest” to defend “people with whom he had nothing in common except for our common bond of humanity.”

Annette Lantos, the Hungarian-born wife of Mr Lantos who also owes her life to Raoul Wallenberg and who is a founder and active member of the International Raoul Wallenberg Committee that has been attempting to discover what happened to Mr Wallenberg after the War when he disappeared in the Soviet prison system, declared that “Raoul Wallenberg did not only save our lives, he also saved our faith in humanity.” Like the other speakers at the event, she insisted on the pertinence of his message to the continuing struggle for human rights. “He taught us that one individual can make a difference,” she said.

“One example is better than a hundred sermons,” confirmed UNESCO Director-General Federico Mayor who took part in the round table along with Count Claes Cronstedt, President of the Raoul Wallenberg Association (Sweden); UNESCO

.../

UNESCOPRESS/No.99-121 - 2

Goodwill Ambassador Knut Hammarhjöld; former French Minister Simone Veil; Israel Singer, Secretary General of the World Jewish Congress; the Archbishop of Paris, Cardinal Lustiger; the Dean of Leo Baeck College (London), Rabbi Albert Friedlander; and the writer Samuel Pisar.

Referring to the presence of many young people and teachers, "pillars of the future," at the round table discussion, Mr Mayor said that it was "wrong to consider that we can teach children one thing at school and do the exact opposite outside. Therefore," he said, "we must draw inspiration from people of the calibre of Wallenberg. At UNESCO, a place of encounter of all cultures, we celebrate all those who behave according to their conscience," he declared.

Mr Mayor noted that Wallenberg's action was "all the more remarkable because it was always non-violent. The will to combat violence with non-violence made him a pioneer of the culture of peace," Mr Mayor declared, praising the fact that "he used civilised means to defend civilisation."

Israel Singer, the Secretary General of the World Jewish Congress, said that we must experience guilt whenever we fail to intervene in favour of oppressed minorities, and declared: "We have come here to commit ourselves to do this every day for whoever we can."

Member of France's Constitutional Council, Simone Veil, a former government minister and an Auschwitz survivor, recalled Wallenberg's moral and physical heroism. "Courage and a culture of peace, both express in a few words the essence of Raoul Wallenberg," she said deploring that "all too often the culture of war gets the upper hand."

"We need to be clear-sighted, to be vigilant if we want to prevent violence from spreading," Ms Veil said, emphasising the importance of remembering and learning from the errors of history. "We need justice, not just legal justice but the justice of fighting poverty [misere] and exclusion," to create a culture of peace.

Count Claes Cronstedt, President of the Swedish Raoul Wallenberg Association also addressed issues of poverty and social exclusion. He spoke of the important role the private sector can play to contribute to development, stressing the importance of poverty alleviation in creating the conditions for peace and human rights.

During the evening tribute to Wallenberg, the Chairman of UNESCO's Executive Board Pál Pataki, himself from Hungary, which is presently holding its 156th session, outlined the history of Wallenberg's action in Budapest and praised "this 32-year-old businessman who saved 100,000 Jews in just 200 days." To both Jews and Nazis who did not eliminate him despite his opposition, "Wallenberg represented the vigilant eye of the world," Mr Pataki said. He described the force of the man and his action, speaking of "the transcendence of intrepid man" and quoted a plaque in his honour at the holocaust memorial in Jerusalem which says "He who saves one life, saves the whole world."

2. Round Table: "COURAGE AND THE CULTURE OF PEACE"

Date: 31 May, 16H00-18H00

Location: Room II, UNESCO Headquarters

Simultaneous English-French translation

Guest Panelists (pending confirmations):

US Congressman Tom Lantos and his wife Annette Lantos;

Count Claes Cronstedt;

Knut Hammar skjöld

Mrs Simone Veil

~~Mrs Ségolène Royal~~

Rabbi Albert Friedlander

Cardinal Lustiger

Representative from the Chambon Foundation

~~Mrs Nane Annan~~

Room XII

(We are also inviting US Ambassador Rohatyn, Henry Bulawko, Samuel Pissar, Eric de Rothschild, Charles Liebermann, Sonja Sonnenfeld, Nina Lagergren, Jean Daniel, Robert Paxton, and others to participate (these may also serve as alternative panelists).)

Several hundred university and high school students from the Paris area will attend and may join the discussion. (Note: Room II seats 460)

3. Executive Board Address: Congressman Lantos will address a plenary session of the UNESCO Executive Board on 31 May at 18H00 (transmitted simultaneously to Room II for the students).

A reception in front of Room X will follow to which all the Executive Board Members will be invited.

ext. 836

1999-07-21

Ambassadör Jan Lundvik, UD-EC

Angående: Raoul Wallenberg

Delges:

Guy von Dardel

45 Route de Peney-Dessus

CH-1242 SATIGNY

Schweiz

Nina Lagergren

Dahlbergsvägen 22

182 62 DJURSHOLM

Per Anger

Katarina Bangata 16

116 39 STOCKHOLM

Lage Olson, UD-ESEK

Lenke Rothman

Östermalmsgatan 61

114 50 STOCKHOLM

W exp 990722

To: LAGE OLSON, EI/ESEK ✓

From: S. Berger
1 703 237 0946

Date: June 21, 1999

Delges:

Lundvik, EC

Magnusson, Rigo

Backman, A-ARK / Pages

Sven Johansson, A-ARK

Olson, ESEK

Exp. 99-06-22

173/003

P 2 EV

a.c. | L

Dear Mr. Olson,

Would it be possible to forward the enclosed documents to Mr. Johansson and Mr. Backmann? Maybe these papers will make it easier to locate the material on TUNGSRAM and Leopold Aeschner. In his response to an earlier inquiry re Aeschner from February 1997 Mr. Johansson had indicated that there were two documents dating from 1945 available in the question, in both cases correspondence with the American Legation, Stockholm. I am trying to locate documentation from 1944, however.

As the enclosed material indicates, this additional documentation from 1944 should be available in Swedish Foreign Office files and/or at the Riksarkivet. I would be grateful if copies of these documents could be sent to me to Washington. I did not find references to these materials in the respective diaries for the Swedish Legation, Budapest or Berlin which handled Budapest correspondence, nor in the collections of the Political Department for Hungary in World War II or in the general collection, Hungary, [HP 21 EU, HP 80 EA and P2 EU/EU1], nor in the collections concerning refugees or passport/visa questions. I have not had a chance to thoroughly check the files of the UD's Trade Department, IIP 64 EU, etc. Now, with the additional documentary references, it may be easier to track down the material after all.

In another matter, I was wondering if it would be possible for you to pass on the information that was received recently from Russia regarding the fate of missing Swedish citizen in Russia. I think this material may prove helpful in clarifying certain witness reports over the years concerning Swedish nationals in the Gulag.

x So far.

Best regards,

Susanne

1/4

DEPARTMENT

OFFICE

STATE Distribution of true
reading only by special
arrangement. (V)

OUTGOING
TELEGRAM

DIVISION OF
COMMUNICATIONS
AND RECORDS
10 AM.

AMLEGATION

STOCKHOLM
1969x

The cable below for Clsen is WRB 92.

Reference your 3810 of September 22, your 83 to WRB.

The message is not (repeat not) being delivered to

Clark Minor. Please endeavor to ascertain through

Wallenberg with whom the demand originated and to whom

it is intended that the ransom is to go. The message has

been repeated to Amlegation Bern for discreet inquiry of

Schafer. No intimation should, of course, be given with

respect to the delivery of the message or the probability

of compliance.

HULL
(GLW)

For security reasons the
text of this message must
be closely guarded.

Attn: Lage Olson

WRB:MMV:XG
9/29/44

NOE

WE

CONTROL COPY

DECLASSIFIED
State Dept. Letter, 1-11-72

By R. H. Parks Date SEP 27 1972

*I want to see
Pelle.*

ORIGINAL TEXT OF TELEGRAM SENT

FROM: Secretary of State, Washington
TO: American Legation, Bern
DATE: September 30, 1944
NUMBER: 3381

CONTROL COPY

The following is the substance of a message received from Amlegation Stockholm:

→ QUOTE The Swedish Legation in Budapest has forwarded to the Swedish Foreign Office the following message for Clark Minor President of International General Electric Company New York. President Minor or any of his deputies are requested by the Vereinigte Elektrizitat Sundgluh Lampen A. G. (Hungary) to place as a loan for the liberation of Leopold Aschner (held in Germany) the amount of one million Swiss francs. The funds are to be placed at the disposal of General Manager Alfred Schafer of the Schweizerische Bank Gesellschaft Zurich who will receive instructions from the Hungarian company as to the identity of the ultimate payee. It is stated that these funds are urgently needed to save Aschner's life. UNQUOTE

This message is not being delivered to addressee. Please endeavor to ascertain whether Schafer has any instructions concerning this matter and, if so, what they

DECLASSIFIED
State Dept. Letter, 1-11-72
By R. H. Parks Date SEP 27 1972

are

3/4

DEPARTMENT
OF
STATE

INCOMING
TELEGRAM

DIVISION OF
COMMUNICATIONS
AND RECORDS

BAS-327

Distribution of true
reading only by special
arrangement. (SECRET-W)

CONTROL

copy

Stockholm

Dated August 10, 1944

Rec'd 2 p.m.

For security reasons the
text of this message must
be closely guarded

Secretary of State,
Washington.

3028, August 10, 2 p.m.

Edstrom of ASEA has taken up Leopold Aschner matter
with Swedish Foreign Office, as a result of which Aschner and
family have been given Swedish visas. This is our
684 WRB in reply to WRB 49 (Department's 1374 of July 12).
HOWEVER, Foreign Office is not hopeful
of prospects of evacuating these people to Sweden. Of
almost 1000 for whom Sweden has issued visas, only nine
have thus far been given transit visas by Germans.
Swedish Foreign Office states however that it is
pressing matter actively and strongly.

JOHNSON

WSB

COMMUNICATIONS
AND RECORDS
(LINCOLN)

1944 AUG 12 AM 9 47

DEPARTMENT OF STATE
DIVISION OF
COMMUNICATIONS
AND RECORDS

4/4

DECLASSIFIED

State Dept. Letter, 1-11-72

By R. H. Parks Date **SEP 27 1972**

Attn: Lage Olson

Kopia till Magnusson, Rej-
per fax 99-06-21
exp.

Kopia till Lundvik ✓
EC exp. 99-06-22

a.a. / 40

To: Ambassador Hans Magnusson, via LAØE OLSON EI/ESEK X
cc: Susan Mesina

From: S. Berger
1 703 237 0946

Date: June 21, 1999

Three pages

171/001		
1999 -06- 21		
AVC	P	2 EVI

Dear Mr. Magnusson,

enclosed the revised outline for the 'Trophy' request which will serve as the basis for requests to the Russian side concerning captured records. I will forward the full text to you separately, when I have received additional comments from Mr. Lundvik and when other corrections have been made in the text.

The items with which we wish to begin our research remain the same [see under Work Procedure of the original outline].

The question remains how to present this outline to the Russians; whether or not to present it in full, and to explain that the work will be done in stages. Here I would prefer that the work would not proceed category by category, but that we proceed - as indicated already by our first choice of material - choosing specific items from each category for each round of requests. This way we can evaluate better whether or not asking for certain materials may become unnecessary once some phases of the research have been completed. The proposal has now been shortened and maybe it will help to present it only in the form listed below, with categories and its itemized headings, leaving out additional information such as lists of names, etc. [when first presented to Tuchnin].

One quick additional question:

About the request concerning papers of the Soviet Trade Delegation, Stockholm [now separated out and already taken up by you in February]. I know we have phrased that request rather generally. There is now additional information which will allow us to identify some of the information in more specific terms. I do not know when you expect an answer to this request, but please let me know if you require additional information.

Best regards,

1/3

Outline**a. Captured Records of the Legations of the Neutral Countries**

All

b. Captured Records of the German Occupation of Hungary

- * Records of the Gestapo/Schellenberg
- * Records of Gotthold Berger
- * Records of Kurt Becher
- * Records of Adolf Eichmann
- * Records of Fritz Geschke
- * Records of Hoettl
- * Records of Gerstenberg
- * Records of German Legation, Budapest
- * Records of Gflorener/Armster

c. Captured Hungarian Records

- * Records of the Regent
- * Records of the Hungarian Ministry of the Interior
- * Records of the Hungarian Foreign Ministry [join 1 and 2]
- * Records of the Hungarian Ministry of War [Honved] and Military Intelligence
- * Records of the Hungarian Ministry of War Economy
- * Records of Hungarian resistance [join points 1 and 2 on page 7, MFM plus other resistance efforts]
- * Records of the Esterhazy family

d. Captured German Records, general

- * 200,000 SS personnel files [Index/Findingaid]
- * Records on the Wallenberg family
- * join points 3 and 4 on page 8, reduce list to [for now]:

Henrik de Wahl	Noel Field
Otto Hatz	
Andrej Sapieha	Paul Sternberg
Franz Messner	Leopold Aeschner [Asner]
Erich Quade	Chorin
Ferdinand Bodo Horst Quade	Alfons Weiss
Sandor Rado	
Jan Jankowski	Heinz Hofstetter
Schmidt-Dumont	
Leopold Okulicki	Oscar Glasowski

2/3

e. Captured Hungarian and German Records related to Rescue and Relief in the Balkans

- * Records on AJDC
- * Records of other Jewish effort, including Jewish Agency and World Jewish Congress
- * Records of the Swedish/International Red Cross
- * Records of the War Refugee Board, including specific information on Iver Olsen [moved from page 12, Soviet World War II records related to RW]
- * Records of the Unitarian Service Committee
- * Records of UNRAA

Soviet Records**a. Records of the Soviet Ministry of Foreign Affairs**

Separate request or as pending

b. Soviet World War II Records relating specifically to RW

- * Protocols of Interviews, Point 1, 2, 4+5 [together; begin with the request for members of the Swedish Legation; additional requests later]
- * Records of the Hungarian Political Police
- * OSS and SOE
- * Beria

Military Intelligence Records

Separate Request

3/3

REGERINGSKANSLIET

Stockholm, 21 June 1999

172/001
P2 EU'

Ministry for Foreign Affairs

EU-ESEK

Lage Olson

Telephone +46 8 4053280

Ms Susan Mesinai

123 Bank Street

New York, N.Y. 10014

USA

Fax No. 009 1 212 645 7495

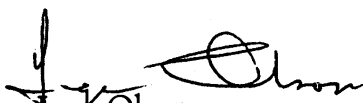
Proposed RW-meetings in Stockholm and Moscow

Dear Susan,

Hans Magnusson has proposed that a RW-meeting be held in Stockholm in the week starting on 19 July or even better on 26 July. If this could not be arranged a more important meeting is proposed to be held in Moscow on 6-9 August (a meeting on the Swedish side and a bilateral Swedish-Russian meeting as well).

Hans would be available on the following telephone numbers during the coming six weeks: 22-23 June and 8 July-1 August: +46 176 221734 and during the time mentioned above and 24 June-7 July: + 371 9258040.

Yours sincerely,

Lage Olson

Postal Address
SE-103 39 STOCKHOLM
SWEDEN

Telephone
+46 8 405 10 00

E-mail: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Visitors' address
Vasagatan 8-10

Fax
+46 8 723 11 76

Telex
105 90 MINFOR S

Exp. 99-06-21
/L

REGERINGSKANSLIET

Stockholm, 21 June 1999

172/002
P2 EU1

Ministry for Foreign Affairs

EU-ESEK

Lage Olson

Telephone +46 8 4053280

Ms Susanne Berger
4793 Williamsburg Blvd
ARLINGTON, VA 22207
USA

Fax No. 009 1 703 237 0946

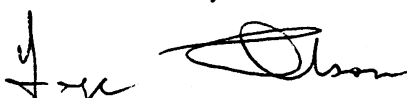
Proposed RW-meetings in Stockholm and Moscow

Dear Susanne,

Hans Magnusson has proposed that a RW-meeting be held in Stockholm in the week starting on 19 July or even better on 26 July. If this could not be arranged a more important meeting is proposed to be held in Moscow on 6-9 August (a meeting on the Swedish side and a bilateral Swedish-Russian meeting as well).

Hans would be available on the following telephone numbers during the coming six weeks: 22-23 June and 8 July-1 August: +46 176 221734 and during the time mentioned above and 24 June-7 July: + 371 9258040.

Yours sincerely,

Lage Olson

Postal Address
SE-103 39 STOCKHOLM
SWEDEN

Telephone
+46 8 405 10 00

E-mail: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Visitors' address
Vasagatan 8-10

Fax
+46 8 723 11 76

Telex
105 90 MINFOR S

Exp. 99-06-21
/40

011-468.723-1176

P2 EU

06/21 11:59 016 8 7231176

ED ESEK

To: LAGE OLSON EI/ESEK

Delges:

Magnusson, Riga
Lundvik, ESEK

Ap 99-06-23

REGERINGSKANSLIET

Ministry for Foreign Affairs

EU-ESEK
Lage Olson
Telephone +46 8 4053280

Stockholm, 21 June 1999

Ms Susan Mesina
123 Bank Street
New York, N.Y. 10014
USA

Fax No. 009 1 212 645 7495

Proposed RW-meetings in Stockholm and Moscow

Dear Susan,

Hans Magnusson has proposed that a RW-meeting be held in Stockholm in the week starting on 19 July or even better on 26 July. If this could not be arranged a more important meeting is proposed to be held in Moscow on 6-9 August (a meeting on the Swedish side and a bilateral Swedish-Russian meeting as well).

Hans would be available on the following telephone numbers during the coming six weeks: 22-23 June and 8 July-1 August: +46 176 221734 and during the time mentioned above and 24 June-7 July: + 371 9258040.

Yours sincerely,

Lage Olson

Dear Lage, Thank you for this fax and for the testimonies which I received today upon returning from my first trip to Washington. They will be invaluable and I have sent them to be translated along with outside documents I received from Suzanne. Regarding time, I am available for all of the above. HOWEVER, I CAN GO NOWHERE (ABROAD) WITHOUT THE RESOLUTION, AT LEAST IN SUBSTANTIAL PART (\$6,000) OF THE MONIES OWED ME PLUS THE TICKET FOR THE NEXT PHASE. Jan Lundvik tells me this is up to you Lage. As your vacation is imminent - I have little hope that this will be achieved. Please understand - my word rests upon the word of the Swedish Government. I continue to work on Prisoner Files to prepare a valuable report. Best, Susan

REGERINGSKANSLIET

Stockholm, 23 June 1999

Ministry for Foreign Affairs

EU-ESEK
Lage Olson
Telephone +46 8 4053280

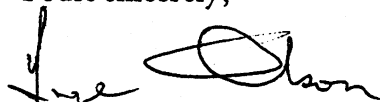
Ms Susanne Berger
4793 Williamsburg Blvd
Arlington, VA 22207
USA

Fax No.: + 1 703 237 0946

Trophy archive

Mr Hans Magnusson, Riga, who visited me this morning on a short visit to Sweden, asked me to inform you that he would like to receive from you as soon as possible a complete draft of the application concerning access to the trophy archive in Moscow. He would also very much appreciate if you could indicate to him the four to five areas where you think you could finish the work or at least where you would like to start the investigation in this archive.

Yours sincerely,

Lage Olson

Postal Address
SE-103 39 STOCKHOLM
SWEDEN

Telephone
+46 8 405 10 00

E-mail: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Visitors' address
Vasagatan 8-10

Fax
+46 8 723 11 76

Telex
105 90 MINFOR S

Exp 99-06-23/

1999-06-23

EU-ESEK
Lage Olson
Telefon 08-4053280

Delges:
Exp.ch
Ch EC
Lundvik, EC
Haggård, P-L
Magnusson, Riga

Exp. 99-06-23

Underlag inför beslut om förordnande m.m. avseende den utomstående experten i RW-arbetsgruppen Susan Mesinai m.fl.

Förordnandet för den utomstående experten i RW-arbetsgruppen Susan Mesinai, 123 Bank Street, New York, N.Y. 10014, USA, Tel nr: +1 212 691 6436, fax nr: +1 212 645 7495, går ut den 30 juni 1999. Enligt beslut av (den svenska delen) av RW-arbetsgruppen vid ett möte i Stockholm den 7 januari i år skulle Mesinai's förordnande förlängas att gälla t.o.m. den 31 december 1999. Vidare beslöts att Mesinai's arvode, tidigare brutto 3000 USD per månad skulle utgå med netto 3000 USD per månad under hela 1999. Bakgrunden till det senare beslutet är att en svensk skatt uppgående till 25 % av arvodet tas ut på Mesinai's arvode fr.o.m. den 1 augusti 1998, när hon arbetar utanför USA. Slutreglering av hennes skatt i Sverige för 1998 har ägt rum. För 1999 innebär beslutet om ett nettoarvode om 3000 USD per månad att hon bör erhålla ett bruttoarvode om 4000 USD per månad under den tid hon arbetar utanför USA, i första hand i Moskva och kortare tid i London.

Utöver beslutet om förlängt förordnande för Mesinai t.o.m. december månad 1999 och ett nettoarvode om 3000 USD per månad för hela 1999 torde krävas beslut om en resa till Moskva i slutet av juni/början av juli i år för avslutande arkivgenomgångar i Moskva under en period av ca två månader. Under uppehållet i Moskva bör Mesinai liksom hittills erhålla halvpension och ett halvt dagtraktamente.

Mesinai säger i ett faxmeddelande den 22 dennes som svar på förslag från Hans Magnusson om framtida möten i RW-arbetsgruppen bl.a. följande: "... However, I can go nowhere (abroad) without the resolution at least in substantial part (6000 USD) of the monies owed me plus the ticket for the next phase." ... "I have little hope that this will be achieved. Please understand - my word rests upon the word of the Swedish Government. I continue to work on Prisoner Files to prepare a valuable report."

1999-06-23

Ett beslut om resor till Moskva bör vidare tas för den utomstående experten Marvin Makinen, Department of Chemistry and Biochemistry, University of Chicago, 920 E. 58th Street, Chicago, IL 60637, USA, tel.nr: +1 773 702 1040, fax nr: +1 773 702 0439, och dataexperten Ari Kaplan, 10 W Elm, # 1208, Chicago, IL 60610, tel.nr: +1 312 787 7779, Internet: akaplan@interaccess.com, avseende en resa till Moskva ca 1-12 augusti 1999 för att avsluta ett dataprojekt avseende genomgång av fängelsekort från Vladimirfängelset.

Ett beslut om en resa till Moskva och arbete där bör vidare tas, när närmare detaljer föreligger om avresedata m.m., för den utomstående experten Susanne Berger, 4793 Williamsburg Blvd, Arlington, VA 22207, USA, tel.nr och faxnr: +1 703 237 0946, avseende påbörjande av en genomgång av ett s.k. troféarkiv i Moskva med tyska dokument. Berger bör erhålla samma förmåner som Mesinai under arbetet i Moskva. Bergers förordnande torde av allt att döma bli kortvarigt med tanke på att hon den 15 september i år tillträder en tjänst som Director of Research vid FBI i Washington.

Ett resebeslut torde därutöver bli aktuellt i slutet av juli månad avseende ett möte i Moskva med RW-arbetsgruppen, sannolikt 6-9 augusti. Utöver ovannämnda personer bör detta beslut även inkludera Hans Magnusson (Riga), ordförande på svensk sida, Guy von Dardel, 45, Route de Peney-Dessus, CH-1242 Satigny, Schweiz, tel.nr: +41 22 7531619, Jan Lundvik (EC), Carl Persson, Krokvägen 6, 182 74 Stocksund, tel.nr: 08-755 8993, alt. 0431-364123, Lage Olson (EU-ESEK) och Anders Wallberg (Moskva).

Utöver ett möte inom ramen för arbetsgruppen med den ryska sidan avses uppehållet i Moskva även ägnas åt ett internt möte på den svenska sidan. Det senare mötet kan eventuellt, enligt förslag från Hans Magnusson, komma att äga rum i Stockholm under vecka 29 eller 30, även om detta alternativ f.n. förefaller mindre sannolikt.

Lage Olson

SVERIGES AMBASSAD
WASHINGTON
Handl. P Tejler

sid 1 2

1999-06-24

Lundvik, EC 990706

(Ee)

Ad	Grupp	Ref
P	2	Eu'

Exp 990706 ul

UTRIKESDEPARTEMENTET

6
Till: UD-EC (Lundvik)
Kopia:

Re Raoul Wallenberg.

Tejler har på mitt uppdrag undersökt möjligheterna att genomföra arkivstudier i CIAs arkiv. Man var inte beredd att ge ett sådant tillstånd. Däremot har man lovat att skyndsamt göra en genomgång av handlingar med bäring på Wallenberg, vilka finns i CIAs arkiv.

Syftet med denna genomgång skulle vara att formellt avhemliga vad som man anser möjligt och sedan överlämna kopior av detta till ambassaden. Vår kontakt betonade att han inte visste vad som redan avhemligats och som eventuellt därför överlämnats till oss - eller fanns i National Archives.

Han gjorde vidare gällande att det rörde sig om en ansevärd hög dokument och hoppades att inom kort kunna återkomma när genomgången avslutats.

Vårt förslag är att vi väntar tills vi fått CIA-dokumentet och att Du sedan kommer hit för att gå igenom materialet och kompletterar med egna

Exp.

Datum	Kl	Sign

arkivstudier i National Archives. Vid detta tillfälle synes en diskussion med Berger, och ev övriga oberoende experter, om ev ytterligare åtgärder vara lämplig.

EKEUS

2

Professor Guy von Dardel
Home: 45 Route de Peney-Dessus;
CH-1242 Satigny Tel & Fax: 41+22-753
1619

Dacha: Rumiére, CH 1874 Champéry
Tel och fax 0041-25-792122

Your reference:

My reference: Jan 990617

Concerns: UD handlingar

CH - 1242 Satigny 99-06-27

INK. UTRIKESDEP.		
DNR 172/005		
1999-06-28		
Avd. P	Gr. 2	Mål. EU

ESE
Ambassadör Jan Lundvik
Utrikesdepartementet
S-103 39 Stockholm Suède

Re: Wallenberg.

Fax 0046-8-723 1176

Broder,

Jag vill gärna ha Din reaktion och kommentarer på bifogade osignerade och odaterade dokument som jag funnit i mina gömmor. Jag kommer att hänföra till detta dokument som D1. Det rör sig om en osignerad berättelse av Per Anger (PA) av den 20 april 1945, som i avsevärda avseenden skiljer sig från det av PA. signerade "P.M.angående svenska beskickningens i Budapest verksamhet vid tiden närmast före och under den ryska ockupationen", (dokument D2) med samma datum, som återfinns i vol 4 av de 'blå böckerna', ungefär 1/3 från slutet.

Dokument D2 beskriver först beskickningens humanitära verksamhet, bl. svårigheterna med Svenska Röda Korset. Båda dokumenten beskriver därefter ett besök dagen före julafton 1944 hos bitr. utrikesministern i pilkorsregeringen, Vöskundy, med enligt D1 PA och Wallenberg (RW) och enligt D2 "en tjänsteman" (PA). Genomgående nämner D2 icke RW vid namn.

Enligt D1 råder därefter PA RW, som mest uppehåller sig i Pest, att inställa sin verksamhet på grund av riskerna, men RW vill icke att det skall kunna sägas att han inte gjort allt han kunnat. Enligt den följande texten hade RW från Pest kontakt vid minst 2 tillfällen med minister Danielsson, som bl.a instruerade honom, att om han ansåg sin ställning ohållbar gå över till den ryska sidan.

Det är således icke som Söderblom låter påskina i punkt 6 av sitt telegram 14/4 1945, "Wallenberg som var dödsdömd av pilkorsarna och tyskarna, smög på eget initiativ över till ryssarna..." följt av uppgifterna från Langlets Kossuth radio intervju. RW hade beskickningschefens uppdrag att under rådande förhållanden ta kontakt med ryssarna.

Som jag nämnde har jag inga uplysningar om dokument D1:s proveniens, men det kan knappast röra sig om annat än ett internt UD dokument, och det borde väl utan alltför stora svårigheter kunna lokaliseras i ett av UD:s arkiv. Det skulle vara intressant att få veta i vilket sammanhang det kommit till. De likheter det företer med PA:s rapport av samma datum, och på delvis samma tema, ger väl en första hållpunkt.

Med vänlig hälsning

G. Dardel

Delges:
Magnusson, Rig
Lundvik, EC
Backman, A-ARK
Olson, EU-ESEK

exp. 99-06-29

2. 10. / 10

3

Kopia till Hans Magnusson

Guy von Dardel

PS . En noggrannare besiktning av min kopia av dokumentet ger vid handen att man överst till höger på sid 1 har en svag spegelbild av sid 2. Detta måste betyda att originalet, var något genomskinligt och hade text på båda sidor. Det kunde vara intressant att veta vid vilka tillfällen UD använde sådana dokument.

To
Ambassadör Hans Magnusson
c/o Lage Olsson
UD
Fax 0046-8-723 1176

✓
16 145 2K

From
Professor Guy von Dardel
Fax 0041-22-7531619

To: Ambassador Hans Magnusson, via LAGE OLSON EI/ESEK

From: S. Berger
1 703 237 0946

14 Pages

Date: June 23, 1999

178/003
1999-06-28

P 2 EU'

Dear Mr. Magnusson,

Thank you for your message. I do not quite understand what you mean by "four or five areas where you think you could finish the work". We have indicated the areas with which we would like to begin, such as Wallenberg family file and related records, etc. Under current circumstances it is hard to predict how voluminous this material is and, more importantly, when we will be able to begin our review. This is true all the more if the 'Trophy' request will be only introduced in early August. I am grateful, by the way, that you will present it in person to the Russian side.

Before we can get to the 'Trophy' material, Myasnikov & Co. needs to be addressed, which means collections for four individual physicians. [Three of whom were directly involved in the Svartz-Myasnikov discussions. The fourth, the former director of Serbsky, was one of Myasnikov's closest professional contacts and a potential source for information about the RW case] In addition, the request includes access to material from a psychiatric facility [which treated political prisoners] linked directly to Myasnikov's Institute.

Should a miracle occur and we have a chance to finish more work, I think it would be best to choose areas which most closely tie into the prisoner file review. Here I would suggest:

Captured German Records of the German Occupation of Hungary (Page 4):

- Records of the Abwehr and Gestapo, especially records of Franz Rudolf Gfornrener alias Dr. Karl Schmidt; papers of Walter Schellenberg
- Records of General Gerstenberg
- Records of Wilhelm Hoettl
- Records of Adolf Eichmann
- Records of Kurt Becher

Captured German Records, general (Page 8):

- Confiscated material on individuals, Otto Hatz etc.

Captured Hungarian Records:

- Records on Hungarian resistance efforts, including confiscated materials on individuals

Captured Hungarian and German Records related to Rescue and Relief in the Balkans (Page 9):

- Materials related to the Swedish and International Red Cross
- Materials related to the War Refugee Board, etc.
- Materials related to the Unitarian Service Committee

Delfes:
Magnusson, Riga
Lundvik, EC
Olson, ESEK

6p. 99-06-28

a.a. / do
a)

Soviet Records

Soviet World War II records relating specifically to Raoul Wallenberg (page 11):

- Protocols of interviews, starting with members of the Swedish Legation, Budapest, etc.

Some additional progress may be made by pursuing which Hungarian records would be available in Hungary, especially records of AVO's liaison with Russia, etc.

About the Wallenberg Family papers: I have wondered if we should indicate a specific time period, such as 1940 - 1980. Otherwise we may be cutting too close to the present tense.

As I had indicated to you already last October, the summer months May - August are the only time I have available for research. Even if I had not decided to begin a new job, my travels would have been limited the rest of this year through other commitments such as school. I explained in an e-mail to Mr. Olson that I had hoped to deal with the Academy of Medical Science and the witness interviews in Germany in the month of June or July [originally it was planned for May/June], and to do research in Stockholm in August. I cannot simply switch plans now and go to Stockholm in July, since I had to plan well ahead for housing, travel and appointments. The way it looks, I will have no time in September/October, two weeks in November maximum and perhaps one week in December. The best I can offer for next year is that I will do the 'Trophy' material in stages, aided in some parts by Susan [who will be quite busy with her own unfinished business] and 'others', who will have yet to be determined and on whom we all will have to agree. I could work full time in the month of May 2000.

With so many projects either unfinished - Vladimir and the Prisoner File Review will require extensive follow-up - or not even started, it looks to me that we will need at the very least a six to twelve months follow-up phase to cover the current Working Group schedule. In addition, the long-advocated but just-begun research in Israel and Hungary has merely scratched the surface. Until the end of the year it will be very difficult to go beyond establishing what avenues can and need to be pursued in these countries. We will have to discuss in detail how we can best keep our current [hard earned!] momentum and build on it in a new organizational framework.

I am forwarding the full request without some spelling corrections - perhaps Mr. Lundvik can make the necessary corrections in Stockholm [for the Hungarian names].

The name Hajnacskoey, Ladislaus can be found [spelled in this manner in US Intelligence register concerning the organization of the Hungarian Intelligence apparatus for the year 1944. He is identified as head of Department VII in the Ministry of Interior under Szalasi. If the spelling of this name is wrong, could you please change it to its correct form?

Best regards,

Susanne

cc: Mesina
von Dardel
Lundvik

5)

I. Introduction

In its ongoing efforts to learn the fate of Swedish diplomat Raoul Wallenberg the Swedish-Russian Working Group has attempted to answer a number of basic questions which are essential to the case but which so far have remained unresolved. A most important issue is the reason/s behind Raoul Wallenberg's arrest and the precise nature of the charges against him, if any. While there exist many sources which testify to possible aspects of the charges, such as suspicion of espionage, no official and formal reason for arrest and subsequent incarceration has been established. Clarification of these points could prove helpful in determining how Raoul Wallenberg's case was handled by Soviet government officials.

The independent consultants to the Swedish-Russian Working Group therefore consider it important to study the question further to provide more substantial aspects for consideration in the upcoming Working Group Report. It is hoped that the materials listed below will afford us a greater insight into the general conditions as they existed in Budapest in 1944, as well as into individual activities and contacts by Raoul Wallenberg and his colleagues. These undoubtedly formed the basis of evaluation for Soviet authorities and led directly to the arrest order issued by Soviet officials in January 1945.

All documentary materials requested fall into four basic categories of inquiry:

- a. Jewish Rescue activities, in Hungary and the Balkans
- b. RW's contacts to Hungarian and German Nazi Authorities
- c. RW's contacts to the Hungarian Resistance
- d. RW's contacts to Allied sponsored rescue organizations and Allied Intelligence in Hungary and abroad
- e. RW's possible contacts to the Soviet Union prior to 1944 and up until his arrest in 1945 [1]

The materials requested will serve to examine the following potential reasons behind RW's arrest:

- a. RW possible involvement in the exchange of goods or information with Nazi officials to increase the effectiveness of Jewish rescue.
- b. RW's possible involvement in Separate Peace negotiations favoring the Western Allies, United States and Britain; or - as has been reported by at least one retired Soviet official - RW's possible involvement in Separate Peace negotiations between Germany and the Soviet Union.
- c. Allegations that RW, through his extensive network of contacts, may have obtained compromising information about atrocities committed by Soviet units in Eastern Europe, including the forced resettlement of minorities, the mass executions at Katyn etc.

2/10

- d. Allegations that RW may have provided military intelligence information to the United States and Britain, with significant consequences for the Eastern Front.
- e. Suspicions based on those activities of RW and his rescue organization which extended into the spheres of economic warfare and Hungarian post-war reconstruction [through the protection offered by RW to leading figures of Hungarian industry and finance, and attempts to safeguard important Swedish and Allied industrial/technological assets in Hungary].

II. Work Procedure

The study of the requested materials is intended to supplement other current projects of the Working Group, such as the study of prisoner files by Susan Ellen Mesinai and the analysis of the prisoner cards of Vladimir prison by Dr. Marvin Makinen and Ari Kaplan.

The initial review of the material will be conducted, as indicated below by either Susanne Berger with the help of a translator, or Susan Mesinai with her respective colleagues. Helen Soos, retired diplomat and daughter of Dr. Geza Soos has offered to assist us with the review of Hungarian materials.

Since Ms Berger's time for research is limited, it would be greatly appreciated if Susan Mesinai could be given permission for access to all the requested materials. Ms Mesinai will be continuously present in Moscow over the coming months and this will ensure access to the material at all times. [+]

To ensure maximum coordination between the Review of Captured Records and the other current research projects, such as the Prisoner File Review and the Vladimir Prisoner Card Analysis, it would be very helpful if Ms Berger and Ms Mesinai were allowed to begin their review of captured records with the following items:

- * The index/finding aid to the 200,000 SS personnel files captured in Germany.
- * The "Wallenberg Family File" or documents relating to this family, and confiscated records from various places related to the Wallenberg family, 1940-1980.
- * The records of the Joint Distribution Committee for Hungary and other Eastern European nations confiscated by the Germans in Paris and subsequently captured by the Soviets in 1945.
- * The Esterhazy Family Papers in GA RF, confiscated from Hungary

[+] As Ms Mesinai's highest priority is the completion of data-gathering related to the prisoner and medical files. She reserves discretionary right to focus on those materials most relevant to the above in the effort to obtain clear and focused results. This will be done by consulting with Ms Berger and the Swedish and Russian sides throughout.

5/10

- * Records of Alfred Gerstenberg, [General der Luftwaffe, Rumänien]; Records of the German Air Attache's Office for Bukarest and Budapest, especially records to or from Gerstenberg to the Air Attache or Economic Attache, particularly FROM Ploesti; records from a woman named Grambach, the leading oil expert; records related to antiaircraft defense or obtaining supplies and material essential for defending German positions in the East.
- * Records of the German Embassy, Budapest; including records of the visa section, and papers of Rudolph Rahn, Ritter, Gerhard Feine, Ernst Klenast [SD] and Karl Werkmeister.
- [* Records of the German Embassy, Bukarest; especially as relates to Killinger, Willi Roedl, Gustav Richter, Ernst Huber and other prisoners with knowledge or or relevance of RW's detention.]
- [* Records of the German Embassy, Sofia; especially as relates to Beckerle, Roland Gottlieb and other prisoners with knowledge of or relevance to RW's detention.]
- * Records of Franz Rudolf Gfroeener, also Fronia or Dr. Karl Schmidt, Abwehrstelle Wien Abmil for Budapest 1940-1944; Otto Armster, Chief of Abwehrstelle Wien; courier liaison to Budapest.

c. Captured German Records, general

- * Access to the collection of 200,000 personnel files of the SS [intelligence unit] which were confiscated in Werningerode, Germany and which were brought to Beria's personal attention. originally Glavarkhiv. The names from the prisoner file inquiry are to be cross-referenced with the index/finding aid of this collection and appropriate files reviewed; with special emphasis on those known to have been detained with RW and Vilmos Langfelder or related lists - Richter, Roedl, Schlitter Loyde, Hatz, Kitschmann, Bentivegni, Adelman, Angelis Bergemann, Huber, Gerstenberg, Jansci, Dering, etc. [2]
- * Records on the Wallenberg family, Wallenberg business enterprises 1940-1945; confiscated by Red Army personnel in Germany [Berlin/Potsdam] and France.
- * Any confiscated materials related to financiers in Hungary during the occupation with whom Raoul Wallenberg is known to have had contact, such as Chorin, Alfons Weiss, Manfred Billitz, Mariassy, Paul Sternberg, Janos Zwack, Geza Deutsch, Henrik de Wahl, Dr. Soor, Leopold Aeschner, Bela Szabo, Geza von Lovass, Konstantin Takasczy.

Confiscated material on the following individuals, 1941-1945 [Mesinai]:
 Otto Hatz, Andrej Sapieha, Franz Messner, Oscar Glasowski, Otto Armster,
 Oscar Glasowski, Rudolph Hamburger, Erich Quade, Ferdinand Bodo, Horst Quade,
 Sandor Rado, Jan Jankowski, Schmidt-Dumont, Otto Braun, Leopold Okulicki,
 Noel Field, Hans Hofstetter.

4/10

b. Captured German Records of the German Occupation of Hungary

- * Records of the Gestapo, especially Departments IV and VI, Sicherheitsdienst (SD) and Abwehr [for both Budapest and Hungary], including material on Heinrich Muller and Walter Schellenberg. The Working Group has repeatedly received indications from Russian sources that RW's fate may in some way be connected to direct or indirect contacts with Walter Schellenberg, Chief of "Fremde Heere, Ost". We are in the process of reviewing materials on Schellenberg in several international archives and we ask permission to include in this review the full collection on Walter Schellenberg available in Russian archives.
- * Records pertaining to SS General Gotthold Berger's negotiations and work in Slovakia and Hungary, late 1944, as related to Wallenberg's activities in Sweden, Hungary and the Balkans.
- * Records of SS Officer Kurt Andreas Becher and his Staff [Pferdemusterungskommission/Stab Becher], including his private and official papers from Budapest; records of his Staff, especially related to the Manfred Weiss transaction; negotiations with AJD representative Sely Meyer; Becher's direct contacts with RW, his involvement in separate peace negotiations, if any; his involvement, if any, in allowing a small group of Hungarian Jews to exit to Sweden in December 1944.
- * Records of Adolf Eichmann and his Staff [Sonderkommando Eichmann] [including Theodor Krumei, Erich Sziky and Hugo Grell], all conflicts with Neutral Legations over the fate of the Hungarian Jews; efforts to exploit the Jewish plight to obtain war materials; any attempts to kill RW, including disinformation to assure that "strange things would happen, even to a Swedish diplomat".
- * Records of Otto Winkelmann and his Staff [Hoeherer SS- und Polizeifuehrer], including records of Winkelmann's adjutant Kienast, and his liaison to the Ministry of Interior, Musil; also, records of SS General Pfeffer-Wildenbruch and Erich von dem Bach Zelewsky.
- * Records of Fritz Geschke and his Staff [BdS and KdS, Budapest and SD], including liaison with the Hungarian Police and Gendarmerie, especially the Political Department of Peter Hain and Laszlo Koltai; Department III [Dr. Schmidt]; Department III d, Economics [Hartung]; Department IV, Gestapo; Department VI, Foreign Intelligence [Roeder, Brandt, Weihrauch].
- * Records of Wilhelm Hotzl and his Staff [Political Section, Amt VI, Gruppe 0], Political Intelligence Service, Vienna [Ost Europa]
- * Records of Hans von Greiffenberg and his Staff [Wehrmachtsattache]

3/10

III. Materials

Captured Records

Records captured by the Soviet Army in Hungary

The following records were confiscated either partially or in full by Soviet troops during the occupation of Budapest in 1945. Parts of these collections were lost or destroyed, while some stayed behind in Budapest. A significant portion of the captured material was immediately forwarded to Moscow. It was to serve primarily for the purpose of "intelligence utilization". As early as February 1945 Kruglov and Beria had recommended to Molotov to implement a 'special mission' to search German and other foreign archives "to bring to the Soviet Union materials that have scientific-historical and operational significance for our country." Official finding aids in Russian archives today reflect only a miniscule portion of the material that was seized. According to documentation from Glavarkhiv transports of captured archives were measured in train- and wagon loads. [1] Seizures were executed by several authorities, including the military intelligence agencies and the Trophy Commission.

a. Captured Records of the Legations of the Neutral Countries

- * Records of Raoul Gustav Wallenberg and his Staff, including the text of Wallenberg's "Nansen" Plan and other documents which RW brought with him for his meetings with Malinowski and other Soviet officials [as previously requested by the Swedish side].
In this context, the independent consultants on behalf of the Swedish side renew their request that an effort be made to find more of the documents confiscated by Soviet authorities directly from RW, as set forth in Mesnai's Preliminary Report Number One. The return of Raoul Wallenberg's calendar and addressbook by the Russian government in 1989 was an important contribution to this research. It also raises hopes that the documents which RW was allowed to retrieve before his final departure from Pest on January 17, 1945 - confiscated at some point in Moscow prisons - could be recovered.
- * Records of the Swedish Legation, Budapest [and Finnish Legation] and all associated buildings
- * Records of the Swedish Legation, Sofia [in 1944 joint Swedish Legation in Bukarest]
- * Records of the Legations of Switzerland, Spain, Portugal, Turkey, Slovakia and the Office of the Papal Nuntio [Vatican], all Budapest.

70485007

5/10

- * Records of Alfred Gerstenberg, [General der Luftwaffe, Rumaenien]; Records of the German Air Attache's Office for Bukarest and Budapest, especially records to or from Gerstenberg to the Air Attache or Economic Attache, particularly FROM Ploesti; records from a woman named Grambach, the leading oil expert; records related to antiaircraft defense or obtaining supplies and material essential for defending German positions in the East.
- * Records of the German Embassy, Budapest; including records of the visa section, and papers of Rudolph Rahn, Ritter, Gerhard Feine, Ernst Kienast [SD] and Karl Werkmeister.
- [* Records of the German Embassy, Bukarest; especially as relates to Killinger, Willi Roedl, Gustav Richter, Ernst Huber and other prisoners with knowledge or or relevance of RW's detention.]
- [* Records of the German Embassy, Sofia; especially as relates to Beckerle, Roland Gottlieb and other prisoners with knowledge of or relevance to RW's detention.]
- * Records of Franz Rudolf Gfroeener, also Fronia or Dr. Karl Schmidt, Abwehrstelle Wien AbmII for Budapest 1940-1944; Otto Armster, Chief of Abwehrstelle Wien; courier liaison to Budapest.

6. Captured German Records, general

- * Access to the collection of 200,000 personnel files of the SS [intelligence unit] which were confiscated in Werningerode, Germany and which were brought to Beria's personal attention, originally Glavarkhiv. The names from the prisoner file inquiry are to be cross-referenced with the index/finding aid of this collection and appropriate files reviewed; with special emphasis on those known to have been detained with RW and Vilmos Langfelder or related lists - Richter, Roedl, Schlitter Loyda, Hatz, Kitschmann, Bentivegni, Adelmann, Angelis Bergemann, Huber, Gerstenberg, Jansci, Dering, etc. [2]
 - * Records on the Wallenberg family, Wallenberg business enterprises 1940-1945; confiscated by Red Army personnel in Germany [Berlin/Potsdam] and France.
 - * Any confiscated materials related to financiers in Hungary during the occupation with whom Raoul Wallenberg is known to have had contact, such as Chorin, Alfons Weiss, Manfred Billitz, Mariassy, Paul Stornborg, Janos Zwack, Geza Deutsch, Henrik de Wahl, Dr. Soor, Leopold Aeschner, Bela Szabo, Geza von Lovass, Konstantin Takasczy.
- Confiscated material on the following individuals, 1941-1945 [Mesinai]:
 Otto Hatz, Andrej Sapieha, Franz Messner, Oscar Glasowski, Otto Armster, Oscar Glasowski, Rudolph Hamburger, Erich Quade, Ferdinand Bodo Horst Quade, Sendor Rado, Jan Jankowski, Schmidt-Dumont, Otto Braun, Leopold Okulicki, Noel Field, Hans Hofstetter.

6/10

d. Captured Hungarian Records

- * Records of the Office of the Regent, Miklos Horthy and his son, Miklos Jr.
- * Records of the Office of the Prime Minister [Miklos Kallay, Dome Sztójay, Geza Lakatos, Ferenc Szalasi].
- * Records of the Hungarian Ministry of the Interior, including records of Interior Minister Gabor Vajna; State Secretary Laszlo Endre; State Secretary Stefan Laday; State Secretary Laszlo Baký; the records of the German Liaison to the Ministry of Interior, Adalbert Wayse; records of the Hungarian Gendamerie and Police, including records of Nandor Batistfalvy; the Major General and Inspector of the Police, Paul Hodossy; Inspector General of the Gendamerie, Col Fieldmarshall Finta; Arpad Barcsay; Chief of the Political Department Peter Hain; Laszlo Ferency, Laszlo Koltai, Leo Lulai, Stefan Lencses, Pal Szalai and Norbert Orendy.
- * Records of the Hungarian General Staff, including General Laszlo Deszo, Gabor Alapi and Major General Zako of Department II [Military Intelligence].

Records of the Hungarian Ministry of War and Military Intelligence Services, including papers of Permanent Secretary Istavan Olah; Chief of Hungarian Intelligence, General Istavan Ujszaszy; Major Horyna [Hungarian BdS, Abwehr, IV 3]; Major Zoltan Vagi. Records of Department II, Counterintelligence, Ladislav Radany and Jakob Korbuly; Records of the Department of Industrial Security IV 3 a, Hauptmann Justus [Liaison with Department VII of Department of Interior]; records of IV 3 c, Radio and Telegraph, Hauptmann Kopechny and General Petrikovich; Records of Department VII, Political Intelligence, Gabor Urgay and Ladislaus Hajnacskeoy.

- * Records of the Foreign Ministry under Regent Horthy, including Domokos Szent-Ivany, Ullein-Revisky, Vilmos Bohm, Endre Gellert, Dr. Geza Soos, Georg von Pogany, Endre Szent-Miklosy, Gusztav Hennyev, de Matusha, Rubido-Zicky.

Records of the Ministry of Foreign Affairs under the Arrow Cross Regime, including records of the office of Foreign Minister Gabor Kemeny, Deputy Foreign Ministers Dr. Zoltan Bagossy, Laszlo Vosckondy, and the Ministry's Press Department.

- * Records of the Hungarian Arrow Cross Party [Headquarters], specifically related to interactions with the Legations of the Neutral countries, Jewish rescue operations, the Hungarian resistance, especially the MFM, Father Kun and Deshe Miklos concerning the measure to kill RW and/or to destroy his operations

7/10

- * Records of the Hungarian Ministry of War Economy, including materials on Hungarian Foreign Economic relations with Germany, Sweden and Russia.

Reports about and confiscated material from the following enterprises. All played a role in the humanitarian action in Budapest, by providing personnel to Raoul Wallenberg's Staff, by aiding the humanitarian action financially or by being involved in negotiations for rescue actions.

MAORT

[Svenska] Globus

A.B. Baltiska Skinnkompaniet

Mellaneuropeiska

Hangya Baromfi and Transdanubia

Duna Aircraft [Dunai Repulogyar]

Magyar-Sved Kereskedelm [Ungersk-Svenska Handelskompaniet]

Manfred Weiss Werke [including Labor A.G.]

Nitro Chemie, Budapest

Warenvermittlungskontor GMBH, Budapest also Warenvertriebs GMBH

Hezai Bank

Hungarian National Bank

National Credit and Cooperative Bank (?)

Hitel Bank

Universal, Budapest

Linum

NIFE Separator

SKF Budapest

STAB [Swedish Match], Budapest

Tungsram, also Svenska Orion

- * Records of the Hungarian Resistance Movement, especially MFM [Magyar Függetlenségi Mozgalom], including First Secretary Dr. Geza Soos, Domokos Hédnagy, Gabor Faragho and Arany Balint, specifically related to Jewish rescue, contacts with the Legations of the Neutral States, Separate Peace negotiations, contacts to the Soviet Union [including Agent 'Vari'], contacts to Allied Intelligence inside and outside of Hungary and post-war reconstruction.

Records on Hungarian resistance efforts pertaining to rescue of Jews, prisoners of war and other minorities. These names were taken from the Hungarian Resistance Archives in Budapest and Polish [Underground/Government in Exile] in London by Susan Mesinai; and from RW's papers: Jozef Antal/Father Antal, Istavan Meszaros, Joseph Slawik, Istavan Apor, Antal Szapary [Count], Elizabeth Szapary [Countess], [Father] Bela Varga, Sendor Szent-Ivany, Andrei Sapieha [Prince], Geza Palffy [Count], General Kollontai, General Coffin, General Laurent Utassy, Charles Barczay [Director of GYOSZ, Federation of Hungarian Industrialists], Tibor Csorba, Elisabeth Nako [Countess], Elisabeth Kemeny, Martin Gurka, Endre Milos, Jan Jankowski, Henryk Slawik, Andrzej Pysz, Kazimierz Gargal, Stanislaw Messner, Edward Fietowicz.

70485010

8/10

- * Esterhazy Family Papers, collection in GA RF, for 1942-1945 ; if available, Szapary and Palffy Family Papers.

e. Captured Hungarian and German Records related to Rescue and Relief in the Balkans

- * Materials on the activities and contacts of the American Joint Distribution Committee in Poland, Hungary, Slovakia, Rumania, Turkey, Yugoslavia, and Austria. These materials were first seized by the Nazis from the Joint's Central Office in Paris with the German occupation and then were taken by the Soviets to Moscow. [Mesinai]
- Materials related to the various Jewish efforts independent of the Joint or overlapping with the same. This would include the activities of Joel Brand who worked closely with Gfrorener but not as a representative of the Joint; Jaac von Haerten who worked with the Swedish and International Red Cross in Budapest and had close contacts to "Gruppe Wendig", headquartered in Merano, Italy and led by SS General Friedrich Schwendt. Kurt Becher who had contacts with the Joint also was associated with this group. It would also include activities of the Jewish Agency and the World Jewish Congress or their representatives, especially in the area of rescue and intelligence gathering in the Balkans.
- * Any material related to the activities of the Swedish Red Cross and the International Red Cross in Hungary 1941-1945, including materials on individual staff members, especially Valdemar and Nina Langlet, etc.
- * Materials related to the activities of the Unitarian Service Committee in Hungary, led by Sandor Szent-Ivany, but including the work of Noel Field. [Mesinai]
- * Materials related to the activities of the WRB and the neutral nations of Sweden, Switzerland and Turkey for rescue in the Balkans; any information on the activities and contacts of specific WRB agents, Iver Olsen, Ira Hirshman, Herbert Katzki etc., as well as liaison and communication between WRB representatives; contacts to and support from Allied Intelligence for WRB operations; any information on Iver Olsen, including materials used for published Soviet press accounts on Olsen and his activities, as well as copies of these press accounts.
- * Records pertaining to the activities of UNRAA representative as pertains to Hungary. [Mesinai]

70485011

9/10

Soviet World War II Records relating specifically to Raoul Wallenberg

* Protocols of interviews, as well as summaries of and references to interviews conducted by Frontline Red Army Units [including NKVD/SMERSH] of the 1st, 2nd and 3rd Ukrainian Front with certain individuals in Budapest 1945, including the following:

1. All of the personnel of the Swedish Legation, Budapest, Associate Staff as well as the Swedish and International Red Cross workers, as requested by Ambassador Hans Magnusson at the meeting of February 22, 1999. As requested, a short paragraph on each individual will be provided to the Russian side.

[2. All of RW's Hungarian Staff and Hungarian contacts, especially Vilmos Langfelder, but also including [as requested by Ambassador Hans Magnusson on February 22, 1999?]:

Karoly Szabo	Peter Zuercher	Vilmos Forgacs
Erno Peto	Guyla Simon	Stephanie Simon
Laszlo Kelemen	Elizabeth Nako	Hugo Wohl
Laszlo Geiger	Laszlo Falk	Helene Elfriede Falk
Ivan Szakaly	Rezzo Mueller	Stefan Engelmann
Pal Hegedus	Otto Fleischmann	Karoly Wilhelm
Tibor Vandro	Jozsef Benes	Zoltan Farkas
Albert Szent-Gyorgyi	Andor Belog	Konstantin Takasczy
Miklasz Krausz	Max Fleischmann	Iszo Buchler
Otto Komoly	Laszlo Szamosi	Peter Balint
Jozef von Deak	Pal Szalai	Walter von Holwede
Peter Hain	Evald Maxson Engestrom	Vilmos Tarcsei

3. Key Hungarians arrested concurrently with RW, such as Zoltan Miko, Vilmos Bondor, Elemer Berczes, Alexander Katona, Nikolaus von Maasburg; "British officers" known to have been taken by the Soviets - Hungarians Pap, Schandl, and Clement - as well as Garet van der Waals and Reginald Barrat.]

* Records of the Hungarian Political Police, Section for War Criminals, headed by Gabor Peter, 1945-46; records of the Russian liaison agency and its personnel for those years, concerning the interrogations of Kurt Andreas Becher conducted from November 14 - December 1, 1945; Russian personnel conducted some of the questioning; also, records of interrogations of Otto Winkelmann and Edmund Veessenmeyer.

* OSS and SOE materials received by Fitin via the American or British Military Missions in Moscow pertaining to Hungary 1944-1945, including but not limited to rescue of Jews and other minorities, reports of Soos' flight to Italy and particularly anything related to RW's mission - whether of a humanitarian, economic, military or intelligence nature, and General Bonner Key's reports of February-April 1945.

70485012

10/10

* Any records referring to the alleged Separate Peace contacts between Beria and Himmler [perhaps involving RW and Kurt Becher], as reported by Radmir Bogdanow and others; also, the secret registry [known to exist] on special prisoners who were brought before Beria [Mesinai].

Notes

[1] Raoul Wallenberg may already have been known to Soviet authorities earlier than 1944. We therefore include a request for materials that may have mentioned him as early as 1940. They may offer important clues as to what type of information was available about RW in the Soviet Union prior to 1944; and whether or not this information affected official perception of him in 1944 and beyond.

[2] Grimsted, Patricia. "Displaced Archives and Restitution Problems on the Eastern Front in the Aftermath of the Second World War"; Journal of Contemporary European History, vol.6 part 1, March 1997; Cambridge University Press.

[3] Ms Mesinai requests access to classified registry of selected prisoners of war reported to Beria, toward and at the end of the war. The registry is known to exist. Ms Mesinai will provide further information to her counterpart.]

REQUESTS TO BE TAKEN UP SEPARATELY OR PENDING:***Military Intelligence Records***

- * Confiscated cable and telegram traffic between Budapest-Berlin and Budapest-Bukarest, including OKW field cables; communications of the German Embassy, Budapest; Abwehr; Gestapo; Stab Becher, SD, Sonderkommando Eichmann, with Reichssicherheitshauptamt [RSHA], Berlin. In 1991 three Russian historians alleged that OKW field cables found in the Presidential archives mention RW's name and his contacts to the German Abwehr, possibly Gfirorener, Dr. Karl Schmidt.
- * Confiscated cable and telegram traffic between Hungarian General Staff, Budapest - Berlin as well as Budapest-Bukarest; Records of General Hindy and his Staff.
- * Information regarding Swedish or Finnish Signal Plan pertaining to Hungary. The plan was mentioned in secret OSS cable from Caserta, Italy and it contains references to two members of the Swedish Legation, Budapest: Raoul Wallenberg and Per Anger, as well as a member of Swedish Military Intelligence, Helmut Ternberg.
- * [Hungarian, German, Soviet] Intercepts of Allied communications out of Caserta and Bari, [Italy], related to Jewish rescue efforts in Hungary, and Raoul Wallenberg contacts and activities in Budapest

a. Records of the Soviet Ministry of Foreign Affairs and Foreign Economic Ministry

- * Official correspondence, including communications on behalf of third parties, between Swedish Legation, Budapest and the Soviet Foreign Ministry, Moscow, 1944-1945. During this time Sweden served as Protective Power of Soviet interests in Hungary.
- * Records of the Soviet Trade Delegation, Stockholm 1942-1947, as asked for by Ambassador Hans Magnusson at the meeting of February, 22, 1999. Documentary sources indicate that 'Mellaneuropeiska', the company where Raoul Wallenberg was co-director, had numerous direct contacts with the Soviet Trade Delegation. Sources further indicate that he was considering plans to travel directly from Budapest to Moscow in 1944. Another document states that Soviet authorities in Stockholm had been advised of Wallenberg's humanitarian mission through the Trade Delegation contacts and had expressed their sympathies for the endeavour.
- * Political reports from Stockholm, 1941-1947

1/2

- * Reports on the efforts of Jewish rescue, the activities and contacts of Iver C. Olsen, Separate Peace initiatives and Raoul Wallenberg's disappearance.
- * Wallenberg Family File or collection of papers on the personalities and business activities of Wallenberg Family, especially any material related to Markus, Jacob and Raoul Wallenberg. A comparable collection exists for the Dulles family which chronicles the personal background and professional contacts of the leading family members. Foreign Minister Molotov's report of April 2, 1956 to the Central Committee of the Party Presidium makes reference to the Wallenberg family and their role in Swedish business and government. This and other papers by Molotov concerning the Wallenberg family.
- * Losowsky/Vishinsky reports related to the dismantling of the Tungstram plant in April 1945, as discussed with Allied and Swedish sides. [Mesina]
- * Records about negotiations related to the Swedish/Russian Credit Agreement, 1944/45 [Mesina]
- * Ongoing Moscow Conference exchanges 1945 and following, related to preparations where prisoners of war's labor are considered part of the reparation package [Mesina, as per February 22, 1999]
- * Collection of papers of Ambassador Boris Fedorovich Podtserob [b. 1910]/Records of the Soviet Embassies in Ankara and Helsinki 1955-1957, including Cable and Telegram traffic in the discussions between Soviet diplomat Pavel Erzine and Finnish diplomat Ake Frey, 1955-1957.
As requested by Ambassador Hans Magnusson in the meeting of February 22, 1999.

SVERIGES AMBASSAD
BUDAPEST

1999-06-24

Delges:

van Daele

Carl Persson

Magnusson, Riga

Amb Moskva

Olsen, ESEK

exp. 99-06-29

Kabinettssekreteraren
Jan Eliasson

Utrikesdepartementet

IN	175/001
DNR	1999-06-28
AVD	2 Ew ¹

The Raoul Wallenberg Guest House

1 bilaga

Broder,

I sitt senaste "newsletter", som vi fick i början av denna vecka, presenterar Collegium Budapest planerna på ett hus med gästbostäder för forskare vid kollegiet, "The Raoul Wallenberg Guest House". Det framgår att även en schweizisk donation finns med i bilden. Collegium Budapest aviserar att invigningen skulle kunna äga rum redan i maj eller juni nästa år. Det sägs också att både Sveriges och Ungerns statsöverhuvuden "väntas vara närvarande" vid invigningen.

Don Wallenberg
Staffan Carlsson
Staffan Carlsson

Cc: Protokollchefen ✓
Amb Lundvik, EC ✓
Deps Lennartsson, EC ✓

Raoul Wallenberg Guest House

The Raoul Wallenberg Guest House of Collegium Budapest

The creation of a close community spanning all disciplines is integral to the idea of an Institute for Advanced Study. This is the rationale for having a single building to house all the Fellows. (To provide accommodation for the Fellows and their families, the Collegium so far has rented apartments near the institute). An ideal plot of land was purchased just below the Fisherman's Bastion and is only a brief walk from the Collegium itself. The plot was previously owned by the First District Council of Budapest and the City of Budapest. Construction started in spring 1999.

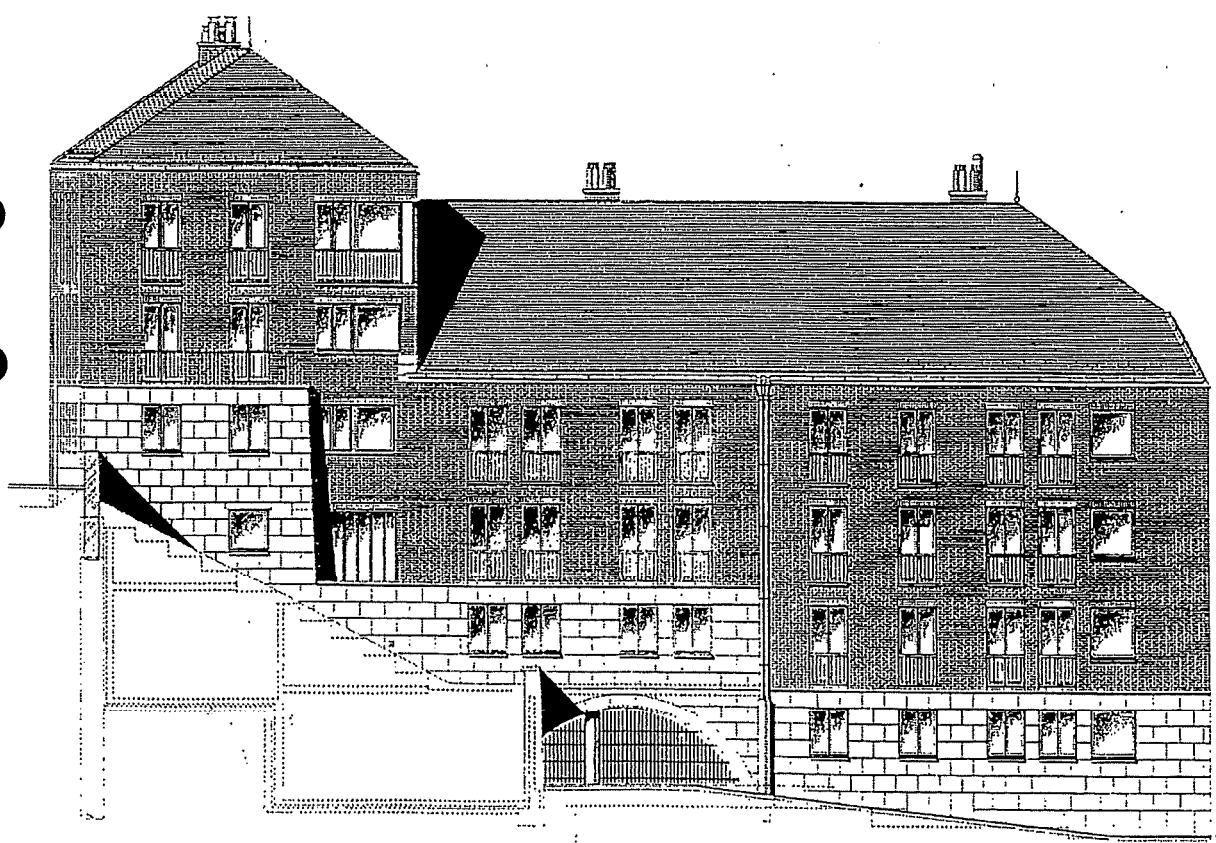
The Boards of Trustees of the Swedish Knut and Alice Wallenberg Foundation, the Marianne and Marcus Wallenberg Foundation, and the Marcus and Amalia Wallenberg Foundation decided some months ago to finance an apartment house for Collegium Budapest to be named the 'Raoul Wallenberg Guest House of Collegium

Budapest'. The Swiss Cultural Foundation Landis and Gyr (Zug) decided as early as 1994 to co-finance the construction and took over the cost of the planning.

The 'Raoul Wallenberg Guest House of Collegium Budapest' will host up to 27 scholars and their families so that they may spend the entire period of their stay in a comfortable atmosphere. The architects, Péter Reimholz and Zsófia Csomay have created a building which is entirely in harmony with its surroundings. Because it can be seen from the Pest side, the architectural design has followed the style of Castle Hill, designated by UNESCO as a World Heritage site. On the other side, the view from the Guest House takes in a panorama extending from Margit Island to the Parliament and the Chain Bridge.

The opening of the residence, located in the heart of Budapest, is planned for May/June 2000. The King of Sweden, the President of Hungary, and other representatives from the sponsoring countries of Collegium Budapest are expected to be present for the occasion.

Raoul Wallenberg Guest House

To
Ambassadör Hans Magnusson
c/o Lage Olsson
UD
Fax 0046-8-723 1176

/ESEK

From
Professor Guy von Dardel
Fax 0041-22-7531619

179/004
1999-06-29

P.2 EU¹

Delges:

Magnusson, Riga
Lundvik, EC
Backman, A-ARK
Olsson, ESEK

exp. 99-06-29

/L

a.u. / L

2

Professor Guy von Dardel
Home: 45 Route de Peney-Dessus;
CH-1242 Satigny Tel & Fax: 41+22-753
1619
Dacha: Rumiére, CH 1874 Champéry
Tel och fax 0041-25-792122

CH - 1242 Satigny 99-06-27

Your reference:

My reference: Jan 990617

Concerns: UD handlingar

Ambassadör Jan Lundvik
Utrikesdepartementet
S-103 39 Stockholm Suède

Fax 0046-8-723 1176

Broder,

Jag vill gärna ha Din reaktion och kommentarer på bifogade osignerade och odaterade dokument som jag funnit i mina gömmor. Jag kommer att hänföra till detta dokument som D1. Det rör sig om en osignerad berättelse av Per Anger (PA) av den 20 april 1945, som i avsevärda avseenden skiljer sig från det av PA. signerade "P.M.angående svenska beskickningens i Budapest verksamhet vid tiden närmast före och under den ryska ockupationen", (dokument D2) med samma datum. som återfinns i vol 4 av de 'blå böckerna', ungefär 1/3 från slutet.

Dokument D2 beskriver först beskickningens humanitära verksamhet, bl. svårigheterna med Svenska Röda Korset. Båda dokumenten beskriver därefter ett besök dagen före julafton 1944 hos bitr. utrikesministern i pilkorsregeringen, Vöskundy, med enligt D1 PA och Wallenberg (RW) och enligt D2 "en tjänsteman" (PA). Genomgående nämner D2 icke RW vid namn.

Enligt D1 råder därefter PA RW, som mest uppehåller sig i Pest, att inställa sin verksamhet på grund av riskerna, men RW vill icke att det skall kunna sägas att han inte gjort allt han kunnat. Enligt den följande texten hade RW från Pest kontakt vid minst 2 tillfällen med minister Danielsson, som bl.a instruerade honom, att om han ansåg sin ställning ohållbar gå över till den ryska sidan.

Det är således icke som Söderblom låter påskina i punkt 6 av sitt telegram 14/4 1945, "Wallenberg som var dödsdömd av pilkorsarna och tyskarna, smög på eget initiativ över till ryssarna..." följt av uppgifterna från Langlets Kossuth radio intervju. RW hade beskickningschefens uppdrag att under rådande förhållanden ta kontakt med ryssarna.

Som jag nämnde har jag inga uplysningar om dokument D1:s proveniens, men det kan knappast röra sig om annat än ett internt UD dokument, och det borde väl utan alltför stora svårigheter kunna lokaliseras i ett av UD:s arkiv. Det skulle vara intressant att få veta i vilket sammanhang det kommit till. De likheter det företer med PA:s rapport av samma datum, och på delvis samma tema, ger väl en första hållpunkt.

Med vänlig hälsning

G. Dardel

3

Kopia till Hans Magnusson

Guy von Dardel

PS . En noggrannare besiktning av min kopia av dokumentet ger vid handen att man överst till höger på sid 1 har en svag spegelbild av sid 2. Detta måste betyda att originalet, var något genomskinligt och hade text på båda sidor. Det kunde vara intressant att veta vid vilka tillfällen UD använde sådana dokument.

To
Ambassadör Hans Magnusson
c/o Lage Olsson
UD
Fax 0046-8-723 1176

From
Professor Guy von Dardel
Fax 0041-22-7531619

*Tillägg till tidigare översänd fax
avr 28/6 1999*

Nr 48

86

Legationssekreteraren Per Anger har vid besök den 20 april 1945 berättat följande:

Dagen före julafton 1944 hade Anger och Wallenberg besökt biträdande utrikesministern Vöskundi för att utverka skydd åt Langlet och Röda korsets verksamhet, som hotades av pilkorsmännen. Utrikesministern hade ställt sig mycket avvisande och förklarat, att svenska legationen omedelbart måste evakuera från staden. Anger och Wallenberg begåvo sig då till legationen för att varna ministern. På julaftonen ockuperades legationen av pilkorsmän. Legationstjänstemännen sökte därefter sin tillflykt till olika ställen i allmänhet i Buda. Wallenberg hade dock uppehållit sig i Pest, där han reste omkring och sökte skydda judarna i de olika svenskhusen, men besökte emellanåt legationsmedlemmarna i Buda. Vid ett tillfälle hade Wallenberg och Anger med hjälp av ungerska gendarmar återtagit besittningen av legationen för någon tid. Anger hade rått Wallenberg att under de strider, som då pågingo i staden, inställa sin verksamhet, då dessa samma vore förenad med alltför stora risker. Wallenberg hade emellertid svarat, att han icke ville att man efteråt skulle säga, att han ej gjort allt vad han kunnat.

Någon dag under förra hälften av januari 1945 hade ministern låtit hälsa Wallenberg, att han fått en anonym varning om att Wallenberg löpte mycket stor fara, om han ej inställde verksamheten. Wallenberg hade låtit hälsa, att han dagligen erhöile dylika varningar och att han ej kunde taga hänsyn till desamma.

Någon dag strax före den 15 januari 1945, vilken dag Pest helt ockuperades av ryssarna, hade Wallenberg emellertid låtit hälsa till ministern, att striderna tagit en sådan omfattning, att han icke längre kunde göra någon nytta, och att han därför tänkte gå över till de ryska linjerna.

Ministern hade låtit hälsa att, om han ansåg sin ställning ohållbar, skulle han gå över till den ryska sidan.

Sedan Pest fallit, hade Anger ej haft någon direkt förbindelse

med Wallenberg.

Det hade emellertid lämnats uppgifter genom judar, som tidigare haft samarbete med Wallenberg, om att denne efter nämnda tidpunkt varit sedd i Pest. En hade sett honom utanför ghetton i samtal med ryska officerare. En kemisk fabrikör vid namn Sölössi, som Anger träffat i Bukarest, hade därvid berättat, att han sett Wallenberg i en källare i Pest tillsammans med ryska officerare. En tredje hade sett honom lämna staden i en bil, som varit åtföljd av ryska officerare på motorcykel.

Omkring den 1 februari 1945 hade ryssarna ockuperat den del av Buda, där Anger haft sin bostad. Anger jämte legationstjänstemännen Karlsson och Ekmark hade därefter förts av ryssarna till platser på den ungerska landsbygden, där de småningom förenats med ministern och andra delar av legationen. Omkring den 15 mars hade de förts till Budapest för att anträda resan hem. Där hade de fått veta att attaché Berg och fröken Bauer omhändertagits av de ryska trupper, som lytt under den ryska kommandaturen i Pest. Efter vissa förhandlingar hade man utverkat, att Berg och fröken Bauer fick ~~lämnas~~ ~~Pest~~ och medfölja på hemresan. Beträffande Wallenberg hade man då icke fått några upplysningar.

De ryska myndigheterna hade varit mycket förekommande men icke medgivit några förbindelser med hemmet eller yttervärlden. Den kommandant, som omhänderhaft Anger, hade visserligen lovat att telegrafera till den svenska legationen i Moskva om att Anger vore välbehållen, men något sådant telegram hade icke kommit till legationen.

Under hemresan hade de svenska legationstjänstemännen emellertid fått fritt röra sig i Bukarest, Odessa och Moskva, medan andra legationer fått göra hela resan från Budapest i plomberade vagnar.

FAX COVER SHEETDATE June 28, 1999

INK. UD

1999 -06- 29

FAX # 011-468-723-1176TOTAL # OF PAGES (including cover sheet) 2

TO: Lage Olson, EI/ESEK
Swedish Foreign Ministry - Stockholm

Fax till tit.

99-06-30

MKT. /

From: Susan Ellen Hesini

2, 2, /

Notes:

Dear Lage: Attached are 2 invoices which cover my computer time, printouts, overseas faxes related to my work for the Government of Sweden at Hudson Copy Center - total amount \$ 332.05.

Given the current "crisis" would it be possible for the Consulate NY to issue a check to them for this amount and I will pull out the appropriate form. I cannot take this out of my July salary as things are already too out of hand.

PLEASE CONTACT HUDSON COPY CENTER
 Phone: (212) 255-6652
 Fax: (212) 627-5191

Please Note: The document and any of the following pages are solely intended for the named addressee and may contain private information. The use or dissemination of them by anyone other than the addressee is prohibited. If you have received this Fax in error please let us know.

\$ 332.05

regarding current status so we can plan
 Many thanks, Susan

HUDSON COPY CENTER

Xerox • Color • Computer Time Rental • Mail Boxes
Printing • Invitations • Business Cards • Rubber Stamps

520 Hudson Street
NEW YORK, NEW YORK 10014
(212) 255-6652 FAX SERVICE (212) 627-5191

CUSTOMER'S ORDER NO.		PHONE		DATE	
				6/28	
NAME					
ADDRESS					
M. Elwood					
QTY.	CASH	C.D.B.	CHANGE	ON ACCT.	PAID OUT
DESCRIPTION					PRICE
AMOUNT					
7					21.00
FAX TO HUDSON ON					12.00
Computer Time					4.00
1					2.00
FAX to Chicago					12.00
1					3.90
Chicago 1 43 x 9 L					3.00
Comp 13 paid out					19.90
1 6 x 9 FAX					66.90
4 x 9 FAX					5.52
2 page FAX to Sweden					72.42
TAX					10.50
TOTAL					289.22

All claims and returned goods must be accompanied by this bill.

23616

Thank You

HUDSON COPY CENTER

Xerox • Color • Computer Time Rental • Mail Boxes
Printing • Invitations • Business Cards • Rubber Stamps

520 Hudson Street
NEW YORK, NEW YORK 10014
(212) 255-6652 FAX SERVICE (212) 627-5191

CUSTOMER'S ORDER NO.		PHONE		DATE	
				6.10.99	
NAME					
ADDRESS					
Yesini					
QTY.	CASH	C.D.B.	CHANGE	ON ACCT.	PAID OUT
DESCRIPTION					PRICE
AMOUNT					
					172.00
Total amt. due from Invoice # 23232					
(Swedish Historical, FAXes, Memos, Computer Time etc.)					
06/10					38.00
Faxes, (business & domestic)					
06/10					4.90
Comp Rental					
06/10					4.30
Comp Rental 2 P.O.					
06/10					16.00
Business Fax					
06/10					34.00
3 x 9 pages (12x6)					
06/10					6.60
Comp Rental 2 P.O.					
06/10					2.04
Faxes					
TOTAL					233.84

PRODUCT #10

All claims and returned goods must be accompanied by this bill. 4-14 19.29

23410

Thank You

To
Ambassadör Hans Magnusson
c/o Lage Olsson
UD
Fax 0046-8-723 1176

From
Professor Guy von Dardel
Fax 0041-22-7531619

Erratum till mitt brev av 990626, min referens Jan 990517

I stycket som inleds med orden: "Dokument D2 beskriver först
beskickningens....ersättes ordet "tjänstemannen" med "underecknad!" .

Delges:

Magnusson, Rysz

26.99-06-30

ESER
7 2 Eu¹

99-06-30

~~99-06-30~~

a.a. / Ho

Dulges:

Lundvik, EC

exp. 99-06-30

ho

To
Ambassadör Jan Lundvik
UD
Fax 0046-8-723 1176

From
Professor Guy von Dardel
Fax 0041-22-7531619

Erratum till mitt brev av 990626, min referens Jan 990517

I stycket som inleds med orden: "Dokument D2 beskriver först
beskickningens....ersättes ordet "tjänstemannen" med "undertecknadd!" .

REGERINGSKANSLIET

1999-06-30

181/001
D 2 EU 1

Utrikesdepartementet

EU-ESEK
Lage Olson
Telefon 08-4053280

Ms Susan Mesinai
123 Bank Street
New York, N.Y. 10014
USA

Fax No.: + 1 212 645 7495

Invoices

Dear Susan,

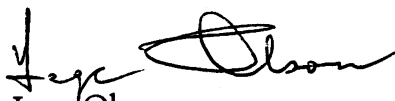
Thank you very much for your fax of 28 June.

You should send a separate and itemized invoice for your costs for fax, copying etc. to the Ministry (Jan Lundvik) with the original receipts enclosed to receive payment as soon as possible.

I got a message from Ms Tina Berggren at the Consulate the other day. She would like to see you and help you fill in the travel invoice form after your trips to Syracuse and Washington. So please contact her as soon as possible.

Regarding the 'crisis' I have given those concerned in the Accounting Department all the necessary background information for our activities during the coming six months. I can only hope that it will be possible to solve the outstanding problems as soon as possible. As I am leaving for holidays at the end of this week you should address all correspondence to Jan Lundvik during the coming five weeks. Mr Lundvik, who will be back in a few days, will also know, after Mr Magnusson has made up his mind, when the planned meeting(s) will take place in Stockholm and/or Moscow.

Yours sincerely,

Lage Olson

Postadress
103 39 STOCKHOLM

Besöksadress
Vasagatan 8-10

Telefon
08 - 405 10 00

Telefax
08 - 723 11 76

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Telex
105 90 MINFOR S

Exp. 99-06-30
H

Delges:

Magnusson, Riga

Lundvik, EC

Gullgren, EC

Hörnberg, PLAN-KANSLI

Olson, ESEK

JUNE 30, 1999

MOST URGENT

FACSIMILE TO: Mr. Lage Olson, EI/ESEK
Foreign Ministry of Sweden - Stockholm

FROM: Susan Ellen Mesinai in New York

Dear Lage:

My telex for my honorarium for July 1st, which usually arrives on the 25-27th of each month, has NOT arrived. As you are about to go on vacation and we in turn face a long bank holiday for the July 4th weekend, and as my rent is due on the first of the month -- may I ask that you please do the following:

- a) Confirm that the telex has gone out and send me the transmittal receipt so that, if it is lost, I can begin tracking it immediately through my bank at this end:
- b) If there is a problem let me know IMMEDIATELY and also, if at all possible, arrange for me to receive the money this one time again through the Consulate in New York tomorrow ... that is to say, the full \$3,000.
- c) Inform me whether or not I can submit the receipts I sent you the other day to Hudson Copy for computer and fax services to the Consulate General NY to pay and I will fill out the 'special form'.
- d) Inform me where we stand on the repayment of monies owed me for expenses and retroactive pay and retroactive per diems, so that I can make plans to meet with Hans in Moscow and go on with my work in the Prisoner Files and begin the Medical File work which, in view of a recent sighting, has become all the more urgent.

Forgive me for saying this, but as this situation gets progressively worse and worse, it is very difficult not to view it as a deliberate attempt to thwart me in my work and persuade me to seek employ elsewhere. I am holding to my commitments in full as can be seen when we meet -- that is to say, I am working a ten hour day to get the interrogation study underway with the help of Ari Kaplan.

2 Pages

INK. UTILITY DEPARTMENT

D.Nr. 182/001

1999-07-01

AVD	GR	WAL
P	2	En 1

Olson, ESEK

I do not understand nor do I deserve to be treated in this manner – cut off without means of continuity, in spite of the word both oral and in writing of the Government of Sweden.

Also, whatever the practices of the Government of Sweden toward your own employees, I am a GUEST – a Consultant – and should not be subject to this kind of treatment. I cannot say this any other way.

Thank you for any help you can give me at this late hour. This is now really an emergency.

Sincerely yours,

Susan Ellen Mesinai
Susan Ellen Mesinai

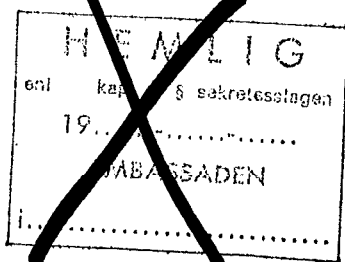
SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

aa

P

1999-06-29

Kop. LG
Orig. JL

Ambassadör Jan Lundvik
UD-EC

H E M L I G T enl SekrL § 2:1

EC

180/002

INKOM UD		
1999 -07- 02		
Avd.	Gr	Mål
P	2	Eu'

Raoul Wallenberg: Abrasimov

Kfax Lundvik - Hirdman 1999-03-17

Jan,

Jag har i flera månader försökt få tag på ambassadör Abrasimov för att tala med honom om Svingel. Det har inte lyckats. Abrasimov lär vara på sin datja men i dåligt tillstånd.

Tant pis.

Hj. H. Hirdman

Sven Hirdman

Postadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60
119 590 MOSKVA

Besöksadress
Ulitsa Mosfilmovskaja 60

Telefon
(095) 937 92 00
(502) 937 92 00

Telefax
(095) 937 92 02
(095) 937 92 03 (viseringsavd)
(095) 937 92 04 (handelsavd)

Telex
64-413 410

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

(EC) B 2 Eu'

Ambassaden Washington

Exp 990706/AMV

Raoul Wallenberg

pzeu' 19990624 reg dat 990624

För ambassadören och Tejler från Lundvik.

Föreslaget tillvägagångssätt OK vad mig beträffar. Om CIA:s genomgång verkligen bedrives skyndsamt borde oktober vara lämplig tidpunkt. Vad en ev. diskussion med Berger om amerikanska källor beträffar bör den nog i första hand föras av er.

Cabinet

Postadress
103 39 STOCKHOLM

Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefon
08 - 405 10 00

Telefax
08 - 723 11 76

E-post: ud@foregn.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foregn; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Telex
105 90 MINFOR S

REGERINGSKANSLIET

Arkivex. 187/001

1(6)

1999-07-06

(se)

P 2 eu'

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Professor Guy von Dardel
Fax 00941-22-753 1619

Raoul Wallenberg

Käre Guy,

Tack för dokumentet Du översänt, vilket jag inte sett förut. Jag har ännu inte haft tid att forska efter det i arkivet men ger i det följande de personliga kommentarer som Du bett om.

Det rör sig av allt att döma om en uppteckning som någon UD-tjänsteman gjort efter ett samtal med Per Anger. Det faktum att handlingen saknar datum, rubrik, underskrift och hemligstämpel kan tyda på att dessa uppgifter maskerats vid en senare kopiering för att inte röja att det rört sig om vad som borde varit en hemlig handling. Skiljaktigheterna mellan vad Du kallar D1 och D2 torde bero på att D2 är den officiella redogörelsen för beskickningens verksamhet under den aktuella perioden. Den är stramt hållen i tidens ämbetsmannastil, vilket bl a betyder att hänvisningar till individuella tjänstemän reducerats till ett minimum. Det är ju **myndighetens** åtgärder det gäller.

Till komplettering av denna redogörelse, vilket det naturligtvis fanns behov för, har Anger haft ett kompletterande samtal med någon på UD, gissningsvis med vad vi idag skulle kalla den ansvarige handläggaren. I detta har han uttalat sig betydligt friare och koncentrerat sig på det operativt intressanta, nämligen Raoul Wallenberg. Han har berättat vad han visste och torde därmed ha ansett sig ha fullgjort sin rapporterings-skyldighet. Denna uppdelning i en officiell rapport och en personlig kommentar är så vitt jag kan se fullt normal även idag, med den skillnaden att dagens jäktade handläggare på UD sannolikt inte skulle sitta och göra en uppteckning från ett samtal med en kollega utan i stället be denne själv sätta på papper det han hade att berätta.

Vad dokumentets förmodade halvt genomskinliga karaktär beträffar så var det ännu på 60-talet kutym att insända alla rapporter med karbongenomslag på s k smörpapper, vilket var något som den tidens kopieringsteknik krävde. Om det på 40-talet överhuvudtaget fanns någon

Postadress
103 39 STOCKHOLM

Telefon
08 - 405 10 00

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefax
08 - 723 11 76

Telex
105 90 MINFOR S

exp. 990706
kl. 11.48
per fax

1999-07-06

kopieringsteknik vill jag låta vara osagt, oftast tycks man ju ha gjort avskrifter, vilket var tidsödande och besvärligt. Detta gjorde naturligtvis att pappersflödet var oändligt mycket mindre än i våra dagar. Vad Söderblom beträffar trodde jag att vi var mer eller mindre överens om att hans formuleringar står för honom själv och inte återspeglar någon högre visdom från vare sig Stockholm eller Budapest. (Kanske har ordet "smyga" någon innebörd som varken Du eller jag känner till, eftersom Susanne Berger just klagat över att jag smugit mig i väg till Israel - "I find it petty behavior when Mr. Lundvik sneaks off to Israel".)

I Raoul Wallenberg-arkivet i Uppsala, som jag börjat titta på, finns det en del intressanta dokument. För Din kännedom bifogar jag här en i pilkorsarnas utrikesministerium gjord uppteckning från en lätt surrealistisk uppvaktning hos Szálasi som Rotta och Danielsson gjorde den 17 november 1944, och vilken jag just översatt. Av UD:s arkiv att döma rapporterade aldrig Danielsson om detta, och det är kanske inte så svårt att förstå, så pressad som legationen var vid denna tid.

Med vänlig hälsning,

Jan Lundvik

U p p t e c k n i n g

från den apostoliske nuntien Angelo Rottas och den svenske ministern Danielssons besök
hos Nationsledaren den 17 november 1944

Nationsledaren: Välkomnade den apostoliske nuntien och förhörde sig om inte den svenske ministern hade anslutit sig till honom, såsom i förväg planerats.

Nuntien: Tackade för nationsledarens välkomstord och ursäktade den svenske ministern, som uppenbarligen på grund av trafiksvårigheter eller någon oförutsedd omständighet ännu inte kunnat infinna sig, trots att de hade överenskommit att mötas på Nuntiaturen.

Emellertid ville han också i den svenske ministrarnas frånvaro för Nationsledaren klargöra de i Budapest ackrediterade neutrala beskickningarnas ståndpunkt och hemställanden i judefrågan. De neutrala beskickningarna i Budapest hade redan i augusti, då uppgifter om nya deportationer av judarna i Budapest framkommit, med en promemoria vänt sig till den dåvarande regeringen och begärt inställande av de planerade åtgärderna. Detta hade lett till framgång och sålunda hade flera hundra tusen personers liv räddats.

Efter den 15 oktober hade medlemmar av den nya regeringen, men också Nationsledaren själv, gjort uttalanden om att deportation av judarna inte skulle äga rum, eftersom man skulle använda deras arbetskraft inom landet och ge dem en human och rättvis behandling. Tyvärr måste de neutrala beskickningarna konstatera att i strid mot denna den föregående regeringens ståndpunkt hade sedan början av november massdeportationer av judar från Budapest kommit i gång på nytt, och det under de omänskligaste omständigheter. Små barn slets från sina mödrar, gamla och sjuka tvingades till långa och tröttande marscher på samlingsplatserna under öppen himmel och under fotmarschererna fick de av trötthet utmattade människorna ingen mat, bevakningspersonalen använde sina vapen vid de mest obetydliga förseelser, vilket haft talrika dödsfall till följd, något som de som färdades på Bécsi út kunde vittna om.

Detta sätt att verkställa deportationerna hade föranlett de i Budapest ackrediterade neutrala beskickningarna att i en promemoria sammanfatta sina ståndpunkter, vilken Nuntien överlämnade till Nationsledaren.

I denna promemoria begär de neutrala beskickningarna att deportationerna skall inställas, att de i arbetslägren befintliga judarna skall få en human behandling samt att genomförandet av de av de neutrala beskickningarna inledda utvandringsaktionerna skall säkerställas.

När de neutrala beskickningarna tar till orda i denna fråga, gör de det också av omtanke om Ungerns goda rykte, ty de fruktar att nuvarande sätt att behandla judarna kommer att fläcka Ungerns heder. De tar detta steg också i det ungerska folkets intresse, så att inte de fientliga ockupationsmakterna skall utöva vedergällning mot den ungerska befolkningen eller mot den vidtagna åtgärder som liknar dem som den ungerska regeringen tillämpat mot judarna.

Beskickningarnas inskridande har inget annat syfte än att minska det mänskliga lidandet och öka hjälpen till krigets offer. Om den ungerska regeringen i samband med judefrågans behandling låter rättvisa och humana synpunkter komma till uttryck, så kommer detta att påverka de åtgärder som i framtiden kommer att tillämpas mot det ungerska folket.

Nuntien

övergick härefter till att redogöra för enskilda exempel som bevis för hur de lägre organen i strid med regeringslöftena behandlade judarna. Sålunda hänvisade han till att det just idag inträffat att flera beväpnade tjänstemän från Partiet trängt in i det Heliga Korsets Förenings lokaler på Muzeum körút 10 och där brutalt stört en sammankomst, vid vilken kristnade judar närvarat. Föreningens sekreterare hade grovt okvädats, och man hade t o m sagt honom att han stod i judarnas sold, liksom Påven själv. Partimedlemmarna hade misshandlat flera personer på platsen. I Sankta Klara-institutet på Budakeszi út, som likaledes stod under Nuntiaturens beskydd, hade också partimedlemmar trängt in och uppträtt ytterst våldsamt mot institutets ledning och de där befintliga personerna.

Nuntien

hänvisade till att han varit i Rom när Mussolinis rykte ledde de fascistiska svartskjortorna till deras Marca su Roma. När emellertid revolutionen hade avklingat gav Mussolini order om att de 30-40.000 svartskjortorna omedelbart skulle lägga ned vapnen för att inte genom sitt personliga uppträdande sätta den offentliga säkerheten på spel. Nuntien rekommenderar därför Nationsledaren att inte tolerera övergrepp av alltför nitiska partifunktionärer, som uppträder på ett omänskligt och exempellöst sätt mot kvinnor och barn. Det gällde att förhindra att dessa partimedlemmar missbrukar sina vapen och genom sitt uppträdande kränker vanlig mänsklig anständighet. Dessa organs verksamhet ger nämligen intryck av att det bakom den lagliga regeringen skulle finnas en annan regering, som inför den ansvariga regeringen täcker de oansvariga elementens uppträdande och på så sätt skapar en känsla av allmän osäkerhet bland ungrare och utlänningar.

Nuntien

rådde således Nationsledaren att vidta mycket stränga åtgärder för att förhindra sådana avvikelser, vilket de neutrala beskickningarna såsom redan nämnts ber

om med tanke på Ungerns goda rykte.

Om regeringen inte förmår genomföra effektiva åtgärder på detta område, blir själva den Heliga Stolen tvungen att ompröva sin gentemot regeringen mycket koncilianta ståndpunkt, ty Nuntien kan inför Rom inte förtiga de mycket beklagliga händelser som de senaste dagarna inträffat i samband med behandlingen av judefrågan och vilka, om de kommer till Roms kännedom, kan komma att omedelbart förändra hållningen till den nuvarande regeringen. Han uppberor att han fört allt detta på tal i Ungerns eget intresse och ber att hans ord, som också återspeglar uppfattningen hos de neutrala beskickningarna i Budapest, skall tas till eftertryckligt beaktande.

Nationsledaren: välkomnar den under tiden anlände svenske ministern, som ber om ursäkt för förseningen. Men en lätt olyckshändelse hade förhindrat honom att infinna sig punktligt. Nationsledaren tackar därefter Nuntien för den av honom överlämnade promemorian och ställer i utsikt att ett substantiellt svar skall ges av Herr Utrikesministern. Han skall låta undersöka de i promemorian anförda sakförhållandena och fatta beslut i enlighet med undersökningens resultat. Han meddelar Nuntien, att han just idag på förmiddagen kallat till sig samtliga av judefrågan berörda ministrar och med avseende på behandlingen av denna fråga fattat slutgiltigt beslut, varvid Utrikesministern kommer att snarast möjligt skriftligen underrätta tyska beskickningen respektive de neutrala beskickningarna om de i beslutet fastlagda ståndpunkterna. Eftersom han med dagens beslut betraktar judefrågan också i internationellt hänseende som slutgiltigt behandlad, kan han i denna fråga inte längre stå till de utländska beskickningarnas förfogande, och han ber därför att dessa i fall av uppkommande önskemål i frågan vänder sig direkt till utrikes- och inrikesministrarna, som på grundval av erhållna anvisningar kommer att finna sätt att tillgodose eventuella klagomål.

Därför vill han således inte gå in på detaljer i vad Nuntien anförut utan gör endast några kommentarer:

1./ Insättandet av budapestjudarna i arbete berör inte de arbetsoförmögna, kvinnorna och barnen, ty dessa skall förläggas till Ghetton i Budapest, där alla de beskickningar som visar intresse för judarnas öde får möjlighet att hjälpa dem med hälsovård eller folkkök.

2./ Beträffande vissa påstått inträffade atrociteter skall han ge order om de noggrannaste undersökningar och kan försäkra att om uppgifterna visar sig sanningsenliga kommer gärningsmännen att straffas å det mest obarmhärtiga, men om å andra sidan uppgifterna inte stämmer kommer man att inskrida å det strängaste mot beskickningarnas informatörer.

3./ Beträffande Nuntiens påpekande att Mussolini efter revolutionens avslutande avväpnat partiarmén ber han denne notera, att det är uteslutande att betrakta som en intern ungersk fråga vem som regeringen beväpnar, avväpnar eller skickar till fronten. Nuntien kan vara övertygad om

att endast pålitligt folk får vapen i hand, och att om den inre fronten idag är föremål för rensningar, så sker detta för att stärka den yttre frontens kampförmåga, så att inte de farliga element som dragit sig undan bakom fronten skall kunna hugga frontsoldaterna i ryggen. Vad som hänt i Rom 1922 kan inte jämföras med situationen i Ungern 1944, när fronten mitt i kriget går vid huvudstaden.

4./ Vad beträffar påpekandet att de mot judarna tillämpade åtgärderna eventuellt kan återverka på våra relationer till främmande makter noterar han att om vissa stater vill sätta 14 miljoner ungrares sympati på spel för enskilda individers övergrepp och 300.000 judar, så kan han endast ta detta ad notam, liksom att den ungerska nationen i sin helhet kommer att stå på hans sida om man på grund av judarna måste välja mellan bevarandet av utrikesrelationerna och den ungerska nationens fortbestånd.

Nationsledaren: meddelade slutligen att den skriftliga orientering som kommer att ges genom utrikesministern i detalj skall redovisa det beslut som idag fattats i judarnas intresse.

Svenske ministern

Danielsson: meddelar att han till fullo ansluter sig till det av Nuntien anförda. Han finner det emellertid nödvändigt att nämna, att det i staden cirkulerar rykten om att partiets ytterlighetselement förbereder aktioner mot de neutrala beskickningarna, och att det t o m finns rykten om att det förbereds attentat mot honom och den för judefrågor ansvarige legationssekreteraren Wallenberg. Även om han inte tror på dessa rykten finner han det vara sin plikt att underrätta Nationsledaren om dem, så att han och hans personal kan tillförsäkras skydd.

Nationsledaren: lugnar den svenske ministern, att man skall se till att i högsta mått säkerställa hans personliga skydd. Han ber honom att inte bry sig om rykten, ty om man skulle tro på dem var han själv inte längre i livet enligt londonradians senaste uppgifter. Han skall se till att grunden för dessa rykten undersöks, och om det händelsevis skulle visa sig att sådana planer finns, skall han se till att det går illa för dessa skurkar, och om inte, skall han inskrida obarmhärtigt mot dem som släpper ut sådana rykten.

Härefter tog Nationsledaren ett hjärtligt avsked av den svenske ministern och Nuntien, och därmed var audiensen slut.

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Ambassaden Tel Aviv

Exp 990 707/APV

Raoul Wallenberg

För Juhlin-Dannfelt från Lundvik

P 2 EU 990624

Ditt samtal med Zweig var inte ointressant, även om det gick i annan riktning än väntat. Att den person på amerikanska ambassaden som rekryterade RW, dvs Ivor Olsen, arbetade för OSS är oss bekant, och jag kommer att göra ett arkivforskningsbesök i Washington i stil med det i Israel. Inför detta tar jag Zweigs tips ad notam.

Vad beträffar hans hänvisning till JDC:s arkiv vore jag tacksam om Du kunde följa upp spåret i Jerusalem.

Får jag vidare be Dig att vid tillfälle till Zweig framföra att enligt våra uppgifter var en viss György Gergely var en av de sista som träffade RW i Budapest innan han försvann. Vi har också uppgifter om att RW haft med Ödön Gergely att göra. Om det är samma person törs jag f n inte säga, men det vore värdefullt att få veta förnamnet på Zweigs Gergely, liksom även adressen till sonen i Australien, som vi kunde be ambassaden i Canberra kontakta. Att Zweig specialiserat sig på judisk egendom i Ungern under kriget är av betydande intresse för oss, och jag vill gärna återkomma till honom på den punkten. Inledningsvis kanske Du kan fråga honom om han stött på något samband mellan RW och det tyska förvärvet av Manfred Weisz-koncernen från dess judiska ägare.

Cabinet

Postadress
103 39 STOCKHOLM

Bestöksadress
Fredsgatan 6

Telefon
08 - 405 10 00

Telefax
08 - 723 11 76

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Telex
105 90 MINFOR S

REGERINGSKANSLIET
Utrikesdepartementet

Arkiv 189/017 P 2 Eu¹

Promemoria

1999-07-08

7 bil.

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Delges:

Kabs

Magnusson, Riga

Hirdman, Moskva

Carlsson, Budapest

Lage Olson, ESEK

Krister Wahlbäck, IAG

Guy von Dardel

Nina Lagergren

Wlex p. 990716

Raoul Wallenberg

Under besök i Budapest men även i Raoul Wallenberg-arkivet i Uppsala har jag påträffat diverse material på ungerska av relevans för forskningen rörande Raoul Wallenberg. Av detta har jag hittills översatt följande texter, vilka här bifogas:

1. Upppteckning i ungerska utrikesministeriet från envoyén Danielssons och den påvlige nuntien Rottas uppvaktning hos pilkorsledaren Szálasi den 17 november 1944. (RW-arkivet)
2. Utdrag ur en troligen i ungerska utrikesministeriet i augusti 1945 gjord sammanfattning av de olika rödakorsorganisationernas verksamhet under kriget i Ungern. (RW-arkivet)
3. Utdrag ur boken A Mikó-rejtély (Mikó-gåtan), Budapest 1995, om Raoul Wallenberg, Zoltán Mikó och den ungerska motståndsrörelsen under kriget.
4. Artikel av Mária Ember i tidskriften Barátság (Vänskap) nr 2 1999 om Raoul Wallenberg och de polska flyktingarna i Ungern.
5. Utdrag ur den ungerska spionthrillern Az lett a vesztünk - mind a kettőnk veszte (Det blev vår undergång - bådas vår undergång), Budapest 1998, vari svenska legationen och Raoul Wallenberg figurerar.
6. Utdrag ur boken Budapest ostroma (Budapests belägring), Budapest 1999, vari Raoul Wallenberg uppmärksammas.
7. Utdrag ur skrift - på engelska - om den brittiska ambassadbyggnaden i Budapest, i vilken Raoul Wallenberg höll till mot slutet av 1944 innan den blev brittisk ambassad.

Jan Lundvik

Kungl. Utrikesministeriet
Politiska avdelningen

(Översättning från ungerska)
Nationsledarens civila byrå
Herr Ministern
Politiska avdelningen

Uppteckning

från den apostoliske nuntien Angelo Rottas och den svenske ministern Danielssons besök
hos Nationsledaren den 17 november 1944

Nationsledaren: Välkomnade den apostoliske nuntien och förhörde sig om inte den svenske ministern hade anslutit sig till honom, såsom i förväg planerats.

Nuntien: Tackade för nationsledarens välkomstord och ursäktade den svenske ministern, som uppenbarligen på grund av trafiksvårigheter eller någon oförutsedd omständighet ännu inte kunnat infinna sig, trots att de hade överenskommit att mötas på Nuntiaturen.

Emellertid ville han också i den svenske ministrarnas frånvaro för Nationsledaren klargöra de i Budapest ackrediterade neutrala beskickningarnas ståndpunkt och hemställanden i judefrågan. De neutrala beskickningarna i Budapest hade redan i augusti, då uppgifter om nya deportationer av judarna i Budapest framkommit, med en promemoria vänt sig till den dåvarande regeringen och begärt inställande av de planerade åtgärderna. Detta hade lett till framgång och sålunda hade flera hundra tusen personers liv räddats.

Efter den 15 oktober gjorde medlemmar av den nya regeringen, men också Nationsledaren själv, uttalanden om att deportation av judarna inte skulle äga rum, eftersom man skulle använda deras arbetskraft inom landet och ge dem en human och rättvis behandling. Tyvärr måste de neutrala beskickningarna konstatera att i strid mot denna den föregående regeringens ståndpunkt hade sedan början av november massdeportationer av judar från Budapest kommit i gång på nytt, och det under de omänskligaste omständigheter. Små barn slits från sina mödrar, gamla och sjuka tvingas till långa och tröttande marscher på samlingsplatserna under öppen himmel och under fotmarschererna får de av trötthet utmattade människorna ingen mat, bevakningspersonalen använder sina vapen vid de mest obetydliga förseelser, vilket haft talrika dödsfall till följd, något som de som färdas på Bécsi út kan vittna om.

Detta sätt att verkställa deportationerna hade föranlett de i Budapest ackrediterade neutrala beskickningarna att i en promemoria sammanfatta sina ståndpunkter, vilken Nuntien överlämnade till Nationsledaren.

I denna promemoria begär de neutrala beskickningarna att deportationerna skall inställas, att de i arbetslägren befintliga judarna skall få en human behandling samt att genomförandet av de av de neutrala beskickningarna inledda utvandringsaktionerna skall säkerställas.

När de neutrala beskickningarna tar till orda i denna fråga, gör de det också av omtanke om Ungerns goda rykte, ty de fruktar att nuvarande sätt att behandla judarna kommer att fläcka Ungerns heder. De tar detta steg också i det ungerska folkets intresse, så att inte de fientliga ockupationsmakterna skall utöva vedergällning mot den ungerska befolkningen eller mot den vidtagna åtgärder som liknar dem som den ungerska regeringen tillämpat mot judarna.

Beskickningarnas inskridande har inget annat syfte än att minska det mänskliga lidandet och öka hjälpen till krigets offer. Om den ungerska regeringen i samband med judefrågans behandling låter rättvisa och humana synpunkter komma till uttryck, så kommer detta att påverka de åtgärder som i framtiden kommer att tillämpas mot det ungerska folket.

Nuntien

övergick härefter till att redogöra för enskilda exempel som bevis för hur de lägre organen i strid med regeringslöftena behandlade judarna. Sålunda hänvisade han till att det just idag inträffat att flera beväpnade tjänstemän från Partiet trängt in i det Heliga Korsets Förenings lokaler på Muzeum körút 10 och där brutalt stört en sammankomst, vid vilken kristnade judar närvarat. Föreningens sekreterare hade grovt okvädats, och man hade t o m sagt honom att han stod i judarnas sold, liksom Påven själv. Partimedlemmarna hade misshandlat flera personer på platsen. I Sankta Klara-institutet på Budakeszi út, som likaledes stod under Nuntiatorens beskydd, hade också partimedlemmar trängt in och uppträtt ytterst våldsamt mot institutets ledning och de där befintliga personerna.

Nuntien

hänvisade till att han varit i Rom när Mussolini ledde de fascistiska svartskjortorna på deras berömda Marca su Roma. När emellertid revolutionen hade avklingat gav Mussolini order om att de 30-40.000 svartskjortorna omedelbart skulle lägga ned vapnen för att inte genom sitt personliga uppträdande sätta den offentliga säkerheten på spel. Nuntien rekommenderar därför Nationsledaren att inte tolerera övergrepp av alltför nitiska partifunktionärer, som uppträder på ett omänskligt och exempellöst sätt mot kvinnor och barn. Det gäller att förhindra att dessa partimedlemmar missbrukar sina vapen och genom sitt uppträdande kränker vanlig mänsklig anständighet. Dessa organs verksamhet ger nämligen intryck av att det bakom den lagliga regeringen skulle finnas en annan regering, som inför den ansvariga regeringen täcker de oansvariga elementens uppträdande och på så sätt skapar en känsla av allmän osäkerhet bland ungrare och utlänningar.

Nuntien

råder således Nationsledaren att vidta mycket stränga åtgärder för att förhindra sådana avvikelser, vilket de neutrala beskickningarna såsom redan nämnts ber

om med tanke på Ungerns goda rykte.

Om regeringen inte förmår genomföra effektiva åtgärder på detta område, blir själva den Heliga Stolen tvungen att ompröva sin gentemot regeringen mycket koncilianta ståndpunkt, ty Nuntien kan inför Rom inte förtiga de mycket beklagliga händelser som de senaste dagarna inträffat i samband med behandlingen av judefrågan och vilka, om de kommer till Roms kännedom, kan komma att omedelbart förändra hållningen till den nuvarande regeringen. Han upprepar att han fört allt detta på tal i Ungerns eget intresse och ber att hans ord, som också återspeglar uppfattningen hos de neutrala beskickningarna i Budapest, skall tas till eftertryckligt beaktande.

Nationsledaren: välkomnar den under tiden anlände svenske ministern, som ber om ursäkt för förseningen. Men en lätt olyckshändelse hade förhindrat honom att infinna sig punktligt. Nationsledaren tackar därefter Nuntien för den av honom överlämnade promemorian och ställer i utsikt att ett substantiellt svar skall ges av Herr Utrikesministern. Han skall låta undersöka de i promemorian anförda sakförhållandena och fatta beslut i enlighet med undersökningens resultat. Han meddelar Nuntien, att han just idag på förmiddagen kallat till sig samtliga av judefrågan berörda ministrar och med avseende på behandlingen av denna fråga fattat slutgiltigt beslut, varvid Utrikesministern kommer att snarast möjligt skriftligen underrätta tyska beskickningen respektive de neutrala beskickningarna om de i beslutet fastlagda ståndpunkterna. Eftersom han med dagens beslut betraktar judefrågan också i internationellt hänseende som slutgiltigt behandlad, kan han i denna fråga inte längre stå till de utländska beskickningarnas förfogande, och han ber därför att dessa i fall av uppkommande önskemål i frågan vänder sig direkt till utrikes- och inrikesministrarna, som på grundval av erhållna anvisningar kommer att finna sätt att tillgodose eventuella klagomål.

Därför vill han således inte gå in på detaljer i vad Nuntien anfört utan gör endast några kommentarer:

1./ Insättandet av budapestjudarna i arbete berör inte de arbetsoförmögna, kvinnorna och barnen, ty dessa skall förläggas till Ghattot i Budapest, där alla de beskickningar som visar intresse för judarnas öde får möjlighet att hjälpa dem med hälsovård eller folkkök.

2./ Beträffande vissa påstått inträffade atrociteter skall han ge order om de noggrannaste undersökningar och kan försäkra att om uppgifterna visar sig sanningsenliga kommer gärningsmännen att straffas å det mest obarmhärtiga, men om å andra sidan uppgifterna inte stämmer kommer man att inskrida å det strängaste mot beskickningarnas informatörer.

3./ Beträffande Nuntiens påpekande att Mussolini efter revolutionens avslutande avväpnat partiarmén ber han denne notera, att det är uteslutande att betrakta som en intern ungersk fråga vem som regeringen beväpnar, avväpnar eller skickar till fronten. Nuntien kan vara övertygad om

att endast pålitligt folk får vapen i hand, och att om den inre fronten idag är föremål för rensningar, så sker detta för att stärka den yttre frontens kampförmåga, så att inte de farliga element som dragit sig undan bakom fronten skall kunna hugga frontsoldaterna i ryggen. Vad som hänt i Rom 1922 kan inte jämföras med situationen i Ungern 1944, när fronten mitt i kriget går vid huvudstaden.

4./ Vad beträffar påpekandet att de mot judarna tillämpade åtgärderna eventuellt kan återverka på våra relationer till främmande makter noterar han att om vissa stater vill sätta 14 miljoner ungrares sympati på spel för enskilda individers övergrepp och 300.000 judar, så kan han endast ta detta ad notam, liksom att den ungerska nationen i sin helhet kommer att stå på hans sida om man på grund av judarna måste välja mellan bevarandet av utrikesrelationerna och den ungerska nationens fortbestånd.

Nationsledaren: meddelade slutligen att den skriftliga orientering som kommer att ges genom utrikesministern i detalj skall redovisa det beslut som idag fattats i judarnas intresse.

Svenske ministern

Danielsson: meddelar att han till fullo ansluter sig till det av Nuntien anförda. Han finner det emellertid nödvändigt att nämna, att det i staden cirkulerar rykten om att partiets ytterlighetslement förbereder aktioner mot de neutrala beskickningarna, och att det t o m finns rykten om att det förbereds attentat mot honom och den för judefrågor ansvarige legationssekreteraren Wallenberg. Även om han inte tror på dessa rykten finner han det vara sin plikt att underrätta Nationsledaren om dem, så att han och hans personal kan tillförsäkras skydd.

Nationsledaren: lugnar den svenske ministern, att man skall se till att i högsta mått säkerställa hans personliga skydd. Han ber honom att inte bry sig om rykten, ty om man skulle tro på dem var han själv inte längre i livet enligt londonradions senaste uppgifter. Han skall se till att grunden för dessa rykten undersöks, och om det händelsevis skulle visa sig att sådana planer finns, skall han se till att det går illa för dessa skurkar, och om inte, skall han inskrida obarmhärtigt mot dem som släpper ut sådana rykten.

Härefter tog Nationsledaren ett hjärtligt avsked av den svenske ministern och Nuntien, och därmed var audiensen slut.

Förtrolig

Sammanfattning

av de Röda korsens verksamhet i Ungern åren 1944-45

Till följd av krigshändelserna uppkom i Ungern under 1944, närmare bestämt från den 19 mars ett läge, som gjorde det motiverat för de Röda korsen att inleda den verksamhet som åligger dem enligt internationella överenskommelser och deras egna regler. Syftet med denna sammanfattning är att ge en redogörelse för det ungerska Röda korsets verksamhet med beaktande av de utländska Röda korsens insatser.

Turkiska Röda halvmånens verksamhet var inte av större vikt; den inskränkte sig egentligen till utfärdande i enskilda fall av skyddspass respektive emblem till judar.

Svenska Röda korset inledde sin härvarande verksamhet i juli 1944 på grundval av det uppdrag som den svenske kungen givit Waldemar Langlet, svensk lektor vid universitetet i Budapest sedan många år. Dennes verksamhet inriktades mot bistånd till judar och individer av judisk härstamning som utsatts för förföljelse av det fascistiska systemet. I detta syfte uppfann Langlet det s k skyddsbrevet /Schutzbrief/ vars text innebar att svenska intressen var knutna till skyddsbrevsinnehavarens person och att vederbörande stod under svenska Röda korsets beskydd. Svenska Röda korset inledde utfärdandet av skyddsbreven utan varje föregående överenskommelse eller bemyndigande. När redan ett större antal sådana skyddsbrev kommit i cirkulation kallade dåvarande vice utrikesministern Mihály Arnóthy-Jungerth till sig chefsdelegaten Langlet och begärde en förklaring av honom, men han gav dock sitt medgivande till ett fortsatt utställande av skyddsbrev. Antalet skyddsbrev gavs emellertid i kontingenter, först 500, senare 1000, slutligen 2000. Ledd av sin avsikt att bistå höll sig emellertid chefsdelegaten Langlet inte till kontingenterna, och till följd härav uppkom meningsskiljaktigheter med den mycket försiktige svenske ministern Danielsson, som inte ville råka i motsättning till tyskarna. En av beskickningens medarbetare, legationssekreteraren Raoul Wallenberg ägnade sig också åt räddningsverksamhet. Beskickningen utfärdade s k skyddspass /Schutzpass/ åt sådana judar eller kristna, som hade släktingar eller ekonomiska kontakter i Sverige. En plan förelåg att i ett slutet tågsätt transportera de personer som fått skyddspass till Sverige, men tyskarna dröjde med det erforderliga transittillståndet tills hela aktionen blivit ogenomförbar. Inget av alla dessa skyddsdokument hade någon som helst legal grund, men under regeringen Sztójay tolererade utrikesministeriet dem välvilligt, och inrikesmyndigheterna saknade de kunskaper i folkrätt, med vars hjälp dokumentens verkliga karaktär skulle kunnat bedömas. Det är otvivelaktigt också så att vissa inflytelsrika personers overseende med svenska Röda korsets verksamhet berodde på en önskan att rädda sig själva. Efter den 15 oktober präglades emellertid hela Szálasi-regeringen /inklusive utrikesministeriets pilkorsledning/ av fullständig okunnighet och brist på insikter, så att de kunde förmås att acceptera fiktionen om de under svenskt beskydd stående byggnadernas exterritorialitet. Placerandet av vissa byggnader under svenskt beskydd var motiverat av de tilltagande förföljelserna efter pilkorsarnas statskupp. I de skyddade husen placerades sammanlagt 15 - 20.000 personer.

Pilkorsarnas beväpnade organ bröt sig in inte bara i dessa byggnader utan också i vissa av svenska Röda korsets lokaler, men efter chefsdelegatens energiska uppträdande kungjorde pilkorsregeringen i radio att dessa byggnader och lokaler var att betrakta som exterritoriella och att kränkande därav skulle göra ståndrättsförfarande tillämpligt. Svenska Röda korset var en föregångare då det gällde att placera byggnader under skydd, ty de diplomatiska missioner som arbetade med likartade metoder - nunciaturen, de portugisiska och spanska legationerna - fick rätt att skydda 4 byggnader var, medan svenska Röda korset förfogade över 8 sådana byggnader.

I perioden efter den 15 oktober upphävde chefsdelegaten de tidigare begränsningarna för skydd av enskilda personer och utfärdade skyddsbrev utan urskillning. För att förenkla den tekniska hanteringen utfärdade han senare enkla och därför lätt förfalskningsbara skyddspapper. Syftet med dessa var att man med i efterhand utställda skyddspapper skulle kunna hämta ut enskilda personer ur deporteringskolonnerna på väg mot väst respektive interneringslägren. Sådana aktioner genomförde svenska Röda korsets personal för Röda korsets räkning med hjälp av några till gratis förfogande ställda bilar.

Mot det obegränsade utställandet och förfalskandet av skyddsbrev och skyddspapper protesterade regeringen upprepade gånger, vilket chefsdelegaten satte sig över, ja han t o m systematiskt bytte ut falska skyddsdocument mot äkta. Inom ramen för denna verksamhet fick hela arbetskompanier skydd och undgick härigenom till stor del deportation.

Den 13 december, då f ö minister Dánielsson uppmanade chefsdelegaten Langlet att överlämna ledningen av Röda korset till legationen, inställde utrikesministeriets politiska avdelning Röda korsets verksamhet.

Det inträffade sådana oegentligheter som att enskilda anställda vid svenska Röda korset utfärdade skyddsbrev för en avgift uppgående till 1000-15.000 pengö. Chefsdelegaten satte stopp för detta missbruk så snart han fick kännedom om det. Självtog svenska Röda korset en avgift om endast 20 pengö för utställandet av skyddsbrev.

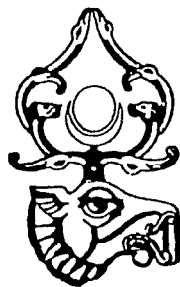
Det skall särskilt nämnas att de retiranderande tyskarna överlämnade staden Pécs till svenska Röda korset, som i sin tur överlämnade staden till Röda armén. I Budapest och andra städer räddade svenska Röda korset värdefull utrustning i flera sjukhus och hälsovårdsinstitutioner från att transporteras bort genom att ta dem i anspråk för eget bruk med hjälp av fiktiva hyreskontrakt.

Förutom egna finanskällor fick svenska Röda korset medel genom donationer från svenska och ungerska enskilda.

BONDOR VILMOS

A MIKÓ-REJTÉLY

Mikó Zoltán és Raoul Wallenberg
kapcsolata a magyar ellenállásban
1944–1945

PÜSKI

(Ur Vilmos Bondors bok A Mikó-rejtély, Gátan Mikó, Püski förlag, Budapest 1995)

Stabskaptenen Zoltán Mikó organiserade hösten 1944 en militär motståndsrörelse, som vid lämpligt tillfälle skulle öppna fronten för ryssarna. I något skede kom han i kontakt med Raoul Wallenberg.

18. Hjälp åt Wallenberg

Nu inträffade händelserna i allt snabbare takt, så att vi knappt hann dra andan. Vid Mikós återkomst till kontoret väntade ett budskap från Wallenberg. Att döma av den telefonerandes röst behövdes brådskande hjälp. Zoltán Mikó körde omedelbart iväg till svenska legationen, där gendarmerilöjtnant Kerekes Borsy och Wallenberg väntade på honom. Löjtnanten anmälde, att under natten hade order givits att den honom understående gendarmerienheten skulle dras tillbaka till slottet. Men det var verkligen först nu som de skulle behövas, ty enligt deras informationer ämnade pilkorsslöddret storma beskickningarna och husen under deras beskydd. Den kommande natten skulle anfallet börja. Om gendarmerna drogs bort därifrån kunde det få oöverskådliga följder. Tusentals liv stod på spel.

Zoltán Mikó insåg också att han måste handla snabbt. Han ringde upp det ungerska militära överkommandot. Han förhandlade med självaste Hindy (den ungerske ÖB.). Denne var enig med honom om att slöddrets angrepp inte fick komma till stånd. Men han kunde inte göra något, ty gendarmerna var inte underställda honom.

Men Mikó nöjde sig inte med den förklaringen utan fortsatte att ringa till de högre kommandona. Till sist kom han fram till Kovarcz (den för totalmobiliseringsfrågor ansvarige ministern). Ministern hade också invändningar, men till sist gav han efter sedan Mikó framhållit att på ett sådant slöddreangrepp skulle anglosaxarna svara med ett våldsamt luftangrepp som skulle sätta tusentals liv på spel. Han instruerade rikskontrollpersonalen (pilkorsregeringen hade som politisk polismyndighet upprättat ett s k rikskontrollverk) att återkalla ordern om gendarmernas bortdragande. De gick med på detta på villkor att det dagligen skulle rapporteras vad som hände i de berörda husen.

För att sätta stopp för övergreppen lovade Kovarcz också på begäran av Zoltán Mikó och Wallenberg att bromsa den ökande pilkorsprästen fader Kuns verksamhet. Denne man som glömt sitt kall hade organiserat en friskara som på nätterna plundrade sådana hus som de ogillade och till Donaukajerna släpade dem som de menade var judar eller som räddade dessa. Till sist var allt detta verkställt, och då kom Wallenberg med en ny begäran. Han ville gömma undan svenska beskickningens arkiv och viktigare värdeföremål. Vi var nu säkra på att vi hade en belägring att emotse. I de väntade hårda striderna skulle de inte bara utsättas för eld från tunga vapen utan också militära övergrepp. Värdeföremålen måste räddas. Också en framtida regering skulle behöva dem, när det en gång blev dags för krigets avslutning och fredsförhandlingar.

Zoltán Mikó insåg snart betydelsen av detta och gick med på det.

Enligt Wallenberg skulle det säkraste gömstället vara nationalbankens källarvalv, där svenska

beskickningen hyrde ett par av de brand- och sprängsäkra pansarskåp som där fanns inbyggda. För övrigt hade också de övriga beskickningarnas arkiv gömts där. Detta respekterade även pilkorsregeringen till den grad att militär personal avdelats för bevakningen.

Den svenske attachén vågade inte ge sig iväg ensam, eftersom han fruktade att de på vägen, eventuellt vid någon bro, skulle tvingas att legitimera sig för tyskarna. Det behövdes alltså en person som åtnjöt respekt och aktning. Dessutom var det bråttom, ty det ryska anfallet kunde börja när som helst.

Materialet hade redan lastats i en iordningsställd bil, och man således ge sig av genast. Zoltán Mikós bil körde före med Wallenberg. Ingen besvärade dem på vägen. Vad som var påfallande var hur den vid brohuvudet placerade tyska vaktstyrkan gjorde honnör, då de passerade den. Mikó såg på dem och plötsligt förstod han. Det var våra schwaber. Det var därför han på morgonen hade hälsats med honnör vid infarten till borgen, där också vårt folk tjänstgjorde. Jamen det är ett utmärkt tecken, jublade Zoltán Mikó inom sig. Det ser ut som vi börjar bemästra situationen. Under de långa motståndsrörelseveckorna hade ingenting velat lyckas. Nu börjar händelserna vändas till vår fördel. Måtte bara himlen hjälpa oss vidare.

Mikó väntade på Wallenberg, tills denne hade placerat dokumenten i säkerhet. Därefter skildes de åt. Svensken hade andra viktiga ärenden i Pest, medan Zoltán Mikó ville tillbaka till vårt kontor. Wallenberg kunde inte tacka Zoltán Mikó nog för hjälpen. Faktiskt stod här tusentals människors liv på spel, och därutöver säkerheten för ovärderliga dokument. Mikó fick betyget utmärkt i medmänsklighet.

I resten av kapitlet nämns inte svenska beskickningen och Wallenberg.

30. Nya förhör

Mikó och Bondor arresteras av ryssarna efter Budas fall såsom misstänkta för att ha försökt organisera en partisanrörelse i det av ryssarna ockuperade Ungern. Bondor förhörs av en speciell sovjetisk utredningsgrupp, hos vilken stora delar av den ungerska ledningen hamnat men även ungerska lokalanställda på olika utländska beskickningar.

Dessa människor fick skriva utförliga självbiografier och redogöra för sina arbetsuppgifter samt sina utländska förhandlingar och kontakter. En del av dem försattes senare på fri fot, och bland dessa fick de som hade tillräckligt med guld, eller förfogade över utländsk valuta, t o m hjälp med att fly till väst.

I detta sammanhang uppkommer frågan varför Mikó och hans grupp hamnade hos denna utredningsgrupp, som eljest sysslade föga med militära frågor. Förklaringen fick vi först efter senare utredningar och förhör, när det blivit dags att granska kontakterna mellan Mikó och Wallenberg.

Redan under min första arrestperiod i villan i Buda hörde jag att Wallenberg, den svenska beskickningens välkände chargé d'affaires, hade försvunnit. Det berättade en på Rózsadomb boende svensk beskickningstjänsteman. Enligt hans uppfattning hade ryssarna arresterat honom. Fast han tillade att det är heller inte säkert. Det rådde kaos i huvudstaden då. Rövarband av förrymda ryska soldater organiserade sig och plundrade. På liknande sätt organiserade sig de gömda SS-grupperna. De nyutnämnda ungerska myndigheterna var överksamma åskådare till

händelserna. De hade varken personal eller tillräcklig erfarenhet. Polisutnämningarna byggde på kamratprincipen. Sakkunskapen hamnade raskt i fängelse. Men det som gjorde deras arbete löjligt var att polisen inte kunde röra de ryska soldaterna, och de gjorde som de ville.

Hela saken intresserade mig bara såtillvida som jag visste att vi med Wallenberg förlorat ett mycket viktigt vittne, som också skulle kunnat vittna till kapten Mikós fördel. Särskilt viktigt skulle detta varit i förhållande till anglosaxarna, på vars uppdrag den svenske chargé d'affaires arbetade. Utan Mikó skulle Wallenberg sannolikt inte ha förmått klara av de uppgifter han anförtratts.

Jag visste bara att Mikó hjälpte Wallenberg av rent mänskliga skäl. Han hjälpte till att skydda de tusentals människor som flytt till husen under beskickningarnas beskydd. Jag fick också veta att han skaffade dem ansevärda mängder livsmedel och medicin. Till de lastbilar som skötte transporter skaffade jag den väpnade eskorten. Det betydde allvarliga, ja livsfarliga risker för oss, ty som det framgick av rikskontrollagenternas senare bekännelser hade de väl känt till kapten Mikós och Wallenbergs samarbete.

Den som noggrant läst denna bok kommer ihåg att före julen 1944 begärde Wallenberg brådskande hjälp av Mikó. Det gällde att placera svenska beskickningens arkiv och värdeföremål i säkerhet i nationalbankens pansarskåp. För detta krävdes Mikós personliga hjälp, som beredvilligt ställde sig till förfogande för beskickningens chargé d'affaires och tillsammans ledsagade de bilen med värdeföremålen tills den kommit till sin bestämmelseort.

Här började de komplikationer som innebar en definitiv vändning för vår framtid. Då anade jag ännu ingenting. Först senare kom jag under förhören på att ryssarna, som man också kunde vänta sig av dem, hade plundrat bankens pansarskåp och där kommit över beskickningens arkiv. Och det var för dem en viktig fångst. Bland annat fann de uppgifter rörande undersökningen av massmorden i Katyn. Denna bunt handlingar hade polska emigranter som flytt till Ungern överlämnat till Wallenberg för förvaring. Efter pilkorsarnas maktövertagande den 15 oktober hade nämligen Gestapo fått fria händer att inleda en obarmhärtig jakt på de polska politiker och militärer som Horthyregeringarna tagit i sitt beskydd. Wallenbergs hjälp var enda sättet att rädda deas arkiv, vilka också från ungersk synpunkt innehöll viktigt diplomatiskt material. Det visade att de ungerska regeringarna stött den polska emigrationen.

Naturligtvis visste varken jag eller Mikós omedelbara omgivning, Gaszton Pál och Somogyi, någonting. Det skulle heller inte ha varit tillrådligt att samtala om det. Våra förpliktelser gick i en helt annan riktning. Just därför bör jag ha sett ganska fånig ut, när jag första gången tillfrågades om Wallenberg och hans arbete. Jag trodde att de ville hjälpa mig genom att dra in honom. Jag började ordrikt förklara och berätta allt som jag visste om upprättandet av vaktstyrkan och livsmedelstransporterna. Men förhørsledaren bara viftade bort det och förklarade att allt det där intresserade honom inte. Han ville höra om "dokumenten"! Herregud, vad kan det vara för några, tänkte jag för mig själv.

34. Mina kontakter med Wallenberg utreds

Våren kommer, Mikó och Bondor förflyttas till fängelset i Szombathely och förhören fortsätter. Den provisoriska regeringen i Debrecen efterlyser Mikó, liksom även de svenska och schweiziska beskickningarna, som vill tacka honom. Spåren leder till Szombathely, men

ryssarna blånekar och ger beskedet att han försvunnit under striderna i Budapest i februari.

Allt detta kom till min kännedom 11 år senare, då jag 1956 fick tillfälle att titta i den bunt dokument om Mikós försvinnande och efterforskningarna av honom, som sammanställts av vår familj och de medlemmar av motståndsrörelsen som ännu var i livet.

Uppklarandet av fallet kan jag i mycket tacka den från Munkács härstammande tolken för, som vid ett förhör då förhørsledaren kallades ut berättade några intressanta saker. Bland annat att vårt fall tagit en allvarlig vändning. NKVD hade bestämt sig för att förklara oss för skyldiga på grundval av någon anvisning från högre ort. Enligt vad han ett år senare nämnde i Odessa, då vi redan hamnat i samlings- och fördelningslägrets baracker, hängde vårt fall på något sätt ihop med Wallenberg, vilket jag då inte hade en aning om. Intressant är att en tid fortsatte mitt förhör i en vänligare tonart. Jag var förvånad över att nu frågade de inte längre om vårt "dubbelspel", utan plötsligt hade de blivit nyfikna på mina kontakter med Wallenberg. Intressant var det också därför att de tidigare inte hade velat höra talas om den svenske chargé d'affairen.

Vad kunde jag berätta annat än fakta, att jag personligen inte kände honom, bara såg honom några gånger, och såvitt jag visste brukade han också besöka Bimbó út 51 (Mikós kontor). Men om detta hade jag inte mer att berätta. Dit kom ständigt besökare, militära och civila om varandra. För det mesta var det Mikó som tog emot dem. Min roll bestod i att enligt Mikós anvisningar föra befälet över lastningen och bevakningen av de lastbilar som transporterade livsmedel för Wallenbergs räkning. Det hade ryssarna dittills inte velat acceptera, men jag upprepade det konsekvent från första början. Dessa förhör höll på till långt in på småtimmarna och fördes till skillnad från de tidigare i vänskaplig ton. De t o m bjöd på mat, vilket aldrig hänt förr, men som jag hövligt avböjde, trots att det flimrade för ögonen av hunger. Men jag ville inte förödmjuka mig. Jag visste att de flesta människor förgås genom magen. Hungriga människor lät sig genom magen värvas som angivare. Bland angivarna var det tyvärr många som sjönk så djupt att de avlade falska vittnesmål mot sina kamrater.

Förhören, som varade nästan hela nätterna, fördes än på ungerska, än på tyska. Intressant nog talade också de högre NKVD-officerarna detta språk riktigt bra.

En gång kan det ha varit midnatt, då nya officerare trädde in i lokalen och deltog i förhöret. Deras gradbeteckningar kunde man nästan inte se i halvmörkret. Då dörren öppnades såg jag deras ansikten. Med undantag av två hade jag inte sett dem tidigare. De granskade också mig grundligt, och därefter kände jag hela tiden deras forskande blickar.

Salen var för övrigt sakkunnigt inredd för förhör. Fången placerades i mitten av rummet, sittande på en stol utan ryggstöd. Över huvudet hade han en bredskärmig lampa, som lyste direkt i ansiktet på den förhörde. Förhørsledarens bord, och de längre bak sittande, befann sig däremot i skuggan.

En annan officer tog över utfrågningen och vände sig likaledes i vänskaplig ton till mig. Först förhörde han sig om olika faser i mitt liv, framför allt om mitt militära förflutna. Var hade jag lärt mig tyska? Hur ofta och när hade jag varit i Tyskland? Hade jag fått militär utbildning där? Naturligtvis svarade jag nekande på det sista, vilket överensstämde med sanningen.

Han frågade också vad jag ansåg om tyskarna?

Vid det laget hade jag grundligt förlorat alla illusioner om våra f d bundsförvanter, vilket inte är något att förundra sig över. Vad de de senaste månaderna hade uppvisat var militärt sett lika

med noll. Centraleuropas största stad hade de utsatt för en fullständigt meningslös belägring utan att denna tidsvinst på något sätt påverkade krigets utgång. I den riktningen svarade jag. Till sist var de också nyfikna på hur jag bedömde Ungerns läge. På det svarade jag helt uppriktigt. Jag förklarade att enligt de nyheter som sipprat in var det ungerska folket grundligt besviket på sina befriare.

Detta viftade de bort, det intresserade dem inte. Jag skulle hellre berätta hur jag lärt känna Wallenberg.

Jag svarade uppriktigt, så som jag redan flera gånger hade upprepat, att personligen kände jag honom inte. Jag hade sett honom ett par gånger på Bimbó út 51. Där hade han sökt upp Mikó och överlagt med honom. Om vad hade jag ingen aning. Sedan han gett sig av fick jag order av Mikó om att ställa lastfordon och eskortmanskaper till Wallenbergs förfogande, som likaledes genom Mikós förmedling rekvirerade livsmedel.

Genom de följande frågorna ville de ha reda på hur ofta jag varit på svenska legationen, vad hade jag sett där och med vem hade jag samtalat. Svenska legationen hade ingenting att göra med vårt motstånd. Vi hade tillräckliga bekymmer med våra egna angelägenheter, för att inte tala om att pilkorsarna infiltrerat angivare på legationen och att det bara skulle ha väckt misstankar om jag gått dit.

Nu var det flera som lade sig i förhöret, troligen i avsikt att göra mig förvirrad. Men där blev de grundligt besvikna. Nu kände jag till taktiken att försöka förvirra fången genom att komma med frågor som avvek från samtalstemat. Men det lyckades inte med mig, lika litet som det gjort det tidigare. Jag höll mig till sanningen, och det gav mig kraft och självförtroende. Till sist, bortemot gryningen, slutade de att ansätta mig. Det var i sista stund, ty jag var nära att falla av stolen av trötthet.

35. Företaget flyttar till Österrike

Därefter, till min stora förvåning, fördes jag till en ny lokal, en liten ensamcell. Det gjorde inte något större intryck på mig, psykiskt var jag redan förberedd på det. Jag anade att vi nu stod inför avgörande dagar. Det verkade som om utredningen tagit en ny riktning. Jag kunde bara inte gissa varför. Vad hade vårt fall med Wallenberg att göra?

Därför är det förståeligt att jag trots min trötthet inte kunde somna. Så småningom började jag begripa att vår verksamhet i förbindelse med motståndet inte intresserade dem. Tonvikten hade nu glidit över Wallenberg. Men vad var det de ville veta om honom? Jag anade att nu skulle min framtid avgöras. Skulle jag åtminstone veta nu varifrån faran hotade?

Till sist föll jag i sömn, ur vilken jag vaknade flera timmar senare. Det verkade som om man gjort avsteg från regeln, att fångarna inte fick sova på dagen. Men man hade redan varit inne i cellen. Därom vittnade dagsransonen bröd och en skål vatten som ställts in.

Om Wallenberg anade jag för övrigt bara att han råkat i ryssarnas händer, åtminstone av omständigheterna kring hans gripande, som jag hört talas om i Buda i början av min fångenskap. Men av det kunde man inte sluta sig till särskilt mycket. Så jag blev inte förvånad, när jag efter mörkrets inbrott på nytt fördes till förhörssalen.

På nytt såg jag nyfikna, men för det mesta likgiltiga ansikten omkring mig. Frågorna inleddes i en vänligare ton. Först måste jag upprepa vad jag bekant igår. Där gick ingenting fel. Men sp

ställdes helt oväntat frågan vad jag visste om Katyn? Det var en knepigare fråga, men den var inte svår att besvara. Redan i början av de tysk-ryska fientligheterna hade det cirkulerat i den europeiska pressen, att tyskarna upptäckt massgravar i Vitryssland. Enligt den tyska nyhetsbyrån kunde de avrättade räknas i tiotusental. Varken de bakbundna och i nacken skjutna liken eller deras kläder hade förruttnat, och på grundval av i fickorna påträffade dokument hade man fastställt, att det var polska officerare som skjutits ihjäl. Om detta försökte tyskarna orientera världssopinionen.

En egendomlighet med denna undersökning var att den utfördes av tyska myndigheter och därför mottogs med tvivel av den västliga och neutrala pressen, trots att tyskarna trummade ihop en internationell undersökningskommitté.

Tyskarna beskyllde konsekvent ryssarna för att ha begått dådet, och de senare lade skulden på tyskarna. I min situation kunde jag naturligtvis bara säga att jag misstänkte tyskarna, och det kanske räddade mitt liv, så som senare händelser skulle utvisa.

Mina svar lugnade synbarligen åhörarna. Men jag visste att det inte betydde att saken var avslutad, och det var den heller inte. De tog en halvtimmes tepaus, och sedan de utbytt åsikter kom de tillbaka. Nu höll de fram ett halvt dussin fotografier för mig att se på. Vilka var dessa och vilka kände jag av dem, var frågan.

Det var ingen av dem som jag kände igen, och således kunde jag inte svara annat än sanningen, dvs att jag inte kände igen någon. Över detta blev de arga och sade att jag inte talade sanning. Förhørsledaren tillade att dessa personer kände mig och det skulle de inom kort säga mig upp i ansiktet. Ännu en gång hölls bilderna fram för mig, och jag måste granska dem en och en. Men inte heller nu kunde jag säga annat än att jag aldrig sett dem.

För att underlätta mina minnesansträngningar sade de namnen på personerna på fotografierna. Därav insåg jag att de från början till slut var polacker. Men vad de hade med Wallenberg, och med Mikó och framför allt med mig att göra, därom sade de inte ett ord. Jag blev bara alltmer förvirrad.

Sist och slutligen var det inte mycket jag fattade av de frågor som ställdes till mig. Jag blev bara övertygad om att ryssarna betraktade den svenske chargé d'affaires som spion, vars kumpaner Mikó och jag var. Att jag inte haft med svenskarna att göra, det visste jag. Men vad hade mannen Mikó gjort? Det kunde jag inte svara på för mig själv, lika litet som på det som förhörspersonalen började betona, nämligen att Wallenberg var en berömd internationell äventyrare.

Ja, det ser inte bra ut, tänkte jag för mig själv. Men för vem eller för vilka hade han spionerat, om det var hans avsikt?. Det var sant att han inlett sin räddningsaktion för judarna med amerikanska pengar, men det var svårt att därav dra slutsatsen att han arbetade för dem. Och vad hade ryssarna med det att göra?

När allt kom omkring hade de redan 1941 slutit en allians med anglosaxarna. Dessa hade i pengar och framför allt krigsmateriel givit miljarder till ryssarna. De betraktade tyskarna som huvudfienden. Hur kunde det skada ryssarna, om svensken spionerat mot den gemensamma fienden, dvs tyskarna och ungrarna? Här körde min logik på nytt fast, men av de fotografier som man visat mig började jag förstå att Wallenberg haft något slags kontakter med polackerna. Det var möjligt. Det var klart att några av dem sökt sig till svenska legationen eller husen under

dess beskydd, när Gestapo jagade dem. Jag visste också att Mikó genom överstelöjtnant Kudar hjälpt de polska flyktingarna.

Men vad var det för fel på polackerna. Sedan år tillbaka var de ryssarnas allierade. Polska divisioner kämpade i brittiska arméns förband tillsammans med amerikanarna mot tyskarna på den italienska fronten. Ja, polska trupper kämpade t o m tillsammans med ryssarna på östtyskt område.

Klart var att ryssarna av någon för mig okänd orsak forskade i Wallenbergs tidigare verksamhet, eljest skulle de int driva saken så hårt. Fast jag började begripa att några positiva bevis hade de inte mot mig, utan de bara kände sig för. Tydligen ville de skaffa sig fullständig klarhet beträffande Wallenberg. Jag var redan säker på att allt detta ingenting hade att göra med motståndsrörelsen och att denna överhuvudtaget inte intresserade dem mera.

Det stod också klart för mig att jag hamnat mitt i en internationell intrig. Denna svensk-polsk-ungerska kombination bådade inte gott. Med tungt hjärta frågade jag mig själv, hur jag skulle kunna ta mig ur denna fälla helskinnad.

38. Vi hamnar i dödscellen

Fångarna fördes temporärt till en specialcell för dödsdömda i Constanta i Rumänien, där Bondor fick tillfälle att tala med Mikó om Wallenberg.

Hördu Zoltán, jag förstår fortfarande inte vilken roll Wallenberg spelar i domen över oss? - frågade jag.

Ja, det är en invecklad historia - svarade Mikó. - Du kommer ihåg strax före jul, när den svenske chargén ringde. Han bad om hjälp. Utan mig vågade han inte ge sig i väg med legationens arkiv. Det förstod jag också, ty i det fanns många också från ungersk synpunkt viktiga handlingar, delvis sådana som rörde hemliga förhandlingar mellan vår regering och de allierade regeringarna. Huvudsakligen premiärminister Kállays förhandlingar med engelsmännen genom svenska legationen. Å andra sidan kvitterade svenskarna härmed den hjälp de fått av de ungerska myndigheterna med räddningsaktionen för judarna.

Det var alltså mycket viktigt att jag gick med honom. Det hela gick förbluffande lätt. Materialet hamnade i bankvalvet. Och här började trasset. I legationens arkiv hade de i Ungern boende landsflyktiga polska diplomaterna placerat sin dokumentation och sina dossierer. Efter pilkorsarnas kupp hade nämligen Gestapo fått fria händer och var på jakt efter dem. Därefter kände de sig inte längre säkra.

Men vad jag då inte tänkte på, eller bättre uttryckt inte tyckte var viktigt, var att polackerna i sitt arkiv också hade placerat handlingar rörande avrättningarna i Katyn, eller rättare sagt rörande undersökningarna av dem.

Mer behövde han inte säga, jag begrep meddetsamma.

Ryssarna hade fått reda på detta. Antingen hade de agenter på legationen, eller så var det genom de arresterade polska diplomaterna, som gömt sig undan Gestapo i husen under legationens beskydd. Men det kan också hända att de fått vittring genom andra spår. När trupperna nådde bankerna var det första de gjorde att se sig om i dem, och så sprängde de pansarvalven. På så sätt hamnade inte bara handlingarna i NKVD:s händer, utan genom dem också namnen på en hel rad av dem som deltagit i undersökningarna av saken. Strax började de fånga in dessa, och

det är sannolikt att det var därför som de grep Wallenberg.

Mikó fortsatte denna tankegång.

För ryssarna var det utomordentligt viktigt att dölja sanningen härom. Vi vet att de från början underströk att de hade ingenting att göra med morderna på de polska officerarna. Med ett fiffigt motdrag lade de skulden för morderna på tyskarna. Men hela den här pappersbunten bevisade just motsatsen och till råga på allt med övertygande argument.

Det var uppenbarligen ett svårt beslut som de sovjetiska utrikesorganen ställts inför, då de beslöt att saken måste kvävas i sin linda, och det snabbt. Här var det främst den svenske chargén och de allierade polska diplomaterna vars försvinnande skulle kunna väcka uppseende. Men vem skulle bry sig om de övriga inblandade?

Först samlade man ihop polackerna, och en vecka senare kom turen till Wallenberg. Saken rullade vidare. Mikó hade för förhørsledarna nämnt sina kontakter med svensken. Det hadde de noterat, och därefter hade de troligen börjat driva saken hos oss också.

Visste du verkligen hur viktiga de där dokumenten var? - frågade jag förebrående.

Ja - nickade han. - Jag varnade svensken. Han tog det inte på allvar. Uppenbarligen förlitade han sig på att han hade amerikanskt stöd.

Tyvärr var det inte mycket man brydde sig om honom, som jag fick veta senare här som emigrant. Det amerikanska utrikesministeriet försökte t o m sätta stopp för de amerikaner som var redo att vittna om att det var Sovjet som begått morderna i Katyn. Sådana fula avledningsmanövrar pågick ända till slutet av 1970-talet, då man på nytt började rota i detta väldiga massmord. Idag vet vi mycket väl, att amerikaner och briter inte var mycket mera nogräknade än nazisterna och ryssarna om det gällde smutsiga affärer.

Jag skämdes för mina förebrående ord. Vi kan inte och vi får inte anklaga Mikó för det som hände. Tyvärr utvecklades situationen så utan hans vilja. Honom, liksom alla vi andra, kom inte till del annat än ständiga risker och den därmed förknippade livsfaran. Det tragiska är att det var på en till synes obetydlig sak som vi fälldes.

39. Livet i dödscellen

Av samme förhørsledare som hört honom om Wallenberg erbjuds Bondor möjlighet att bli fri om han åtar sig att bli NKVD-informatör. Bondor vägrar.

Snart fördes också Mikó till förhör. Han var borta länge. När han kom tillbaka såg jag att han inte hade några goda nyheter till mig. Faktiskt såg han ännu mörkare på vår framtid. Det finns ingen utväg - viskade han, när han satte sig på huk bredvid mig.

Samme officer hade förhört honom också, och återigen hade det varit tal om kontakterna med Wallenberg. Han hade främst frågat om hur mycket Mikó visste om papprenas innehåll. - Tyvärr är vi icke önskvärda vittnen, - sade han dystert. - Ryssarna vill kväva i sin linda alla försök att utreda massmordet. Och i de strävandena är det vi, och framför allt jag - han pekade på sig själv - som står i tur efter polackerna och Wallenberg.

Mig kommer de ovillkorligen att låta försvinna, - fortsatte han. - Men det är möjligt att de håller dig här bara på grund av din solidaritet med mig. Eftersom du varken förhandlat med svensken eller med polackerna är det möjligt att de inte kommer ihåg dig. Jag har en känsla av att det slutgiltiga beslutet ännu inte fattats beträffande dig. Jag har mycket sämre chanser.

- Så länge vi lever finns det hopp, - försökte jag trösta honom genom att citera det gamla latinska ordspråket. Det höll han i någon mån med om. - Allt beror på hur mycket som sipprat ut om gripandet av Wallenberg. Amerikanerna kommer säkert att söka efter honom. Om inte de gör det, så gör de internationella juderäddningsorganisationerna det. De kommer inte att ge upp så lätt. Och ryssarna är hänvisade till deras goda vilja.

Om svensken emellertid skulle lyckas bli fri kan vi också komma i fråga.

Om det som verkade allra mest mystiskt i hela affären var vi hänvisade till gissningar. Ryssarna hade aldrig talat om för Mikó varför de var intresserade av hans kontakter med Wallenberg. De ville främst veta vilken inblick han fått i de polska dokumenten, hur mycket han visste om deras ämnesområde och innehåll. Ja, de senaste två månaderna hade de inte alls varit intresserade av verksamheten i huvudstabens specialgrupp.

Det såg inte ut som om vi någonsin skulle få veta exakt vad som förorsakat vår tragedi, eftersom det fanns tungt vägande förmildrande omständigheter inte bara för mig utan också för Mikó. Efter hans flykt hade pilkorsarnas krigsrätt dömt honom till döden, degraderat honom och satt ett pris på 20.000 pengö på hans huvud. Allt detta intresserade dem inte.

43. Gissningar kring Mikós försvinnande

I kapitel 40 förs de dödsdömda till Odessa, och i kapitel 41 skildras hur Bondor i sista stund benådas. Mikó däremot försvinner, dvs avrättas. I kapitel 42 redogör Bondor för de försök som den ungerska regeringen och t o m kommunistledaren Rákosi gjorde 1945 för att skapa klarhet om Mikós öde. I en bilaga återges texten till ett brev från Vorosjilov till premiärminister Tildy den 14 september 1945, en månad efter Mikós avrättning, vari det heter att de sovjetiska myndigheterna efter noggranna efterforskningar kunnat konstatera att Mikó och Bondor varken är eller har varit i Baden (i Österrike där de ungerska myndigheternas spår efter dem upphörde).

Varför jag så detaljerat upprepat omständigheterna kring Mikós försvinnande, trots att jag redan i samband med utredningarna och förhören redovisat dem, är något som har sin förklaring. Man kan dra två viktiga slutsatser av dem. För det första att anklagelserna mot Mikó inte överensstämde med verkligheten och trots att ryssarna var på det klara med detta dömde de honom, dvs røjde honom ur vägen. För det andra att de under utredningen och också vid tiden för domen vägrade att ge upplysning om var han befann sig.

Detta var ett mycket ovanligt uppträdande på rysk sida, ty 1945 försökte de ännu betona skenet av ungersk-sovjetiskt samarbete. I fråga om de betydligt viktigare tidigare ungerska regeringscheferna Bethlen och Lakatos, som fördes till Moskva, och den pensionerade generalöversten Henrik Werth likaså förnekade de inte att dessa befann sig hos dem. Däremot vägrade de att ge någon som helst upplysning i fallen Wallenberg och Mikó. I svenskens fall motstod de t o m ett mycket starkt internationellt tryck. Först årtionden senare på Gorbatsjovs tid medgav de att de arresterat Wallenberg, men inte då heller talade de om varför.

Eftersom svenskens försvinnande orsakade stor uppståndelse i den internationella pressen kan den ungerska regeringen ha varit på det klara med omständigheterna kring försvinnandet och känt igen NKVD:s hand. Men Mikós försvinnande var en gåta även för dem, dvs de visste inte varför. Men något anade man i alla fall. Vid mitten av femtiotalet träffade jag det efterkrigstida

småbrukarpartiets sekreterare Béla Kovács, som kände Mikó väl. Enligt honom hade (generalerna) János Vörös och Béla Miklós omedelbart insett förbindelsen mellan Wallenberg och Mikó.

Den svenske chargé d'affairen hade enligt vittnesutsagor bortförts den 17 januari 1945. Dvs innan Mikó anmälde sig (dvs gick över till ryssarna). Mikó däremot arresterades i slutet av januari, dvs vid den tidpunkt då ryssarna antingen av Wallenberg eller av polackerna fått veta att Mikó varit med om att gömma Katynpappren.

Det är också intressant att Mikó redan var i NKVD:s händer när en annan grupp detektiver sökte honom i hans bostad. De blev mycket förvånade, då fru Mikó meddelade att hennes man redan anmält sig hos ryssarna. Sannolikt utredde denna grupp redan tidigare Wallenbergfallet.

Vi har redan tidigare skrivit om vilken tung belastning Katyn var för den ryska regeringen. Den internationella opinionen skulle ha funnit det mycket märkligt om det blivit känt att tyskarna var oskyldiga till avrättningen av de polska officerarna.

Man måste således undanröja spåren. Wallenberg och polackerna var redan tillfångatagna. Och till sist Mikó också. Genom att betona andra belastande omständigheter dolde man sanningen och klämde fram en sådan vittnesutsago som medförde dödsstraff, och därmed var saken avslutad.

Det är troligt att de polska diplomaterna råkade ut för samma öde som Mikó, dvs de røjdes ur vägen. I praktiken råkade också Wallenberg ut för detta. Det heter att 1946 var det ännu några som träffade honom i Moskväs fängelser. Ryssarna förnekade mycket länge att de arresterat honom, sedan medgav de det och påstod att han avlidit i en hjärtsjukdom.

Mikó begrep snart vad spelet gick ut på, och redan före rättegången anade han att vårt fall skulle sluta tragiskt. Redan då förstod han att vi var båda offer för Katyn.

Då jag sommaren 1956 äntligen efter Gulag också frigavs ur AVH:s fängelser hade jag varit med om tillräckligt mycket för att ha lärt mig att man inte heller nu fick tala om Wallenberg. Det kunde medföra dödsstraff.

Inte heller i utlandet kunde man vädra ut i fallet. Också för den amerikanska regeringen var Katyn en belastning. 1945 försökte man lika mycket som ryssarna att dra en slöja över spåren efter avrättningen av de polska officerarna. Därför fann jag det bäst att sätta lås på munnen.

Till sist började isen gå upp. I New York träffade jag 1958 den f d ungerske parlamentsledamoten Béla Varga, som på den tiden haft rollen som parlamentets talman. Han hade under kriget spelat en viktig roll i räddningen och försvaret av de polska emigranter som flytt till Ungern. Han hävdade med bestämdhet att det var på grund av Katynpappren som Mikó måste gå under.

Om detta vittnade också reservlöjtnanten Dezsö Tóth, som numera bor i USA. Han hade också varit med i motståndsrörelsen. Som en av Mikós förtrogna hade han försökt att efter Mikós anvisningar spåra upp ungerska konstnärer och författare och förse dem med räddande dokument. Han avslutade en tidningsartikel med följande rader: "Jag tycker att den ungerska regeringen inför landet och världen borde rehabilitera martyren Mikó. Särskilt därför att Mikós öde är identiskt med Wallenbergs. Det är ett bevisat faktum att han kände till massmordet i Katyn, som också ryssarna idag erkänt. Antagligen ville ryssarna inte släppa vare sig Wallenberg eller Mikó för att världen inte skulle få bevis för massmordet."

Mária Ember

De polska flyktingarna och Wallenberg

Denna historia börjar i september 1939, då flyktingar anlände massvis till Ungern från det förrådade, överfallna och delade Polen. Det var hela enheter ur den krossade polska armén och med dem och jämte dem civila. Om deras placering här och om hjälpen att transportera dem vidare (framför allt till fransk mark) finns det en del litteratur, om än också på ungerska relativt litet med källvärde.

När antalet civila flyktingar började öka lavinartat - skrev historikern Gyula Juhász i sin studie "Ungerns Polenpolitik under andra världskriget" - hänförde regeringen omsorgen om dem till inrikesministeriets ansvarsområde. Inrikesminister Ferenc Keresztes-Fischer gav uppdraget till den nionde (sociala) enheten, vars chef avdelningsrådet József Antall med fullmakt av premiärminister Pál Teleki fram till den tyska ockupationen ansvarade för de polska flyktingfrågorna som regeringskommissionär. Ur flyktingarnas led bildades De polska flyktingarnas i Ungern medborgerliga exekutivkommitté (i fortsättningen Polska medborgarkommittén), och denna delegerade representanter till inrikesministeriets nionde enhet, där de ledde den polska sektionen. Genom förmedling av schweiziska banker överförde den polska exilregeringen betydande summor till den ungerska nationalbanken, men generellt kan man också säga att de polska flyktingarnas öde fick stor internationell uppmärksamhet, framför allt i Schweiz och Sverige, där insamlingar till dem inleddes. När den svenske kungens brorsdotter, hertiginnan Elsa Bernadotte besökte Ungern 1943 uppsökte hon även det polska gymnasiet i Balatonboglár.

Raoul Wallenberg anlände den 9 juli 1944 till Budapest som svensk legationssekreterare. Såsom det idag är uppenbart: hans affärskompanjon och vän dr Kálmán Lauer förmedlade - i brev befordrade med diplomatisk kurirpost - instruktioner på uppdrag av det svenska utrikesdepartementet. På förfrågan/önskemål från UD försökte Wallenberg hjälpa även de polska flyktingarna i Ungern.

Bland de Lauer-handlingar som nyligen kommit i dagen i Schweiz finns bl a en - tyvärr odaterad - "Notis för herr Wallenberg", vari otvivelaktigt den anonyme skribenten delvis på svenska, delvis på tyska noterat direktiv från utrikesdepartementet. Det här relevanta avsnittet lyder: "Vår vän Pilch (*oklart vem detta täcknamn avser*), åt vilken vi redan skickat hjälppaket utomlands, skulle behöva ca en million pengö. Dessa pengar skall fördelas bland hans landsmän där (dvs i Ungern). Fördelningen verkställs av en av herr P:s förtrogna. Det är inte fråga om någon politisk aktion utan om att dessa flyktingar sedan Polens fall fått bidrag av ungerska regeringen. Dessa bidrag har stoppats av den nya ungerska regeringen (den tyska ockupationsregeringen Sztójay - M.E.). Människorna är medellösa. Undersök om det går att få fram en million pengö genom dr. Georg. Pengöutbetalningen är möjlig i svenska kronor. Du behöver inte göra annat än att hjälpa P. att skaffa fram pengarna. Men se upp! Nämn inte för dr

Georg vilket syfte pengarna skall tjäna. Vi orienterar svenska regeringen före transaktionens avslutning." Wallenbergs svar känner vi tyvärr inte till.

Fyra polska politikere öde

I ett brev från dr Kálmán Lauer den 21 augusti finns det en senare hänvisning till polackerna: "Förhör dig hos dr Soós i utrikesministeriet (*verksam i den ungerska motståndsrörelsen MFM*) om följande fyra herrar: Henryk Slawik, Andrzej Pysz, Kazimierz Gargal, Stanislaw Meysner." Av vår bristfälliga dokumentation framgår tyvärr inte vad Wallenberg svarade från Budapest. Den socialdemokratiska journalisten Henryk Slawik var Polska medborgarkommittens ordförande, representant för välfärdsministern i den polska exilregeringen i London. De tyska ockupanterna lockade honom i en fälla, och han avrättades i Mauthausen hösten 1944. Andrzej Pysz (Pyż) var viceordförande i Polska medborgarkommittén och togs liksom av dagarna i Mauthausen. Professor Kazimierz Gargal (Gurgul) mördades också. Stanislaw Meysner - namnet förekommer inte i denna form i den dokumentation som står till vårt förfogande. Kanske rör det sig om Adam Meissner, "finansminister" för de polska flyktingarna i Ungern, representant för finansministern i den polska exilregeringen i London, som lyckligtvis undgick arrestering. Enligt sin officiella titel var han biträdande chef för polska Röda korsets kontor i Ungern.

Fallet Fietowicz

Följande avsnitt i ett den 28 oktober daterat (svars)brev från Wallenberg pekar liksom på det polska flyktingärendet och på ett försök att förse dem med svenska skyddsbrev: "Fallet Eduard Fietowicz. Återkommande till Ert ärade brev den 28 augusti i ovannämnda ärende får jag meddela att det tyvärr inte varit möjligt för mig att ta reda på hans adress, och jag har därför inte kunnat tillställa honom ansökningsformulär."

Det är ett historiskt faktum att Fietowicz var ett av de tyska ockupanternas första offer i Ungern. "Söndagen den 19 mars halv åtta på morgonen stod han i sin bostad på Andrassy út, resfärdig i vinterrock, och var just på väg mot klädhängaren för att ta sin hatt, då Gestapos män bröt sig igenom dörren. Så som han stod släpades han ut ur bostaden utan att ens få ta ner hatten från hängaren..." - skriver Sándor Millok om honom i sin bok. Millok sammanträffade med den polske ledaren i tysk fångenskap och beskriver Fietowicz som "det illegala polska sändebudet" och som chef för "polackernas hemliga spionverksamhet i Ungern". Bakom namnet dölde sig den polske bondepolitikern, ingenjören och f d diplomaten Edmund Fietz (Fietowicz var ett täcknamn, men han använde också namnet Fijalkowski), som efter att ha flytt till Ungern blev chef för den s k "W-centralen" för samordning av militära och politiska frågor samt medlem av Polska medborgarkommittén. Exilregeringen i London utnämnde honom 1943 till befullmäktigad representant i Ungern (dvs till illegalt polskt sändebud). Med London höll han kontakt via Istanbul. Enligt vissa källor dog han i Budapest efter tortyr i Gestapos fångelse, enligt andra avrättades han i koncentrationslägret i Mauthausen. Sándor Millok skriver också detta om honom: "Fietowicz var en hård för man. Han visste vilket öde som väntade honom."

Med allt detta har vi bara velat belysa den mångfald av till synes allt olösligare problem, vilka aktualiseras av de "Wallenbergpapper" som dykt upp under de senaste årtiondena.

REGERINGSKANSLIET
Utrikesdepartementet

Promemoria

1999-07-07

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Raoul Wallenberg: István Újszászy

Chefen för den ungerska underrättelsetjänsten under kriget general István Újszászy och hans älskarinna, den på sin tid mycket kända skådespelerskan Katalin Karády, är huvudpersonerna i en nyutkommen ungersk spionthriller – "Ez lett a vesztünk – mind a kettőnk veszte" (Det blev vår undergång – bådas vår undergång) av István Gábor Benedek. Boken, vars innehåll är fiktion sammanvävd med ett verkligt historiskt skeende, är av intresse från svensk synpunkt genom att dels Újszászys namn dykt upp i Raoul Wallenbergforskningen, dels Raoul Wallenberg och svenska legationen faktiskt figurerar i boken.

Újszászy var lojal mot Horthy och vidmakthöll diskreta kontakter med västmakterna, och hans relationer till tyskarna blev därför allt mer ansträngda åren 1943-44. Vid den tyska ockupationen av Ungern i mars 1944 arresterades han, men Horthy kunde utverka att han utlämnades till de ungerska myndigheterna. När sedan pilkorsarna genomförde sin statskupp i oktober 1944 gick Újszászy under jorden, och det finns uppgifter om att den svenske rödakorsrepresentanten Valdemar Langlet skulle ha medverkat till att hålla honom gömd.

Någon gång under Budapests belägring vintern 1944-45 gick Újszászy frivilligt över till ryssarna. Han hamnade först i ett krigsfängeläger och fördes senare, när ryssarna fått klart för sig vilken värdefull ångst han utgjorde, till Lubjanka, dock inte som vanlig fånge utan som "gäst" i bekvämt men säkert förvar. Här visade han sig av allt att döma mycket samarbetsvillig och försatte därigenom många ungerska officerskolleger i en svår situation. Vid denna tid utnyttjades han av ryssarna som vittne i Nürnberggrättegången.

Under Horthy hadde Újszászy genomfört en effektiv reorganisation av det tidigare splittrade ungerska underrättelseväsendet, och med anledning härav begärde de nya kommunistiska makthavarna i Budapest att få låna honom från Moskva. Framställningen beviljades, och Újszászy fördes till

1999-07-07

Budapest, där han, alltså som lyxfånge, bistod Rákosi-regimen vid uppbyggandet av en ny underrättelsetjänst under kommunistpartiets direkta kontroll. När han slutligen inte hade mera att bidra med likviderades han under inte närmare utredda omständigheter. Enligt vissa uppgifter sköts han i den villa där han hölls fången (i kvarteret bredvid den nuvarande svenska ambassaden), enligt andra återfördes han till Moskva och försvann där.

I romanen spelar Sverige och svenska legationen en inte obetydlig roll. Svenska vapenexportörer är i farten, och en svensk diplomat vid namn Per Hakström uppträder som förbindelseman mellan Újszászy och den brittiska underrättelsetjänsten. Újszászy, Hakström och den vackra svenska agenten Rosita Barnarp hjälper varandra att smuggla ut judar och andra personer som tyskarna är på jakt efter, och efter pilkorsarnas maktövertagande erbjuder Újszászy skydd på svenska legationen. Raoul Wallenbergs namn dyker upp på sidan 248, då Újszászy förhörs i Lubjanka. Den ryske förhørsledaren kartlägger Újszászys kontakter:

"- Ni sade i Budapest, då ni avlade vittnesmål vid marskalk Tolbuchins stab, att ni samarbetat med den svenske attachén Per Hakström, och en kortare tid också med legationsrådet Wallenberg. Om Wallenberg har det uppgivits, att de båda vidarebefordrade era informationer till våra underrättelseorgan. Betraktar ni det som tillräckligt bevis? Vet ni inte mer?

- Tja, i vårt yrke brukar man inte pladdra. Fast om Wallenberg m fl då och då gav ryssarna någon mycket viktig information, så är det förståeligt om de angav källan just med tanke på materialets vikt. Jag tror nämligen att jag med rätta kan säga att mitt namn figurerar i era viktigaste register, och att man kommer att tacka mig för dessa informationer.

- Den gångna tiden har inte räckt till för att vi på nytt skulle kunna gå igenom varje rapport, ordna och analysera dem. Men det kommer att ske, och tills vidare tror vi på er. Vi har våra säkerhetsföreskrifter, och jag tror att ni i motsatt fall skulle ha gått tillväga på samma sätt. Ni är en alltför stor man för att vi skulle kunna glömma dessa synpunkter.

- Tack. Ni är mycket korrekta.

- Vad vet ni om Raoul Wallenberg? Vi befinner oss i 1944, eller hur?

- Hör nu här, i praktiken hade jag arresterats redan före tyskarnas inmarsch. Som tur var höll man mig i ungerskt förvar, det såg Miklós Horthy särskilt till. Sedan avsattes jag från alla mina ämbeten i september. Efter riksföreståndarens radioanförande den 15 oktober hälsade jag till Wallenberg. Det fanns ett hemligt telefonnummer, som jag fått av Per Hakström. Så kunde jag till sist med hans hjälp fly till svenska legationen. Men då var han inte där. Min fästnös,

1999-07-07

skådespelerskan Katalin Karády, som jag tyvärr inte vet någonting om, placerade jag också där, men själv lämnade jag legationen den första november. Och efter en vecka till också hon. Där träffade jag inte Wallenberg, men någon gång vi kanske utväxlade vänskapliga hälsningar genom ministern. Wallenberg var en modig, storartad man.

Jakubovskij hostar till. Han tycker om att göra sig viktig.

- Wallenberg är svensk medborgare, med varje cell skulle jag kunna säga knuten till västvärlden. Och så börjar han göra sig till för Sovjetunionen i Budapest mitt under pågående krig. Är det inte konstigt?

- Inte alls. Precis tvärtom. De ungerska delegationer som gjorde sonderingar hos västmakterna, hos de allierade, "avhoppssbyråns" företrädare fick hos engelsmännen, hos amerikanerna hela tiden som svar på erbjudandet om villkorslöst nedläggande av vapnen att vi skulle vända oss till ryssarna. Min slutsats är att de amerikanska och engelska agenterna på ungerskt område kan ha fått order att om de kom över information som kunde vara viktig för ryssarna, så skulle de omedelbart överlämna den till dem. Och det fann jag då, och också nu i efterhand, mycket förnuftigt. Ty målet var ju gemensamt: att besegra Hitler.

- Varför lämnade ni till sist svenska legationen?

- Vi hörde ett rykte. Att pilkorsarna skulle storma legationen och hämta ut mig därifrån. Tänk er bara att då fanns det inte längre någon folkrätt, något diplomatiskt skydd. Bara terror, mord, ja massmord, och åt allt detta gav tyskarna sitt stöd, ja i praktiken sitt skydd. Det är otroligt att dessa dagar var det många tusen människor som plundrade, härjade, mördade utan att det föll dem in, att om ett par veckor skulle tärningen vändas, den ryska armén rycka in i Budapest och de skulle bli tvungna att stå till svars för sina illdåd. Därför accepterade den svenske ministern min argumentering om jag inte ville utsätta diplomaterna för ett pilkorsangrepp.

- Hör nu här, generalen. Ni är proffs. En mästare i att karakterisera människor. Om inte skulle ni inte ha kunnat ta ett enda steg. Säg nu alltså något negativt om era svenskar. Och något som ni fick veta om dem.

- Jag hade dem inte under uppsikt.

- Jamen Újszászy då! Ett sådant misstag kan ni inte ha begått.

- Det var krig, jag var belastad med tusentals uppgifter. Jag var glad att det fanns några vänner som jag kunde lita på.

- Újszászy, tror ni jag är idiot? Vi kan inte lita på någon.

- Jag hade inte en enda man till övers. Jag inriktade alla krafter på tyskarna. Det var dock viktigare.

- Nåja, det skall vi återkomma till. Hur framförde ni till pilkorsarna att ni gett er iväg?

1999-07-07

-Jag ringde helt enkelt upp Emil Kovarcz. Den skurken var en gång lärare vid Ludovikakademin (*militärakademin*), sedan tjänstgjorde han vid gendarmeriet och 1938 blev han pensionerad. Sedan han 1941 kastat en bomb på en synagoga, insisterade Horthy på att han skulle ställas inför rätta. Kan ni tänka er, en ungersk officer som blir terrorist! Inför fängelset flydde han till Tyskland. Senare anförtrorde Szálasi honom organiserandet av totalmobiliseringen. I telefon sade Kovarcz: Gyula Kádár, min efterträdare i spetsen för VKF-2, dvs chefen för kontraspionage- och underrättelsetjänsten, hade gått över till dem. Det borde jag också göra, så skulle jag få behålla min rang och alla mina tidigare synder skulle vara glömda.

- Vad svarade ni?

- Ingenting. Jag lade på luren. Mitt syfte hade ju bara varit att han skulle få veta att jag inte längre var på svenska legationen."

Romanen slutar med att Moskva begär att Újszászy skall återsändas dit. Sista natten i Budapest blir han skjuten i sömnen av en ungersk polisofficer.

Jan Lundvik

REGERINGSKANSLIET
Utrikesdepartementet

Promemoria

1999-07-08

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Raoul Wallenberg: Budapests belägring

Budapests belägring vintern 1944-45, som var en av de längsta belägringarna under andra världskriget, kunde i Ungern under kommunisttiden av politiska skäl aldrig ges en objektiv skildring. Denna lakun har nu fyllts av den unge ungerske historikern Krisztián Ungváry, som förra året på grundval av ett mycket omfattande militärhistoriskt forskningsarbete gav ut boken Budapest ostroma (Budapests belägring). I denna uppmärksammar han även civilbefolkningens situation inklusive de neutrala beskickningarnas insatser för att rädda judiska liv. Raoul Wallenberg behandlas i två längre stycken, vilka följer nedan i översättning.

(sid 236) På Internationella Röda korsets uppdrag var den av Carl Ivan Danielsson ledda svenska legationen den första, som efter den tyska ockupationen utställde skyddsbrev. Sedan införde Raoul Wallenberg, som av svenska regeringen och amerikanska War Refugee Board skickats till Ungern, på eget initiativ systemet med skyddspass. Av dessa dokument framgick att innehavaren hade speciella intressen knutna till svenska Röda korset, respektive svenska staten, och att vederbörande därför stod under Röda korsets respektive Kungadömet Sveriges beskydd. Sztójay-regeringens myndigheter respekterade dessa skyddsbrev, och sedan Szálasi kommit till makten godtog också det nya pilkorsutrikesministeriet dem. Även om inrikesminister Gábor Vajna redan den 18 oktober förklarade att "jag erkänner inga slags skyddsbrev eller främmande pass, som judar med ungerskt medborgarskap erhållit från vilket håll det vara må", accepterade pilkorsregeringen efter påtryckningar från de berörda länderna dock 34.800 sådana dokument av olika slag. I realiteten var emellertid mer än 100.000 falska och äkta skyddsbrev i omlopp, ty också beskickningarna själva överskred väsentligt sina tillåtna kontingenter. Särskilt de schweiziska skyddsbreven förfalskades. Utbyggandet av många andra människoräddande institutioner är också knutet till Wallenbergs namn: han var bland de första att

1999-07-08

införa skyddade hus och åta sig invånarnas försörjning, ofta med risk för eget liv."

(sid 271) "Ett mörkt kapitel i den sovjetiska laglösheten är fallet Wallenberg. Denne, medarbetare vid svenska legationen, bortfördes och omkom under ouppklarade omständigheter i Sovjetunionen. Wallenberg är emellertid endast ett, kanske det mest kända, av offren för det sovjetiska kontraspionagets sjukliga misstänksamhet. Ehuru han först kunde röra sig fritt arresterades han den 19 januari i Rákosszentmihály (*i nordöstra utkanten av Budapest*). Hans öde sätts av flera i samband med den dokumentation om massakern i Katyn, som också han kände till. Det sovjetiska kontraspionaget slog ner på var och en som visste något om vad som hänt i Katyn. Den ungerske rättsläkaren Ferenc Orsos hade varit på platsen 1943, och den polska motståndsrörelsen lämnade många uppgifter till Ungern. Dessa dokument låstes in i Ungerska allmänna kreditbankens valv, som i likhet med så många andra ungerska banker plundrades av sovjetiska soldater. Den ungerska nationalförsamlingens talman 1945, Béla Varga, och kapten Zoltán Mikó, som spelade en viktig roll i motståndet, kände liksom Wallenberg till materialet om Katyn. Det är kanske inte en tillfällighet att de alla bortfördes av de sovjetiska säkerhetsorganen. Först dömdes två av dem till döden, således Béla Varga också. (*Författaren förbigår här att Mikó faktiskt avrättades av ryssarna i Odessa sommaren 1945*). Han räddades till livet endast genom att tolken, en ungerskfödd rysk överste, lärde honom vad han skulle säga: "det enda viktiga är att ingenting veta om de frågor om Katyn". Vilmos Bondor, Mikós medhjälpare, arresterades likaså och dömdes till 25 år. Han frigavs först 1955. Vid förhören av honom var en ständigt återkommande fråga vad han visste om Wallenberg och "dokumenten".

Med sovjetisk logik hade Wallenberg, Mikó och Bondor begått också en annan dödssynd: de stod alla i förbindelse med spionorganisationer. Wallenberg hade kommit till Budapest på officiellt uppdrag av den amerikanska War Refugee Board. Därifrån fick han de nödvändiga pengarna, och han hörde endast formellt till den svenska beskickningen. Det sovjetiska kontraspionaget utgick – inte alldeles utan grund – från att WRB:s representanter stod i förbindelse med den amerikanska underrättelsetjänsten."

Jan Lundvik

REGERINGSKANSLIET
Utrikesdepartementet

Promemoria

1999-07-06

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Raoul Wallenberg

Brittiska ambassaden i Budapest har givit ut en festskrift (Harmincad utca 6, a twentieth century story of Budapest) om den centralt belägna kanslifestigheten, vilken först efter kriget övertogs av britterna för sitt nuvarande ändamål. Dessförinnan var byggnaden säte för sparbanken Hazai Banks huvudkontor, och det var i denna egenskap som Raoul Wallenberg intresserade sig för den. I november 1944 hyrde han i svenska legationens namn tredje våningen i bankhuset för att förlägga en del av sin ständigt växande organisation dit. Svenska flaggan kunde därmed hissas över byggnaden, och så småningom sökte allt fler judiska flyktingar skydd i de svenska lokalerna. Raoul Wallenberg övernattade också där upprepade gånger.

Om allt detta kan man läsa i den nyutgivna brittiska festskriften, som nu finns i UD:s bibliotek. De relevanta sidorna närslutes.

Jan Lundvik

Harmincad utca 6

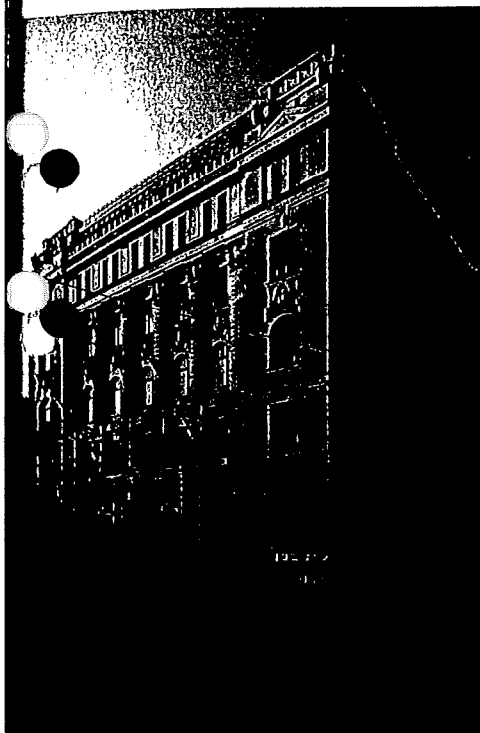
A TWENTIETH CENTURY STORY OF BUDAPEST

FOREWORD

Most Hungarians know Harmincad utca 6 as the address of the British Embassy in Budapest. But this wonderful building was not always a diplomatic office. From its completion in 1914 until 1946 it was the head office of Hazai Bank (or, in English, the National Savings Bank). It still bears many features of its banking career. Designed by the Hungarian architect Károly Rainer in 1912, the building has seen two world wars, the great depression, the communist period, the 1956 revolution, and the fall of the Berlin Wall. Its architectural majesty, and the story of the two institutions which have occupied its premises are, in their way, a story of Pest – and Hungary – in the 20th century.

This account of Harmincad utca 6 is not complete. It is a sketch, not the full picture. But it will, I hope, give some flavour of the splendour of the building and the drama that has surrounded it through the years.

Nigel Thorpe British Ambassador

Editors Nigel Thorpe • Petra Matyisin
Researchers Dr. Gyöngyi Erdei • Dr. János Botos • Éva Fidger • Pál Ritoók
Photographers Ágnes Bakos • Bence Tihanyi
Designers Brad Clemmons • Carolyn Smith
Special thanks to Dr. Sándor Bodó, Director General, Budapest History Museum

ACKNOWLEDGEMENTS

We would like to thank many individuals and institutions for their invaluable help in preparing this publication and the accompanying exhibition.

Materials were used from the following sources: Budapest Historical Museum Photographic Archive – Kiscelli Museum • Hungarian National Museum Photographic Archive • Hungarian National Archives • Budapest Collection of the Metropolitan Ervin Szabó Library • Museum of Fine Art • Museum of Trade and Catering • Bank Museum of the National Bank of Hungary • Budapest City Council • Bureau of Contemporary History • Susan Laffey, Foreign and Commonwealth Office

Personal contributions: Sir John Birch • Sir James Cable • Professor Béla Kádár • Mrs Luca Lindner • László Regéczy-Nagy • Sir Mark Russell • Peter Unwin
plus conversations with many others

ISBN 963 03 7478 1

Contents

9	The beginning
13	Hazai Bank
16	The building
25	War, peace and war again
32	Wallenberg and Hazai Bank
39	The end of Hazai Bank at Harmincad utca
41	The arrival of the British
45	The 1956 Revolution
53	Under watchful eyes
58	From Legation to Embassy
61	The refurbishment
67	Architecture
71	Further reading

Wallenberg and Hazai Bank

Opposite: Raoul Wallenberg was born into a wealthy Swedish family. He had trained in the US as an architect, though went into business at home and joined the Central European Trade Company. He first arrived in Budapest aged 32 to attempt the rescue of the relatives of his colleague Kálmán Lauer. However, his mission soon expanded. The Soviet authorities claimed that he died in 1947, but survivors of Soviet prisons reported that he may have been alive as late as the 1970s.

Courtesy of the Hungarian National Museum Photographic Archive

In spite of the enormous pressure the Bank was under it tried to help its Jewish customers to save their valuables from total confiscation by the authorities. It was also able to make a wider gesture towards Hungary's threatened Jewish community. The Swedish diplomat Raoul Wallenberg was active in Budapest at this time, engaged in a brave effort to save Hungary's Jews from deportation and death. He needed safe houses in which he could shelter Jews, and where he could work. In the autumn of 1944 conditions for Jews worsened under the Nazi-backed Szálasi government. In November the Bank leased the third floor of the building to the Swedish Legation, initially as office space. Wallenberg was frequently there. During this period the Arrow Cross (the Hungarian Nazis) increased their own attacks on Jews, including the raiding of Swedish safe houses, from which the inmates were taken to the banks of the Danube and murdered. Emergency calls were taken continuously at the Bank. Eventually some people were granted refuge there.

By the beginning of December 1944 the advancing Soviet Army was close to Budapest. Many items of value were being removed from Hungary to other countries. Hazai Bank, like other banks, was obliged to hand over its deposits of gold, foreign exchange and cash to the National Bank. These were then sent on to Austria and to Germany. But before this process was complete the Soviet Army had trapped the German forces in the city and the siege of Budapest began. Many people took shelter in the Bank's vaults. Wallenberg is alleged to have said: "Have you ever seen a vault like this? This one keeps things more precious than money – this one keeps people." In the worst days of the siege up to 50 people were sheltering there, including Bank employees and their families, and Jews under Swedish protection. In the course of the fighting the Bank building was seriously damaged. It was struck by at least twenty shells or bombs, mostly Russian but some probably German too. On three occasions the Bank caught fire. None of the Bank staff were killed or even seriously injured. But a Hungarian working as Wallenberg's driver, Tivadar Jobbágy, was hit by shrapnel and died on 2 January 1945. The Bank was almost flooded in one bombardment but the staff managed to stop the flow of water by turning off the stopcocks between Andrassy út and

COMBATTING GENOCIDE 1944

The office upstairs

From Spring of 1944, the Swedish Legation had been issuing Letters of Protection to help Hungarian Jews with relatives or business partners in Sweden. Raoul Wallenberg arrived on 9 July with a wider mission. At the Legation he was assigned as Head of the Humanitarian Department B which rapidly grew from a handful of staff to several hundred. In the first months, many hundreds of Letters of Protection were issued using lists prepared in Sweden. Wallenberg swiftly established a wide network of contacts ranging from the Jewish Council, through to influential government officials and Eichmann.

For Hungary's Jews, the crisis deepened in October 1944. Horthy's armistice announcement was countered by a Reich-supported coup and Arrow Cross leader, Ferenc Szálasi seized control. Wallenberg's reports describe the events of the first days in Budapest: males between 16 and 60 and even some women were marched on foot to forced labour camps. Many Jews were simply murdered in the streets. The protection afforded by the Swedish letters was often violated by the Arrow Cross, and staff of the Humanitarian Department were harassed. Wallenberg's activity intensified. He supplied food and medicines to these forced marches, and even appeared in person at Józsefváros station to save people (even those without the Letters) before the wagons were locked. A lost persons section was set up to find "protected" people who had been carried off.

Wallenberg moved a selected team of his department to the third floor of Harmincad utca 6 in November 1944. Staff included Rezső Müller, a former banker and head of the housing agency of the Jewish Council. Jews were to be forced into the District VII ghetto early in December. "Protected" Jews living in Swedish Legation houses became increasingly vulnerable. Arrow Cross agents raided the houses on a daily basis and it became ever more difficult for Wallenberg and his team to prevent atrocities. Emergency calls were received continuously in the Legation office at Harmincad utca, until eventually the building was used as a safe house as well. By the siege of Budapest early the following year there were about fifty people sheltering within its walls.

On 23 December a new Arrow Cross foreign minister demanded that Wallenberg leave the Legation. Staff at another site were arrested and imprisoned. Wallenberg secured their release but knew that his own position was insecure. Moving daily, he spent some time living in the Bank during December and January the following year. Tragedy was narrowly averted when Arrow Cross agents entered the building on 7 January 1945 and started identity checks. A Hungarian army officer serving as a guard outside demanded that they leave.

Meanwhile, the diplomatic area around Szent István Park was frequently attacked and 180 people living in a house reserved for Legation staff on Jókai utca in District VI were murdered by the Arrow Cross. Wallenberg decided that it would be safer for those under the Legation's protection to move into the District VII ghetto, even though, as he stated in an official protest to the Szálasi administration "In the Budapest ghetto circumstances deteriorate day after day. In that place [...] thousands of people are lying sick in unheated rooms, without even straw mattresses, bed linen or blankets [...] on a diet that is not more than a quarter of what is normally considered a daily food requirement".

Wallenberg left Harmincad utca 6 on 11 January 1945. Within five days he left on a mission to Debrecen. He was not seen again in Budapest.

Courtesy of the Hungarian National Museum Photographic Archive

Above: The Swedish Humanitarian Department B at work.

Below: Wallenberg's
driver Tivadar Jobbágy
with his wife
Luca Lindner.

Photo by Judit Fáy Szalainy. From the private collection of Luca Lindner.

SIEGE OF BUDAPEST 1945

Extract from a report by acting director of Hazai Bank, Dr. Ferenc Benes

We had to prepare for the possibility of Pest getting disconnected from Buda for a shorter or longer period of time. We had to take into consideration that the majority of the clerks lived in Buda and some others were considering moving there. I decided to come to live in the Bank with my wife. Director Ábrahám and his wife also moved into the Bank. It meant that, together with Director Koperniczky and some other clerks who came in later, we were able to operate all the departments of the Bank during the siege of the capital.

Not knowing how long the siege would last and expecting a difficult situation afterwards, we tried to hoard large supplies of food. Our efforts were successful, all the more so since the large quantities of meat and fat purchased before Christmas could not be distributed. It came in handy because the number of people staying in the Bank rose to 25-30. When the siege started we began to serve simple meals: it meant nourishing one-course dishes mostly but for breakfast and dinner we were able to give large portions of sandwiches. We had bread every day all through the siege and cooking was done in one of the mezzanine floor rooms, often accompanied by heavy shelling.

In November, we let the third floor of the building to the Swedish Legation. The most energetic member of the Legation, Mr Wallenberg, often stayed in the building. At the beginning of the siege, the Swedes were given the mirror corridor for air-raid shelter; originally there were six of them, but in the worst days of the siege, the number of people present rose to between 45 and 50. We think that we greatly helped the people under Swedish protection, but it also has to be admitted that the Swedish flag on the building and the guards (both of the Bank and the Swedish Legation) meant considerable protection for the Bank. There were no instances of serious atrocities committed by the members of the Arrow Cross or the Russian Army because we always managed to tackle the impending dangers.

It has to be mentioned here, that Mr Wallenberg, a secretary of the Legation and the scion of the wealthiest Swedish family had definite plans

concerning Hungary and he wanted to rely on our Bank to achieve his plans during the reconstruction of the country. We intended to put the first floor and half of the vault at the disposal of the Swedish Legation as soon as the din of the siege abated. But unfortunately, with Wallenberg suddenly departing from Budapest and events taking an unexpected course, these plans had to be abandoned.

The most terrible part of the siege started in the first days of January and lasted till the day before the Russians marched in. The building was struck by at least twenty shells, most of these came from the Russians, but some were fired by the German artillery in Buda. We had to fight fires on three occasions – twice it was the roof and once it was the furniture on the badly damaged second floor which caught fire. We were able to put out the fire with the supplies of sand and water and owing to the energetic and self-sacrificing efforts of our clerks and the Swedes staying here (once we received help from a Hungarian military unit too). None of our staff were killed or seriously injured but one of the persons under Swedish protection, a chauffeur-engineer, was hit by shrapnel and died almost instantly. Since the 100-150-400 mm waterpipes by the Bank were hit by a bomb, we had to fetch water from the courtyard of a neighbouring building, which we did in a disciplined and self-sacrificing way. The boiler room was flooded (there was some 2500-3000 hectolitres of water in there) and it created a dangerous situation. We managed to save the safe deposit vaults from being flooded too in the very last moment. Amid heavy bombing we had to turn off eleven stopcocks between Andrásy út and Váci utca.

As I have already mentioned, we managed to fend off most of the individual actions of the Arrow Cross men and the Russians. One night in the second half of January, a Russian lieutenant general, on our refusal to open the safes, threatened to shoot me and Mr Ábrahám, but we got away with being robbed of all our personal belongings in front of Erzsébet tér.

The visit of the official committee of Russian officers did not spare us; we were forced to hand over much of the assets of Hazai Bank.

Photo courtesy of the Hungarian National Museum Photographic Archive. Text courtesy of the Hungarian National Archives.

Váci utca. Wallenberg himself left the Bank on 11 January 1945, just before he began his last known journey, to Debrecen. Among his final recorded remarks were references to the presence in the Bank vaults of diamonds, to be used to continue his work with the Jews.

On 18 January Soviet troops arrived at Hazai Bank. Those people sheltering in the building were able to leave. The fighting, at least, was over. But the Bank's troubles were to continue. At the end of January a Soviet army officer demanded that the management open the vaults, threatening that he would shoot them if they refused. He left only when satisfied with the loot taken from other banks in Erzsébet tér. The systematic looting of Budapest's banks was now pursued in earnest. Hazai Bank's turn came in early February. The Bank's management had decided to make no attempt to resist but opened every safe and vault. The Soviet officers who came stole four million pengő and emptied the vaults of the remaining valuables stored there.

LOOTING OF THE BANK

Extract from the record of the removal of assets from Hazai Bank by the Soviet Army, 25 April 1945

The activities of the Commission of Russian Officers at the Hazai Bank was started in the first half of February. During this period, the asset receiving process was close to completion in the Central Bank and the Banking Centre, and continuing in other banks. Bank managers and senior officers often met at the Banking Centre to exchange experiences about the activities of the commissions. Naturally, we were anxious to gather information as well, and our subsequent behaviour was guided greatly by the advice of Mr Szabolcs Szunyogh, Managing Director: namely that the Russian party used professionals in the asset receiving process [...], receiving protocols were duly recorded, and [...] whenever, something was not made available to them, the Commissions were not only infuriated but they promptly started to eliminate the obstacles using the most effective means (such as welding equipment to open the vaults). Our behaviour was planned in the light of this information. The Commission which arrived in the middle of February in the afternoon found all doors open and all keys available. Thus the Commission could assess its tasks and seal the doors in a matter of thirty minutes. We then invited them for tea, followed by two hours of long discussions. Thanks to the good terms reached with the major and captain, the receiving process was completed in this bank without any specific incident. [...] The actual asset receiving process was started about one week after sealing. Cash assets were received without inspecting the books. They simply asked for the available cash amount based on our accounts and the information was accepted without any verification. They prepared a summary cash statement with two copies for their records. Naturally this statement reflected our data. They did not ask us to confirm this statement. However, neither did they issue a receipt of the amount taken. The cash was packed in cases and removed in the second half of February. Securities were received *a la riniusa* without any record, the papers were loaded in steel cabinets and nailed down. This security loading process was completed in about one week. As to the closed deposits, the deposits of employees and customers calling personally were generally delivered. There was one exciting moment when Ms Auspitz noted that her case included a hunting gun. As she had failed to report the weapon, the Russians wanted to arrest her and it took some time to see this one off. Each of the parcels kept in open deposit was broken and their contents, typically including jewels, gold and similar valuables, were taken. Documents such as agreements, insurance policies, wills and shares were left behind. [...].

Courtesy of the Hungarian National Archives

aa
R

(EC)

INK. UTRIKESDEP.		
DNR 190/007 9		
1999-07-12		
Avd.	Gr	Mal
P	2	Eu'

5 Pages

011-468-
723-1176

July 9, 1999

FACSIMILE TO: Ambassador Jan Lundvik - EC X
Swedish Foreign Ministry - Stockholm

FROM: Susan Ellen Mesinai in New York

Dear Jan:

Now we are both disappointed. What you are essentially telling me in your facsimile of July 8, 1999 is that I am naïve to have placed such full trust in the Government of Sweden and now must pay the price.

Regarding Holossy and the Sightings dated 1970 and afterwards: My understanding of the rules, from officials of the Swedish government with whom I spoke while you were on vacation, is that while these materials are classified, in relation to the Raoul Wallenberg case they are available for the use of the Working Group. Since I am the full time person selected by the Swedish Government to reconstruct Raoul Wallenberg's paper trail not only from the Prisoner Files but Medical Investigation which Hans Magnusson specifically asked me to design in October of 1997, it would appear logical to any intelligent person that the Swedish Government would offer me such materials in order to insure that their consultant issue a thorough report.

As it stands, the Medical Investigation has not gone into full force yet. Therefore, it is a very good time to pass over to me the full body of information on the Holossy sighting and any other sightings of Raoul Wallenberg in psychiatric facilities or internats so that I can relate them to the 'context' I am building of Wallenberg's presence in the Gulag. I also renew my request to help me find Holossy, so that I might interview him.

As I am also, in the context of ongoing Preliminary Reports, still preparing Report Number Two on Camps and the Disappearance Trail, now would be an opportune time to make these available to me so that the considerations appropriate to this section - which basically explores Wallenberg's presence in outlying regions from 1947 into the Seventies - could be more complete. That is, there is now sufficient reason to take the Camp sightings quite seriously. It is necessary to have all sightings available in order to see, among other things, how they cluster or repeat themselves according to

MD

certain patterns. It is also necessary to inter-relate these with medical/clinic sightings – such as that of Jan Kaplan – in order to substantiate them.

And as I had received, in my former capacity as Executive Assistant to Dr. Irving Greenberg as Chairman of the President's Commission on the Holocaust, information through Canada of Raoul Wallenberg's presence in special site/prison in the Urals in the early 1980s – which is one of the few contradictions between the different sightings – I must ask also for all sightings of Wallenberg post-1970 which show him still in the 'isolateur' special prison system. All of these different sightings, and possibilities, must be cross-referenced and inter-related in order to achieve a more conclusive result.

In reference to your statement to explain why Holossy was not handed over to me: "Later reports have not been released, one major reason being that it might complicate the work of our group": the goal of the Working Group is to determine the fate of Raoul Wallenberg in the GULAG. To withhold information which could accelerate that goal and give it real closure is quite contrary to this mission statement. To withhold the very information that might prove that Raoul Wallenberg was and could still be alive is quite dangerous. I urge you to make every effort to make this information available so that I can use it, analyse it and place it in the proper context – before the media gets hold of that fact that this withholding is on purpose.

In any case, I have no intention of concluding my report on a feeble note, i.e. that it is inconclusive because the Government of Sweden refused to share all sightings after 1970, in spite of the rules related to this case. All the more cannot I not agree to the conditions implied in your statement that these sightings are being withheld because (such sharing) 'might complicate the work of our group.' Do you want closure or not? Closure is soon, if you will give me the sightings – it is never if you deal me half a deck from which to work. And, by the by, how can you in good conscience press the Russians to continually provide me with classified material from which to work while the Government of Sweden withholds the very eyewitness reports that some people have risked their lives to deliver?

And so I wait. In the interim, I want to know how many such sightings there are and WHY they are not being shared – that is, if they are a matter of National Security, why is a sighting such as that of Holossy a matter of national security? Why is the knowledge that Raoul Wallenberg might still

2

be alive and in the GULAG a matter of national security? WHO or WHOM are you protecting while sacrificing Raoul Wallenberg? These are the questions that immediately spring to mind. Again, the media could have a field week with this one.

Regarding the Kartotecha, etc. the understanding was that I work in Russia full and overtime and that Lage et al would research and send me materials that could be helpful -- as he has done on many occasions. This was, I might add, not only a question of my time, but of saving the Government of Sweden money. In any case, I have no plans now or in the near future to be in Stockholm because my commitments in Russia are so pressing and we have now lost at least a month because of the financial question. I therefore continue to expect high things -- serious cooperation and initiative on the part of the Government of Sweden -- to make this work a success. Naïve or not, I think that such idealism is in order -- given the subject in question and the honor of the Government of Sweden which presents itself to the world as most open and just.

As for the questions of finances, and the line "you are suffering the consequences of the mess that you and we.....have made of the financial aspects of our work" -- again any intelligent person can see that I am not responsible for this "mess." I was asked, i.e. invited, to do this work. I submitted a proposal of the monies I would need for honorarium to which I have held as closely as possible since the beginning. This affordable, and very reasonable, proposal, was accepted by the Swedish Government. I worked for THIRTEEN MONTHS under those conditions before someone suddenly tried to reverse or alter the arrangement. During that time, I regularly provided receipts with accompanying letters of explanation, passed through your bookkeepers in Moscow, mailed them or faxed them from New York in order to make certain that their books could be au courant. At no time did anyone -- Martin, Lage, or those handling the finances -- challenge my submissions which are based on our IRS categories of what is deductible by a Consultant working free lance.

When whomever decided to send the receipts back, I know for a fact that those in Moscow refused to accept them -- not only because the books were closed for the year, but because they said it was Stockholm's responsibility to have informed me how they were to be handled. Which is true. However, because Lage presented this to me as 'his problem' and because I did not want adverse criticism coming down on the investigation, I

(7)

cooperated fully in re-doing a half year's receipts according to the system which you personally taught me. To accomplish this and not fall behind in my real responsibilities – I did this late at night, on weekends and holidays. These receipts were handed back to you in stages, starting in early March with the final set being submitted at least three months ago. The most current reimbursables, at the very least, could have been given to me. Instead, someone very deliberately, as far as I am concerned, obstructed our work by giving me nothing.

I accept your explanation "This has confirmed the traditional low opinion that the accounts department has of people from the political department," but I do not accept that I am responsible for this mess. I am its victim and there is a major difference between being the expert invited to carry on this work and those responsible for providing the necessary support and oversight.

I am responsible for doing the investigative work and analysis, to provide a report. This I am still doing in spite of the fact that I have been paid nothing for the month of July, which brings the amount owed to me to approximately \$14, 000. If I am being insistent upon resolving the monies owed to me now, and not 'whenever', it is because I am responsible to those I owe here to keep up with my commitments. If the Government of Sweden decides to waffle on its word for a second and then third time, I am still responsible for raising the money to remove those debts but not for having caused this mess.

The other reason why I refuse to be drawn into a desperate situation caused by the Government of Sweden is that there is an unfortunate precedent. The Swedish hero/diplomat Raoul Wallenberg sat in prison cells in Moscow and Vladimir talking about the amount of money owed to him which he was to receive when he got home. I am trying to reverse his ill fortune before it's too late, not emulate every detail of his fate.

I look forward to the new case officer's hard work and the resolution of this matter so I can return to Moscow. Ari Kaplan and I had a very good work session in Syracuse. I now have triple the data I had before which will contribute to the Investigation/Sentencing report – a key to finding Wallenberg in the system.

(4)

So, thank you for acknowledging the receipt of my letter on July 6th. Unfortunately, nothing in your reply alters my position regarding deadlines. I will do my best (but cannot be expected under such crippling circumstances) to meet the January 17, 2000 deadline. We have now lost at least a month because of fiscal 'hard ball'. It would be extremely helpful, to make up for that lost time, if I could be provided with the missing sightings – through the pouch if necessary – so that while I am waiting here and doing my ongoing analysis, I can translate them and begin comparing them with the rest of the sightings on the board – which do extend into the late 1980s. The more complete my analysis before I leave for Moscow, the more limited and clear cut our requests, the sooner we can hope for proper substantiation.

Again, this is a 'live search investigation' -- not a historical work -- and all sightings, no matter how separated in time, contribute to defining the whereabouts of Raoul Wallenberg – which is our mission. And again, any intelligent person (which is to say, man on the streets) knows that a fresher sighting is more valuable than one from 1946.

I would hate to think (as has been suggested by the cynical, the opposition and certain journalists) that the with-holding of these classified sightings of Wallenberg in the context of the Working Group, is fundamentally intended to serve the purpose of continually weighting the scales in favor of the 1947 Death Date.

That is, I think you should re-think my strong trust in the Government of Sweden and, rather than upbraiding me for it, continue to draw strength from the fact that I am taking the steps necessary to produce a work worthy of the name Raoul Wallenberg.

With warm wishes for our successful cooperation and the ready completion of this investigation, I remain

Sincerely yours,

Susan Ellen Mesina

5

REGERINGSKANSLIET

Arkivex.

TELEFAX

Sid. 1 (1)

1999-07-15

p 2 Eu¹

Utrikesdepartementet

(EC)

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

GK New York, *dur 7A* COPIA

Raoul Wallenberg: Flygbiljett till S Mesinai

R
Susan Mesinai kommer inom kort att bege sig till Moskva för fortsatt forskning i ryska arkiv. På väg dit är det önskvärt att hon gör ett uppehåll i Stockholm för samtal på departementet. Generalkonsulatet bemyndigas härmed betala flygbiljett för henne avseende resa New York – Stockholm – Moskva – New York till för statsverket fördelaktigaste pris.

Expeditionschefen har i dagarna fastställt riktlinjer och administrativa rutiner för RW-arbetsgruppen. Mesinai kommer i enlighet med dessa att erhålla traktamentsförskott vid ankomsten till Moskva. För GK:s del är det m a o endast fråga om flygbiljetten.

Cabinet

exp. per fax 990715 kl. 16.54

Postadress
103 39 STOCKHOLM

Telefon
08 - 405 10 00

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefax
08 - 723 11 76

Telex
105 90 MINFOR S

mv

REGERINGSKANSLIET

Ministry for Foreign Affairs

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telephone +46 8 405 3114

Arkiver.

P 2 EU¹

(EC)

Stockholm, 15 July 1999

Susan Mesinai

New York

Fax nr +1 212 645 7495

176/002

Travel vid RW-undersöken,

Dear Susan,

This is to confirm that the Consulate General in New York has been instructed to pay your ticket to Moscow by way of Stockholm. Instructions for the handling of the administrative matters concerning the working group have been issued by the Ministry's Head of Administration and will be translated into English and forwarded to you.

I hope you received the text of the Hollosy reports which I faxed on Monday.

Regards

Jan Lundvik

Postal Address
SE-103 39 STOCKHOLM
SWEDEN

Telephone
+46 8 405 10 00

E-mail: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Visitors' address
Fredsgatan 6

Fax
+46 8 723 11 76

Telex
105 90 MINFOR S

exp. per fax 990715 kl. 18.10

ND

L:	UTRIKESDEP.	
DN:	196/002	
	1999-07-16	
Avd. P	ur 2	Mål Eu 1

Facsimile Cover Sheet

(EC) Arbete med
RW-utredn.

To: Ambassador Jan Sundvik / EC ✓
 Company: _____
 Phone: _____
 Fax: 011-46-8-723-1176
 From: Susan Mesina
 Company: _____
 Phone: _____
 Fax: _____

Date: July 15, 1999
 Pages including this cover page: 4

Comments: In response to your faxes which I only now received, I apologize for the handwritten response but can no longer afford computer time at the moment. Copy. As you will see attached the relevant fax did not transmit. I suspect however that the answer will not "resolve" the problem.

I am keeping quiet and working. I'm sorry if I was upset but all of this is for all of us quite painful and shocking. As for the line about "sighing" of the past thirty years "complicating the work of our group" — there is nothing to twist.

I have had very good relations with everyone until very recently and am remembering the good. I have considered it an honor and taken great pride in working for you. But your response did show me I should open my eyes. Sincerely, Susan WIDA.

REGERINGSKANSLIET

Stockholm, 15 July 1999

Ministry for Foreign Affairs

Susan Mesina

New York

Fax nr +1 212 645 7495

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telephone +46 8 405 3114

Travel

Dear Susan,

This is to confirm that the Consulate General in New York has been instructed to pay your ticket to Moscow by way of Stockholm. Instructions for the handling of the administrative matters concerning the working group have been issued by the Ministry's Head of Administration and will be translated into English and forwarded to you.

I hope you received the text of the Hollosy reports which I faxed on Monday.

Regards

Jan Lundvik

Dear Jan:

 trans-
mission
problem

I thank you for the Hollosy fax and look forward to receiving other "classified" reports from my work in Moscow - and to do a worthy report. Unfortunately your fax of July 12th is illegible (I was just called about it now). As for today's fax, I do not understand the second sentence in relation to the reality of my situation. I cannot leave New York until I receive my honorarium for July and August and at least \$6,000 of the monies owed to me, probably the full amount since we have a clean slate.

If you cannot keep your commitments I must either get a job or raise the money elsewhere. I was promised reimbursable

per diems in exchange for redon all the receipts.
 This came to 89 days at \$58.⁰⁰/day or close to
 \$4,500. I was told by [unclear] that I would receive
 \$3,000 net - Maynard [unclear] at least. I am owed
 reimburseables on my last trip, starting with the air
 fare. (\$1,500 or more - possibly \$3,000.) I have
 not been repaid for my U.K. expenses,

And I need my original salary of \$3,000
 which I started from the beginning of March or I
 will be perpetually falling behind.

It won't help to ignore any of these realities.
 We could make a new agreement for the next
 period but compensation for the past eight
 months is also in order. In some form.

Even if I don't make a legal issue out of this -
 and I won't - the very fact that these different
 agreements have been thrown out there
 without regard for me or my
 circumstances is enough to make any
 human being step back and consider. You
 must address these matters in real terms.

Thank you.

Susan

②

The "official" was Anders
 Wallberg to whom my first series
 of requests re Hollosy were
 submitted in your absence -
 presumably to be forwarded to you + Hans.

Documentation

Dear Susan,

1. First of all, will you stop twisting my words and looking for hidden meanings. I have not told you that you are naïve etc. What I told you was that only material prior to 1970 has been declassified, which is a statement of fact and nothing else. This has nothing to do with national security. It is very simply, and I repeat, because we do not want to complicate the ongoing efforts of the group. There are no conditions implied in that. I am sure that you will understand why, if you think it over, otherwise I shall be perfectly happy to explain it to you when we meet.
2. You are kicking at open doors. It is logical to me as well that you should have access to reports of sightings, and for that very reason I assumed that you had in fact access to what you need, otherwise you would have asked for it. We are not withholding any information, but to the best of my knowledge, and to Stefan's, you never asked for these reports. Now that you do, I repeat that you should stop over in Stockholm so that we can go through the material together and you can see with your own eyes what there is. I think it would be time well spent, and I don't buy your argument that you have made no plans for it. Then make them! I am here at least until the 24th.
3. Hollosy. It would make life a great deal easier if you could tell me where you get all your news from. Who are these officials of the Swedish government you have spoken to? The officials you are dealing with are

As far as Hollosy is concerned you never brought him up with me except in passing in your previous fax. You can't renew a request that you never

12/07/99 12:26

FAX NO. 1: +46 8 7149934

BIRTHE LUNDVIG

P. 002

Ministry for Foreign Affairs

Stockholm, 12 July 1999

4. Finances. As I suspected in February when we met in Moscow, the

administrative department has come to the conclusion that strict administrative control is necessary. The administrative department has decided that the group should be treated as a private company and that the group should be responsible for its own finances. The group should be responsible for its own finances and should be treated as a private company.

INK. UTRIKESDEP.		
DNR	197/002	
1999-07-19		
Avd. P	Gr 2	Mål EU 1

Ext Lage Olsson exp

011-46.8.723-1176
4 Pages

Re: RW-undersök

July 16, 1999

AMB. JAN LUNDVIK EC
Ministry for Foreign Affairs
Stockholm, SWEDEN

COPY: AMB. HANS MAGNUSSON
FOR MONDAY JULY 19
MEETING(S).

Dear Jan:

Thank you for resending the fax of July 12th so that I am now somewhat apprised of the thinking regarding Finance on your end. May I say that the issue of no-more-advances was presented to me at the end of 1998 and in early 1999 and was accepted and understood at that time. So we are speaking two different languages here. The problem is NOT that I am asking for an advance. The problem is that you not only are beholden to me for a substantial amount of reimbursables, but the Government of Sweden failed to pay me on the 24th of June my honorarium. This is, I assume, because the extension for the next six months is not in place.

As a result, we are talking – and I enumerate for Hans' sake --:

Honorarium due on the 24th of June \$3,000 4 letters written addressing this matter. No explanation and no money forthcoming. No apology for the hardship generated by lack of warning, etc.

Air Fare from the previous trip (February – March 25, 1999) for which original receipts were submitted at the end of March, plus expenses beyond the housing and per diems for that trip (visa, taxis, etc.) amounting to approximately \$2,800 which conceivably could still be paid by the Embassy in Moscow, as it originated there, if so ordered. The problem then is how to get cash in Moscow safely into my account in New York as their banking system is insecure. (At least six requests in writing for repayment of this one debt with no response and no money forthcoming.)

The issue of \$3,000 net honorarium starting in 1999, of which Lage had assured me that it was already in place for May and June 1999 while the rest was being settled. Even if the full amount was not allocated (\$4,500) I am due at least the \$1,500 by virtue of Lage's word based as he stated on your meetings with whomever is in charge.

The issue of retroactive per diems for the last half of 1998 offered to me by Lage (in writing on e mail when I submitted my invoice for overtime for 1998 and he said work with you, and that the per diems would make up for the lack) and affirmed by you and by Maj Anderson of the Swedish Embassy in Moscow (89 days at \$50.00 per diem or \$4,500.) All receipts were submitted between March and April of 1999. I have received no reimbursement whatsoever for these monies except an allusion in one of your letters which would indicate that I am handing in the receipts belatedly. These receipts had been handed in a timely manner in 1998 through the Embassy in Moscow and elsewhere, but were rejected after the books were closed in 1998 and turned back. I did my part. I

assume all of these have been forwarded for handling, minus a few receipts which you still considered inappropriate. Someone must do theirs now.

Communication or operating expenses between April and July 1999 amounting to \$1,000 for Hudson Copy. The original of these receipts has been sent to Dr. Marvin W. Mäkinen at the University of Chicago who will see if they can be paid through the University's Chicago account so that we at least can stay in operation and communication. If not, he will return the originals and I will forward them to you. Further communication fees for Golden Rabbit and translation fees of \$350, a total of about \$800 or a grand total for this paragraph of about \$1,800. Among my receipts submitted to you, there are also receipts related to the report which I submitted in January to the Swedish side of the Working Group. The whole issue of operating and communicating expenses while in the States has to be addressed and the proper forms given to me. Tina Beggren and I have discussed this twice, but she is unaware of a special form for these kinds of expenses.

THE TOTAL AMOUNT DUE, DEPENDING UPON THE DECISION OF RETROACTIVE NET SALARY IS BETWEEN \$13,600 and \$16,600.. In addition, there is an invoice I submitted to Lage for overtime in 1998 (\$4,500, which again the per diems was supposed to solve) and there is the issue of overtime in 1999, including the fact that I continue to work full and overtime on the Interrogation Project and Analysis of files without having been paid. I need a reading on where your labor laws and where you stand on the question of overtime.

For my part, I have received an advance of approximately \$1,800 for trips to Syracuse and Washington which I am still completing. With receipts plus per diems I have spent now \$1,600. Originally the understanding was that I would turn in all the receipts when I came to pick up my ticket from the Consulate but as this is taking longer than we thought because of the above fiscal dilemma and various peoples vacations, Tina and I have agreed that I will present the receipts that I have and we will submit them for a project in process. In any case, we are in regular touch in an effort to properly resolve this problem.

As for authorization for a ticket to Moscow, this went through months ago. Lage did that and I have given him and will give the Consulate the name and address of my travel agent so that they can be paid for the ticket directly. HOWEVER, AS I HAVE FAITHFULLY INFORMED ALL OF YOU FOR THE PAST SEVERAL MONTHS, I CANNOT COME TO MOSCOW UNTIL THE ABOVE IS RESOLVED - AT LEAST IN PART. THE ONLY ANSWER I HAVE RECEIVED ON THIS ISSUE IS TO CUT OFF MY HONORARIUM ON JUNE 24. THIS IS AN UNSTABLE SITUATION AND I MUST REPEAT THAT I CANNOT BE SUCKED INTO A DESPERATE SITUATION BECAUSE OF THE GOVERNMENT OF SWEDEN. OR BECAUSE PEOPLE ARE ON VACATION AND CANNOT DEAL WITH MY RECEIPTS, WHICH WERE ON THEIR DESK FOR SEVERAL MONTHS, UNTIL THE END OF AUGUST.

WE NOW HAVE AN ADDED PROBLEM. HOW CAN I TRUST THE GOVERNMENT OF SWEDEN TO TELEX MONEY INTO MY ACCOUNT WHILE I AM GONE WHEN WE ALREADY HAVE A PRECEDENT OF NO FUNDING, NO WARNING, NO RECOURSE? IT IS IMPOSSIBLE TO ACCEPT PAYMENT IN MOSCOW BECAUSE OF THE INSECURITY IN GETTING THE MONEY SAFELY INTO MY BANK ACCOUNT. THESE PROBLEMS ARE KNOWN TO AND UNDERSTOOD BY U.D. FISCAL PERSONNEL WITH ANY EXPERIENCE WITH THIRD WORLD COUNTRIES AND MONEY TRANSMISSION.

This is clearly NOT an easy problem, but it cannot be ignored as it won't go away. The problem for us as the Working Group is that we are losing valuable time. However, my existence – if not my life – is in jeopardy every time I take these long trips and I think that I am well within my rights, and acting in a purely responsible fashion, to assure the stability of my life while doing my utmost for the Government of Sweden.

In closing, there is one possible solution to this problem. I have done some calculation, and as one agreement has expired and a new one is required, our work for the next seven months (including July) could be done at a higher honorarium which would include taxes to the U.S. government, with-holding for future unemployment in America to give me a bridge while seeking new employ, operating and communication costs while in the States, including for reports. The sum would be for \$6,000 per month plus air fare and per diems for all trips. We could forget the retroactive \$3,000 net, and I would ask only for the reimbursables of my recent air ticket etc. (the February – March 1999 trip). The retroactive per diems for 1998 can be dealt with in time. I would also ask that you read the manual for labor laws and decide – if I am help to the strict letter of the law regarding financial payment, what benefits am I entitled to, i.e. medical and dental for the period that I am your employee?

As for Hollosy and the other sightings, I thank you for sending it to me but I had already received in from Guy. I would gather from your upset that you are missing a report from Anders of a very long conversation(s) we had regarding this sightings at both our expenses, a fax I sent to him which was to be forwarded to Hans and I assumed to you – since that is standard operating procedures, to inform you of everything. I have not heard from him since so I do not know what follow up has been done on his end. As today is his last day, I am not going to bother him.

I will come look at the kartotecha – good suggestion – but as you are leaving on the 24th, I don't see how this problem is going to be resolved by then. It would appear that if we can cut through the problem, I should go straight to Moscow, meet with Hans and the Russians, look at whatever prisoner files are available, set the Medical in motion (including Hollosy) and gather the work of my researchers, then double back to Stockholm (with your authorization only) to work in the kartotecha and then come home. I will also need some arrangement for translation fees, unless my new salary goes into effect in which case I can absorb the cost. I would then return to Moscow mid-October to early December, after which time I will concentrate on my analysis and my report. We

should review the classified sightings together --- not one by one in terms of credibility as there is always some value to any sightings, but how best to integrate them into the structure I have already built in my ongoing work and get the report out more or less on time.

I hope this is helpful to you and to Hans and we can free ourselves of these obstructions.

With best wishes,

Susan Ellen Mesina

Susan Ellen Mesina

123 Bank Street (110)
New York, NY 10014
1-212-691-6436

xc: AMBASSADOR HANS MAGNUSSON --

xc: Tina Beggren, Swedish Consulate General - New York

Ex 1 Tage Olsson exp.

Facsimile Cover Sheet

To: Ambassador Jan Lundvik - EC
Company: FOREIGN MINISTRY OF SWEDEN
Phone: _____
Fax: _____
From: Susan Mesnai
Company: _____
Phone: _____
Fax: 1-212-645-7495

INK. UTRIKESDEP.		
DNR 200/004		
1999-07-20		
Avd. p	Gr 2	Mål EU 1

Date: July 19, 1999

Pages including this cover page: 3

Re: Kost. i samb. m. RW undersöken.

Comments: Dear Jan: Attached please find one deposit slip (with routing code) for my account at Republic National Bank - Branch 23 in New York. In addition, attached for your new Economic Officer is my receipt which shows all the details. I believe - on both ends so there is continuity. Finally here is a copy of the air ticket from the Feb - March 1999 trip of which you have the original. The total USD is \$1,358.90. If this ticket could be reimbursed through the Consul General here it would be a GREAT help. I will book my ticket but can only leave once I'm SURE the money has arrived successfully and is in my account. Thanks very much
 Best Susan

PASSENGER TICKET AND BAGGAGE CHECK
NOT VALID FOR CANCELLATION

ARC
2 2
7616550548

FLIGHT COUPON 020 02
BOARDING PASS
A57

BRITISH AIRWAYS
F22
MESINA/SUSAN
OMOSCOV
LONDON HEATHROW
NON-REF/APEX

SYOBA 873
L 25MAR54SP OR 25MAR54SP
X/0800*81

NEW YORK
L 25MAR54SP OR 25MAR54SP
X/0800*81

NEW YORK
L 25MAR54SP OR 25MAR54SP
X/0800*81

BRITISH AIRWAYS
BA 873 L 25MAR54SP
LONDON HEATHROW

FP CHECK/FCLON BA MOW314.63 BA LON314.63 LAPUKINUC6
29.26END ROE0.60229

UH 2.00
GBP 379.00
USD 622.00
RT 11.00
USD 667.90

2 125 7616550548 6

2 125 7616550548 6
AA33519146

667.90
691.00
1358.90

ATB 2

PASSENGER TICKET AND BAGGAGE CHECK

BRITISH AIRWAYS
BLUE BA92347735 WREB
MESINA/S MS

LONDON TERM 4 LHR BA 185 B 25MAY1405 OR 25MAY1405
NEW YORK EWR

FLIGHT COUPON 020 02
BOARDING PASS

MESINA/S MS

LONDON TERM 4 LHR
NEW YORK EWR
BRITISH AIRWAYS

Printed in Canada By Mercury Graphics

12500672253352
125 215616448 3

12500672253352
125 215616448 3

12500672253352
125 215616448 3

12500672253352
125 215616448 3

12500672253352
125 215616448 3

12500672253352
125 215616448 3

12500672253352
125 215616448 3

12500672253352
125 215616448 3

12145-2nd

USD 691.00
GBP 20.00
USD 14.90

12500672253352
125 215616448 3

12500672253352
125 215616448 3

12500672253352
125 215616448 3

12500672253352
125 215616448 3

12500672253352
125 215616448 3

12500672253352
125 215616448 3

12500672253352
125 215616448 3

12500672253352
125 215616448 3

SUSAN ELLEN MESINAI
123 Bank St., Apt. 110
New York, NY 10014

DEPOSIT TICKET
PLEASE PRESS FIRMLY

DATE _____

REPUBLIC NATIONAL BANK OF NEW YORK
807 VARICK STREET
NEW YORK, NY 10014-4303
BRANCH 23

☐ CASH
INCLUDING COINS

 List
Checks
Singly

☐ TOTAL
ITEMS

231034598

01

452 Fifth Avenue • New York, NY 10018

 Republic National Bank of New York
CLR REF: F01000077000731

DATE: 02/24/77

AMOUNT USD: 2,200.00

DEPOSIT YOUR CHECK FOR THE REASON INDICATED BELOW.

1. NAME: ANNE SKANDINAVISKA ENSKILDA PANICEN NEW YORK, N.Y. 10014-4303

2. ADDRESS: 123 BANK STREET DEPARTMENT 12345 BOX 12345 10014-4303

3. CITY: NEW YORK, N.Y. 10014-4303

4. PHONE: (212) 123-4567

5. ACCOUNT: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

6. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

7. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

8. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

9. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

10. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

11. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

12. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

13. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

14. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

15. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

16. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

17. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

18. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

19. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

20. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

21. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

22. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

23. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

24. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

25. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

26. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

27. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

28. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

29. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

30. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

31. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

32. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

33. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

34. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

35. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

36. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

37. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

38. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

39. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

40. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

41. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

42. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

43. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

44. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

45. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

46. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

47. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

48. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

49. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

50. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

51. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

52. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

53. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

54. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

55. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

56. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

57. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

58. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

59. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

60. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

61. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

62. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

63. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

64. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

65. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

66. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

67. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

68. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

69. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

70. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

71. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

72. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

73. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

74. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

75. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

76. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

77. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

78. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

79. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

80. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

81. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

82. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

83. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

84. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

85. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

86. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

87. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

88. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

89. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

90. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

91. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

92. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

93. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

94. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

95. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

96. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

97. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

98. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

99. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

100. CHECK: 1000001000015 (RIB TO BENE IN-DEFORMATION OF PRACTICE)

SUSAN MESINAI

ACCOUNT: 000221004021

100

REGERINGSKANSLIET

Arkivlex.

201/001

1999-07-20

P 2 Eu¹

(EC)

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Ambassadrådet Foyer

Moskva

Raoul Wallenberg

2 bil

Broder,

Härmed översändes dels ett från Hans Magnusson till Tutjnin adresserat brev för direkt vidarebefordran för den händelse Du inte anser att det behöver översättas, dels för översättning vad som är avsett att vara den slutgiltiga framställningen om tillträde till troféarkivet. Den är såsom framgår av texten till brevet tänkt att vara en bilaga till detta. Det vore bra om Tutjnin hade fått dessa dokument innan vi träffar honom i augusti.

Hjärtliga hälsningar
Jan Lundvik

Postadress
103 39 STOCKHOLM

Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefon
08 - 405 10 00

Telefax
08 - 723 11 76

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Telex
105 90 MINFOR S

exp. per kurt 990720 @
ND

EMBASSY OF SWEDEN
RIGA

July 16, 1999

Mr V V Tutchnin

Ministry of Foreign Affairs

MOSCOW

Dear Mr. Tutchnin,

After the meeting we had in February and in addition to subsequent contacts in written form within the framework of our Working Group on Raoul Wallenberg some practical work has also been undertaken in Moscow, mainly by Ms Susan Mesinai. A lot remains to be done however, and I hope that the next phase of work to be undertaken by Ms Mesinai, Mr Makinen and others during the next few months will meet a maximum of cooperation from the Russian side and that it will prove resultative. Otherwise I fear we will have considerable problems in meeting our tentative deadline of January 1, 2000.

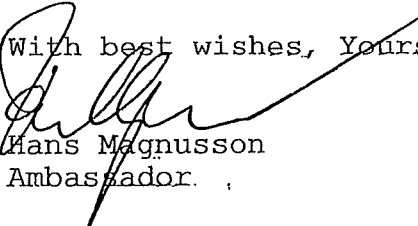
From the bilateral agreement in November 1997 on the remaining main four areas to cover before the work of the Working Group can be concluded, one has not yet been initiated at all, and I apologize for the delay in formulating our concrete request. It refers to the so-called "Trophy files", i.e. mainly files and records from Germany and some of its allies captured by Soviet forces during the Second World War and now kept in Russian archives. This is a large area for research, which will probably require several years of investigations. While this material is perhaps not of primary importance for establishing the fate of Raoul Wallenberg, it could be helpful in answering the question why he was arrested or at least to create a fuller picture of his and related activities and how they were viewed by the Germans and others. I therefore strongly believe that at least an initial exploratory effort, to be undertaken mainly by Ms Susanne Berger, should be made already this autumn, trying to identify and study at least some of the files available in Russian archives. I enclose an outline for this and hope for a quick and positive

response. A more complete investigation would probably have to be undertaken after the finalization of the work of our working group. I am willing to discuss this and other matters when we meet in August.

Another area of study where there seems to be a problem to get the work started is the one relating to medical files of the Academy of Sciences as well as files under the Ministry of Health concerning Psychiatric institutions. I hope we can also discuss this matter when we meet.

Finally, I would like to highlight a couple of requests that have already been sent to you, based on the work of Ms Susan Mesinai. One concerns the documents from GARF relating to correspondence between the Vladimir prison and Moscow Central on numbered prisoners. The other is the 200.000 SS personnel files seized by Soviet forces in Germany and forwarded to Beria. It seems to me these two are of special interest to check urgently.

With best wishes, Yours sincerely

Hans Magnusson
Ambassador.

ICA
JL-

To: Ambassador Hans Magnusson via Jan Lundvik, EC

From: Susanne Berger
1 703 237 0946

8 pages

Date: July 11, 1999

Dear Mr. Magnusson,

enclosed the temporarily reduced version of the 'Trophy' request which is to serve as an introduction of the planned research on captured records to the Russian side.

I am also enclosing my fax of July 4, 1999 in case you have not received it.

I would like to ask you again to consider holding the meeting of the Swedish side of the Working Group in Stockholm. It is very difficult for Guy von Dardel to attend a meeting in Moscow.

I also think that fundamental discussions concerning the work of the Working Group are better suited for Stockholm than Moscow. Unless there is advance notice that files of the Academy of Science are ready for review, I have no pressing need for a trip to Moscow at this point. If we receive notification *during* the meeting in Moscow that the files are ready for review, I cannot begin my review until the end of August/beginning of September [for one week] in any case, due to my commitments in Stockholm. I understand that Marvin's problem is exactly the opposite, that a trip to Stockholm may take away time from his limited schedule in Moscow. But we may be able to schedule a time which catches him and Ari either on the way to or from Moscow. If a meeting in Moscow is unavoidable, realistic plans have to be made by the UD's vaunted Financial Department in order for us to be able to attend the meeting. August is still prime tourist season and travel needs to be arranged well in advance.

I am attaching the Introduction from the full version of the 'Trophy' request with no changes. Perhaps comments about urgency, etc. could be included in your cover letter.

Best regards,

Susanne

I. Introduction

In its ongoing efforts to learn the fate of Swedish diplomat Raoul Wallenberg the Swedish-Russian Working Group has attempted to answer a number of basic questions which are essential to the case but which so far have remained unresolved. A most important issue is the reason/s behind Raoul Wallenberg's arrest and the precise nature of the charges against him, if any. While there exist many sources which testify to possible aspects of the charges, such as suspicion of espionage, no official and formal reason for arrest and subsequent incarceration has been established. Clarification of these points could prove helpful in determining how Raoul Wallenberg's case was handled by Soviet government officials.

The independent consultants to the Swedish-Russian Working Group therefore consider it important to study the question further to provide more substantial aspects for consideration in the upcoming Working Group Report. It is hoped that the materials listed below will afford us a greater insight into the general conditions as they existed in Budapest in 1944, as well as into individual activities and contacts by Raoul Wallenberg and his colleagues. These undoubtedly formed the basis of evaluation for Soviet authorities and led directly to the arrest order issued by Soviet officials in January 1945.

All documentary materials requested fall into four basic categories of inquiry:

- a. Jewish Rescue activities, in Hungary and the Balkans
- b. RW's contacts to Hungarian and German Nazi Authorities
- c. RW's contacts to the Hungarian Resistance
- d. RW's contacts to Allied sponsored rescue organizations and Allied Intelligence in Hungary and abroad
- e. RW's possible contacts to the Soviet Union prior to 1944 and up until his arrest in 1945 [1]

The materials requested will serve to examine the following potential reasons behind RW's arrest:

- a. RW possible involvement in the exchange of goods or information with Nazi officials to increase the effectiveness of Jewish rescue.
- b. RW's possible involvement in Separate Peace negotiations favoring the Western Allies, United States and Britain; or - as has been reported by at least one retired Soviet official - RW's possible involvement in Separate Peace negotiations between Germany and the Soviet Union.
- c. Allegations that RW, through his extensive network of contacts, may have obtained compromising information about atrocities committed by Soviet units in Eastern Europe, including the forced resettlement of minorities, the mass executions at Katyn etc.

- d. Allegations that RW may have provided military intelligence information to the United States and Britain, with significant consequences for the Eastern Front.
- e. Suspicions based on those activities of RW and his rescue organization which extended into the spheres of economic warfare and Hungarian post-war reconstruction [through the protection offered by RW to leading figures of Hungarian industry and finance, and attempts to safeguard important Swedish and Allied industrial/technological assets in Hungary].

II. Work Procedure

The study of the requested materials is intended to supplement other current projects of the Working Group, such as the study of prisoner files by Susan Ellen Mesina and the analysis of the prisoner cards of Vladimir prison by Dr. Marvin Makinen and Ari Kaplan.

The initial review of the material will be conducted, as indicated below by either Susanne Berger with the help of a translator, or Susan Mesina with her respective colleagues. Helen Soos, retired diplomat and daughter of Dr. Geza Soos has offered to assist us with the review of Hungarian materials.

Since Ms Berger's time for research is limited, it would be greatly appreciated if Susan Mesina could be given permission for access to all the requested materials. Ms Mesina will be continuously present in Moscow over the coming months and this will ensure access to the material at all times. [+]

To ensure maximum coordination between the Review of Captured Records and the other current research projects, such as the Prisoner File Review and the Vladimir Prisoner Card Analysis, it would be very helpful if Ms Berger and Ms Mesina were allowed to begin their review of captured records with the following items:

- * The index/finding aid to the 200,000 SS personnel files captured in Germany.
- * The "Wallenberg Family File" or documents relating to this family; and confiscated records from various places related to the Wallenberg family, 1940-1980.
- * The records of the Joint Distribution Committee for Hungary and other Eastern European nations confiscated by the Germans in Paris and subsequently captured by the Soviets in 1945.
- * The Esterhazy Family Papers in GA RF, confiscated from Hungary

[+] As Ms Mesina's highest priority is the completion of data-gathering related to the prisoner and medical files. She reserves discretionary right to focus on those materials most relevant to the above in the effort to obtain clear and focused results. This will be done by consulting with Ms Berger and the Swedish and Russian sides throughout.

3/8

III. Materials

Captured Records

Records captured by the Soviet Army in Hungary

The following records were confiscated either partially or in full by Soviet troops during the occupation of Budapest in 1945. Parts of these collections were lost or destroyed, while some stayed behind in Budapest. A significant portion of the captured material was immediately forwarded to Moscow. It was to serve primarily for the purpose of "intelligence utilization". As early as February 1945 Kruglov and Beria had recommended to Molotov to implement a 'special mission' to search German and other foreign archives "to bring to the Soviet Union materials that have scientific-historical and operational significance for our country." Official finding aids in Russian archives today reflect only a miniscule portion of the material that was seized. According to documentation from Glavarkhiv transports of captured archives were measured in train- and wagon loads. [1] Seizures were executed by several authorities, including the military intelligence agencies and the Trophy Commission.

a. Captured Records of the Legations of the Neutral Countries

* Records of Raoul Gustav Wallenberg and his Staff, including the text of Wallenberg's "Nansen" Plan and other documents which RW brought with him for his meetings with Malinowski and other Soviet officials [as previously requested by the Swedish side]. In this context, the independent consultants on behalf of the Swedish side renew their request that an effort be made to find more of the documents confiscated by Soviet authorities directly from RW, as set forth in Mesinai's Preliminary Report Number One. The return of Raoul Wallenberg's calendar and addressbook by the Russian government in 1989 was an important contribution to this research. It also raises hopes that the documents which RW was allowed to retrieve before his final departure from Pest on January 17, 1945 - confiscated at some point in Moscow prisons - could be recovered.

* Records of the Swedish Legation, Budapest [and Finnish Legation] and all associated buildings

b. Captured German Records of the German Occupation of Hungary

- * Records of the Gestapo, especially Departments IV and VI, Sicherheitsdienst [SD] and Abwehr [for both Budapest and Hungary], including material on Heinrich Muller and Walter Schellenberg. The Working Group has repeatedly received indications from Russian sources that RW's fate may in some way be connected to direct or indirect contacts with Walter Schellenberg, Chief of "Fremde Heere, Ost". We are in the process of reviewing materials on Schellenberg in several international archives and we ask permission to include in this review the full collection on Walter Schellenberg available in Russian archives.

Records of Franz Rudolf Gfroeener, also Fronia or Dr. Karl Schmidt, Abwehrstelle Wien; Abmil for Budapest 1940-1944; Otto Armster, Chief of Abwehrstelle Wien.

- * Records of SS Officer Kurt Andreas Becher and his Staff [Pferdemusterungskommission/ Stab Becher], including his private and official papers from Budapest; records of his Staff, especially related to the Manfred Weiss transaction; negotiations with AJD representative Saly Mayer; Becher's direct contacts with RW, his involvement in separate peace negotiations, if any; his involvement, if any, in allowing a small group of Hungarian Jews to exit to Sweden in December 1944.
- * Records of Adolf Eichmann and his Staff [Sonderkommando Eichmann] [including Theodor Krumei, Erich Sziky and Hugo Grell], all conflicts with Neutral Legations over the fate of the Hungarian Jews; efforts to exploit the Jewish plight to obtain war materials; any attempts to kill RW.
- * Records of Wilhelm Hottl and his Staff [Political Section, Amt VI, Gruppe G], Political Intelligence Service, Vienna [Ost Europa]
- * Records of Fritz Geschke and his Staff [BdS and KdS, Budapest and SD], including liaison with the Hungarian Police and Gendamerie, especially the Political Department of Peter Hain and Laszlo Koltai; Department III [Dr. Schmidt]; Department IIId, Economics [Hartung]; Department IV, Gestapo; Department VI, Foreign Intelligence [Roeder, Brandt, Weihrauch].
- * Records of Alfred Gerstenberg, [General der Luftwaffe, Rumänien]; Records of the German Air Attache's Office for Bukarest and Budapest, especially records to or from Gerstenberg to the Air Attache or Economic Attache, particularly FROM Ploesti; records from a woman named Grambach, the leading oil expert; records related to antiaircraft defense or obtaining supplies and material essential for defending German positions in the East.
- * Records of the German Embassy, Budapest; including records of the visa section, and papers of Rudolph Rahn, Ritter, Gerhard Feine, Ernst Kienast [SD] and Karl Werkmeister.

c. Captured German Records, general

- * Access to the collection of 200,000 personnel files of the SS [Intelligence unit] which were confiscated in Werningerode, Germany and which were brought to Beria's personal attention, originally Glavarkhiv. The names from the prisoner file inquiry are to be cross-referenced with the index/finding aid of this collection and appropriate files reviewed; with special emphasis on those known to have been detained with RW and Vilmos Langfelder or related lists - Richter, Roadl, Schlitter Loyda, Hatz, Kitschmann, Bentivegni, Adelman, Angelis Bergemann, Huber, Gerstenberg, Jansci, Doering, etc. [2]
- * Records on the Wallenberg family, Wallenberg business enterprises 1940-1945; confiscated by Red Army personnel in Germany [Berlin/Potsdam] and France; Wallenberg Family File or collection of papers on the personalities and business activities of the Wallenberg family, especially any material related to Markus, Jacob and Raoul Wallenberg.

Foreign Minister Molotov's report of April 2, 1956 to the Central Committee of the Party Presidium makes reference to the Wallenberg family and their role in Swedish business and government. These and other papers concerning the Wallenberg family.

- * Any confiscated materials related to financiers and industrialists in Hungary during the German occupation with whom Raoul Wallenberg is known to have had contact [List of names to be forwarded separately].
Any confiscated material on individuals from German Intelligence or Foreign underground/intelligence movements in Hungary with whom Raoul Wallenberg is known to have had contact [List of names to be forwarded separately].

d. Captured Hungarian Records

- * Records of the Hungarian Resistance Movement, especially MFM [Magyar Függetlenségi Mozgalom], including First Secretary Dr. Geza Soos, Domokos Hadnagy, Gabor Feregho and Arany Balint, specifically related to Jewish rescue, contacts with the Legations of the Neutral States, Separate Peace negotiations, contacts to the Soviet Union [including Agent 'Vari'], contacts to Allied Intelligence inside and outside of Hungary and post-war reconstruction.

Records on Hungarian resistance efforts pertaining to rescue of Jews, prisoners of war and other minorities. [List of names to be forwarded separately].

- * Esterhazy Family Papers, collection in GA RF, for 1942-1945; if available, Szapary and Palffy Family Papers.

6/2

e. Captured Hungarian and German Records related to Rescue and Relief in the Balkans

* Materials on the activities and contacts of the American Joint Distribution Committee in Poland, Hungary, Slovakia, Rumania, Turkey, Yugoslavia, and Austria. These materials were first seized by the Nazis from the Joint's Central Office in Paris with the German occupation and then were taken by the Soviets to Moscow. [Mesinai]

Materials related to the various Jewish efforts independent of the Joint or overlapping with the same. It would also include activities of the Jewish Agency and the World Jewish Congress or their representatives, especially in the area of rescue and intelligence gathering in the Balkans.

* Any material related to the activities of the Swedish Red Cross and the International Red Cross in Hungary 1941-1945, including materials on individual staff members, especially Valdemar and Nina Langlet; etc.

* Materials related to the activities of the Unitarian Service Committee in Hungary, led by Sendor Szent-Ivany, but including the work of Noel Field. [Mesinai]

* Materials related to the activities of the WRB and the neutral nations of Sweden, Switzerland and Turkey for rescue in the Balkans; any information on the activities and contacts of specific WRB agents, Iver Olsen, Ira Hirshman, Herbert Katzki etc., as well as liaison and communication between WRB representatives; contacts to and support from Allied Intelligence for WRB operations; any information on Iver Olsen, including materials used for published Soviet press accounts on Olsen and his activities, as well as copies of these press accounts.

07/12/99 07:07:03 ; UD Stockholm 1
07/11/1999 12:17 7032370946

46 8 7231176->
SUSANNE BERGER

46 8 7231176 PAGE 008
PAGE 08

Soviet World War II Records relating specifically to Raoul Wallenberg

* Protocols of interviews, as well as summaries of and references to interviews conducted by Frontline Red Army Units[including NKVD/SMERSH] of the 1st, 2nd and 3rd Ukrainian Front with certain individuals in Budapest 1945, beginning with the personnel of the Swedish Legation, Budapest [Full list of names to be forwarded separately].

1. All of the personnel of the Swedish Legation, Budapest, Associate Staff as well as the Swedish and International Red Cross workers, as requested by Ambassador Hans Magnusson at the meeting of February 22, 1999. A short paragraph on each individual will be provided to the Russian side.

8/8

REGERINGSKANSLIET

Arkivex.

TELEFAX

Sid. 1 (1)

1999-07-20

P 2 Eu¹

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

(EC)

Ambassaden Budapest, *dur 38*

Publikation om Raoul Wallenberg

Fax nr 127 A 1999-06-16

Från Lundvik

I princip ställer vi oss positiva till framställningen om ett bidrag till Mária Embers bok, men i väntan på en genomgång efter semesterperiodens slut av anslagsläget vad gäller Raoul Wallenberg-ärendet kan inga definitiva utfästelser göras nu. Ett uppehållande svar bör därför ges, och vid behov kan jag själv framföra det till Schiffer under mitt förestående besök i Budapest.

Cabinet

exp. per fax 990720 kl. 16.16 @

Postadress
103 39 STOCKHOLM

Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefon
08 - 405 10 00

Telefax
08 - 723 11 76

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Telex
105 90 MINFOR S

JCA
JK-

To: Ambassador Hans Magnusson via Jan Lundyik, EC

From: Susanne Berger
1 703 237 0946

8 pages

Date: July 11, 1999

Dear Mr. Magnusson,

enclosed the temporarily reduced version of the 'Trophy' request which is to serve as an introduction of the planned research on captured records to the Russian side.

I am also enclosing my fax of July 4, 1999 in case you have not received it.

I would like to ask you again to consider holding the meeting of the Swedish side of the Working Group in Stockholm. It is very difficult for Guy von Dardel to attend a meeting in Moscow.

I also think that fundamental discussions concerning the work of the Working Group are better suited for Stockholm than Moscow. Unless there is advance notice that files of the Academy of Science are ready for review, I have no pressing need for a trip to Moscow at this point. If we receive notification *during* the meeting in Moscow that the files are ready for review, I cannot begin my review until the end of August/beginning of September [for one week] in any case, due to my commitments in Stockholm. I understand that Marvin's problem is exactly the opposite, that a trip to Stockholm may take away time from his limited schedule in Moscow. But we may be able to schedule a time which catches him and Ari either on the way to or from Moscow. If a meeting in Moscow is unavoidable, realistic plans have to be made by the UD's vaunted Financial Department in order for us to be able to attend the meeting. August is still prime tourist season and travel needs to be arranged well in advance.

I am attaching the Introduction from the full version of the 'Trophy' request with no changes. Perhaps comments about urgency, etc. could be included in your cover letter.

Best regards,

Susanne

I. Introduction

In its ongoing efforts to learn the fate of Swedish diplomat Raoul Wallenberg the Swedish-Russian Working Group has attempted to answer a number of basic questions which are essential to the case but which so far have remained unresolved. A most important issue is the reason/s behind Raoul Wallenberg's arrest and the precise nature of the charges against him, if any. While there exist many sources which testify to possible aspects of the charges, such as suspicion of espionage, no official and formal reason for arrest and subsequent incarceration has been established. Clarification of these points could prove helpful in determining how Raoul Wallenberg's case was handled by Soviet government officials.

The independent consultants to the Swedish-Russian Working Group therefore consider it important to study the question further to provide more substantial aspects for consideration in the upcoming Working Group Report. It is hoped that the materials listed below will afford us a greater insight into the general conditions as they existed in Budapest in 1944, as well as into individual activities and contacts by Raoul Wallenberg and his colleagues. These undoubtedly formed the basis of evaluation for Soviet authorities and led directly to the arrest order issued by Soviet officials in January 1945.

All documentary materials requested fall into four basic categories of inquiry:

- a. Jewish Rescue activities, in Hungary and the Balkans
- b. RW's contacts to Hungarian and German Nazi Authorities
- c. RW's contacts to the Hungarian Resistance
- d. RW's contacts to Allied sponsored rescue organizations and Allied Intelligence in Hungary and abroad
- e. RW's possible contacts to the Soviet Union prior to 1944 and up until his arrest in 1945 [1]

The materials requested will serve to examine the following potential reasons behind RW's arrest:

- a. RW possible involvement in the exchange of goods or information with Nazi officials to increase the effectiveness of Jewish rescue.
- b. RW's possible involvement in Separate Peace negotiations favoring the Western Allies, United States and Britain; or - as has been reported by at least one retired Soviet official - RW's possible involvement in Separate Peace negotiations between Germany and the Soviet Union.
- c. Allegations that RW, through his extensive network of contacts, may have obtained compromising information about atrocities committed by Soviet units in Eastern Europe, including the forced resettlement of minorities, the mass executions at Katyn etc.

- d. Allegations that RW may have provided military intelligence information to the United States and Britain, with significant consequences for the Eastern Front.
- e. Suspicions based on those activities of RW and his rescue organization which extended into the spheres of economic warfare and Hungarian post-war reconstruction [through the protection offered by RW to leading figures of Hungarian industry and finance, and attempts to safeguard important Swedish and Allied industrial/technological assets in Hungary].

II. Work Procedure

The study of the requested materials is intended to supplement other current projects of the Working Group, such as the study of prisoner files by Susan Ellen Mesinai and the analysis of the prisoner cards of Vladimir prison by Dr. Marvin Makinen and Ari Kaplan.

The initial review of the material will be conducted, as indicated below by either Susanne Berger with the help of a translator, or Susan Mesinai with her respective colleagues. Heleri Soos, retired diplomat and daughter of Dr. Geza Soos has offered to assist us with the review of Hungarian materials.

Since Ms Berger's time for research is limited, it would be greatly appreciated if Susan Mesinai could be given permission for access to all the requested materials. Ms Mesinai will be continuously present in Moscow over the coming months and this will ensure access to the material at all times. [+]

To ensure maximum coordination between the Review of Captured Records and the other current research projects, such as the Prisoner File Review and the Vladimir Prisoner Card Analysis, it would be very helpful if Ms Berger and Ms Mesinai were allowed to begin their review of captured records with the following items:

- * The index/finding aid to the 200,000 SS personnel files captured in Germany.
- * The "Wallenberg Family File" or documents relating to this family; and confiscated records from various places related to the Wallenberg family, 1940-1980.
- * The records of the Joint Distribution Committee for Hungary and other Eastern European nations confiscated by the Germans in Paris and subsequently captured by the Soviets in 1945.
- * The Esterhazy Family Papers in GA RF, confiscated from Hungary

[+] As Ms Mesinai's highest priority is the completion of data-gathering related to the prisoner and medical files. She reserves discretionary right to focus on those materials most relevant to the above in the effort to obtain clear and focused results. This will be done by consulting with Ms Berger and the Swedish and Russian sides throughout.

3/8

III. Materials

Captured Records

Records captured by the Soviet Army in Hungary

The following records were confiscated either partially or in full by Soviet troops during the occupation of Budapest in 1945. Parts of these collections were lost or destroyed, while some stayed behind in Budapest. A significant portion of the captured material was immediately forwarded to Moscow. It was to serve primarily for the purpose of "intelligence utilization". As early as February 1945 Kruglov and Beria had recommended to Molotov to implement a 'special mission' to search German and other foreign archives "to bring to the Soviet Union materials that have scientific-historical and operational significance for our country." Official finding aids in Russian archives today reflect only a miniscule portion of the material that was seized. According to documentation from Glavarkhiv transports of captured archives were measured in train- and wagon loads. [1] Seizures were executed by several authorities, including the military intelligence agencies and the Trophy Commission.

a. Captured Records of the Legations of the Neutral Countries

* Records of Raoul Gustav Wallenberg and his Staff, including the text of Wallenberg's "Nansen" Plan and other documents which RW brought with him for his meetings with Malinowski and other Soviet officials [as previously requested by the Swedish side]. In this context, the independent consultants on behalf of the Swedish side renew their request that an effort be made to find more of the documents confiscated by Soviet authorities directly from RW, as set forth in Mesina's Preliminary Report Number One. The return of Raoul Wallenberg's calendar and addressbook by the Russian government in 1989 was an important contribution to this research. It also raises hopes that the documents which RW was allowed to retrieve before his final departure from Pest on January 17, 1945 - confiscated at some point in Moscow prisons - could be recovered.

* Records of the Swedish Legation, Budapest [and Finnish Legation] and all associated buildings

b. Captured German Records of the German Occupation of Hungary

- * Records of the Gestapo, especially Departments IV and VI, Sicherheitsdienst [SD] and Abwehr [for both Budapest and Hungary], including material on Heinrich Muller and Walter Schellenberg. The Working Group has repeatedly received indications from Russian sources that RW's fate may in some way be connected to direct or indirect contacts with Walter Schellenberg, Chief of "Fremde Heere, Ost". We are in the process of reviewing materials on Schellenberg in several international archives and we ask permission to include in this review the full collection on Walter Schellenberg available in Russian archives.

Records of Franz Rudolf Gfroeener, also Fronia or Dr. Karl Schmidt, Abwehrstelle Wien, Abmil for Budapest 1940-1944; Otto Armster, Chief of Abwehrstelle Wien.

- * Records of SS Officer Kurt Andreas Becher and his Staff [Pferdemusterungskommission/ Stab Becher], including his private and official papers from Budapest; records of his Staff, especially related to the Manfred Weiss transaction; negotiations with AJD representative Saly Meyer; Becher's direct contacts with RW, his involvement in separate peace negotiations, if any; his involvement, if any, in allowing a small group of Hungarian Jews to exit to Sweden in December 1944.
- * Records of Adolf Eichmann and his Staff [Sonderkommando Eichmann] [including Theodor Krumei, Erich Sziky and Hugo Grell], all conflicts with Neutral Legations over the fate of the Hungarian Jews; efforts to exploit the Jewish plight to obtain war materials; any attempts to kill RW.
- * Records of Wilhelm Hottl and his Staff [Political Section, Amt VI, Gruppe G], Political Intelligence Service, Vienna [Ost Europa]
- * Records of Fritz Geschke and his Staff [BdS and KdS, Budapest and SD], including liaison with the Hungarian Police and Gendarmerie, especially the Political Department of Peter Hain and Laszlo Koltai; Department III [Dr. Schmidt]; Department IIId, Economics [Hartung]; Department IV, Gestapo; Department VI, Foreign Intelligence [Roeder, Brandt, Weihrauch].
- * Records of Alfrad Gerstenberg, [General der Luftwaffe, Rumaenien]; Records of the German Air Attache's Office for Bukarest and Budapest, especially records to or from Gerstenberg to the Air Attache or Economic Attache, particularly FROM Ploesti; records from a woman named Grambach, the leading oil expert; records related to antiaircraft defense or obtaining supplies and material essential for defending German positions in the East.
- * Records of the German Embassy, Budapest; including records of the visa section, and papers of Rudolph Rahn, Ritter, Gerhard Feine, Ernst Kienast [SD] and Karl Werkmeister.

c. Captured German Records, general

* Access to the collection of 200,000 personnel files of the SS [Intelligence unit] which were confiscated in Werningerode, Germany and which were brought to Beria's personal attention, originally Glavarkhiv. The names from the prisoner file inquiry are to be cross-referenced with the index/finding aid of this collection and appropriate files reviewed; with special emphasis on those known to have been detained with RW and Vilmos Langfelder or related lists - Richter, Roedl, Schlitter Loyde, Hatz, Kitschmann, Bentivegni, Adelman, Angelis Bergemann, Huber, Gerstenberg, Jansci, Doering, etc. [2]

* Records on the Wallenberg family, Wallenberg business enterprises 1940-1945; confiscated by Red Army personnel in Germany [Berlin/Potsdam] and France; Wallenberg Family File or collection of papers on the personalities and business activities of the Wallenberg family, especially any material related to Markus, Jacob and Raoul Wallenberg.

Foreign Minister Molotov's report of April 2, 1956 to the Central Committee of the Party Presidium makes reference to the Wallenberg family and their role in Swedish business and government. These and other papers concerning the Wallenberg family.

* Any confiscated materials related to financiers and industrialists in Hungary during the German occupation with whom Raoul Wallenberg is known to have had contact [List of names to be forwarded separately].

Any confiscated material on individuals from German Intelligence or Foreign underground/intelligence movements in Hungary with whom Raoul Wallenberg is known to have had contact [List of names to be forwarded separately].

d. Captured Hungarian Records

* Records of the Hungarian Resistance Movement, especially MFM [Magyar Függetlenségi Mozgalom], including First Secretary Dr. Geza Soos, Domokos Hadnagy, Gabor Faragho and Arany Balint, specifically related to Jewish rescue, contacts with the Legations of the Neutral States, Separate Peace negotiations, contacts to the Soviet Union [including Agent 'Vari'], contacts to Allied Intelligence inside and outside of Hungary and post-war reconstruction.

Records on Hungarian resistance efforts pertaining to rescue of Jews, prisoners of war and other minorities. [List of names to be forwarded separately].

* Esterhazy Family Papers, collection in GA RF, for 1942-1945; if available, Szapary and Palffy Family Papers.

6/2

e. Captured Hungarian and German Records related to Rescue and Relief in the Balkans

- * Materials on the activities and contacts of the American Joint Distribution Committee in Poland, Hungary, Slovakia, Rumania, Turkey, Yugoslavia, and Austria. These materials were first seized by the Nazis from the Joint's Central Office in Paris with the German occupation and then were taken by the Soviets to Moscow. [Mesina]

Materials related to the various Jewish efforts independent of the Joint or overlapping with the same. It would also include activities of the Jewish Agency and the World Jewish Congress or their representatives, especially in the area of rescue and intelligence gathering in the Balkans.

- * Any material related to the activities of the Swedish Red Cross and the International Red Cross in Hungary 1941 - 1945, including materials on individual staff members, especially Valdemar and Nina Langlet; etc.

- * Materials related to the activities of the Unitarian Service Committee in Hungary, led by Sandor Szent-Ivany, but including the work of Noel Field. [Mesina]

- * Materials related to the activities of the WRB and the neutral nations of Sweden, Switzerland and Turkey for rescue in the Balkans; any information on the activities and contacts of specific WRB agents, Iver Olsen, Ira Hirshman, Herbert Katzki etc., as well as Halson and communication between WRB representatives; contacts to and support from Allied Intelligence for WRB operations; any information on Iver Olsen, including materials used for published Soviet press accounts on Olsen and his activities, as well as copies of these press accounts.

Soviet World War II Records relating specifically to Raoul Wallenberg

* Protocols of interviews, as well as summaries of and references to interviews conducted by Frontline Red Army Units[including NKVD/SMERSH] of the 1st, 2nd and 3rd Ukrainian Front with certain individuals in Budapest 1945, beginning with the personnel of the Swedish Legation, Budapest [Full list of names to be forwarded separately].

1. All of the personnel of the Swedish Legation, Budapest, Associate Staff as well as the Swedish and International Red Cross workers, as requested by Ambassador Hans Magnusson at the meeting of February 22, 1999. A short paragraph on each individual will be provided to the Russian side.

REGERINGSKANSLIET

ARKIVEXEMPLAR

201/010
P 2 Eu¹

1999-07-20

EC

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Ambassadör Per Anger
Katarina Bangata 16
116 39 Stockholm

Raoul Wallenberg

2 bil

Käre Per,

Härmed översändes det utlovade utdraget ur protokollet från rättegången mot den förre ungerske gendarmeriofficeren Leó Lulaj, vari Raoul Wallenberg och Zoltán Mikó nämns.

Vidare vore jag tacksam för Din kommentar till närslutna brevväxling mellan Guy von Dardel och mig rörande en uppteckning från ett samtal med Dig, som någon på UD haft den 20 april 1945. Har Du något minne av detta samtal, och i så fall vem det var Du talade med? Uppteckningen finns inte med i "de blå böckerna" och ej heller i UD:s arkiv, såvitt jag kunnat finna. I Riksarkivet har jag t v inte forskat.

Jan Lundvik

Ifylles av postexp

Avsant med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☒ vanlig post

Avs datum

990720

Sign

MP

1999-05-12

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Förhör med Leó Lulai

Protokoll

upprättat i rättegången vid folkdomstolen i Budapest den 17 maj 1946 mot den för politiska brott misstänkte dr Leó László Lulai.

För- och efternamn: Dr Leó László Lulai, född 1898 Pozsony (Bratislava), moder : Ágnes Kléga, yrke skattetjänsteman, bosatt: Kázmér utca 24, Budapest XIII, gift, 1 barn, ostraffad, utan förmögenhet.

Jag har förstått misstanken, jag känner mig inte skyldig.

Jag håller fast vid mina bekännelser ingående i de protokoll /3 stk/ som den 8 och 11 maj upprättats vid polismyndigheten, eftersom dessa motsvarar sanningen och jag har gjort dem utan varje tvång.

På de ställda frågorna anför jag att jag uppehöll mig i Budapest under belägringen. Med början från den 22 december 1944 uppehöll jag mig i gendarmerikasernen på Böszörményi út med det kvarblivna manskapet från det där kvarstannade järnvägsgendarmeriförbandet. Den 25 december 1944, då på förmiddagen pöbeln med hjälp av pilkorsarna plundrade de svenska och finska legationsbyggnaderna på Kelenhegyi út, uppsöktes jag av Wallenberg, den svenske legationssekreteraren, som bad att jag skulle överta bevakningen av de utländska beskickningarna i Budapest samt de under deras skydd stående husen. För var och en av byggnaderna avdelade jag bevakning bestående av en befälhavare och 3 man. Jag skrev under vederbörliga tjänstedokument, och Wallenberg skaffade en på mitt namn utställd order underskriven av kapten Mikó från huvudstabens särskilda grupp, varigenom jag fick i uppdrag att tillhandahålla väpnat försvar mot vem det vara månade av beskickningsbyggnaderna och däri befintliga personer utan hänsyn till vart de hörde. Denna uppgift utförde jag till den 8 januari 1945.

(I resten av sin utsago skildrar Lulai sina vidare öden under belägringen och de svårigheter han råkade i på grund av sina insatser till beskickningarnas skydd, men något mera sägs inte om Wallenberg och svenska beskickningen.)

2

Professor Guy von Dardel
Home: 45 Route de Peney-Dessus;
CH-1242 Satigny Tel & Fax: 41+22-753
1619
Dacha: Rumiere, CH 1874 Champéry
Tel och fax 0041-25-792122

CH - 1242 Satigny 99-06-27

Your reference:

My reference: Jan 990617

Concerns: UD handlingar

Ambassadör Jan Lundvik
Utrikesdepartementet
S-103 39 Stockholm Suède

Fax 0046-8-723 1176

Broder,

Jag vill gärna ha Din reaktion och kommentarer på bifogade osignerade och odaterade dokument som jag funnit i mina gömmor. Jag kommer att hänföra till detta dokument som D1. Det rör sig om en osignerad berättelse av Per Anger (PA) av den 20 april 1945, som i avsevärda avseenden skiljer sig från det av PA. signerade "P.M.angående svenska beskickningens i Budapest verksamhet vid tiden närmast före och under den ryska ockupationen", (dokument D2) med samma datum. som återfinns i vol 4 av de 'blå böckerna', ungefär 1/3 från slutet.

Dokument D2 beskriver först beskickningens humanitära verksamhet, bl. svårigheterna med Svenska Röda Korset. Båda dokumenten beskriver därefter ett besök dagen före julafton 1944 hos bitr. utrikesministern i pilkorsregeringen, Vöskundy, med enligt D1 PA och Wallenberg (RW) och enligt D2 "en tjänsteman" (PA). Genomgående nämner D2 icke RW vid namn.

Enligt D1 råder därefter PA RW, som mest uppehåller sig i Pest, att inställa sin verksamhet på grund av riskerna, men RW vill icke att det skall kunna sägas att han inte gjort allt han kunnat. Enligt den följande texten hade RW från Pest kontakt vid minst 2 tillfällen med minister Danielsson, som bl.a instruerade honom, att om han ansåg sin ställning ohållbar gå över till den ryska sidan.

Det är således icke som Söderblom låter påskina i punkt 6 av sitt telegram 14/4 1945, "Wallenberg som var dödsdömd av pilkorsarna och tyskarna, smög på eget initiativ över till ryssarna..." följt av uppgifterna från Langlets Kossuth radio intervju. RW hade beskickningschefens uppdrag att under rådande förhållanden ta kontakt med ryssarna.

Som jag nämnde har jag inga uplysningar om dokument D1:s proveniens, men det kan knappast röra sig om annat än ett internt UD dokument, och det borde väl utan alltför stora svårigheter kunna lokaliseras i ett av UD:s arkiv. Det skulle vara intressant att få veta i vilket sammanhang det kommit till. De likheter det företer med PA:s rapport av samma datum, och på delvis samma tema, ger väl en första hållpunkt.

Med vänlig hälsning

G. Dardel

3

Kopia till Hans Magnusson

Guy von Dardel

PS . En noggrannare besiktning av min kopia av dokumentet ger vid handen att man överst till höger på sid 1 har en svag spegelbild av sid 2. Detta måste betyda att originalet, var något genomskinligt och hade text på båda sidor. Det kunde vara intressant att veta vid vilka tillfällen UD använde sådana dokument.

Nr 48

86

Legationssekreteraren Per Anger har vid besök den 20 april 1945 berättat följande:

Dagen före julafton 1944 hade Anger och Wallenberg besökt biträdande utrikesministern Vöskundi för att utverka skydd åt Langlet och Röda korsets verksamhet, som hotades av pilkorsmännen. Utrikesministern hade ställt sig mycket avvisande och förklarat, att svenska legationen omedelbart måste evakuera från staden. Anger och Wallenberg begåvo sig då till legationen för att varna ministern. På julaftonen ockuperades legationen av pilkorsmän. Legationstjänstemännen sökte därefter sin tillflykt till olika ställen i allmänhet i Buda. Wallenberg hade dock uppehållit sig i Pest, där han reste omkring och sökte skydda judarna i de olika svenskhusen, men besökte emellanåt legationsmedlemmarna i Buda. Vid ett tillfälle hade Wallenberg och Anger med hjälp av ungerska gendarmar återtagit besittningen av legationen för någon tid. Anger hade rått Wallenberg att under strider, som då pågingo i staden, inställa sin verksamhet, då dessa vore förenad med alltför stora risker. Wallenberg hade emellertid svarat, att han icke ville att man efteråt skulle säga, att han ej gjort allt vad han kunnat.

Någon dag under förra hälften av januari 1945 hade ministern låtit hälsa Wallenberg, att han fått en anonym varning om att Wallenberg löpte mycket stor fara, om han ej inställde verksamheten. Wallenberg hade låtit hälsa, att han dagligen erhöle dylika varningar och att han ej kunde taga hänsyn till desamma.

Någon dag strax före den 15 januari 1945, vilken dag Pest helt ockuperades av ryssarna, hade Wallenberg emellertid låtit hälsa till ministern, att striderna tagit en sådan omfattning, att han icke längre kunde göra någon nytta, och att han därför tänkte gå över till de ryska linjerna.

Ministern hade låtit hälsa att, om han ansåg sin ställning ohållbar, skulle han gå över till den ryska sidan.

Sedan Pest fallit, hade Anger ej haft någon direkt förbindelse

med Wallenberg.

Det hade emellertid lämnats uppgifter genom judar, som tidigare haft samarbete med Wallenberg, om att denne efter nämnda tidpunkt varit sedd i Pest. En hade sett honom utanför ghetton i samtal med ryska officerare. En kemisk fabrikör vid namn Sölössi, som Anger träffat i Bukarest, hade därvid berättat, att han sett Wallenberg i en källare i Pest tillsammans med ryska officerare. En tredje hade sett honom lämna staden i en bil, som varit åtföljd av ryska officerare på motorcykel.

Omkring den 1 februari 1945 hade ryssarna ockuperat den del av Buda, där Anger haft sin bostad. Anger jämte legationstjänstemännen Karlsson och Ekmark hade därefter förts av ryssarna till platser på den ungerska landsbygden, där de småningom förenats med ministern och andra delar av legationen. Omkring den 15 mars hade de förts till Budapest för att anträda resan hem. Där hade de fått veta att attaché Berg och fröken Bauer omhändertagits av de ryska trupper, som lytt under den ryska kommandaturen i Pest. Efter vissa förhandlingar hade man utverkat, att Berg och fröken Bauer fick ~~lämna Pest~~ och medfölja på hemresan. Beträffande Wallenberg hade man då icke fått några upplysningar.

De ryska myndigheterna hade varit mycket förekommande men icke medgivit några förbindelser med hemmet eller yttervärlden. Den kommandant, som omhänderhaft Anger, hade visserligen lovat att telegrafera till den svenska legationen i Moskva om att Anger vore välbehållen, men något sådant telegram hade icke kommit till legationen.

Under hemresan hade de svenska legationstjänstemännen emellertid fått fritt röra sig i Bukarest, Odessa och Moskva, medan andra legationer fått göra hela resan från Budapest i plomberade vagnar.

1999-07-06

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

Professor Guy von Dardel
Fax 00941-22-753 1619

Raoul Wallenberg

Käre Guy,

Tack för dokumentet Du översänt, vilket jag inte sett förut. Jag har ännu inte haft tid att forska efter det i arkivet men ger i det följande de personliga kommentarer som Du bett om.

Det rör sig av allt att döma om en uppteckning som någon UD-tjänsteman gjort efter ett samtal med Per Anger. Det faktum att handlingen saknar datum, rubrik, underskrift och hemligstämpel kan tyda på att dessa uppgifter maskerats vid en senare kopiering för att inte röja att det rört sig om vad som borde varit en hemlig handling. Skiljaktigheterna mellan vad Du kallar D1 och D2 torde bero på att D2 är den officiella redogörelsen för beskickningens verksamhet under den aktuella perioden. Den är stramt hållen i tidens ämbetsmannastil, vilket bl a betyder att hänvisningar till individuella tjänstemän reducerats till ett minimum. Det är ju **myndighetens** åtgärder det gäller.

Till komplettering av denna redogörelse, vilket det naturligtvis fanns behov för, har Anger haft ett kompletterande samtal med någon på UD, gissningsvis med vad vi idag skulle kalla den ansvarige handläggaren. I detta har han uttalat sig betydligt friare och koncentrerat sig på det operativt intressanta, nämligen Raoul Wallenberg. Han har berättat vad han visste och torde därmed ha ansett sig ha fullgjort sin rapporterings-skyldighet. Denna uppdelning i en officiell rapport och en personlig kommentar är så vitt jag kan se fullt normal även idag, med den skillnaden att dagens jäktade handläggare på UD sannolikt inte skulle sitta och göra en uppteckning från ett samtal med en kollega utan i stället be denne själv sätta på papper det han hade att berätta.

Vad dokumentets förmodade halvt genomskinliga karaktär beträffar så var det ännu på 60-talet kutym att insända alla rapporter med karbongenomslag på s k smörpapper, vilket var något som den tidens kopieringsteknik krävde. Om det på 40-talet överhuvudtaget fanns någon

1999-07-06

kopieringsteknik vill jag låta vara osagt, oftast tycks man ju ha gjort avskrifter, vilket var tidsödande och besvärligt. Detta gjorde naturligtvis att pappersflödet var oändligt mycket mindre än i våra dagar. Vad Söderblom beträffar trodde jag att vi var mer eller mindre överens om att hans formuleringar står för honom själv och inte återspeglar någon högre visdom från vare sig Stockholm eller Budapest. (Kanske har ordet "smyga" någon innebörd som varken Du eller jag känner till, eftersom Susanne Berger just klagat över att jag smugit mig i väg till Israel - "I find it petty behavior when Mr. Lundvik sneaks off to Israel".)

I Raoul Wallenberg-arkivet i Uppsala, som jag börjat titta på, finns det en del intressanta dokument. För Din kännedom bifogar jag här en i pilkorsarnas utrikesministerium gjord uppteckning från en lätt surrealistisk uppvaktning hos Szálasi som Rotta och Danielsson gjorde den 17 november 1944, och vilken jag just översatt. Av UD:s arkiv att döma rapporterade aldrig Danielsson om detta, och det är kanske inte så svårt att förstå, så pressad som legationen var vid denna tid.

Jan Lundvik

INK. UTRIKESDEP.		
DNR 200/006		
1999-07-21		
Avd. P	Gr 2	Mål EU

Ext. Dept. Olson exp. a g
12

EC
5 Pages

Re: Kostn. i samb. m.
RW. undersökn.

011-46.8.723-1176

JULY 19, 1999

FACSIMILE TO: Ambassador Jan Lundvik - EC
Swedish Foreign Ministry - Stockholm

FROM: Susan Ellen Mesinai in New York

Dear Jan:

In response to your urgent fax, I enclose a new copy of my check and an old routing/receipt for the dispatching of my "July" honorarium. However, as the UD Financial Department had dispatched telexes successfully over a five month period, I think your new financial person will find that the apparatus is in place - it has only to be renewed with an order for the payment and amount to be paid..

ONE VERY IMPORTANT QUESTION: SINCE YOU LEAVE ON THE 24TH, IF THERE ARE PROBLEMS WITH THE TELEX, WHO SHOULD I CONTACT? OR WOULD YOU PLEASE E MAIL MAUD BERGQVIST AND TINA BEGGREN AT THE NEW YORK CONSULATE AS TO WHOM TO CONTACT IN-HOUSE, SHOULD AN EMERGENCY ARISE.

TICKET: I have contacted my travel agent and am booked to London on August 2nd, will arrive in Moscow on August 5th. The cost of the ticket is \$1,878.00 and does not include a Stockholm stopover. It is however a more flexible ticket and if, for some reason, I am called to Stockholm we can purchase an SAS ticket through the Embassy in Moscow and, should I head home from there, the British Air ticket can be exchanged for a Stockholm - London lap. By like token I can stay as long as I want. *

The ticket is being sent to the Consulate in New York where I will pick it up even as I hand over the receipts to date on the Washington - Syracuse etc trips. Washington is not finished, not at all, but unless I am showered with gold and time in the next few days will have to wait until September when I return.

NOTE: If it turns out that the Russians are not properly prepared, I will move on to Stockholm to work in the kartotecha but I am hopeful that this will not be necessary. In the meantime, Susanne Berger has volunteered to take on the responsibility of the kartotecha so that I can concentrate on my files in Moscow - since this is now a marathon. The only other solution I can offer is that Claes Ericson, former 'nachalnik' of the guards at the Embassy, be hired to do this work on my behalf. He is an extremely trustworthy person with security clearance who has translated for me in the past. He is very eager to work on this project and if he could be drafted to screen the kartotecha and to begin the translation process for selected sightings we could catch up and avert a possible disaster.)

①

* have to pick up my
medicine in London and
will spend Rosal's birthday
in the P.R.O.

MEETING IN MOSCOW: Related to the meeting in Moscow: I will need to stay in the same place as Marvin, Ari and Hans Magnusson for the first few days after my arrival so that we can work until late into the night – as is our custom – without my having to fear for my safety and that of my laptop. Marvin and Ari will be working on their own material during the day, but time is necessary for Ari and I to go over the latest progress and to introduce Marvin to the same (this is in lieu of the first planned trip to Chicago). As a result, may I ask the Embassy to book a room for me at the Radisson from August 5th through the 8th (four nights)? As I do not have a credit card, they will have to arrange some other form of payment – that is advance it to me upon arrival and guarantee the room in the meantime. From the 8th I will move to my old room for one month, which is \$1,000 for the month.

ADVANCES AND UNRESOLVED FINANCES: It wasn't clear whether you will also be at the meeting in Moscow, although I assume so. Perhaps then we can begin our conversation on the unresolved finances. I did not say anything when Hans was trying to resolve everything on the phone, because there is a limit how much any of us and we all can take – and the important issue is getting this show back on the road. However, I do not agree with the calculation of my honorarium as an 'advance.' I anticipated this problem over a year ago and therefore skipped one month's payment in April 1998. It was Passover so I did not work for one week of that month but I did work the rest of the time. The reason I did that was I understood the difference between advancing a salary and an advance on reimbursables. This was not calculated into the picture at all. Nor was my \$4,500 of overtime in 1998 which, for starters, more than makes up for the other two weeks of that month.

So if anyone had looked at this whole project, at least my part, from the time I began in December 1997 until the present they would see that cutting me off without any warning and in such a mercenary fashion was totally unwarranted. I accepted the explanation on Hans' part for the sake of peace – meaning I listened and did not argue with him – but the day will come when we must look at all the elements and address them fairly.

I do appreciate very much the upgrade in salary to \$3,000 net and I thank you because I'm certain it wasn't easy. We still need to discuss the first half of the year. I think all of this should wait until Stockholm where I can present my issues directly to your new Financial person --- with you present of course – and where we can have a discussion based on the UD Accounting Department having done their homework to their satisfaction in reviewing the cumulative receipts and in reviewing the cumulative salaries going back to the point where this project began. I think you will see that kindness and remuneration are in order.

Under separate cover I will send you my request for interrogation schedules for a number of prisoners on my original list whose files we may never see because, in some cases, they were Soviet agents. Many of them had a connection with Wallenberg so this information abstracted from their top secret files is of value. If my counterpart could begin this work NOW during the period I am waiting to come (that is, I am waiting to

(2)

make certain my monies are in order) it will also contribute a great deal to getting us back on track and brought up to speed in my race to February 2000.

Finally, as you probably know, we have had a tragedy here in the form of John Kennedy Jr.'s 'death' which marks the loss, not only of a potential president but a neighbor in the truest, kindest sense of the word. We used to see him all the time – he shared very much the free good spirit that marks our corner of Manhattan – and so it is very very quiet here as we are feel very acutely having something so valuable and so intangible ripped from our midst. As a Raoul Wallenberg investigator, it has been even more profound to watch a 'search and rescue' mission being launched five hours after his disappearance in a body of water right in front of his family compound, to see step by step (the t.v. acting as a radio while I worked on Interrogations) as one small piece of debris then another were coughed up by the sea. And to witness how difficult it is to retrieve a life or a body even in this almost immediate period of time, in a world that is completely our own and not foreign. And to see how much everyone cares and how, even if it takes nine months or more, the search for those bodies will go on – even costing our tax payers millions of dollars. Because he too was beloved of us.

I'm not making any comparisons here, other than the universality of not only death, but now disappearance. I punch in all the sightings I have, all the efforts that have been made, all the information which the von Dardel family was able to retrieve in the very early stages of Raoul's disappearance, the frequent appeals of the UD in the early phase. And I weigh over and over again the difference between seeing before your eyes on national television a step by step reconstruction of the fate of the plane, a simulation of the forces at work technically and on the perception of the pilot – all of these. As a result of course there is in most cases, including myself, acceptance of death. No talk of conspiracy or of a rescue job botched up. Much talk of 'risk-taking', and of fate and faith – subjects we never have time to entertain.

I am weighing what it is in us, or at least some of us, who find it very difficult to accept without evidence the so called death of Raoul Wallenberg. It is not simply because of the human heart's natural tendency to hope and not let go of someone they love or admire, nor is it simply because the difficulties of gathering evidence in the USSR former offers an excuse, a kind of blank screen for projecting these hopes. It is because there is something there to find and the very fact that these sightings come up again and again – true or false – it is very much like a body being drawn under the waters by an undertow, then re-emerging again and again. Hollosy, for all its problems, is a very important sighting and I look forward to receiving more.

I don't know if you have had a change of heart about this investigation or what – but the role you have assumed is a very important one. I have been very open about my need for support, not that I won't do everything I must do on my own if necessary, but because it is so much better for us to share the momentum, share the result. Please, wherever you go on the 24th, give this some thought. I am not at odds with you but I feel that I have been 'cut off' in some sense and would like to work that through. Thanks.

From you

Susan Harman

(3)

807225004

PLEASE INSPECT THE FOLLOWING:

SUSAN ELLEN MESINAI
123 BANK ST
NEW YORK, NY 10014

1. Your Name and Address
2. Your Financial Institution Name
3. Your Account Number
4. Compare check numbers in upper right corner to those indicated by one of the arrows in account line

1276

1-482/210
BRANCH 23

DO NOT USE THIS NOTICE AS AN ORDER FORM.

REPUBLIC NATIONAL BANK OF NEW YORK
207 VARICK STREET
NEW YORK, NY 10014-3303
BRANCH 23

*If you find an error,
Indicate the corrections
on the reorder form.
Mail or bring the
reorder form to your
financial institution.*

**ORDERS OF MORE THAN ONE ITEM
WILL SHIP SEPARATELY AND MAY
NOT ARRIVE AT THE SAME TIME.**

*Our liability is limited to the replacement
of these documents incorrectly printed. In
the event the limitation contained herein
conflicts with applicable law, it shall be
deemed to be modified to the extent
necessary to comply with such law.*

LOST / STOLEN CHECKS? SEE BACK

⑆021004823⑆ 231034598⑆ 1276

Republic National Bank

432 Fifth Avenue • New York, NY 10018

OUR REF: FLHORE49700931

DATE: 02/24/99

AMOUNT USD: 2,235.00

WE CREDIT YOUR ACCOUNT FOR THE REASON INDICATED BELOW:

SENDING BANK: SKANDINAVISKA ENSKILDA BANKEN NEW YORK, N.Y. //CH156015
ORIGINATOR: UTRIKESDEPARTEMENTET A2/RED BOX 14181 109 23 STOCKHOLM
ORIGINATOR'S BANK: SKANDINAVISKA ENSKILDA BANKEN SERBELS TORG 2 S 10640
STOCKHOLM, SWEDEN /000001000015 ORIG TO BENE INFO: REMUNERATION FOR MARCH-99
2250.00 BANK TO BANK INFO: REC/ 15.00 FEE DEDUCTED /BKK/ THE REPUBLIC NATIONAL
BANK OF NEW YORK, 207 VARICK STREET, NY.
SEND REF: US10B415-744956 CUST REF:
DSN: 88N10039802 PSN: 000044 RECEIVE TIME: 03:33:23

SUSAN MESINAI

ACCOUNT: 000231034598
OR

IN3348 Rev. 4/98

(4)

REGERINGSKANSLIET

Arkivex.

203/002

Stockholm, 22 July 1999

P. 2 Eu¹

(EC)

Ministry for Foreign Affairs

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telephone +46 8 405 3114

Susan Mesinai

New York

Fax nr +1 212 645 7495

Travel arrangements

Dear Susan,

This time the account number was legible and has been passed on to the new financial officer, whose name is Fredrik Hörnberg. The designation of his department is P-L. In Lage's and my absence he is the person to contact in financial matters. As for other matters I can be reached through the Embassy in Budapest. Tina Berggren has been informed of this.

R
With regard to our kartoteka no stand-in can be a substitute for your judgment, based on the special knowledge you have acquired, of what could possibly be of relevance to your work in Moscow. Since your visit to Stockholm cannot take place before we meet in Moscow we can discuss there when the visit could take place. By the way, I have just found that Sándor Katona is listed in the kartoteka as a driver at the Hungarian embassy in Sofia, according to Moschetti's testimony, but that is all we have on him.

I am not sure why you think I might have had a change of heart about the investigation, but possibly you have detected a note of impatience in my messages, an impatience caused by what I might call the fluidity of your positions. In your previous fax dated July 16 you call the invitation to look at our kartoteka "a good suggestion", but you stuck to that view only for three days. You impressed on me your urgent need of documentation about Hollósy, and I spent some time obtaining it and forwarding it. Then it turns out that this was totally unnecessary since you had already got it from Guy, at whose request Lage had done what I then did again. These are the two most recent examples of a lack of precision in our correspondence which generates unnecessary friction.

Jan Lundvik

Postal Address
SE-103 39 STOCKHOLM
SWEDEN

Visitors' address
Fredsgatan 6

Telephone
+46 8 405 10 00

Fax
+46 8 723 11 76

E-mail: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Telex
105 90 MINFOR S

exp. per
fax 990722

kl. 12.21

Utrikesdepartementet

UD-PLAN-KANSLI

Fredrik Hörnberg

Telefon 08-405 5713

Delges:

J. Lundvik, UD-EC

L. Olson, UD-EU-ESEK

S. Mesinai, New York

**Guidelines and administrative routines for the working group
requested to study outstanding issues in the Raoul Wallenberg
investigation (UD 1991:C)**

In order to overcome the administrative and accounting problems that have arisen within the above working group as well as to render its work easier and more effective, the working group will in future comply with the Committees Ordinance SFS 1998.1474.

Definition of a working group

According to guidelines from the Prime Minister's Office, Ds 1998:52 page 227, a working group is not an independent authority since the working group has no obligations and powers. Instead, only the individual members of the group have obligations and rights on the grounds that they are public employees.

Administration

Travel advances

Members may obtain travel advances before setting out on official travel. Those who are entitled to a living allowance over a long period of service (in a location other than the place of posting) may obtain an advance corresponding to at most one month's living allowance. Travel advances in Sweden and at missions abroad must be authorised by the chairman.

Travel accounts

Travel accounts should be drawn up immediately or as soon as possible after journeys. Long delays may mean the applicant loses his/her entitlement to travel benefits. If, when an advance has been disbursed, the travel account is not received by the Ministry for Foreign Affairs (UD) within three months of the date of disbursement, the advance will be deducted from salary or recovered in some other way. Likewise, advance payment in excess of the travel account amount will be reclaimed.

Supporting vouchers in the original (tickets, taxi receipts, accommodation bills, luggage transport receipts, etc.) should be attached to the travel account. Compensation will not be paid for missing receipts. The travel account should be authorised by the chairman and forwarded to PLAN-KANSLI, and subsequently to P-L for payment.

Payment of fees

Fees will be paid to records consultants Susan Mesinai and Susanne Berger on the same day as payments are made to other government employees, that is to say as a rule on 25th of each month.

Appointments

Decisions on appointments and extensions of appointments shall be made by the chairman.

An appointment document should always contain: gross pay amount, other benefits such as living allowance and possibly demi-pension, as well as period of time, location and expenditure area. The current appointments apply to the consultants Susan Mesinai (1/7-31/12) and, possibly, Susanne Berger.

Official travel

Before official travel is undertaken, a thorough examination should always be made as to whether the journey is necessary and careful planning carried out regarding costs. Costs of meetings of the working group held at locations other than the ordinary location for meetings should always be specified in the budget (Section 9 and Section 10, sub-section 2 of the Committees Ordinance).

Supervision of costs and budget follow-up

The working group is responsible for keeping the costs of its operations within the framework of the budget provided by the Ministry (UD). For this purpose, in the first instance the chairman shall supervise costs and take initiatives for changes to the budget that may be needed.

The working group should submit a specified budget to PLAN-KANSLI for the period 1/7-31/12-1999.

Examination and authorisation of payment of invoices and other bills

Invoices that refer to services or goods ordered by the working group from external operators (for example interpreters, translators) should be authorised by the chairman and then forwarded to the Ministry, Jan Lundvik UD-EC. The invoice should subsequently be forwarded to PLAN-KANSLI, Fredrik Hörnberg for payment. The same applies to travel accounts for members of the working group. The signature of authorisation should be on the original document.

An authorisation means that someone – in this case the chairman – by his signature certifies that an invoice is correct and approved for payment. Hence, he is responsible for ensuring that the service or goods ordered have been received and that the amount charged is that agreed or that which the supplier is entitled to charge. The chairman is also responsible for ensuring that the expense is in line with the activities of the working group, that funds are available to cover the expense, that the expense is necessary, and that it is appropriate to the end result and otherwise reasonable.

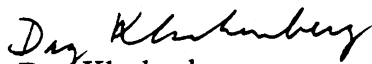
Minutes of meetings

Minutes should be kept of the meetings of the working group. The minutes shall record those who participated in the meeting.

Budget

The budget of the working group is laid down by the Director-General for Administrative Affairs.

Fredrik Hörnberg, UD-PLAN-KANSLI, will assist the working group with budgetary matters and follow-up.

Dag Klackenborg

INK. UTRIKESDEP.		
DNR 202/003		
1999 -07- 23		
Avdr P	Gr 2	Mål Eu 1

Re: Raoul Whilenberg

URGENT

JULY 21, 1999

FACSIMILE TO: Ambassador Jan Lundvik - EC
Swedish Foreign Ministry - Stockholm
011-46-8-723-1176

FROM: Susan Ellen Mesina in New York

RE: IMPORTANT LAST MINUTE MATTERS TO RESOLVE

Dear Jan:

As I've just spoken with Tina Beggren regarding small details on the ticket, I realized that we have a few more matters to iron out before your departure, if you don't mind. So I am combining them with my requests to Moscow, to be passed through you. Tina will also have e mailed you about some of this. I told her I would write separately to give the details, but the instructions, of course, must go to her.

FINANCING FOR THE IMMEDIATE FUTURE:

On the 19th, Hans Magnusson presented the terms as follows: 1) gross salary of \$4,000 to be transmitted by telex into my bank account on July 24th, for which I have provided you with the necessary information; 2) per diems for July were I to leave immediately, which I cannot do as I must be certain all monies are in my account; 3) per diems for August/September to be paid in Moscow, 35 days at half-per diems or approximately \$1,500. Also, of course, there is the cost of hotel in Moscow which I should receive there; 4) air fare which he asked that I keep as reasonable as possible, therefore — and because I have so much work I've set up to do in Moscow — I am going straight there and not Stockholm, which essentially is taken care of; 5) advance for surrounding fees — double entry visa, \$175; photos for visa, \$15; taxi to take pouch to the Consulate (see below) \$12; taxis to and from air ports - \$200 just for the outgoing; or approximately \$400 and finally, 6) as a one time exception, I was to receive reimbursement for my February-March 1999 trip of which the air fare was around \$1,370 and the other expenses on my form, as I recall, \$1,444 for a total of around \$2,800. (I was asking you as a safeguard measure if — to be sure — I could at least get the air fare portion through the Consulate.

Tina has told me you asked her to give me the August per diems of \$1,500 as an advance. If I take them, I will be putting them into my bank here because — as I said — I need my salary plus around \$6,000 to get out of here. (The University of Chicago has picked up the tab for the Hudson Copy expenses April - July 1999 of close to \$1,000 which brings it to \$5,000).

I know that it's possible that you were phrasing the amount of be advanced as the "August per diems" to cover the approximate amount of the air ticket I faxed to you. However, we need to be crystal clear then that I can receive the February/March 1999 reimbursables — the one time exception — in Moscow when I arrive so I have money there as well as I certainly cannot and will not double bill the Government of Sweden for the August/September 1999 per diems. So I

need to know for absolute sure where and when the February/March 1999 will be reimbursed. Will it be telexed into my bank account as soon as possible (Hans emphasized that it was being done now and not like the other receipts which would have to wait until September)? Will I be receiving it in Moscow, with you there to assure its fulfillment? Or should I be standing by to make sure it has happened through telex before I take to the skies? I would of course prefer to receive the whole thing here as promised.

POUCH: I will need to return the files via pouch to the Swedish Embassy in Moscow and so would ask you to send a request to the Consul General in New York to receive my bag on the morning of August 2nd, 1999 to be transmitted to Moscow via Stockholm UD. In your absence, the pouch person in Stockholm also should have some kind of order from you to send it on to Moscow. If all goes smoothly, I would then arrive almost simultaneously with the files -- on two separate airlines. -- and can resume full work on Friday morning. I usually go through Maria Wimer in Archives of the U.N. Mission. I don't know who takes care of the pouch for the Consulate General of New York. Tina and Maud might know.

FOR MATS FOYER IN MOSCOW:

Among the prisoner files which I have requested on my original list, there are a number of files we have not seen because the prisoners are "known to have been NKVD agents." The Russians have expressed reluctance to share these files, even though those like Wolfen are extremely important. While, in some cases, the prisoner file is a necessity, I am proposing as an interim solution -- to keep the work moving ahead -- that the archivist prepare interrogation charts on each of these prisoners.

There is a precedent for this -- in the early phase of the Working Group, the Russians provided interrogation charts on a number of the Wallenberg witnesses and those related to Wallenberg. These charts have proven to be of value. I am therefore proposing that they provide me with similar information for their NKVD agents.

The Russians had done a very simple graph which gave DATE/INTERROGATOR/HOURS OF INTERROGATION. I would appreciate that they add two columns, so that this works with my system more efficiently, namely DATE/PRISON/INTERROGATION/JURISDICTION/HOURS OF INTERROGATION.

The prisoners whose names appear on my original list are: WOLFEN, Isaac Markovitz; RADO, Sandor; VOLKOV, Konstantinov; KALINSKI, Abram; and ABAKUMOV, Victor.

Please note that I am NOT asking for the content of the interrogations, only time, place, jurisdiction, interrogator and hours. Any request for investigative information will only come later, with explanation of its importance to this study. Also the Russians should please not confine this chart to Moscow prisons alone, since there are many cases of interrogations in Vladimir or of Vladimir prisoners being sent back to Moscow or, say, Tbilisi, for interrogations while their prisoner cards would suggest they are still in Vladimir.

Thanks for all of this. Until Moscow. Susan

Susan M. Hersh

REGERINGSKANSLIET

Ministry for Foreign Affairs

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telephone +46 8 405 3114

Arkiverat.

P 2 Fu 1

(EC)

Stockholm, 23 July 1999

204/001

Susan Mesinai
New York
Fax nr +1 212 645 7495

Moscow meeting

Dear Susan,

1. This is to inform you that the planned meeting in Moscow has been postponed in view of the clear Russian preference for a later date. We have now proposed September instead.
This should not, however, affect your travel plans, since you want to be in Moscow as early as possible anyway.
2. At the Consulate-General you will receive your air fare and the per diem advance for August. The reimbursement for your February-March trip will be processed as quickly as possible, but due to the lack of staff in the vacation period you should expect it only in the second half of August.
3. With regard to your files instructions have been given to the Consulate-General.
4. Your message to Mats Foyer has been forwarded.
5. No, that's all we know about Katona.

Jan Lundvik

exp. per fax 90723 kl. 16.17 @

Postal Address
SE-103 39 STOCKHOLM
SWEDEN

Visitors' address
Fredsgatan 6

Telephone
+46 8 405 10 00

Fax
+46 8 723 11 76

E-mail: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Telex
105 90 MINFOR S

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

1999-07-23

Sid. 1 (1)

P 2 Eu¹

EC

GK New York

Exp 990723/AR

Kurirbefordran

Susan Mesinai kommer att den 2 augusti inför avresan till Moskva för fortsatt forskning i ryska arkiv i RW-ärendet lämna in sina förtroliga arbetspapper till GK för vidarebefordran till ambassaden i Moskva. Det är angeläget att de kurirsändes snarast möjligt.

Cabinet

Postadress
103 39 STOCKHOLM

Telefon
08 - 405 10 00

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefax
08 - 723 11 76

Telex
105 90 MINFOR S

REGERINGSKANSLIET

1999-07-23

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)
Jan Lundvik
Telefon 08-405 3114

P. 2 Eu

(EC)

Ambassaden Moskva

Exp 990723/ag

Raoul Wallenberg

Foyer från Lundvik.

Från Susan Mesinai har följande inkommit:

FOR MATS FOYER IN MOSCOW:

Among the prisoner files which I have requested on my original list, there are a number of files we have not seen because the prisoners are "known to have been NKVD agents." The Russians have expressed reluctance to share these files, even though those like Wolfen are extremely important. While, in some cases, the prisoner file is a necessity, I am proposing as an interim solution — to keep the work moving ahead — that the archivist prepare interrogation charts on each of these prisoners.

There is a precedent for this — in the early phase of the Working Group, the Russians provided interrogation charts on a number of the Wallenberg witnesses and those related to Wallenberg. These charts have proven to be of value. I am therefore proposing that they provide me with similar information for their NKVD agents.

The Russians had done a very simple graph which gave DATE/INTERROGATOR/HOURS OF INTERROGATION. I would appreciate that they add two columns, so that this works with my system more efficiently, namely DATE/PRISON/INTERROGATION/JURISDICTION/HOURS OF INTERROGATION.

The prisoners whose names appear on my original list are: WOLFEN, Isaac Markovitz; RADO, Sandor; VOLKOV, Konstantinov; KALINSKI, Abram; and ABAKUMOV, Victor.

Please note that I am NOT asking for the content of the interrogations, only time, place, jurisdiction, interrogator and hours. Any request for investigative information will only come later, with explanation of its importance to this study. Also the Russians should please not confine this chart to Moscow prisons alone, since there are many cases of interrogations in Vladimir or of Vladimir prisoners being sent back to Moscow or, say, Tbilisi, for interrogations while their prisoner cards would suggest they are still in Vladimir.

Cabinet

Postadress
103 39 STOCKHOLM

Telefon
08 - 405 10 00

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefax
08 - 723 11 76

Telex
105 90 MINFOR S

MD

REGERINGSKANSLIET

1999-07-23

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

P 2 EU¹

Ambassaden Moskva

exp 990723al

RW: Samtal i Moskva

Foyer från Lundvik

R

Jag har till Hans Magnusson framfört de av Dig redovisade ryska reaktionerna, vilka är av sådan art att det torde vara bättre att skjuta på det planerade mötet och samtalen med ryska vederbörande. Du ombedes till Tutjnin framföra att Hans med beaktande av de synpunkter Tutjnin anfört föreslår att vi skjuter på det hela till september. Dessförinnan skall vi återkomma med uppgift om vilka specifika punkter vi önskar diskutera, vilka dock knappast kommer att vara någon överraskning eftersom det gäller en rad av de frågor som varit aktuella under det gångna halvåret.

Förhoppningsvis innebär inte Tutjnins reaktion att Mesinai inte kan ta itu med sina uppgifter omedelbart efter ankomsten till Moskva den 5.8.

Cabinet

Postadress
103 39 STOCKHOLM
Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefon
08 - 405 10 00
Telefax
08 - 723 11 76

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE
Telex
105 90 MINFOR S

ml

REGERINGSKANSLIET

Arkivex,

TELEFAX

Sid. 1 (1)

1999-07-23

P 2 En¹

EC

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

Ambassaden Moskva, *dur 72*

P

RW: Inköp av dator

Foyer från Lundvik

Ambassaden bemyndigas härmed att till gynnsammast möjliga pris inköpa en dator för den avslutande fasen av Makinens Vladimir-undersökning.

Cabinet

MD
expr. per fax 990723 kl. 15.30 ca.

Postadress
103 39 STOCKHOLM
Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefon
08 - 405 10 00
Telefax
08 - 723 11 76

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE
Telex
105 90 MINFOR S

REGERINGSKANSLIET

Arkivex.

TELEFAX

1999-07-23

Sid. 1 (1)

4
P 2 Eu¹

(EC)

Utrikesdepartementet

Enheten för Central- och Östeuropa (EC)

Jan Lundvik

Telefon 08-405 3114

GK New York, dur 86 ✓

Regler för RW-arbetsgruppen

1 bil

Berggren från Lundvik.

Härmed översändes av expeditionschefen fastställda riktlinjer och administrativa rutiner för Raoul Wallenberg-arbetsgruppen i engelsk översättning, vilken jag vore tacksam om Du ville överlämna till Susan Mesinai samt naturligtvis också beakta för egen del.

Cabinet

Postadress
103 39 STOCKHOLM

Telefon
08 - 405 10 00

E-post: ud@foreign.ministry.se
X.400: S=UD; O=Foreign; P=Ministry; A=SIL; C=SE

Besöksadress
Fredsgatan 6

Telefax
08 - 723 11 76

Telex
105 90 MINFOR S

exp. per fax 990723 kl. 17.02 @

MD

1999-07-22

Utrikesdepartementet

UD-PLAN-KANSLI

Fredrik Hörnberg

Telefon 08-405 5713

Delges:

J. Lundvik, UD-EC

L. Olson, UD-EU-ESEK

S. Mesinai, New York

**Guidelines and administrative routines for the working group
requested to study outstanding issues in the Raoul Wallenberg
investigation (UD 1991:C)**

In order to overcome the administrative and accounting problems that have arisen within the above working group as well as to render its work easier and more effective, the working group will in future comply with the Committees Ordinance SFS 1998.1474.

Definition of a working group

According to guidelines from the Prime Minister's Office, Ds 1998:52 page 227, a working group is not an independent authority since the working group has no obligations and powers. Instead, only the individual members of the group have obligations and rights on the grounds that they are public employees.

Administration

Travel advances

Members may obtain travel advances before setting out on official travel. Those who are entitled to a living allowance over a long period of service (in a location other than the place of posting) may obtain an advance corresponding to at most one month's living allowance. Travel advances in Sweden and at missions abroad must be authorised by the chairman.

Travel accounts

Travel accounts should be drawn up immediately or as soon as possible after journeys. Long delays may mean the applicant loses his/her entitlement to travel benefits. If, when an advance has been disbursed, the travel account is not received by the Ministry for Foreign Affairs (UD) within three months of the date of disbursement, the advance will be deducted from salary or recovered in some other way. Likewise, advance payment in excess of the travel account amount will be reclaimed.

Supporting vouchers in the original (tickets, taxi receipts, accommodation bills, luggage transport receipts, etc.) should be attached to the travel account. Compensation will not be paid for missing receipts. The travel account should be authorised by the chairman and forwarded to PLAN-KANSLI, and subsequently to P-L for payment.

Payment of fees

Fees will be paid to records consultants Susan Mesinai and Susanne Berger on the same day as payments are made to other government employees, that is to say as a rule on 25th of each month.

Appointments

Decisions on appointments and extensions of appointments shall be made by the chairman.

An appointment document should always contain: gross pay amount, other benefits such as living allowance and possibly demi-pension, as well as period of time, location and expenditure area. The current appointments apply to the consultants Susan Mesinai (1/7-31/12) and, possibly, Susanne Berger.

Official travel

Before official travel is undertaken, a thorough examination should always be made as to whether the journey is necessary and careful planning carried out regarding costs. Costs of meetings of the working group held at locations other than the ordinary location for meetings should always be specified in the budget (Section 9 and Section 10, sub-section 2 of the Committees Ordinance).

Supervision of costs and budget follow-up

The working group is responsible for keeping the costs of its operations within the framework of the budget provided by the Ministry (UD). For this purpose, in the first instance the chairman shall supervise costs and take initiatives for changes to the budget that may be needed.

The working group should submit a specified budget to PLAN-KANSLI for the period 1/7-31/12-1999.

Examination and authorisation of payment of invoices and other bills

Invoices that refer to services or goods ordered by the working group from external operators (for example interpreters, translators) should be authorised by the chairman and then forwarded to the Ministry, Jan Lundvik UD-EC. The invoice should subsequently be forwarded to PLAN-KANSLI, Fredrik Hörnberg for payment. The same applies to travel accounts for members of the working group. The signature of authorisation should be on the original document.

An authorisation means that someone – in this case the chairman – by his signature certifies that an invoice is correct and approved for payment. Hence, he is responsible for ensuring that the service or goods ordered have been received and that the amount charged is that agreed or that which the supplier is entitled to charge. The chairman is also responsible for ensuring that the expense is in line with the activities of the working group, that funds are available to cover the expense, that the expense is necessary, and that it is appropriate to the end result and otherwise reasonable.

Minutes of meetings

Minutes should be kept of the meetings of the working group. The minutes shall record those who participated in the meeting.

Budget

The budget of the working group is laid down by the Director-General for Administrative Affairs.

Fredrik Hörnberg, UD-PLAN-KANSLI, will assist the working group with budgetary matters and follow-up.

Dag Klackenborg
Dag Klackenborg

REGERINGSKANSLIET

ARKIVEXEMPLAR

209/003

1999-07-28

P 2 Eu¹

Utrikesdepartementet

Administrationsenheten, A-ARK
Sven Johansson
Telefon 08-405 55 00

Professor Guy von Dardel
45 Route de Peney-Dessus
CH-1242 Satigny

Dokument från den 20 april 1945

Broder,

P 2 Eu¹

Åberopande Ditt fax den 27 juni till Jan Lundvik måste jag tyvärr meddela, att det ännu inte lyckats att lokalisera eller proveniensbestämma den handling Du insänt och benämnt D 1. Om den varit arkiverad, borde den vara bunden på RW-dossieren, P 2 EuI, men varken där eller på dossieren om Budapest-legationen i allmänhet, P 2 Eu, har den påträffats.

Så långt är det klart att D 1 inte kan vara skrivet av Per Anger. Man omnämner inte sig själv konsekvent i tredje person (jfr D 2) och hela texten står i indirekt anföring. D 1 bör i stället vara någon UD-tjänstemans uppteckning av vad Anger muntligt meddelade honom vid besök i UD den 20 april. Uppteckningen kan ha varit avsedd för både intern och extern delgivning, externt i form av chiffer-telegram för kanske i första hand Moskva-legationen. I D 1 korrigeras, som Du påpekar, vissa uppgifter i Söderbloms telegram den 14 april. Att något sådant telegram inte har påträffats kan bero på att det aldrig avsändes utan makulerades, medan uppteckningen som ett inofficiellt arbetspapper kom att överleva någonstans för att senare komma i t. ex. RW-familjens ägo. Ovanstående är naturligtvis inte mer än en teori. Om den har bärkraft eller om andra förklaringar kan finnas skall jag försöka utröna, när nästa möjlighet för mig att studera UD:s arkivhandlingar i Riksarkivet yppar sig och jag hoppas således kunna återkomma till frågan om D 1:s genesis.

D 1 förefaller vara representerad av en fotostatkopia, något förminskad, av en genomslagskopia med skrift på båda sidorna. Spegelbilder av det slag Du observerat kunde stundom uppkomma beroende på egenskaper hos skrivpapperet eller färgbandets och karbonpapperets kondition.

Ifylles av postexp

Avsant med				Avs datum	Sign
☐ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☒ vanlig post	28/7	81

1999-07-28

P 2 EuI

Dessa genomslagskopior var mycket vanliga, innan kopieringsapparaterna kom i allmänt bruk.

Du har tydligen råkat förväxla Angers båda PM. Den Du benämner D 2 är daterad den 2 maj och undertecknad även av Danielsson. PM av den 20 april har rubriken "Angående Pilkorsöverfallet på beskickningen m.m." En tredje redogörelse av Anger för beskickningens vedermödor under krigets slutskede finns på P 2 Eu. I motsats till de båda andra är den inte publicerad i "de blå RW-böckerna" men har delgivits åtskilliga intresserade, troligen även Dig. En kopia medföljer i alla fall. Redogörelsen är bevarad på en genomslagskopia på tunt papper med skrift endast på ena sidan. Ort, datum och signaturen P.A. är antecknade med blyerts. Som Du bl.a. kan se är den närmast en preliminär läsart av redogörelsen från den 2 maj.

Med vänliga hälsningar

Sven Johansson